PREMIUL NOBEL 2013
Alice Munro
URĂ, PRIETENIE,
DRAGOSTE, CĂSĂTORIE

Table of Contents

URĂ, PRIETENIE, DRAGOSTE, CĂSĂTORIE
PODUL PLUTITOR
MOBILĂ DE FAMILIE
CONSOLAREA
URZICILE
CASA CU GRINZI DE LEMN
CE RĂMÂNE ÎN AMINTIRE
QUEENIE
TRECE URSUL PESTE MUNTE

Alice Munro

URĂ, PRIETENIE,

DRAGOSTE, CĂSĂTORIE

Traducere din limba engleză Justina Bandol

Editura LITERA 2014

Hateship, Friendship, Courtship,

Loveship, Marriage

2012 - Alice Munro

virtual-project.eu

Lui Sarah Skinner, cu recunostintă

URĂ, PRIETENIE, DRAGOSTE, CĂSĂTORIE

Cu ani în urmă, înainte ca trenurile să înceteze să circule pe o mulţime de căi ferate secundare, o femeie cu o frunte înaltă, plină de pistrui, şi cu o aură de cârlionţi roşcaţi intră în clădirea gării şi întrebă cum putea să trimită mobilă cu trenul.

Şeful de gară încerca deseori să se ia niţeluş de femei, mai ales de cele simple, cărora aşa ceva părea să le placă.

— Mobilă? spuse el, ca şi cum n-ar mai fi auzit de aşa ceva în viaţa lui. Aha. Să vedem! Despre ce mobilă e vorba?

O masă de sufragerie cu şase scaune. Un dormitor complet, o canapea, o măsuţă de cafea, măsuţe de ziare, un lampadar. Plus o vitrină şi un bufet.

— Aoleu! Cât pentru o casă întreagă.

— Nu chiar, spuse ea. Mobilă de bucătărie nu e deloc, şi e doar un singur dormitor.

Dinţii îi stăteau înghesuiţi în faţă, parcă pregătiţi să se ia la harţă.

— O să aveţi nevoie de camion, spuse el.

— Nu, vreau s-o trimit cu trenul. Merge spre vest, spre Saskatchewan.

Îi vorbea cu voce tare, ca şi cum el ar fi fost surd sau prost, şi era ceva în neregulă cu felul cum pronunţa cuvintele. Un accent. El se gândi la olandeză – olandezii se mutau pe atunci prin părţile acelea –, dar ea nu era chiar atât de voinică şi nici nu avea pielea rozalie sau părul blond al femeilor din Olanda. S-ar fi putut să aibă sub patruzeci de ani, dar ce conta? Nu era nici pe departe o frumuseţe.

Bărbatul deveni deodată foarte pragmatic.

— În primul rând o să aveţi nevoie de camion ca să aducă mobila aici, de acolo de unde o luaţi. Şi ar fi mai bine să vedem întâi dacă e o localitate din Saskatchewan pe unde trece trenul. Altfel va trebui să aranjaţi să o preia cineva, de pildă, din Regina.

— Trebuie să ajungă la Gdynia, spuse ea. Şi pe acolo trece trenul.

El luă un mers al trenurilor pătat de grăsime din cuiul unde stătea agăţat şi o întrebă cum se scrie numele oraşului. Ea apucă atunci creionul care atârna şi el de o sfoară şi scrise pe o bucată de hârtie din poşetă: GDYNIA.

— Ştiţi ce naţionalitate e?

Ea spuse că nu{1}.

El luă înapoi creionul ca să urmărească rândurile din mersul trenurilor.

— O mulţime de localităţi sunt ceheşti, ungureşti, ucrainene, spuse el, şi chiar în clipa aceea îi trecu prin cap că ea ar fi putut avea vreuna dintre aceste origini. Ei şi ce, nu făcea decât să afirme un lucru perfect

real.

— Uite-l, e într-adevăr, e pe linie.

— Da, spuse ea. Vreau să le trimit vineri – se poate?

— Noi le putem trimite, dar nu vă pot spune exact în ce zi vor ajunge, răspunse el. Depinde de priorităţi. O să le aştepte cineva acolo?

— Da.

— E un tren mixt vineri, la două şi optsprezece după-amiaza. Camionul poate veni să ridice mobila vineri dimineaţă. Locuiţi aici în oraş?

Ea dădu din cap şi scrise adresa: Strada Expoziţiei nr. 106.

Casele din oraş primiseră nu demult numere, şi şeful de gară nu-şi putu imagina pe unde venea adresa aceasta, deşi ştia unde se află Strada Expoziţiei. Dacă ea ar fi rostit atunci numele McCauley, poate că el ar fi devenit mai interesat şi lucrurile ar fi luat o altă întorsătură. În oraş existau multe case noi, construite după terminarea războiului – deşi localnicii le numeau „case de război“. Şeful de gară presupuse că era vorba de una dintre acelea.

— Plătiţi la expediere, spuse.

— Vreau şi un bilet pentru mine însămi, în acelaşi tren. Vineri după-amiază.

— Mergeţi tot acolo?

— Da.

— Puteţi lua acelaşi tren până la Toronto, dar apoi trebuie să aşteptaţi Transcontinentalul, care pleacă la zece treizeci noaptea. Vreţi la vagon de dormit sau la vagon obişnuit? În vagonul de dormit aveţi pat rezervat, în cel obişnuit aveţi doar loc pe scaun.

Ea spuse că voia loc pe scaun.

— Aşteptaţi la Sudbury trenul de Montreal, dar nu vă daţi jos acolo, o să vă treacă pe altă linie şi o să cupleze vagoanele de Montreal. De acolo mergeţi mai departe până la Port Arthur şi apoi la Kenora. Nu vă daţi jos până la Regina, dar acolo va trebui să coborâţi şi să luaţi trenul local.

Ea dădu din cap ca şi cum îl aştepta să treacă la treabă şi să-i dea biletul.

Încetinind puţin, el adăugă:

— Dar nu pot să vă promit că mobila o să ajungă în acelaşi timp cu dumneavoastră. N-aş crede să sosească decât după o zi sau două. Totul depinde de priorităţi. O să vă aştepte cineva?

— Da.

— Bun. Pentru că nu va fi probabil cine ştie ce gară. Orăşelele alea de acolo nu-s ca aici. Sunt în general nişte chestii destul de rudimentare.

Ea plătea acum pentru bilet dintr-un sul de bancnote ţinute într-un

săculeţ de pânză, în poşetă. Ca o doamnă de pe vremuri. Îşi numără şi restul. Dar nu aşa cum l-ar fi numărat o doamnă de pe vremuri

— Îl ţinu în mână şi-l cercetă scurt din ochi, dar era limpede că nu-i scăpase nici o monedă. Apoi se întoarse să plece, nepoliticoasă, fără să-şi ia la revedere.

— Pe vineri! îi strigă el din urmă.

Ea purta o haină lungă şi cenuşie în ziua aceea caldă de septembrie, o pereche de pantofi butucănoşi cu şiret şi şosete până la gleznă.

Şeful de gară tocmai îşi turna nişte cafea din termos când ea se întoarse şi bătu cu degetele în ghişeu.

— Mobila mea, spuse. E în stare foarte bună, aproape nouă. N-aş vrea să ajungă zgâriată, sau lovită, sau vătămată în vreun fel. Şi n-aş vrea nici să miroasă a paie şi a vaci.

— Aha, spuse el. Compania de căi ferate face de multă vreme expediţii de mărfuri. Şi să ştiţi că nu folosesc pentru mobilă aceleaşi vagoane pe care le folosesc pentru vaci.

— Aş vrea să ajungă la destinaţie exact aşa cum o trimit eu de aici.

— Cum să vă spun? Când cumpăraţi mobila de la magazin nu e la fel? V-aţi gândit vreodată cum ajunge acolo? Doar n-a fost făcută în prăvălie, nu? A fost făcută undeva într-o fabrică, şi de acolo trimisă la magazin – cel mai probabil cu trenul. Deci, dacă aşa stau lucrurile, nu e de la sine înţeles că oamenii ăştia se pricep să aibă grijă de mobilă?

Ea se uita în continuare la el fără zâmbet, fără să-şi recunoască în vreun fel nerozia de femeie.

— Sper, spuse. Sper că se pricep.

Şeful de gară ar fi zis, fără să stea măcar pe gânduri, că ştie pe toată lumea în oraş. Ceea ce însemna că îi cunoştea cam pe jumătate. Şi majoritatea celor pe care îi cunoştea erau orăşenii esenţiali, cei cu adevărat „de-ai locului“, care nu veniseră de ieri, de azi şi n-aveau de gând să se mute de acolo. Pe femeia care pleca în Saskatchewan nu o ştia pentru că ea nu mergea la biserica lui, nu-i învăţa pe copiii lui la şcoală, nu lucra în nici unul din magazinele, restaurantele ori birourile în care intra el. Şi nici nu era căsătorită cu vreunul dintre bărbaţii pe care-i cunoştea el din Elks, sau Oddfellows, sau Lions Club, sau Legion{2}. Uitându-se la mâna ei stângă în timp ce îşi scotea banii, el îşi dăduse imediat seama – şi nu fusese deloc mirat – că nu era măritată. Cu pantofii aceia şi cu şosetele până la gleznă în loc de ciorapi, fără pălărie şi fără mănuşi în miezul zilei, femeia ar fi putut foarte bine să vină de pe la vreo fermă. Şi totuşi, nu şovăise aşa cum fac de obicei fermierii, nu fusese stânjenită. Nu avea maniere de ţară – de fapt, nu avea nici un fel de maniere. Pe el îl tratase ca pe un robot furnizor de informaţii. În plus, scrisese o adresă din oraş – Strada Expoziţiei. Cel mai mult îi amintea de o călugăriţă modest îmbrăcată pe care o văzuse la televizor vorbind despre munca ei de misionariat,

făcută pe undeva prin junglă – probabil că acolo îşi scotea hainele de măicuţă pentru că îi era mai uşor să se caţere peste tot în patru labe. Zâmbea din când în când ca să arate că religia ei ar fi trebuit să-i facă pe oameni fericiţi, dar în cea mai mare parte a timpului îşi privise publicul ca şi cum ar fi fost convinsă că restul oamenilor existau pe lume în primul rând pentru ca ea să aibă cui da ordine.

Mai era un lucru pe care Johanna voia să-l facă şi pe care îl tot amânase. Trebuia să intre în magazinul de haine numit Milady's şi să-şi cumpere o ţinută de ocazie. Nu fusese niciodată acolo. Când avea ceva de cumpărat – şosete, de pildă –, se ducea la Callaghans. Avea o sumedenie de lucruri moştenite de la doamna Willets, precum haina aceasta, care aveau s-o ţină la nesfârşit. Iar Sabitha – fata de care avusese grijă în casa domnului McCauley – primise întruna haine scumpe care le rămăseseră mici verişoarelor ei mai mari.

În vitrina de la Milady's, două manechine purtau costume cu fuste scurte şi sacouri cu umeri pătrăţoşi. Unul dintre ele, galben-ruginiu, celălalt, de un verde cald, intens. Frunze mari de arţar în culori stridente fuseseră împrăştiate la picioarele manechinelor şi lipite ici-colo pe geamul vitrinei. La vremea când majoritatea oamenilor aveau grijă să grebleze frunzele, să le adune în grămezi şi să le dea foc, aici ele erau puse la loc de cinste. O inscripţie cu litere negre unduitoare se întindea diagonal pe geam: *Elegantă şi simplitate – moda toamnei.*

Johanna deschise uşa şi intră.

Chiar înaintea ei, o oglindă înaltă o măsură din cap până-n picioare în haina de bună calitate, lungă, dar informă, a doamnei Willets, de sub care ieşeau aproximativ zece centimetri de picioare grosolane, până ceva mai sus de gleznele acoperite de şosete.

Făceau asta intenţionat, bineînţeles. Instalaseră oglinda acolo ca să-ţi dea o imagine deplină şi imediată a propriilor deficienţe şi să poţi trage – sperau ei – fără întârziere concluzia că trebuie să cumperi ceva ca să schimbi această imagine. Un truc atât de făţiş, că ar fi făcut-o să se răsucească pe călcâie şi să iasă dacă n-ar fi venit aici hotărâtă, ştiind ce anume avea de cumpărat.

De-a lungul unui perete era un rastel cu rochii de seară, potrivite toate pentru frumuseţile balului, în nuanţe vaporoase şi croite din tul şi tafta. Şi în spatele lor, într-o vitrină de sticlă, ca să nu poată fi atinse de degete profane, o jumătate de duzină de rochii de mireasă, toate o spumă albă, ori satin de culoarea vaniliei, ori dantelă ivorie, brodate cu mărgeluşe de argint sau cu perle mărunte. Corsaje minuscule, decolteuri sinuoase, fuste ample. Nici măcar când fusese tânără Johanna nu şi-ar fi putut vreodată închipui pentru sine o asemenea extravaganţă, nu doar în materie de bani, ci şi de aşteptări, de speranţă absurdă în transfigurare, în extaz.

Abia după două sau trei minute apăru cineva. Poate că aveau un

vizor undeva şi o spionau, considerând că nu era genul lor de clientă şi sperând că avea să plece.

Dar ea nu pleca. Ieşi din raza oglinzii – păşind de pe linoleumul din faţa uşii pe un covor luxos –, şi, într-un sfârşit, draperia din fundul magazinului se dădu la o parte şi de după ea ieşi Milady însăşi, îmbrăcată într-un costum negru cu nasturi sclipitori. Tocuri înalte, glezne subţiri, portjartierul până în talie atât de strâns încât ciorapii îi scrâşneau, părul blond-auriu pieptănat lins pe spate, lăsând vederii faţa machiată.

— Mă gândeam să încerc costumul din vitrină, spuse Johanna cu o voce pe care şi-o antrenase din timp. Cel verde.

— Ah, e un costum superb, spuse femeia. Cel din vitrină este mărimea zece. Dumneavoastră păreţi… cred că un paisprezece, nu?

O luă înaintea Johannei, cu ciorapii foşnind, către latura unde erau atârnate hainele obişnuite, costumele şi rochiile de zi.

— Aveţi noroc. Am găsit şi un paisprezece.

Primul lucru pe care îl făcu Johanna fu să se uite la eticheta de preţ. Cel puţin de două ori mai mult decât se aşteptase – iar ea n-avea de gând să-şi ascundă părerea.

— E destul de scump.

— Este o lână foarte fină. Femeia căută leneş până găsi eticheta cu compoziţia materialului, apoi citi o descriere pe care Johanna n-o ascultă cu adevărat, pentru că apucase tivul ca să inspecteze calitatea finisajului.

— E uşoară ca mătasea, dar are o rezistenţă de fier. Vedeţi că e dublată peste tot, are o căptuşeală minunată de mătase în amestec cu nailon. N-o să vă treziţi niciodată că începe să vă atârne la spate şi să-şi piardă forma, cum fac costumele ieftine. Uitaţi-vă la manşetele şi gulerul de catifea şi la nasturii aceştia mărunţi îmbrăcaţi în catifea de pe mânecă.

— I-am văzut.

— Astea sunt genul de detalii pentru care plătiţi, altfel n-o să le găsiţi niciodată. Mie îmi place la nebunie textura catifelei. Şi e numai pe cel verde, să ştiţi – cel de culoarea piersicii nu are aşa ceva, deşi e la acelaşi preţ.

Într-adevăr, în ochii Johannei, gulerul şi manşetele de catifea erau cele care dădeau costumului aerul acela subtil luxos şi o făceau să râvnească la el. Dar n-avea de gând să se trădeze.

— În cazul ăsta, aş vrea să-l încerc.

La urma urmei, pentru asta venise pregătită. Cu lenjerie intimă curată şi cu subsuorile tamponate cu pudră de talc.

Femeia avu suficientă înţelepciune ca s-o lase singură în cabina de probă intens luminată. Johanna se feri de oglindă ca de foc până când îşi îndreptă fusta şi-şi încheie sacoul.

La început se uită pur şi simplu la costum. Costumul n-avea nimic. Şi mărimea i se potrivea – fusta era mai scurtă decât ceea ce obişnuia ea să poarte, dar, la urma urmei, ceea ce purta ea de obicei nu se asorta cu moda de acum. Costumul era perfect în regulă. Problema era felul cum arăta, în comparaţie cu el, restul corpului ei, neacoperit. Gâtul ei, şi faţa, şi părul, mâinile ei mari şi picioarele groase.

— Cum vă descurcaţi? Îmi daţi voie să arunc o privire?

„N-ai decât să arunci câte vrei “, se gândi Johanna, „din coadă de câine sită de mătase nu se face, după cum ai să te convingi singură“.

Femeia se uită dintr-o parte, apoi din cealaltă.

— Bineînţeles, veţi avea nevoie de ciorapi şi de pantofi cu toc. Cum vi se pare? E comod?

— Costumul e bun, spuse Johanna. Costumul n-are nimic.

În oglindă, chipul femeii se schimbă. Abandonă zâmbetul de până atunci. Deveni decepţionat şi obosit, dar mai cumsecade.

— Uneori pur şi simplu asta e. Nu ştii niciodată cu adevărat cum îţi stă ceva până când nu încerci. Adevărul este, spuse ea, cu o siguranţă nouă în voce, mai moderată, că aveţi o siluetă frumoasă, dar robustă. Aveţi oase mari – ei, şi care-i problema? Năstureii înveliţi în catifea nu-s pentru dumneavoastră. Nu vă mai bateţi capul cu el. Scoateţi-l!

După ce se dezbrăcase până la lenjerie, Johanna auzi foşnind draperia cabinei, şi apoi o mână se strecură înăuntru.

— Încercaţi asta, doar aşa, de amplezir.

O rochie maronie de lână, dublată, cu fusta lungă strânsă graţios în talie, cu mâneci trei sferturi şi un decolteu simplu, rotund. Cât se putea de simplă, mai puţin o curea subţire aurie. Nu la fel de scumpă ca deux-pieces-ul, dar preţul părea încă enorm, dacă te gândeai pentru ce.

Cel puţin, fusta avea o lungime mai decentă, şi materialul i se înfăşura nobil pe picioare. Johanna îşi luă inima-n dinţi şi se uită în oglindă.

De data asta nu mai arăta ca şi cum cineva ar fi îmbrăcat-o ca să-şi bată joc de ea.

Femeia veni lângă ea şi râse, dar de uşurare.

— Culoarea ochilor e de vină. N-aveţi nevoie de nici o catifea. Aveţi ochi catifelaţi.

Era genul de linguşeală pe care Johanna s-ar fi simţit obligată să o ia în derâdere, atâta că în clipa aceea părea adevărată. Nu avea ochi mari, şi, dacă i s-ar fi cerut să le precizeze culoarea, ar fi spus: „Cred că un soi de căprui“. Dar acum păreau să fi devenit de un maro intens, dar cald şi strălucitor.

Nu că ar fi început deodată să se creadă drăguţă. Doar ochii ei ar fi avut o culoare frumoasă dacă ar fi fost o bucată de material.

— Bag mâna-n foc că nu purtaţi prea des pantofi de ocazie, spuse

femeia. Dar, dacă aţi avea ciorapi şi un toc cât de mic… şi sunt sigură că nu purtaţi bijuterii – şi aveţi perfectă dreptate, nici nu vă trebuie, cu cureluşa aia.

Întrerupându-i discursul persuasiv, Johanna spuse:

— Mai bine o scot, ca s-o puteţi împacheta.

Îi părea rău să se elibereze de apăsarea delicată a fustei şi a cordonului aceluia discret auriu în jurul taliei. Nu avusese niciodată în viaţă senzaţia aceasta stupidă că ceea ce îmbrăcase o făcea mai frumoasă.

— Sper că e pentru o ocazie specială, îi strigă femeia în timp ce Johanna se grăbea să se schimbe în hainele sale obişnuite, cu înfăţişarea lor ştearsă.

— Probabil c-o să fie rochia mea de nuntă, răspunse ea.

Şi fu uimită de ceea ce-i ieşise pe gură. Nu era vreo gafă majoră – femeia nu ştia cine este şi probabil că n-avea să vorbească apoi cu nimeni dintre cei care ar fi putut să ştie. Şi totuşi avusese de gând să nu sufle o vorbă. Probabil simţise că-i datora ceva fiinţei acesteia – că trecuseră împreună prin experienţa deprimantă a costumului verde şi apoi descoperiseră împreună rochia maronie şi că asta crease o legătură între ele. Aiurea! Meseria femeii era să vândă haine, şi exact asta reuşise să facă.

— Ah! strigă femeia. Ah, ce frumos!

„O fi“, se gândi Johanna, sau poate că nu. Ar fi putut să se mărite cu oricine. Cu vreun fermier nenorocit care avea nevoie de un cal de povară în gospodărie sau cu un babalâc pe jumătate invalid care-şi căuta infirmieră. Femeia aceasta habar n-avea de ce fel de bărbat îşi făcuse ea rost, şi oricum nu era absolut deloc treaba ei.

— Sunt sigură că e o căsătorie din dragoste, spuse femeia, ca şi cum i-ar fi auzit gândurile cârcotaşe. De asta vă străluceau ochii în oglindă. Am învelit-o în foiţă, nu trebuie decât s-o scoateţi şi s-o agăţaţi pe umeraş, şi materialul va cădea splendid. Călcaţi-o puţin, dacă vreţi, dar probabil nu va fi nevoie nici măcar de atât.

Veni apoi şi momentul înmânării banilor, când amândouă se prefăcură că nu se uită, deşi se uitară.

— Merită, zise femeia. Nu te căsătoreşti decât o dată. De fapt, lucrul ăsta nu e întotdeauna adevărat…

— În cazul meu va fi, spuse Johanna.

I se urcase sângele în obraji – pentru că, de fapt, căsătoria nu fusese menţionată. Nici măcar în ultima scrisoare. Îi dezvăluise acestei femei ceea ce socotea ea că o să se întâmple, şi asta poate că avea să-i poarte ghinion.

— Unde l-aţi cunoscut? întrebă femeia, pe acelaşi ton de veselie melancolică. Unde v-aţi întâlnit prima oară?

— Prin nişte rude, spuse Johanna cu sinceritate. N-avea de gând să

adauge nimic, dar se auzi continuând: La Târgul de Vest. În London{3}.

— Târgul de Vest, repetă femeia. Din London.

Era aproape ca şi cum ar fi spus „la balul de la palat“.

— Am fost acolo cu fiica lui şi cu prietena ei, continuă Johanna, gândindu-se că într-un fel ar fi fost mai corect să spună că Edith şi Sabitha fuseseră cu ea, Johanna, la târg.

— Ei bine, pot să spun că azi n-am pierdut ziua degeaba. Am ajutat pe cineva să-şi găsească rochia în care va fi în curând cea mai fericită mireasă din lume. E o realizare suficientă ca să-mi justifice existenţa. Femeia legă o panglică roz îngustă în jurul cutiei de împachetat şi făcu o fundă mare, inutilă, pe care o reteză cu un scrâşnet vicios de foarfecă.

— Eu stau aici toată ziua, spuse ea. Şi uneori mă gândesc ce Dumnezeu îmi închipui că fac. Îmi pun chiar această întrebare: „Ce Dumnezeu îţi închipui că faci aici?“ Rearanjez vitrina, fac una, fac alta ca să atrag oamenii în magazin, dar sunt *zile* – zile întregi – când nu-mi calcă nimeni pragul. Ştiu, multora li se par prea scumpe hainele astea, dar să ştiţi că sunt de *bună* calitate. Sunt haine de foarte bună calitate. Dacă vrei calitate, trebuie să plăteşti pentru ea.

— Probabil vin când au nevoie de aşa ceva, spuse Johanna, aruncând o privire către rochiile de seară. Unde altundeva ar putea să meargă?

— Ba exact asta e, că nu vin. Se duc în oraşul mare – acolo merg. Sunt în stare să bată maşina o sută, o sută cincizeci de kilometri, ca să nu mai zic de benzină, şi li se pare că aşa cumpără ceva mai bun decât ce le ofer eu aici. Dar nu-i adevărat. Nu-i nici calitate mai bună, nici sortiment mai larg. Nimic. Doar că le-ar fi ruşine să spună că şi-au cumpărat ţinuta de nuntă aici, în oraş. Sau vin, încearcă ceva şi spun că trebuie să se mai gândească. „Lăsaţi că mă întorc“, pasămite. Şi eu îmi spun în gând: „O, da, ştiu eu ce-nseamnă asta!“ Înseamnă c-o să încerce să găsească mai ieftin la London sau la Kitchener, şi, chiar dacă n-o să găsească mai ieftin, o să cumpere de acolo, din moment ce tot au bătut drumul şi sunt sătui de umblat prin magazine.

— Nu ştiu, spuse ea. Poate dacă aş fi fost de aici, din oraş, ar fi fost altfel. Mi se pare un loc foarte inospitalier. Nu sunteţi de aici, nu?

— Nu, spuse Johanna.

— Nu vi se pare un oraş inospitalier?

Inospita…

— Adică e greu pentru cineva din afară să fie acceptat.

— Eu sunt obişnuită să-mi văd singură de treabă, spuse Johanna.

— Dar dumneavoastră v-aţi găsit pe cineva. Nu veţi mai fi singură de acum înainte – şi ăsta e un lucru minunat! Sunt zile când mă gândesc cât de grozav ar fi să fiu măritată şi să stau şi eu acasă. Bineînţeles, am fost măritată – şi tot am muncit. În fine. Poate că într-

o zi prinţul coborât de pe cal alb va intra pe uşa magazinului, se va îndrăgosti pe loc de mine, şi atunci toate se vor aranja!

Johanna trebuia să se grăbească – femeia aceea o ţinuse de vorbă şi o întârziase. Zorea să se întoarcă acasă şi să-şi ascundă rochia cumpărată, înainte ca Sabitha să se întoarcă de la şcoală.

Apoi îşi aminti că Sabitha nu mai venea – fusese luată la sfârşit de săptămână de către verişoara mamei sale, Roxanne, mătuşa ei, să stea la Toronto şi să meargă la o şcoală de fete, ca o adevărată moştenitoare bogată ce era. Şi totuşi, Johanna iuţi în continuare pasul – atât de mult, încât un deştept care sprijinea uşa farmaciei îi strigă: „Arde undeva?“, şi atunci ea încetini un pic, ca să nu atragă atenţia.

Ambalajul rochiei o stânjenea teribil – de unde să ştie ea că magazinul îşi avea propriile cutii de carton roz pe care scria, cu litere de mână violet, „Milady“? Ar fi putut s-o dea de gol instantaneu.

Se simţi stupid că vorbise despre nuntă, câtă vreme el nu pomenise nimic. Şi ea nu trebuia să uite asta. Îşi spuseseră – sau scriseseră – atâtea altele, exprimaseră atâta afecţiune şi atâta dor, încât căsătoria ca atare păruse să fi fost pur şi simplu trecută cu vederea. Aşa cum poţi povesti despre cum te-ai sculat dimineaţa, dar nu şi despre cum ai luat micul dejun, cu toate că în mod cert l-ai luat.

Şi totuşi ar fi trebuit să-şi ţină gura.

Îl văzu apoi pe domnul McCauley mergând în direcţia opusă pe partea cealaltă a străzii. Nu era nici un pericol – chiar dacă ar fi dat nas în nas cu ea, el nu i-ar fi observat oricum cutia. Ar fi ridicat un deget la pălărie şi ar fi trecut pe lângă ea, remarcând probabil că era menajera casei lui, deşi s-ar fi putut şi să nu bage de seamă. Gândul îi stătea în altă parte şi, din punctul de vedere al celorlalţi, era foarte posibil ca ochii lui să vadă un alt oraş decât cel pe care îl vedea toată lumea. În fiecare zi de lucru – şi, uneori, din neglijenţă, şi în zilele de sărbătoare sau duminica –, domnul McCauley îmbrăca unul dintre cele trei costume ale sale, plus mantaua mai uşoară sau pe cea mai grea, pălăria de fetru cenuşiu şi pantofii bine lustruiţi, şi mergea de pe Strada Expoziţiei până la biroul pe care îl ţinea încă deasupra fostei şelării. I se spunea Biroul de Asigurări, deşi trecuse destul de multă vreme de când proprietarul lui nu mai vindea în mod regulat asigurări. Uneori, oamenii urcau scările să-l vadă, poate să-i pună câte o întrebare despre poliţele lor sau, cel mai probabil, despre limitele loturilor de teren deţinute, despre istoria vreunei proprietăţi imobiliare din oraş sau a vreunei ferme din regiune. Biroul era plin de hărţi mai vechi şi mai noi, şi domnului McCauley nimic nu-i plăcea mai mult decât să le desfăşoare şi să înceapă o discuţie care lăsa mult în urmă răspunsul la întrebarea ce-i fusese pusă. De trei sau patru ori pe zi ieşea de acolo şi pornea pe străzi, ca acum. În timpul războiului îşi pusese automobilul Melaughlin-Buick pe butuci în hambar şi

mersese peste tot pe jos, ca să dea exemplu. Chiar şi cincisprezece ani mai târziu părea hotărât să dea exemplu. Cu mâinile încleştate la spate, era ca un moşier de treabă care-şi inspectează proprietatea sau ca un predicator încântat să-şi observe enoriaşii. Bineînţeles, jumătate dintre oamenii pe care-i întâlnea habar n-aveau cine era.

Oraşul se schimbase, chiar în timpul de când Johanna locuia aici. Comerţul se muta tot mai mult către şoseaua principală, unde se aflau un nou magazin cu reduceri, un Canadian Tire{4} şi un motel cu bar şi dansatoare exotice. Câteva magazine din centru încercaseră să se dischisească în roz, lila sau măsliniu, dar vopseaua li se scorojea deja pe cărămida veche, şi câteva prăvălii rămăseseră deja goale. După toate probabilităţile, Milady's avea să le urmeze curând.

Dacă ar fi fost al ei, ce ar fi făcut oare Johanna? În primul rând, n-ar fi adus niciodată atâtea rochii de seară sofisticate. Dar ce altceva? Dacă ar fi trecut la haine mai ieftine nu făcea decât să intre în competiţie cu Callaghans şi cu magazinul de reduceri, şi probabil nu ar fi avut suficienţi clienţi ca să reziste. Ce-ar fi fost aşadar să se reprofileze pe haine elegante de copii şi sugari, încercând să atragă mătuşile şi bunicile cu bani, dispuse să-i cheltuiască pe aşa ceva? Nu mamele, pentru că mamele s-ar fi dus la Callaghans, cu mai puţini bani şi mai multă minte.

Dar, dacă ar fi fost ea patroana, Johanna n-ar fi fost niciodată în stare să atragă cliente. Ar fi înţeles ce e de făcut şi cum, ar fi putut să adune angajaţii potriviţi şi să-i îndrume, dar n-ar fi izbutit niciodată să farmece sau să ispitească pe cineva. Cumperi sau nu cumperi, asta ar fi fost atitudinea ei. Şi fără îndoială că mătuşile n-ar fi cumpărat.

Puţini erau cei care prindeau drag de ea, şi ea era conştientă de asta de multă vreme. Sabitha, cu siguranţă, nu vărsase nici o lacrimă când îşi luase rămas-bun – deşi, s-ar fi putut spune, Johanna fusese practic pentru ea suplinitoarea mamei, de când mama ei murise. Iar când Johanna avea să plece, domnul McCauley avea să fie supărat pentru că ea făcuse întotdeauna treabă bună şi lui avea să-i fie greu să găsească pe altcineva în locul ei, dar atât. Şi el, şi nepoata lui erau oameni răsfăţaţi şi egoişti. Cât despre vecini, aceştia, fără îndoială, aveau să ţopăie de bucurie. Johanna avusese neînţelegeri cu locuitorii de pe ambele laturi ale proprietăţii. Pe o parte fusese câinele vecinilor care săpa în grădina ei, îngropându-şi şi scoţându-şi apoi la lumină rezerva de oase, lucru pe care ar fi putut să-l facă mai bine acasă. Iar pe cealaltă parte fusese cireşul negru, aflat pe terenul familiei McCauley, dar care îşi purta majoritatea roadelor pe ramurile ce atârnau deasupra curţii vecine. În amândouă cazurile, Johanna făcuse tărăboi şi avusese câştig de cauză. Câinele fusese legat, iar celălalt vecin încetase să culeagă cireşele. Dacă se suia pe scară se putea întinde mult peste curtea lui, dar vecinul nu mai uşuia păsările din

copac, şi asta avu efect asupra recoltei.

Domnul McCauley le-ar fi dat voie să culeagă în continuare. Ar fi lăsat câinele să sape. Le-ar fi permis celorlalţi să profite de el. În parte pentru că aceştia erau oameni noi, care locuiau în case noi, aşa că el prefera să nu le dea atenţie. Pe vremuri existaseră doar trei sau patru case mari pe Strada Expoziţiei. Peste drum de ele se afla locul de târg, unde se ţinea iarmarocul de toamnă (numit oficial Expoziţia de Produse Agricole, de unde şi denumirea străzii), iar între ele erau risipiţi pomi fructiferi şi petice de pajişte. Cu vreo zece-doisprezece ani în urmă, terenurile intermediare fuseseră împărţite de primărie în loturi de mărime obişnuită şi vândute, şi pe ele se înălţaseră case – mici, în stiluri diferite, alternând – cu etaj şi fără. Câteva începeau deja să pară neîngrijite.

Domnul McCauley îi cunoştea numai pe ocupanţii a vreo două case de pe stradă, cu care era în relaţii bune – domnişoara Hood, învăţătoarea, şi mama ei, şi familia Shultz, care ţinea atelierul de reparaţii încălţăminte. Fata lui Shultz, Edith, era – sau fusese – cea mai bună prietenă a Sabithei. Lucru aparent firesc, pentru că erau în aceeaşi clasă la şcoală – cel puţin, fuseseră anul trecut, cât timp Sabitha se aflase încă în oraş – şi locuiau aproape una de alta. Pe domnul McCauley prietenia lor nu-l deranjase – poate îşi dădea seama că Sabitha avea să-i fie luată în curând ca să ducă un alt fel de viaţă în Toronto. Johanna n-ar fi ales-o pe Edith, deşi fata nu era niciodată nepoliticoasă, nu făcuse niciodată nimic rău când venise acasă la ei. Şi nu era deloc proastă. Asta s-ar fi putut de fapt să fie problema – Edith era isteaţă, mai isteaţă ca Sabitha. Şi o făcuse pe Sabitha mai vicleană.

Dar totul se încheiase. Acum că în viaţa moştenitoarei McCauley se amestecase verişoara Roxanne – doamna Huber –, fata lui Shultz rămăsese doar o amintire din trecutul de copilă al Sabithei.

O să aranjez să-ti trimit toată mobila cu trenul imediat după ce o pot încărca în camion şi o s-o plătesc dinainte, de îndată ce aflu cât costă. Mă gândesc că acum vei avea nevoie de ea. Sper că n-ai să te miri prea tare să afli că m-am gândit să vin şi eu odată cu ea – socotind că n-o să ai nimic împotrivă –, ca să te ajut atât cât am să pot.

Aceasta era scrisoarea pe care o pusese la poştă înainte să se ducă să lămurească lucrurile la gară. Era prima scrisoare pe care i-o trimisese direct. Celelalte fuseseră strecurate în plic alături de misivele pe care o pusese pe Sabitha să i le scrie. Iar ale lui către ea veniseră în acelaşi mod, împăturite cu grijă şi cu numele ei, Johanna, înscris pe spatele paginii, ca să nu fie nici o încurcătură. Procedura îi împiedicase pe lucrătorii de la poştă să miroasă ce se petrecea, şi, în plus, niciodată nu strica să economiseşti banii de timbre. Bineînţeles, Sabitha ar fi putut să-i povestească bunicului ei sau chiar să citească ceea ce

scrisese Johanna, dar Sabitha era la fel de puţin interesată să comunice cu bătrânul pe cât era şi de scrisori – să le scrie sau să le primească.

Mobila era depozitată în şopron, care era numai un fel de magazie urbană, nu un şopron adevărat, cu grajd şi hambar. Când Johanna se dusese s-o inspecteze cam cu un an în urmă, o găsise aproape neagră de praf şi presărată cu găinaţ de porumbei. Fusese îngrămădită neglijent într-un morman şi rămăsese neacoperită. Ea târâse afară în curte tot ce putuse căra, făcând loc în şopron ca să ajungă la mobilele mai mari, pe care nu le putea transporta – canapeaua, bufetul, vitrina şi masa de sufragerie. Patul izbutise să-l desfacă. Ştersese lemnul cu cârpe subţiri de praf, apoi cu ulei de lămâie, şi, la sfârşit, mobila strălucea ca o bomboană lucioasă. Ca o bomboană de arţar{5} – căci era lemn de arţar măzărat, în ochi de pasăre. Ei i se păru fermecătoare, la fel cum i se păreau cearşafurile de satin şi părul blond. Fermecătoare şi modernă, în total contrast cu lemnul întunecat şi cu ornamentele enervante ale mobilei de care avea grijă în casă. O considerase atunci mobila *lui*, şi la fel miercuri, înainte de plecare, când o scoase din nou. Prima dată aşezase pături vechi peste ceea ce era dedesubt, ca să protejeze mobila mai grea de ceea ce fusese trântit într-o grămadă uriaşă peste ea, şi cearşafuri peste mobila de deasupra ca s-o păzească de păsări, aşa că acum nu era decât foarte puţin prăfuită. Dar ea şterse totul şi o dădu din nou cu ulei de lămâie înainte s-o aşeze la loc, tot acoperită, în aşteptarea camionului de vineri.

Stimate domnule McCauley,

Plec cu trenul în după-amiaza aceasta (vineri). Îmi dau seama că nu v-am anunţat din timp, dar renunţ la ultimul salariu, care acum, în lunea care vine, ar fi fost pe trei săptămâni. Aveţi tocăniţă de vită pe aragaz, în vasul de bain-marie, pe care nu trebuie decât s-o încălziţi. Vă ajunge pentru trei mese sau poate chiar pentru patru, dacă mâncaţi mai puţin. După ce se încălzeşte şi vă luaţi din ea cât vreţi, puneţi capacul şi daţi-o la frigider. Nu uitaţi, puneţi-i capacul imediat, ca să nu riscaţi să se strice! Salutări dumneavoastră şi Sabithei şi probabil o să luăm legătura după ce îmi pun ordine în treburi. Johanna Parry

PS: I-am expediat domnului Boudreau mobila lui, căci s-ar putea să aibă nevoie de ea. Aveţi grijă ca, atunci când reîncălziţi mâncarea, să fie apă de ajuns în partea de jos a vasului de bain-marie.

Domnului McCauley nu-i fu greu să afle că Johanna îşi cumpărase bilet până în Gdynia, Saskatchewan. Îl sună pe şeful de gară şi îl întrebă. Nu ştiu cum să i-o descrie pe Johanna – arăta tânără sau bătrână, subţire sau mai degrabă voinică, ce culoare avea haina ei? —, dar asemenea amănunte deveniră inutile în clipa în care pomeni de mobilă.

Când şeful de gară primi acest apel, în clădire se aflau vreo două persoane care aşteptau trenul de seară. La început, bărbatul încercă să vorbească discret, dar apoi deveni de-a dreptul exaltat auzind de mobila furată (ceea ce McCauley spuse de fapt era: „şi cred că a luat nişte mobilă cu ea“). Se jură că, dacă ar fi ştiut cine era femeia şi ce punea la cale, n-ar fi lăsat-o niciodată să urce în tren. Această afirmaţie fu auzită, repetată şi crezută, şi nimeni nu se întrebă cum ar fi putut şeful de gară să oprească o femeie adultă care-şi plătise biletul, în afară de cazul când avea vreo dovadă irefutabilă că era hoaţă. Majoritatea celor care îi repetară cuvintele crezură într-adevăr că ar fi putut s-o oprească şi ar fi oprit-o – căci credeau în autoritatea şefilor de gară şi a bărbaţilor în vârstă care păşeau impunător, cu spatele drept, în costumul lor elegant cu vestă, aşa cum făcea domnul McCauley.

Tocăniţa de vită fu excelentă, aşa cum fusese întotdeauna mâncarea gătită de Johanna, dar domnul McCauley descoperi că nu era în stare s-o înghită. Ignoră instrucţiunile despre capac şi lăsă oala neacoperită pe aragaz, ba nici măcar nu opri arzătorul până când apa de pe fundul oalei nu fierse şi se evaporă toată şi el fu alertat de mirosul de metal încins.

Mirosul trădării.

Domnul McCauley îşi spuse că trebuia să fie recunoscător că măcar Sabitha fusese dată pe mâini bune şi că nu avea nevoie să-şi facă griji pentru ea. Nepoata lui – de fapt, verişoara soţiei lui, Roxanne – îi scrisese să-i spună că, din câte o văzuse pe Sabitha în timpul vizitei acesteia din vară la cabana de pe lacul Simcoe, fata trebuia ţinută în frâu.

„Sincer îţi spun, nu cred că tu şi femeia aceea pe care ai angajat-o aveţi să fiţi în stare de asta când băieţii o să înceapă să roiască în jurul ei. “

Nu mersese atât de departe încât să-l întrebe dacă avea de gând să repete experienţa cu Marcelle, dar asta voia de fapt să spună. Şi se oferi s-o dea pe Sabitha la o şcoală bună, unde putea fi cel puţin învăţată să deprindă bunele maniere.

Domnul McCauley dădu drumul la televizor ca să mai uite, dar fără folos.

Gândul la mobilă era cel care îl rodea. Gândul la Ken Boudreau.

Cu trei zile înainte – chiar în ziua când Johanna îşi cumpărase biletul, după cum reieşea din spusele şefului de gară –, domnul McCauley primise o scrisoare de la Ken Boudreau, care-i cerea: a) să-i achite o parte din valoarea mobilei care îi aparţinea lui (lui Ken Boudreau) şi soţiei sale decedate, Marcelle, mobilă depozitată în magazia domnului McCauley, sau b) dacă nu era de acord cu aşa ceva, să vândă mobila la preţul cel mai bun pe care îl putea lua şi să-i

trimită banii cât putea de repede în Saskatchewan. Nici o vorbă despre împrumuturile pe care socrul i le oferise deja ginerelui său, toate în contul acelei mobile, şi în sume mai mari decât orice preţ ar fi putut obţine el vreodată pe ea. Oare Ken Boudreau uitase cu totul de ele? Sau spera doar – şi lucrul acesta era mai verosimil – că socrul lui uitase?

Acum părea să fi devenit proprietarul unui hotel. Dar scrisoarea lui era plină de diatribe împotriva insului care îl deţinuse înainte şi care îl indusese în eroare în privinţa mai multor detalii.

„Dacă aş putea depăşi obstacolul ăsta“, spunea el, „sunt convins că aş reuşi încă să pun lucrurile în mişcare“. Dar care era obstacolul? Nevoia imperioasă de bani, deşi Ken nu spusese dacă ea se datora fostului proprietar, băncii, vreunui creditor ipotecar privat sau cine ştie cărui alt lucru. Era aceeaşi poveste dintotdeauna – un ton disperat, linguşitor, amestecat cu un pic de aroganţă, cu sentimentul acela difuz că i se datora aşa ceva, din cauza suferinţelor pe care le avusese de pătimit şi a ruşinii pe care trebuise să o îndure de pe urma lui Marcelle.

Copleşit de presimţiri rele, dar amintindu-şi că, până la urmă, Ken Boudreau era ginerele său, care luptase în război şi trecuse Dumnezeu ştie prin ce necazuri în căsătorie, domnul McCauley se aşezase la masă şi-i scrisese o scrisoare în care spunea că habar nu are cum să procedeze pentru a obţine cel mai bun preţ pe mobilă şi că o să-i fie foarte dificil să afle, şi drept urmare îi trimite un cec, pe care îl consideră un împrumut personal fără nici un fel de condiţii. Îşi dorea ca ginerele lui să-l ia ca atare şi să nu uite de împrumuturile similare acordate în trecut – care, socotea el, depăşeau deja orice posibilă valoare a mobilei. Îi anexa o listă cu datele şi sumele. În afară de cei cincizeci de dolari înapoiaţi cu aproape doi ani în urmă (cu promisiunea unor tranşe regulate de plată pe viitor), nu primise nimic. Era convins că ginerele său va înţelege că, în urma acestor împrumuturi nereturnate şi acordate fără dobândă, venitul domnului McCauley scăzuse, pentru că altfel banii aceştia ar fi fost investiţi.

Se gândise să adauge: „Nu sunt atât de prost pe cât pari să mă crezi dumneata“, dar renunţase, întrucât asta i-ar fi dat în vileag iritarea şi poate şi slăbiciunea.

Şi acum iată. Omul acela nu mai avusese răbdare, o atrăsese şi pe Johanna în stratagema sa – întotdeauna se pricepuse să se dea bine pe lângă femei – şi pusese mâna şi pe mobilă, şi pe cec. Ea plătise singură pentru expedierea mobilei, îi spusese şeful de gară. Mobila aceea modernă de arţar fusese deja supraestimată în cadrul înţelegerilor anterioare şi n-aveau să ia mult pe ea, mai ales dacă puneai la socoteală şi taxele companiei de căi ferate. Dacă ar fi fost mai isteţi, ar fi luat pur şi simplu ceva din casă, una dintre vechile vitrine sau dintre

canapelele prea incomode ca să se mai poată sta pe ele, fabricate şi cumpărate în secolul trecut. Asta, bineînţeles, ar fi însemnat furt în toată legea. Dar nici ceea ce făcuseră ei nu era departe.

Se duse la culcare hotărât să-i dea în judecată.

Se trezi în casă singur, fără mirosul de cafea sau de mic dejun venind din bucătărie. Aerul avea încă, în schimb, un vag iz de oală arsă. Un frig de toamnă se instalase în toate camerele pustii, cu tavane înalte. În seara anterioară şi în serile dinainte fusese cald, încă nu porniseră cazanul, şi, când domnul McCauley îi dădu acum drumul, aerul cald fu însoţit de o răbufnire de jilăveală din subsol, de mucegai, pământ şi paragină. El se spălă şi se îmbrăcă încet, cu pauze în care se pierdea în gânduri, şi la micul dejun îşi întinse nişte unt de arahide pe o bucată de pâine. Făcea parte dintr-o generaţie în care se spunea că există bărbaţi incapabili până şi să fiarbă apa, şi el era unul dintre aceştia. Se uită afară pe ferestrele din faţă şi văzu copacii de cealaltă parte a hipodromului improvizat înghiţiţi de ceaţa dimineţii, care părea să înainteze chiar şi asupra pistei, nu să se retragă, aşa cum ar fi trebuit să facă la ora aceea. Avu impresia că distinge în ceaţă siluetele ameninţătoare ale clădirilor vechii Expoziţii – structuri spaţioase, lipsite de pretenţii, asemănătoare cu nişte şoproane uriaşe. Stătuseră nefolosite ani la rând, pe toată perioada războiului, şi el uitase ce se petrecuse cu ele până la urmă. Fuseseră demolate sau se dărâmaseră? îl dezgustau cursele care aveau loc acum, gloata, megafonul, alcoolul băut ilegal şi forfota dezastruoasă a duminicilor de vară. Când se gândea la ele îşi amintea de biata lui fiică Marcelle, cum stătea aşezată pe treptele verandei şi îşi striga colegii de şcoală, adulţi deja, care îşi parcaseră maşinile şi acum se grăbeau să meargă să asiste la curse. Zarva pe care o făcuse, bucuria de a fi înapoi în oraşul natal, îmbrăţişările şi măsuratul admirativ din ochi, felul cum i se încălecau cuvintele din graba de a spune cât mai multe, cum pălăvrăgea întruna despre copilărie şi despre cât de dor îi fusese de toată lumea. Spusese că singurul lucru care lipsea pentru ca viaţa ei să fie perfectă era soţul ei, Ken, rămas cu serviciul în partea de vest a ţării.

Ieşise din casă în pijamaua ei de mătase, cu părul vopsit blond nepieptănat şi răvăşit. Avea braţele şi picioarele subţiri, dar faţa îi era întrucâtva buhăită, iar ceea ce ea pretindea că e bronz părea o culoare maronie bolnăvicioasă care n-avea legătură cu soarele. Poate icter.

Copilul rămăsese înăuntru şi se uitase la televizor – desene animate de duminică, pentru care era în mod sigur prea mare.

El nu-şi putuse da seama ce era în neregulă sau dacă într-adevăr era ceva. Marcelle plecase la London să-şi facă o operaţie femeiască şi murise în spital. Când îl sunase pe soţul ei să-i spună, Ken Boudreau întrebase: „Ce-a luat?“

Dacă mama lui Marcelle ar fi fost încă în viaţă, oare lucrurile ar fi

stat altfel? Adevărul era că, atâta timp cât fusese încă în viaţă, mama ei fusese la fel de consternată ca el. Şezuse în bucătărie plângând, în timp ce fata lor adolescentă, încuiată în camera ei, ieşea pe geamul dormitorului şi aluneca în jos pe acoperişul verandei, întâmpinată de o ceată de băieţi înghesuiţi în automobile.

În casă domnise o atmosferă de dezertare nemiloasă, de înşelăciune. El şi soţia lui fuseseră cu siguranţă nişte părinţi cumsecade, pe care Marcelle îi scosese din minţi. Când fugise de acasă cu un aviator, speraseră că avea în sfârşit să se liniştească. Fuseseră generoşi cu cei doi, ca şi cum ar fi avut de a face cu cel mai prosper cuplu tânăr. Dar totul se dusese pe apa sâmbetei. Şi faţă de Johanna Parry el fusese generos, şi iată că acum şi ea se întorsese împotriva lui.

Ieşi în oraş şi intră la hotel să-şi ia micul dejun.

— Sunteţi foarte matinal astăzi, observă chelneriţa.

Şi, în timp ce ea îi turna cafeaua, el începu să-i povestească despre menajera care îl abandonase fără să-l prevină şi fără ca el s-o fi provocat în vreun fel, şi nu doar că-şi părăsise slujba fără să-l anunţe dinainte, ci luase şi un set întreg de mobilă care aparţinuse fetei lui şi care acum îi aparţinea, teoretic, ginerelui său, dar nu tocmai, pentru că fusese cumpărat cu banii de nuntă ai fiicei. Îi povesti cum fata lui se măritase cu un aviator, un tip chipeş, aparent serios, în care însă nu se putea avea încredere la o adică.

— Scuzaţi-mă, spuse chelneriţa. Aş fi încântată să vă ţin companie, dar am câţiva clienţi care-şi aşteaptă micul dejun. Iertaţi-mă…

Domnul McCauley urcă scările până la birou, şi acolo, întinse pe masă, găsi hărţile vechi pe care le studiase ieri, căutând să descopere locaţia exactă a celui dintâi cimitir din comitat (abandonat, credea el, în 1839). Aprinse lumina şi se aşeză pe scaun, dar se trezi că nu se poate concentra. După reproşul chelneriţei – sau ceea ce el luase drept reproş din partea ei –, nu mai fusese în stare să-şi mănânce micul dejun sau să-şi savureze cafeaua. Hotărî deci să iasă la o plimbare ca să se liniştească.

Dar, în loc să pornească la pas în felul său obişnuit, salutând trecătorii şi schimbând câte o vorbă cu unii dintre ei, se pomeni că începe să vorbească fără să se mai poată opri. În clipa când cineva îl întreba ce mai face în dimineaţa aceea, se pornea – în modul cel mai necaracteristic, ba chiar ruşinos – să-şi verse tot amarul, şi, asemenea chelneriţei, oamenii aceştia aveau treburi de făcut, aşa că dădeau din cap, îşi mutau greutatea de pe un picior pe altul şi avansau scuze ca să poată să plece. Dimineaţa aceea nu părea să se încălzească, aşa cum se întâmpla de obicei cu dimineţile ceţoase de toamnă. Haina lui nu era suficient de călduroasă, aşa că domnul McCauley căută confortul magazinelor.

Oamenii care îl cunoşteau de mult fură îngroziţi de-a binelea.

Domnul McCauley fusese întotdeauna reticent – prototipul gentlemanului manierat, cu mintea în alte timpuri, a cărui curtoazie era un mod ingenios de a-şi cere scuze pentru statutul său privilegiat (oarecum în glumă, pentru că statutul acesta exista în primul rând în amintirile sale şi nu era inteligibil altora). Ar fi trebuit să fie ultimul om care să-şi vânture suferinţele în public sau să ceară compasiunea altora – nu o făcuse la moartea soţiei sale şi nici măcar la moartea fiicei –, şi totuşi, iată-l deodată scoţând nu ştiu ce scrisoare, întrebând dacă nu era o ruşine felul cum individul acesta îl înşelase pentru bani de atâtea ori, şi cum acum, când se îndurase de el încă o dată, el uneltise împreună cu menajera domnului McCauley să fure mobila. Unii crezură că vorbea despre propria lui mobilă, că bătrânul fusese lăsat fără pat sau fără scaune în casă, şi îl sfătuiră să meargă la poliţie.

— Degeaba, degeaba, răspundea el. Cum poţi să storci ceva din piatră seacă?

Intră în atelierul de reparaţii încălţăminte şi îl salută pe Herman Shultz.

— Vă amintiţi de ghetele la care mi-aţi schimbat talpa, cele pe care le-am adus din Anglia? Le-aţi înlocuit talpa acum patru sau cinci ani.

Atelierul semăna cu o peşteră. Becuri învelite în abajururi atârnau deasupra mai multor bancuri de lucru. Încăperea abia dacă se putea aerisi, dar mirosurile bărbăteşti dinăuntru – de clei, de piele, de vopsea neagră de ghete, de tălpi de fetru proaspăt tăiate şi de alte tălpi, vechi, putrezite – îi dădeau domnului McCauley un sentiment de siguranţă. Aici, vecinul său, Herman Shultz, un bărbat gălbejit, priceput, cu ochelari, adus de umeri, avea de lucru în orice anotimp – înfigând cuie de fier şi ţinte şi tăind contururile dorite din piele cu un cuţit fioros încârligat. Fetrul se tăia cu ceva ce semăna cu un ferăstrău circular în miniatură. Discurile de lustruit scoteau o fâşâială continuă, periile de şelfuit din şmirghel hârşâiau, piatra de polizor bâzâia cu un sunet înalt, ca o insectă mecanică, râcâind marginea vreunei unelte, iar maşina de cusut găurea pielea în ritmul cinstit al mişcărilor automate. Toate sunetele, mirosurile şi activităţile precise din atelier îi erau de mulţi ani cunoscute domnului McCauley, care însă nu le identificase şi nu reflectase niciodată asupra lor până atunci. În şorţul său de piele înnegrit, cu o gheată într-o mână, Herman se îndreptă de spate, zâmbi, dădu din cap, şi domnul McCauley văzu deodată întreaga viaţă a vecinului său în peştera aceea. Şi îşi dori atunci să exprime simpatie, sau admiraţie, sau poate încă ceva pe care nu-l înţelegea.

— Da, îmi amintesc, spuse Herman. Erau nişte ghete faine.

— Da, excelente. Ştii că le-am cumpărat în călătoria de nuntă. În Anglia. Am uitat acum unde, dar nu la Londra.

— Îmi amintesc că mi-aţi spus.

— Ai făcut treabă bună cu ele. Le port încă fără probleme. Da, treabă foarte bună, Herman. Faci treabă bună aici. Muncă cinstită.

— Asta-i bine.

Herman aruncă o privire ghetei pe care o ţinea în mână. Domnul McCauley ştia că vecinul voia să se întoarcă la munca lui, dar nu putu să-l lase.

— Am avut un şoc. Mi s-au deschis ochii.

— Adevărat?

Bătrânul scoase scrisoarea şi începu să citească din ea cu voce tare, izbucnind când şi când într-un râs disperat.

— Bronşită. Spune că a făcut bronşită şi nu ştie cui să se adreseze. „Nu ştiu cui să mă adresez.“ De fapt, ştie întotdeauna cui să se adreseze. După ce a epuizat toate posibilităţile, mi se adresează mie. „Câteva sute, până reuşesc să mă pun pe picioare.“ Mă roagă, mă imploră, şi în tot timpul ăsta el unelteşte cu menajera mea. Ştiaţi că femeia mi-a furat un camion de mobilă şi a şters-o cu ea spre vest? Au fost mână-n mână. Iată omul căruia i-am salvat de atâtea ori pielea. Şi care nu mi-a înapoiat niciodată nici un bănuţ. Nu, nu, trebuie să fiu corect şi să spun că mi-a dat cincizeci de dolari. Cinci din sute şi sute. Mii. Ei, în război a activat în forţele aeriene. Inşii ăştia mai mici de statură intrau deseori în forţele aeriene. Se ţineau ţanţoşi, se credeau eroi de război. Nu ştiu, nu cred că-i frumos din partea mea, dar mi se pare că războiul i-a cam răsfăţat pe unii dintre ei, nu s-au mai putut adapta niciodată după aceea la realitate. Dar asta nu e o scuză suficientă, nu-i aşa? Nu pot să-l scuz la nesfârşit pe motiv de război.

— Nu, nu puteţi.

— Am ştiut că nu pot să am încredere în el de când l-am cunoscut. Asta e incredibil, că am ştiut şi totuşi l-am lăsat să mă tragă pe sfoară. Sunt pe lume şi astfel de oameni. Ţi-e milă de ei pentru că sunt nişte escroci. Eu i-am făcut rost de slujba de agent de asigurări, pentru că aveam nişte relaţii. Şi bineînţeles că a făcut-o lată. O pramatie. Aşa sunt unii.

— Aici aveţi dreptate.

Doamna Shultz nu era în magazin în ziua aceea. De obicei, ea stătea la ghişeu, preluând încălţările, arătându-i-le soţului ei şi transmiţând clientului ce spunea el, scriind chitanţa şi încasând banii atunci când încălţările reparate erau înmânate proprietarului. Domnul McCauley îşi aminti că femeia făcuse o operaţie în timpul verii.

— Soţia dumitale nu e azi? Se simte bine?

— A zis că azi îşi ia un răgaz. Îi ţine locul fata mea.

Herman Shultz dădu din cap către rafturile din dreapta ghişeului, unde erau expuse încălţările terminate. Domnul McCauley întoarse capul şi o văzu pe Edith, fiica cizmarului, pe care nu o observase atunci când intrase. O fată copilăresc de subţire, cu păr negru drept,

care stătea cu spatele la el, aranjând pantofii. Exact aşa păruse să se furişeze pe sub privirile celorlalţi şi când venise în casă la ei ca prietenă a Sabithei. Nu reuşeai niciodată să-i vezi bine faţa.

— Îţi ajuţi tatăl de acum? întrebă domnul McCauley. Ai terminat cu şcoala?

— E sâmbătă, spuse Edith, întorcându-se doar pe jumătate şi zâmbind şters.

— Corect. Ei, oricum, e un lucru bun să-ţi ajuţi tatăl. Trebuie să ai grijă de părinţii tăi. Au muncit din greu şi sunt oameni de treabă. Şi, cu un aer uşor spăsit, de parcă ar fi ştiut că suna pompos, domnul McCauley adăugă: Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta, ca să-ţi fie bine şi să trăieşti ani mulţi…

Edith şopti ceva pe care el nu-l auzi. Spuse:

— … în atelierul de reparaţii încălţăminte.

— Vă răpesc din timp. Am venit nechemat, spuse domnul McCauley cu tristeţe. Aveţi treburi de făcut.

— Nu e nevoie să fii sarcastică, spuse tatăl lui Edith după ce bătrânul plecă.

La cină, cizmarul îi povesti mamei lui Edith totul despre domnul McCauley.

— Parcă nu e el însuşi, spuse el. L-a apucat ceva.

— Poate are un preinfarct, observă ea.

De când fusese ea însăşi operată – de pietre la bilă –, femeia vorbea cu un aer cunoscător şi cu o satisfacţie placidă despre afecţiunile altora.

Acum că Sabitha plecase, înghiţită de un alt fel de viaţă, care o aşteptase, s-ar fi zis, dintotdeauna, Edith redevenise persoana care fusese înainte de sosirea Sabithei. „Matură pentru vârsta ei“, muncitoare, critică. După trei săptămâni la liceu, ştiu că avea să fie foarte bună la toate materiile noi – latină, algebră, literatură engleză. Credea că inteligenţa avea să-i fie recunoscută şi aclamată şi că în faţă avea să i se deschidă un viitor remarcabil. Prosteala de anul trecut cu Sabitha se estompa treptat.

Şi totuşi, când se gândi că Johanna plecase spre vest, simţi fiorul îngheţat al trecutului strecurându-i-se în sus pe spinare, insistent, alarmant. Încercă să-l refuze, să-l oprească, dar nu reuşi.

De îndată ce termină de spălat vasele, se duse în camera ei cu cartea pe care trebuia s-o citească pentru ora de literatură. *David Copperfield.*

Era un copil care nu primise niciodată altceva decât reproşuri aproximative din partea părinţilor – părinţi prea bătrâni ca să aibă un copil de vârsta ei, ceea ce, se spunea, ar fi explicat faptul că fata era aşa cum era –, dar se simţea întru totul asemenea lui David cel nefericit. Simţea că era ca el, un copil care ar fi putut fi foarte bine orfan, pentru că avea să trebuiască probabil să fugă de acasă, să se

ascundă, să-şi poarte singură de grijă, atunci când adevărul avea să iasă la iveală şi trecutul avea să-i întunece viitorul.

Totul începuse în clipa în care Sabitha spusese, pe drumul spre şcoală:

— Trebuie să trecem pe la poştă, să-i trimit o scrisoare tatei.

Mergeau împreună la şcoală şi înapoi în fiecare zi. Uneori mergeau cu ochii închişi sau cu spatele. Alteori, când întâlneau oameni, bolboroseau încet într-o limbă aiuristică, menită să-i nedumerească. Majoritatea ideilor bune îi veneau lui Edith. Singura idee pe care o lansase Sabitha fusese să pui pe hârtie numele unui băiat şi numele tău, să tai cu o linie toate literele identice şi să numeri ce rămăsese. Apoi socoteai pe degete până la numărul respectiv, spunând pe rând „ură, prietenie, curte, dragoste, căsătorie “, până când dădeai verdictul asupra a ceea ce se putea întâmpla între tine şi băiatul cu pricina.

— Ce scrisoare groasă! spuse Edith.

Observa totul şi îşi amintea totul, memorând rapid pagini întregi din manuale, într-un fel pe care ceilalţi copii îl considerau sinistru.

— Ai avut multe să-i scrii tatălui tău? întrebă ea surprinsă, pentru că nu-i venea să creadă – sau, cel puţin, nu-i venea să creadă că Sabitha pusese totul pe hârtie.

— Am scris numai o pagină, zise Sabitha, pipăind scrisoarea.

— Aha, spuse Edith. A-ha.

— Aha ce?

— Pot să bag mâna-n foc că a mai pus ceva înăuntru. Johanna.

Ca urmare, fetele nu duseră scrisoarea direct la poştă, ci o păstrară şi o deschiseră la aburi acasă la Edith, după şcoală. Puteau face aşa ceva acolo pentru că mama ei lucra toată ziua în atelierul de reparaţii încălţăminte.

Stimate domnule Ken Boudreau,

M-am gândit pur şi simplu să vă scriu şi să vă exprim mulţumirile mele pentru lucrurile frumoase pe care le-aţi spus despre mine în scrisoarea trimisă fiicei dumneavoastră. Nu trebuie să vă faceţi griji că am să plec. Spuneţi că sunt o persoană în care se poate avea încredere. Acesta este sensul în care am luat vorbele dumneavoastră şi, din câte îmi dau eu seama, este adevărat. Vă sunt recunoscătoare că aţi spus asta, fiindcă o seamă de oameni au impresia că o persoană ca mine, căreia nu-i cunosc trecutul, este „necivilizată“. Aşa că m-am gândit să vă spun câte ceva despre mine însămi. M-am născut la Glasgow, dar mama a trebuit să mă abandoneze când s-a măritat. Am fost dusă la casa de copii la vârsta de cinci ani. Am asteptat-o să se întoarcă, dar ea nu s-a întors, aşa că m-am obisnuit acolo, şi nu era chiar rău. La vârsta de unsprezece ani am fost adusă în Canada în mod intenţionat şi am locuit cu membrii familiei Dixon, cu care am şi lucrat în grădina unde cultivau legume pentru piaţă. Era vorba să merg şi la scoală, dar n-am prea avut parte de aşa ceva.

Iarna lucram în casă pentru doamna, dar împrejurările m-au făcut să mă gândesc să plec de acolo, şi, pentru că eram mare şi vânjoasă pentru vârsta mea, am fost angajată la un azil să mă ocup de bătrâni. Nu-mi displăcea munca, dar, pentru un salariu mai bun, am plecat şi am lucrat o vreme într-o fabrică de mături. Domnul Willets, proprietarul, avea o mamă bătrână care venea să vadă cum mai mergeau lucrurile, şi, cine ştie cum, noi două ne-am ataşat una de alta. Din cauza atmosferei de acolo aveam probleme cu respiraţia, aşa că ea mi-a spus să vin să lucrez pentru ea, şi m-am dus. Am locuit cu ea doisprezece ani pe un lac numit Mourning Dove{6}*, mai la nord. Eram numai noi două, dar am reusit să ţin toată gospodăria, ba chiar să conduc barca cu motor şi maşina. Am învăţat să citesc bine, pentru că doamna Willets avea ochii din ce în ce mai slabi şi îi plăcea să-i citesc. A murit la vârsta de nouăzeci şi şase de ani. Aţi putea crede, ce mai viaţă pentru o fată tânără! Dar eu am fost fericită. Mâncam împreună la fiecare masă, şi ultimul an şi jumătate am dormit în camera ei. Însă, după ce doamna Willets a murit, familia ei mi-a dat o săptămână să-mi strâng lucrurile şi să plec. Doamna îmi lăsase nişte bani, şi bănuiesc că asta nu le-a plăcut. Ea voise să-i folosesc ca să-mi continui educaţia, dar ar fi trebuit să mă duc la şcoală alături de copii. Aşa că, atunci când am văzut anunţul dat de domnul McCauley în* Globe and Mail, *am venit să văd cum stau lucrurile. Aveam nevoie să-mi găsesc ceva de lucru ca să nu-mi mai fie atât de dor de doamna Willets. Deci cred că v-am plictisit destul cu viaţa mea şi vă bucuraţi că am ajuns în sfârsit în prezent. Vă mulţumesc pentru părerea dumneavoastră bună şi pentru că m-aţi luat cu dumneavoastră la târg. De obicei nu mă dau în căluşei şi nici nu mănânc ce se vinde pe-acolo, dar în mod sigur mi-a făcut plăcere să particip.*

Prietena dumneavoastră, Johanna Parry

Edith citi cuvintele Johannei cu glas tare, cu o voce imploratoare şi o expresie copleşită de jale.

— M-am născut la Glasgow, dar mama a trebuit să mă abandoneze după ce mi-a aruncat o singură privire…

— Încetează! spuse Sabitha. Mă doare burta de atâta râs.

— Cum de şi-a pus scrisoarea în plicul tău fără s-o vezi?

— O ia pur şi simplu pe a mea, o pune într-un plic şi îmi scrie ea destinatarul, pentru că nu i se pare că scriu destul de frumos.

Edith trebui să pună scotch pe clapa plicului ca s-o facă să se lipească, pentru că nu mai rămăsese suficient clei pe ea.

— E îndrăgostită de el, spuse.

— Ah, mi-e rău, făcu Sabitha, ţinându-se de burtă. Nu pot să cred! Sărmana Johanna!

— El ce-a spus de fapt despre ea?

— Doar că trebuie s-o respect şi că ar fi foarte rău dacă ar pleca, pentru că suntem norocoşi s-o avem, iar el nu are unde să mă ţină, şi bunicul n-are cum să mă crească singur, şi chestii de-astea. A spus că e

o doamnă. Că şi-a dat el seama.

— A, deci după asta ea s-a în-dră-gos-tit.

Scrisoarea rămase peste noapte la Edith, ca nu cumva Johanna să descopere că nu fusese pusă la poştă şi că era acum lipită cu scotch. O duseră la poştă a doua zi.

— Acum să vedem ce-o să-i scrie el. Ai grijă, spuse Edith.

Multă vreme nu mai veni nici o scrisoare. Iar când veni, fetele fură dezamăgite. O deschiseră acasă la Edith, dar înăuntru nu era nimic pentru Johanna.

Dragă Sabitha,

De Crăciunul ăsta sunt un pic strâmtorat financiar. Îmi pare rău că nu pot să-ţi trimit mai mult decât bancnota asta de doi dolari. Dar sper că eşti bine sănătoasă, că te bucuri de Crăciun şi că nu te laşi pe tânjeală la şcoală. Eu, de pe partea mea, nu m-am simţit prea bine în ultima vreme, întrucât am contractat o bronşită, pe care se pare că o fac în fiecare iarnă, dar aceasta e prima dată când mă pune la pat înainte de Crăciun. Aşa cum vezi după adresă, m-am mutat. Fostul meu apartament era într-o zonă foarte zgomotoasă, şi prea mulţi oameni treceau una-două pe acolo, sperând să se distreze puţin. Asta este o pensiune, care mi se potriveşte, pentru că nu am fost niciodată bun la cumpărături şi la gătit.

Crăciun fericit, cu dragoste, Tati!

— Biata Johanna! spuse Edith. O să-i frângă inimioara.

— Ei şi? zise Sabitha.

— Doar dacă nu-l scriem noi, continuă Edith.

— Ce să scriem?

— *Răspunsul.*

Trebuiau să-l bată la maşină, pentru că Johanna ar fi observat că nu era scris de mâna tatălui Sabithei. Dar dactilografiatul nu fu o problemă. În casa lui Edith, pe o măsuţă din sufragerie, se găsea o maşină de bătut. Mama ei lucrase într-un birou înainte să se căsătorească şi uneori mai făcea câte un ban scriind genul de scrisori care trebuiau să arate oficial. Edith învăţase de la ea câteva noţiuni elementare despre cum să bată la maşină, în speranţa că ar putea să obţină şi ea cândva un post într-un birou.

— „Dragă Johanna “, spuse Sabitha, „îmi pare rău că nu pot să fiu îndrăgostit de tine pentru că ai petele alea urâte pe toată faţa “.

— O să fiu serioasă, spuse Edith. Aşa că taci din gură!

Dactilografie: „M-am bucurat foarte mult să primesc scrisoarea ta… “şi continuă rostind cuvintele cu voce tare şi oprindu-se să se gândească, cu o voce tot mai solemnă şi mai tandră. Sabitha se tolănise pe canapea, chicotind. La un moment dat deschise televizorul, dar Edith spuse:

— Te roooog! Cum crezi că mă pot concentra asupra emoţiunilor

mele dacă merge rahatul ăla?

Edith şi Sabitha foloseau „rahat “, „jigodie “şi „ce dracu’ “atunci când erau singure.

Dragă Johanna,

M-am bucurat foarte mult să primesc scrisoarea pe care ai trimis-o odată cu a Sabithei şi să aflu mai multe despre viaţa ta. Trebuie să fi fost deseori o viaţă tristă şi singuratică, deşi se pare că în cazul doamnei Willets ai avut noroc. Ai rămas cu toate acestea harnică şi nepretenţioasă, şi trebuie să spun că te admir foarte mult. Şi viaţa mea a fost destul de pestriţă şi n-aş putea să spun că mi-am găsit încă locul. Nu ştiu de ce simt această singurătate şi un permanent zbucium interior, asta pare să-mi fie soarta. Întâlnesc oameni tot timpul şi comunic mult, dar uneori mă gândesc: „Cine mi-e prieten, de fapt?“ Şi chiar într-un asemenea moment apare scrisoarea ta, în care la sfârşit te semnezi „prietena dumneavoastră“. Aşa că eu îmi pun întrebarea: „Chiar vorbeşte serios? Şi ce cadou frumos de Crăciun aş primi dacă Johanna mi-ar spune că e prietena mea!“ Poate doar ai crezut că era un mod politicos de a încheia o scrisoare şi nu mă cunoşti suficient. Oricum, îţi doresc Crăciun fericit!

Prietenul tău, Ken Boudreau

Scrisoarea ajunse acasă la Johanna. Cea către Sabitha trebuise şi ea să fie dactilografiată, pentru că de ce una ar fi fost, iar alta nu?

De data aceasta avuseseră mare grijă cu aburul şi deschiseseră plicul foarte atent, ca să nu trebuiască să se dea de gol cu scotch-ul.

— Dar de ce nu putem bate la maşină un plic nou? El n-ar face acelaşi lucru, dacă tot a bătut scrisorile? zise Sabitha, crezându-se isteaţă.

— Pentru că un plic *nou* n-ar avea *ştampila poştei* pe el, deşteapto!

— Şi dacă ea îi răspunde?

— O să citim ce scrie.

— Da, dar dacă îi răspunde şi i-o trimite *direct?*

Lui Edith nu-i plăcu să arate că nu se gândise la asta.

— N-o să i-o trimită. E vicleană. Oricum, tu răspunde-i lui taică-tău imediat, ca să-i dai ideea s-o trimită odată cu a ta.

— Urăsc să scriu depeşe de-astea aiurea.

— Hai, dă-i drumul! N-o să mori. Nu vrei să vezi cum îi răspunde?

Prietene drag,

Mă întrebi dacă te cunosc suficient ca să-ţi fiu prietenă, şi eu îţi răspund că, după părerea mea, da. Am avut un singur prieten în viaţă, pe doamna Willets, pe care am iubit-o şi care a fost tare bună cu mine, dar care acum e moartă. Era mult mai în vârstă ca mine, şi problema cu prietenii mai în vârstă este că mor şi te lasă singur. Era atât de bătrână, că uneori mă chema pe alte nume. Dar pe mine asta nu mă deranja.

O să-ţi spun ceva ciudat. Poza pe care l-ai pus pe fotograful acela să o facă la târg – cu tine, cu Sabitha, cu prietena ei Edith şi cu mine – am mărit-o, am pus-o în ramă şi am asezat-o în camera de zi. Nu e grozavă, şi în mod cert individul ţi-a cerut mai mult decât suficient pentru ce a ieşit, dar e mai bună decât nimic. Aşa că alaltăieri ştergeam praful prin casă, şi mi-am închipuit că te aud spunându- mi „Bună!“. „Bună!“ ai spus, şi eu m-am uitat la faţa ta – atât cât se poate vedea în fotografie – şi m-am gândit: „O, Doamne, cred că-mi pierd minţile! Sau e semn că vine iar scrisoare.“ Ei, mă prostesc, de fapt nu cred cu adevărat în lucruri de genul ăsta. Dar ieri chiar a venit scrisoare. Aşa că, după cum vezi, nu-mi ceri prea mult când mă întrebi dacă pot să-ţi fiu prietenă. Pot să-mi găsesc întotdeauna ceva de lucru, dar un prieten adevărat e cu totul altceva.

Prietena ta, Johanna Parry

Bineînţeles, scrisoarea aceasta nu putu fi reintrodusă în plic. Tatăl Sabithei şi-ar fi dat seama că era ceva dubios în referirile la o scrisoare pe care el nu o scrisese niciodată. Răvaşul Johannei trebui să fie rupt în bucăţele minuscule şi aruncat în toaletă acasă la Edith.

Scrisoarea care povestea despre hotel sosi multe luni mai târziu. Era vară. Şi doar printr-un noroc puse Sabitha mâna pe ea, căci fusese plecată vreme de trei săptămâni la o cabană pe malul lacului Simcoe, care aparţinea mătuşii ei Roxanne şi unchiului Clark.

Aproape primul lucru pe care Sabitha îl spuse când intră în casa lui Edith fu:

— Mamma mia! Casa asta duhneşte.

„Mamma mia! “era o expresie pe care o împrumutase de la verişoarele ei.

Edith adulmecă aerul.

— Eu nu simt nimic.

— E ca atelierul lui taică-tău, dar nu chiar aşa rău. Probabil că aduc mirosul în haine.

Edith se apucă să deschidă scrisoarea la aburi. Pe drumul de întoarcere de la poştă, Sabitha cumpărase două eclere cu ciocolată de la patiserie. Acum stătea întinsă pe canapea şi şi-l mânca pe al ei.

— O singură scrisoare. Pentru tine, spuse Edith. Biata Johanna! De fapt, bineînţeles că n-a primit-o *niciodată* pe a ei.

— Citeşte-mi, spuse Sabitha resemnată. Am numai lipiceală pe mâini.

Edith o citi în viteză, pe un ton preocupat, aproape fără să mai facă pauze la sfârşitul propoziţiilor.

Sabitha, draga mea, soarta mea a luat o nouă întorsătură. După cum vezi, nu mai sunt în Brandon, ci într-o localitate numită Gdynia. Şi nu mai lucrez pentru foștii mei șefi. Am avut o iarnă neobișnuit de grea cu durerile mele de piept, şi ei, șefii mei adică, au fost de părere că ar trebui să

călătoresc în continuare, cu toate că riscam să fac penumonie, aşa că de aici a pornit o întreagă discuţie şi până la urmă toţi am hotărât să ne luăm la revedere unii de la alţii. Dar norocul e un tovarăş foarte ciudat, şi chiar pe la vremea aceea am intrat în posesia unui hotel. E prea complicat să-ţi explic detaliile, dar, dacă bunicul vrea să ştie mai multe despre el, spune-i doar că un bărbat care îmi datora nişte bani pe care nu a putut să-i plătească mi-a dat în schimb hotelul ăsta. Aşa că m-am mutat de la o cameră într-o pensiune într-o clădire cu douăsprezece dormitoare şi de la a nu deţine nici măcar patul în care dormeam la a avea acum mai multe. E un lucru minunat să te scoli dimineaţa şi să ştii că îţi eşti propriul şef. Trebuie să mai repar câte ceva pe aici, de fapt chiar foarte multe, şi am să mă apuc de ele imediat ce se mai încălzeşte vremea. Va trebui să angajez pe cineva să mă ajute şi mai târziu am să caut un bucătar bun ca să am un restaurant pe lângă barul cu băuturi. Astea ar trebui să meargă fabulos, pentru că nu mai există aşa ceva în oraş. Sper că eşti bine, că îţi faci treaba la şcoală şi capeţi deprinderi bune.

Te sărută cu drag Tati.

— Ai cumva cafea? întrebă Sabitha.

— Numai ness, spuse Edith. De ce?

Sabitha povesti că la cabană toată lumea bea cafea cu gheaţă şi că toţi se dădeau în vânt după ea. Şi ei îi plăcea la nebunie. Se ridică şi începu să se fâţâie prin bucătărie, fierbând apa şi amestecând cafeaua cu lapte şi cuburi de gheaţă.

— Ne-ar trebui în primul rând nişte îngheţată de vanilie, spuse ea. Ah, Dumnezeule, e sublimă! Nu-ţi mănânci eclerul?

„Ah, Dumnezeule!“

— Ba da. Pe tot, spuse Edith răutăcioasă.

Toate schimbările acestea în Sabitha în numai trei săptămâni – cât timp Edith lucrase în atelierul tatălui ei, fiindcă mama ei stătea acasă după operaţie. Pielea Sabithei avea o culoare roşcat-aurie apetisantă, iar părul, tuns mai scurt, i se înfoiase în jurul feţei. Verişoarele ei o tunseseră şi-i făcuseră un permanent. Purta un fel de salopetă, cu pantaloni scurţi croiţi ca o fustă şi nasturi în faţă, şi cu volănaşe peste umeri într-o culoare albastră care-i venea bine. Se îngrăşase puţin şi, când se aplecă să-şi ia paharul de cafea cu gheaţă de pe podea, dezvălui un decolteu rozaliu uşor bombat.

Sânii. Probabil începuseră să-i crească înainte să plece, dar Edith nu observase. Poate pur şi simplu te trezeai cu ei într-o bună dimineaţă. Sau poate nu.

Indiferent cum ar fi apărut, păreau să indice un avantaj absolut nedrept şi nemeritat.

Sabitha vorbea întruna despre verişoarele ei şi despre viaţa la cabană.

— Fii atentă, asta chiar trebuie să-ţi povestesc, spunea, e fabulos…

şi flecărea mai departe despre ceea ce mătuşa Roxanne îi spusese unchiului Clark când se certaseră, despre cum Mary Jo condusese fără permis în maşina decapotată a lui Stan (cine era Stan?) şi le dusese pe toate la un restaurant drive-in – dar ce era atât de fabulos sau care era semnificaţia întâmplării nu devenea niciodată limpede.

Însă, după o vreme, alte lucruri se limpeziră. Adevăratele aventuri ale verii. Fetele mai mari – printre care şi Sabitha – dormeau la etaj în clădirea care adăpostea barca. Uneori organizau „lupte de gâdilături"- se năpusteau toate asupra uneia singure şi o gâdilau până când fata ţipa printre hohote de râs, implorându-le să-i dea drumul, şi se învoia să-şi dea jos pantalonii de pijama ca să le arate dacă avea păr. Spuneau poveşti despre fete de la pension care făceau chestii cu mânerele periilor de păr şi ale periuţelor de dinţi. „Mamma mia!" O dată două verişoare făcuseră o demonstraţie – una dintre ele se suise pe cealaltă, prefăcându-se că e băiatul, îşi încolăciseră picioarele şi gemuseră, gâfâiseră şi se zvârcoliseră pe pat.

Sora unchiului Clark şi soţul ei veniseră în vizită în luna lor de miere, şi el fusese văzut în timp ce îşi vâra mâna în costumul ei de baie.

— Se iubeau foarte tare, se… ştii tu… tot timpul, spuse Sabitha şi strânse la piept perna de pe canapea. Oamenii nu se pot abţine când sunt atât de îndrăgostiţi.

Una dintre verişoare fusese deja cu un băiat. Era unul dintre băieţii care lucrau în grădinile staţiunii aflate mai jos pe şosea. O luase cu barca şi o ameninţase că o împinge în apă dacă nu-l lasă să vină peste ea. Aşa că nu fusese vina ei.

— Dar nu ştia să înoate? întrebă Edith.

Sabitha îşi împinse perna între picioare.

— Aaah! spuse ea. Ce plăcut e!

Edith cunoştea foarte bine senzaţiile dulci-dureroase pe care le încerca Sabitha, dar o îngrozea ideea că alţii le puteau face publice. Ea însăşi se speria de ele. Cu ani în urmă, înainte să-şi dea seama ce face, adormise cu pătura între picioare, şi mama ei o descoperise şi îi povestise despre o fată pe care o cunoscuse ea şi care făcea aşa tot timpul şi care din această cauză trebuise să fie operată.

— La început au încercat s-o ude cu apă rece, dar nu s-a vindecat, spusese mama ei. Aşa că a trebuit operată.

Altfel organele ei riscau să se congestioneze şi să-i aducă moartea.

— Încetează! îi spuse ea Sabithei, dar Sabitha gemu sfidător şi zise: Nu-i nimic. Toate făceam aşa. Tu n-ai pernă?

Edith se ridică, se duse la bucătărie şi îşi umplu paharul gol de cafea cu gheaţă cu apă rece. Când se întoarse, Sabitha zăcea tolănită pe canapea, râzând, iar perna o aruncase pe podea.

— Ce-ai crezut că fac? spuse ea. Nu ţi-ai dat seama că glumesc?

— Mi-era sete, spuse Edith.

— Tocmai ai băut un pahar întreg de cafea cu gheaţă.

— Mi-era sete de apă.

— Cu tine nu poate omul să se distreze! Sabitha se ridică în capul oaselor. Dacă ţi-e aşa de sete, de ce nu bei?

Rămaseră într-o tăcere posomorâtă până când Sabitha spuse, pe un ton conciliant, dar dezamăgit:

— Nu-i mai trimitem nimic Johannei? Hai să-i scriem o scrisorică de amor.

Edith îşi pierduse bună parte din interesul faţă de scrisori, dar fu satisfăcută să vadă că Sabitha şi-l păstrase. Recuperă ceva din sentimentul că avea putere asupra ei, în ciuda lacului Simcoe şi a sânilor. Oftând, ca şi cum s-ar fi învoit cu greu, se ridică şi dădu la o parte învelitoarea de pe maşina de bătut.

— Mult iubita mea Johanna… începu Sabitha.

— Nu. E prea greţos.

— Ei n-o să i se pară.

— Ba da, spuse Edith.

Se întrebă dacă să-i spună sau nu Sabithei despre pericolul organelor congestionate şi hotărî că nu era cazul. În primul rând, o asemenea informaţie făcea parte dintr-o categorie de avertismente pe care le primise de la mama ei şi despre care nu ştiuse niciodată dacă să le creadă pe de-a-ntregul sau nu. Nu era o informaţie atât de rea, din punct de vedere al credibilităţii, precum credinţa că a purta şoşoni în casă îţi vatămă ochii, dar n-aveai de unde şti – poate că într-o zi chiar aşa urma să se întâmple.

În al doilea rând, Sabitha n-ar fi făcut decât să râdă. Ea râdea de orice avertisment – ar fi râs chiar şi dacă i-ar fi spus că eclerele cu ciocolată îngraşă.

— „Ultima ta scrisoare m-a făcut fericit“…

— „Ultima ta scrisoare m-a umplut de extaz, spuse Sabitha“.

— … „m-a făcut fericit, pentru că am înţeles că am într-adevăr un prieten adevărat pe lume, şi anume pe tine“…

— „N-am dormit toată noaptea pentru că am tânjit să te strâng cu toată puterea în braţele mele“… Sabitha se luă în braţe şi începu să se legene înainte şi înapoi.

— Nu. „De multe ori m-am simţit singur în ciuda unei vieţi gregare şi n-am ştiut cui să mă adresez“…

— Ce înseamnă „gregare“? Johanna n-o să ştie ce înseamnă.

— Ba *ea* o să ştie.

Replica o făcu pe Sabitha să tacă şi poate că o jigni. Aşa că, la sfârşit, Edith citi cu voce tare:

— „Trebuie să-mi iau rămas-bun, şi singurul mod în care o pot face este să mi te imaginez citind scrisoarea şi roşind“… Seamănă cu ceea

ce voiai să spui tu?

— „Citind scrisoarea în pat, îmbrăcată în cămaşa de noapte“, spuse Sabitha, revenindu-şi rapid, ca întotdeauna, „şi gândindu-te cum am să te strâng tare în braţe şi cum am să-ţi sug sfârcurile“…

Draga mea Johanna,

Ultima ta scrisoare m-a făcut fericit, pentru că am înţeles că am un prieten adevărat pe lume, şi anume pe tine. M-am simţit deseori foarte singur, în ciuda vieţii gregare pe care o duc şi n-am ştiut cui să mă adresez.

I-am spus Sabithei în scrisoare despre norocul meu şi despre faptul că vreau să intru în industria hotelieră. Nu i-am povestit de fapt cât de bolnav am fost iarna trecută, pentru că n-am vrut s-o sperii. Nu vreau să te sperii nici pe tine, dragă Johanna, ci doar să-ţi spun că m-am gândit deseori la tine şi mi-a fost dor să-ţi văd chipul dulce şi drag. În toiul febrei mi s-a părut chiar că te văd aplecându-te deasupra mea, ţi-am auzit vocea spunându-mi că în curând avea să-mi fie mai bine şi am simţit mâna ta blândă dându-mi îngrijire. Eram la pensiune şi, când mi-am venit în fire după febră, lumea m-a tot tachinat: „Cine e Johanna asta?“ Dar eu eram nespus de trist că mă trezisem şi nu te aflasem lângă mine. M-am întrebat chiar dacă n-ai putea să soseşti cumva în zbor ca să-mi fii alături, deşi ştiam că aşa ceva nu se poate întâmpla. Crede-mă, scumpa mea Johanna, nici pe cea mai voluptuoasă vedetă de cinema n-aş întâmpina-o mai fericit decât pe tine. Nu ştiu dacă ar trebui să-ţi reproduc celelalte lucruri pe care mi le spuneai în închipuirea mea, pentru că erau foarte intime şi plăcute, dar pe tine s-ar putea să te ruşineze. Mi-e groază să închei scrisoarea aceasta, pentru că acum mă simt ca şi cum aş sta cu tine de vorbă încetişor, în intimitatea obscură a camerei noastre, dar trebuie să-mi iau rămas-bun, şi singurul mod în care o pot face este să mi te imaginez citind scrisoarea aceasta şi roşind. Ar fi minunat dacă ai sta în pat, îmbrăcată în cămaşa de noapte şi gândindu-te cât mi-aş dori să te strâng în braţe şi să nu-ţi mai dau drumul.

Cu dragoste, Ken Boudreau

În mod oarecum surprinzător, scrisoarea aceasta rămase fără răspuns. După ce Sabitha îşi scrise răvaşul ei de jumătate de pagină, Johanna îl puse în plic, caligrafie adresa de destinaţie şi asta fu tot.

Când se dădu jos din tren, Johanna descoperi că n-o aştepta nimeni. Îşi propuse să nu-şi facă griji din cauza asta, căci se gândise tot drumul că s-ar fi putut foarte bine ca, la urma urmei, scrisoarea ei să ajungă aici abia după ea. (De fapt, plicul sosise şi zăcea la poştă, neridicat, întrucât Ken Boudreau, care nu fusese prea rău bolnav iarna trecută, avea acum cu adevărat bronşită şi nu venise de câteva zile să-şi ia corespondenţa. Chiar în ziua aceea teancului de scrisori i se mai adăugase un plic, în care se afla cecul de la domnul McCauley. Dar plata acestuia fusese deja blocată.)

Ceea ce o îngrijora mai tare pe Johanna era faptul că locul acela nu prea semăna a oraş. Gara era o clădire simplă, o haltă mai degrabă, cu bănci de-a lungul pereţilor şi cu un stor de lemn tras peste ochiul casei de bilete. Exista şi o magazie de mărfuri – Johanna presupuse că asta era –, dar uşa ei culisantă nu se clintea. Johanna se uită printre scânduri până când ochii i se obişnuiră cu întunericul dinăuntru, şi văzu că era goală, cu o podea de pământ. Nici un fel de ladă de mobilă.

— E cineva aici? E cineva? strigă Johanna de câteva ori, deşi nu se aştepta să primească vreun răspuns.

Rămase pe peron şi încercă să-şi dea seama unde se afla.

Cam la opt sute de metri distanţă era o movilă joasă, vizibilă imediat datorită coroanei de copaci. Iar şleaul nisipos pe care, din tren, ea îl luase drept calea de acces către păşunea vreunui fermier – acela trebuia să fie drumul. Johanna distinse acum siluetele joase ale clădirilor risipite printre copaci şi un turn de apă, care de la distanţă arăta ca o jucărie, ca un soldat de tinichea pe picioare lungi.

Îşi ridică valiza – n-avea să-i fie chiar atât de greu: o cărase, la urma urmei, de pe Strada Expoziţiei către cealaltă gară – şi porni la drum.

Bătea vântul, dar ziua era fierbinte, mai fierbinte decât vremea pe care o lăsase în urmă în Ontario, şi vântul părea şi el la fel de cald. Peste rochia cea nouă, Johanna purta aceeaşi haină veche, care i-ar fi ocupat prea mult loc în valiză. Se uită cu jind la umbra oraşului din faţă, dar, când ajunse acolo, nu descoperi decât molizi, prea deşi şi înguşti ca să dea cine ştie ce umbră, şi plopi americani, zdrenţuiţi, cu frunze subţiri, care se clătinau în toate părţile şi oricum lăsau soarele să pătrundă prin coroanele lor.

Locul avea o descurajantă lipsă de formalism sau de orice fel de organizare. Nu existau trotuare, străzi pavate, nu se vedea nici o clădire mai impozantă, în afara unei biserici mari, asemănătoare cu un hambar de cărămidă. O pictură deasupra uşii, reprezentând Sfânta Familie cu feţe de culoarea argilei şi ochi albaştri pironiţi în gol. Biserica avea un hram nemaiauzit – Sfântul Vojtech{7}.

Casele nu dădeau semne că ar fi fost construite după vreun plan limpede. Erau aşezate la unghiuri diverse faţă de drum – sau stradă – şi majoritatea aveau ferestruici meschine înfipte ici-colo pe ziduri şi câte un cerdac pătrăţos, ca o cutie, în jurul uşii. Nimeni nu era afară în curte – şi de ce ar fi fost? N-ar fi avut ce să îngrijească, în afară de smocuri de iarbă maronie şi, la un moment dat, o tufă mare de revent ţâşnită din pământ, plină de seminţe.

Pe strada principală, dacă asta era, se aflau o alee de lemn, înălţată numai pe o parte a drumului, şi câteva clădiri risipite, dintre care singurele aparent funcţionale erau o băcănie (unde se afla şi oficiul poştal) şi un garaj. Exista şi o clădire cu etaj despre care Johanna

crezu că ar putea fi hotel, dar care se dovedi a fi o bancă şi era închisă.

Prima fiinţă omenească pe care o văzu – deşi doi câini lătraseră deja la ea – fu un bărbat în faţa garajului, ocupat să încarce nişte lanţuri în spatele unei camionete.

— Hotel? zise el. Aţi venit prea departe.

Îi spuse că hotelul se afla jos, lângă gară, pe cealaltă parte a liniei ferate, ceva mai departe. Era vopsit în albastru, nu se putea să nu-l observe.

Ea îşi puse valiza jos, nu descurajată, ci pentru că simţea nevoia să se odihnească puţin.

El spuse că putea s-o ducă acolo dacă aştepta câteva minute. Şi, deşi pentru ea era ceva nou să accepte o astfel de ofertă, se trezi curând aşezată în cabina încinsă şi murdară a camionului, hurducăind pe drumul de pământ pe care tocmai urcase pe jos, în timp ce lanţurile făceau în spate un vacarm deznădăjduit.

— Deci… de unde aţi adus valul ăsta de căldură? întrebă el.

Ea spuse că din Ontario, dar pe un ton care nu promitea nimic mai mult.

— Ontario, spuse el cu regret. Aha. Uitaţi-l! Hotelul dumneavoastră. Bărbatul luă o mână de pe volan. Camionul se poticni şi el, în timp ce şoferul flutura din mână către o clădire cu etaj şi acoperiş plat care ei de fapt nu-i scăpase, căci o văzuse din tren în timp ce intrau în gară. Crezuse însă atunci că era o casă mare, relativ căzută în paragină, poate abandonată de familia rezidentă. Acum, după ce văzuse construcţiile din oraş, Johanna îşi dădu seama că n-ar fi trebuit s-o ignore atât de uşor. Era acoperită cu foi de tablă, ştanţate să arate ca nişte cărămizi şi vopsite albastru-deschis. Deasupra uşii de la intrare, mai multe tuburi de neon, acum stinse, închipuiau cuvântul HOTEL.

— Sunt o neroadă, spuse ea şi-i oferi bărbatului un dolar pentru transport.

El râse.

— Tineţi-vă banii! Nu ştiţi niciodată când aveţi nevoie de ei.

Lângă hotel era parcată o maşină absolut decentă, un Plymouth. Foarte murdară, într-adevăr, dar la ce te puteai aştepta cu drumurile de aici?

Pe uşă erau afişe care făceau reclamă unei mărci de ţigări şi alteia de bere. Johanna stătu până când maşina întoarse şi abia pe urmă se hotărî să bată la uşă – şi bătu pentru că nu i se părea că locul acesta ar fi putut fi deschis. Încercă uşa, să vadă dacă era descuiată, şi pătrunse într-o cameră mică şi prăfuită, de unde pleca o scară, şi apoi într-o încăpere largă şi întunecată, cu o masă de biliard, mirosind urât a bere şi cu podeaua nemăturată. Alături, într-o sală laterală, zări sclipirea unei oglinzi, rafturi goale, o tejghea. În camerele acestea storurile erau

trase până jos. Singura lumină pe care o văzu venea prin două ferestruici rotunde, care se dovediră fixate într-o uşă dublă batantă. Johanna intră pe ea într-o bucătărie. Era mai lumină aici, din cauza unui rând de ferestre înalte – şi murdare – neacoperite, de pe peretele opus. Şi aici Johanna dădu peste primele semne de viaţă: cineva mâncase la masă şi lăsase în urmă o farfurie mânjită cu ketchup uscat şi o cană pe jumătate plină cu cafea neagră rece.

Una dintre uşile bucătăriei dădea afară, dar era încuiată, alta, către o cămară în care găsi diverse conserve, o a treia, către o debara pentru mături, iar ultima, către casa unei scări. Johanna urcă, izbind valiza de treptele din faţa ei, pentru că spaţiul era îngust. Chiar în faţă, la etaj, văzu o toaletă cu scaunul ridicat.

Uşa unui dormitor de la capătul coridorului era deschisă, şi acolo îl găsi pe Ken Boudreau.

Îi văzu mai întâi hainele. Sacoul îi atârna de colţul uşii, iar pantalonii de mânerul rotund, ştergând podeaua. Johanna se gândi imediat că nu aşa se aşază hainele bune, încât intră cu îndrăzneală în cameră, lăsându-şi valiza pe hol, cu gând să le aranjeze frumos.

El era în pat, acoperit numai cu un cearşaf. Pătura şi cămaşa îi zăceau pe podea. Respira agitat, gata parcă să se trezească, aşa încât ea spuse:

— Bună dimineaţa! Bună ziua!

Lumina intensă a soarelui intra pe fereastră, bătându-i aproape în faţă. Geamul era închis şi aerul groaznic de stătut – îmbâcsit, în primul rând, de mirosul scrumierei pline de pe scaunul, tras alături, pe care el îl folosea drept măsuţă.

Avea obiceiuri rele – fuma în pat.

Nu se trezi la auzul vocii ei – sau se trezi numai parţial. Începu să tuşească.

Ea îşi dădu seama că era o tuse gravă, tusea unui om bolnav. El se chinui să se ridice, cu ochii încă închişi, şi Johanna se apropie de pat şi îl trase în sus. Se uită după o batistă sau o cutie cu şerveţele, dar nu văzu nimic, aşa că se întinse după cămaşa lui de pe podea, pe care o putea spăla mai târziu. Voia să se uite mai bine la ceea ce scuipa el.

După ce expectoră îndeajuns, Ken mormăi ceva şi se prăbuşi la loc în pat, icnind, cu chipul fermecător şi arogant pe care ea i-l ţinea minte boţit acum de dezgust. Johanna ştiu numai atingându-l că avea febră.

Ceea ce scuipase el avea o culoare galben-verzuie, fără firişoare ruginii. Ea duse cămaşa la chiuveta din baie, unde, spre mirarea ei, găsi un săpun, o spălă şi o atârnă de mânerul uşii, apoi se curăţă bine pe mâini. Trebui să şi le şteargă de fusta noii ei rochii maronii. O îmbrăcase într-o altă toaletă înghesuită – la femei, în tren – cu mai puţin de două ore în urmă şi se întrebase atunci dacă nu cumva ar fi

trebuit să-şi cumpere şi ceva produse de machiaj.

Într-o debara de pe hol găsi un sul de hârtie igienică şi îl aduse în camera lui, pentru data viitoare când el avea să tuşească. Ridică pătura şi îl înveli bine, trase storurile în jos până la pervaz şi sălta câţiva centimetri geamul înţepenit, proptindu-l cu scrumiera pe care o golise. Apoi se schimbă, afară pe hol, din rochia maronie în hainele ei vechi din valiză. La ce i-ar mai fi folosit acum o rochie elegantă şi tot machiajul din lume?

Nu ştia cât era de bolnav Ken, dar o îngrijise pe doamna Willets – tot o fumătoare înrăită – pe perioada mai multor accese de bronşită, şi se gândi că o vreme se putea descurca fără să fie nevoie să cheme un medic. În aceeaşi debara de pe hol găsi o grămadă de prosoape curate, deşi roase şi decolorate, şi Johanna udă unul din ele şi-i şterse bolnavului braţele şi picioarele, vrând să-i scadă febra. El se trezi pe jumătate şi începu din nou să tuşească. Ea îl susţinu în sus şi îl făcu să scuipe în hârtia igienică, examină încă o dată expectoraţia, o aruncă la toaletă şi se spălă pe mâini. Avea acum prosop pe care să se şteargă. Se duse jos la parter, găsi în bucătărie un pahar şi o sticlă mare în care fusese bere de ghimbir şi pe care o umplu cu apă şi încercă să-l facă s-o bea. El înghiţi puţin, protestă, şi ea îl lăsă să se întindă. După vreo cinci minute încercă din nou. Făcu asta de mai multe ori, până când i se păru că el înghiţise atâta cât putea ţine în stomac fără să verse.

Din când în când el se pornea din nou pe tuşit şi ea îl ridica, îl susţinea cu un braţ, iar cu celălalt îl bătea pe spate, ca să-l ajute să se mai elibereze de greutatea din piept. El deschise ochii de mai multe ori şi păru să-i înregistreze prezenţa fără să se sperie sau să se mire – dar şi fără să dea vreun semn de gratitudine. Ea îl mai spălă o dată cu buretele, având grijă să acopere imediat cu pătura partea corpului care se răcorise.

Observă apoi că începuse să se întunece, se duse jos în bucătărie şi găsi întrerupătorul. Lustrele şi plita electrică veche funcţionau. Johanna deschise şi încălzi o conservă de supă de pui cu orez, o duse sus şi îl trezi pe Ken, şi el mâncă puţin cu lingura. Ea profită de starea lui provizorie de trezie ca să-l întrebe dacă avea cumva un flacon cu aspirină. El dădu din cap că da, apoi îşi pierdu şirul când încercă să-i explice unde.

— În coşul de gunoi, spuse.

— Nu, nu, zise ea. Nu coşul de gunoi.

— În… în…

El încercă să contureze ceva cu mâinile. Ochii i se umplură de lacrimi.

— Lasă! zise Johanna. Lasă, nu-i nimic.

Febra îi scăzu oricum. Dormi o oră sau mai mult fără să tuşească. Apoi deveni din nou fierbinte. La vremea aceea ea găsise însă aspirina

– era într-un sertar de la bucătărie, împreună cu alte obiecte precum o şurubelniţă, nişte becuri şi un ghem de sfoară – şi îl puse să înghită două pastile. La scurt timp după aceea el avu un acces violent de tuse, dar ei nu i se păru că scuipase tabletele. Când el se întinse din nou, ea îşi puse urechea la pieptul lui şi îi ascultă hârâiala. Căutase deja muştarul ca să-i facă un plasture, dar muştarul s-ar fi zis că lipsea. Coborî din nou, încălzi puţină apă şi o aduse într-un lighean, pentru ca el să inhaleze aburul. El fu dispus la asta numai preţ de câteva secunde, dar poate că îi prinse totuşi bine, pentru că expectoră bălţi întregi de flegmă.

Febra îi scăzu din nou, şi dormi mai liniştit. Ea trase lângă pat un fotoliu pe care îl găsise într-una dintre celelalte camere şi dormi şi ea pe furate, trezindu-se şi întrebându-se unde se afla, apoi amintindu-şi, sculându-se, pipăindu-l – febra părea să nu-i mai crească – şi vârând pătura sub el. Ea însăşi se acoperi cu veşnica haină de tweed pentru care îi era datoare doamnei Willets.

Apoi el se trezi. Era miezul dimineţii.

— Ce faci aici? întrebă cu o voce slabă, răguşită.

— Am venit ieri, spuse ea. Ţi-am adus mobila. N-a sosit încă, dar e pe drum. Erai într-o stare urâtă când am venit şi ai avut febră aproape toată noaptea. Acuma cum te simţi?

— Mai bine, spuse el, şi începu să tuşească.

Johanna nu trebui să-l ridice, căci el se săltă singur în capul oaselor, dar ea se apropie de pat şi îl bătu pe spate.

— Mulţumesc, spuse el când accesul de tuse luă sfârşit.

Pielea lui părea acum la fel de rece ca a ei. Şi netedă – fără aluniţe aspre, fără grăsime. Johanna îi simţi coastele. Era ca un băiat delicat, bolnăvicios. Mirosea a porumb.

— Ţi-ai înghiţit flegma, spuse ea. N-o mai înghiţi, că nu-ţi face bine. Uite hârtie igienică aici, trebuie s-o scuipi. Dac-o înghiţi, poţi să ai probleme cu rinichii.

— N-am ştiut, spuse el. Poţi să-mi aduci puţină cafea?

Filtrul era negru pe dinăuntru. Ea îl spălă cât putu de bine şi adăugă cafeaua. Apoi se spălă şi se aranjă şi ea, întrebându-se ce fel de mâncare să-i dea. În cămară dădu peste o cutie cu mix de prăjituri. La început crezu că trebuia să-l amestece cu apă, dar apoi găsi o conservă cu lapte praf. Când cafeaua fu gata, Johanna avea la cuptor o tavă cu fursecuri.

De îndată ce o auzi că lucrează la bucătărie, Ken se ridică să meargă la toaletă. Era mai slăbit decât crezuse: trebui să se aplece şi să pună o mână pe rezervor. Apoi, pe podeaua debaralei de pe hol unde îşi ţinea hainele curate, găsi o pereche de chiloţi. Îşi dăduse deja seama cine era această femeie.

Ea spusese că venise să-i aducă mobila, deşi el nu ceruse nici un fel

de mobilă, doar banii de pe ea. Ar fi trebuit să-i ştie numele, dar nu şi-l putea aminti, aşa că îi deschise poşeta, care zăcea pe podeaua coridorului, lângă valiză. Pe căptuşeală era cusută o bucată de pânză inscripţionată cu numele ei.

Johanna Parry, şi adresa socrului lui, pe Strada Expoziţiei.

Şi altele. O pungă de pânză cu câteva bancnote în ea. Douăzeci şi şapte de dolari. Încă o punguţă cu mărunţiş, pe care el nu se sinchisi să-l numere. Un carnet de cecuri albastru intens. Îl deschise automat, fără să se aştepte la nimic deosebit.

Cu vreo două săptămâni în urmă, Johanna reuşise să transfere toată moştenirea primită de la doamna Willets în contul ei bancar, adăugând-o economiilor pe care le făcuse ea însăşi. Îi explicase directorului băncii că nu ştia când ar putea să-i trebuiască.

Suma nu era stupefiantă, dar atârna greu. Johanna era o persoană cu stare. În mintea lui Ken Boudreau, asta îi dădu deodată un lustru vag aristocratic.

— Purtai o rochie maronie? o întrebă el când ea veni sus cu cafeaua.

— Da, când am ajuns aici.

— Am crezut că a fost un vis. Dar erai tu.

— Ca şi în celălalt vis al tău, spuse Johanna, şi fruntea ei pistruiată se făcu stacojie.

El nu ştia despre ce vorbea ea şi nu avu energia să întrebe. Poate un vis din care se trezise în timp ce ea se aflase aici pe timpul nopţii şi pe care nu şi-l mai amintea acum. Tuşi din nou, de data asta mai puţin violent, şi ea îi întinse o bucată de hârtie igienică.

— Aşa, spuse ea, unde vrei să-ţi pui cafeaua? Împinse lângă pat scaunul de lemn pe care îl dăduse la o parte ca să poată să se apropie mai uşor. Uite-aici. Îl ridică de subsuori şi înfipse perna în spatele lui. O pernă murdară, neînfăţată, dar pe care noaptea trecută ea o învelise într-un prosop.

— Poţi să te uiţi dacă mai sunt ţigări la parter?

Ea clătină din cap, dar spuse:

— O să mă uit. Fac nişte fursecuri la cuptor.

Ken Boudreau avea obiceiul nu doar să ia, ci şi să dea bani cu împrumut. Mare parte din necazurile care-l copleşiseră – sau în care intrase singur, altfel spus – aveau de a face cu incapacitatea lui de a spune „nu“ prietenilor. Loialitate. Nu fusese dat afară din armată, ci demisionase singur din spirit de loialitate faţă de un prieten care fusese luat la rost pentru că îl insultase pe comandant la o petrecere la popotă. Nu era drept – la o petrecere la popotă totul ar fi trebuit luat în glumă şi nimeni n-ar fi avut de ce să ia remarcile altuia în nume de rău. Iar slujba de la firma producătoare de fertilizatori şi-o pierduse pentru că trecuse graniţa americană cu un camion al companiei,

duminica, fără să ceară voie, ca să-l aducă de acolo pe un amic care intrase într-un conflict şi se temea să nu fie prins şi dat în judecată.

Parte a sentimentului său de loialitate faţă de prieteni erau relaţiile dificile cu superiorii. Recunoştea că îi venea greu să cedeze. „Da, domnule“ şi „nu, domnule“ erau cuvinte care nu-i prea veneau la îndemână. Nu fusese concediat de la firma de asigurări, dar fusese lăsat pe dinafară de atâtea ori încât părea că aproape îl provocau să demisioneze, şi până la urmă asta şi făcuse.

Îi convenea să le spună oamenilor că obţinuse hotelul la un joc de poker. Nu era de fapt mare jucător, dar femeile se dădeau în vânt după povestea asta. Nu-i plăcea să admită că îl acceptase, fără să ştie despre ce e vorba, drept răscumpărare a unei datorii. Chiar şi după ce îl văzuse, îşi spusese că putea fi salvat. Nu-l vedea ca pe un loc unde oamenii ar fi venit să se cazeze – poate doar vânătorii, toamna. Şi-l închipuia mai degrabă bar şi restaurant. Asta dacă ar fi făcut rost de un bucătar bun. Dar, înainte ca acolo să se poată întâmpla ceva, era nevoie de nişte investiţii. Era nevoie de muncă – mai multă decât ar fi putut depune el singur, deşi nu era neîndemânatic. Se gândise că, dacă ar fi reuşit să treacă de iarnă, făcând între timp ceea ce putea să facă singur, dovedindu-şi bunele intenţii, poate că banca i-ar fi acordat un împrumut. Dar avea nevoie deocamdată de un împrumut mai mic doar ca să treacă de iarnă, şi acesta fusese momentul în care se hotărâse să apeleze la socrul său. Ar fi preferat să încerce la altcineva, dar nimeni altcineva n-ar fi putut să se lipsească la fel de uşor de bani.

I se păruse o idee bună să formuleze cererea sub forma propunerii de a vinde mobila, pe care ştia că bătrânul n-avea să se urnească niciodată singur s-o vândă. Îşi amintise, deşi nu în detaliu, de împrumuturi neplătite din trecut, dar reuşise să şi le reprezinte ca pe nişte sume la care era îndreptăţit, pentru că o susţinuse pe Marcelle într-o perioadă de proaste purtări (ale ei, înainte să înceapă ale lui) şi pentru că o acceptase pe Sabitha drept copilul lui, în ciuda dubiilor pe care le avea. În plus, familia McCauley era singura, din câte ştia el, care avea bani câştigaţi numai de membri deja răposaţi.

„Ţi-am adus mobila.“

Nu reuşea să-şi dea seama ce putea să însemne asta pentru el, în momentul de faţă. Era prea obosit. Atunci când ea veni cu fursecurile (şi fără ţigări), voia să doarmă mai mult decât să mănânce. Ronţăi o jumătate de fursec, ca s-o mulţumească, apoi adormi buştean. Se trezi numai pe jumătate când ea îl răsuci pe o parte, apoi pe alta, scoţând cearşaful murdar de sub el, apoi întinzându-l pe cel curat şi rostogolindu-l la loc, fără să-l pună să se scoale din pat sau să se trezească de-a binelea.

— Am găsit un cearşaf curat, dar e subţire ca o cârpă, spuse ea. Nu mirosea prea bine, aşa că mai întâi l-am întins afară pe sfoară.

Ceva mai târziu, el îşi dădu seama că sunetul pe care îl auzea de multă vreme în vis era de fapt huruitul maşinii de spălat. Se întrebă cum se putea, pentru că boilerul răposase cu ceva timp în urmă. Probabil ea încălzea cazane întregi de apă pe aragaz. Încă mai târziu, auzi sunetul inimitabil al motorului propriei maşini pornind şi îndepărtându-se. Probabil îi luase cheile din buzunarul pantalonilor.

Poate pleca de acolo cu singura lui avere, abandonându-l, şi el n-ar fi putut nici măcar să sune la poliţie s-o prindă. Telefonul îi fusese tăiat, chiar dacă ar fi fost în stare să ajungă până la el.

Lucrurile astea s-ar fi putut întâmpla oricând – furtul şi abandonul –, şi totuşi, el se întoarse pe partea cealaltă pe cearşaful proaspăt, care mirosea a vânt de prerie şi a iarbă, şi adormi din nou, sigur că ea se dusese numai să cumpere lapte, ouă, unt, pâine şi alte lucruri – chiar şi ţigări – necesare pentru o viaţă decentă, că avea să se întoarcă şi să fie ocupată la parter şi că sunetul activităţii ei avea să fie ca o plasă de siguranţă sub el, venită din ceruri, o gratificaţie care nu trebuia pusă sub semnul întrebării.

Viaţa lui Ken suferea la vremea aceea o încurcătură legată de sexul feminin. Două femei – de fapt, una tânără şi alta mai în vârstă (adică aproximativ de vârsta lui) – ştiau una de alta şi erau gata din clipă în clipă să-şi sară la beregată. Tot ce primise Ken în ultima vreme de la amândouă fuseseră numai urlete şi plângeri, întrerupte de declaraţii furioase de iubire.

Şi iată că o soluţie i se ivise poate şi la această problemă.

În timp ce făcea cumpărăturile la băcănie, Johanna auzi un tren şi, întorcându-se la hotel, văzu o maşină parcată lângă clădirea gării. Înainte chiar să apuce să oprească automobilul lui Ken Boudreau, văzu mormanul de lăzi de mobilă pe peron. Vorbi cu şeful de gară – maşina era a lui –, şi el fu foarte surprins şi enervat de sosirea atâtor lăzi uriaşe. Johanna obţinu de la el numele unui bărbat care avea camion – un camion curat, insistă ea –, care locuia la vreo treizeci de kilometri depărtare şi făcea uneori transport de mobilă, apoi folosi telefonul gării ca să-l sune şi, pe un ton jumătate măgulitor, jumătate răstit, îi ceru să vină imediat acolo. Apoi îl puse pe şeful de gară să promită că avea să supravegheze lăzile de mobilă până la sosirea camionului. Până la vremea cinei, camionul ajunsese, iar bărbatul şi fiul lui descărcaseră toată mobila şi o aduseseră în sala principală a hotelului.

A doua zi, Johanna inspectă şandramaua. Îşi făcea planuri.

În ziua următoare îl socoti pe Ken Boudreau capabil deja să stea drept în pat şi s-o asculte şi-i spuse:

— Hotelul ăsta e o gaură neagră, iar oraşul abia mai răsuflă. Ce avem de făcut e să scoatem la vânzare orice lucru care are fie şi cea mai mică valoare şi să scăpăm de el. Nu mă refer la mobila adusă

acum, ci la lucruri precum masa de biliard şi mobila de bucătărie. Apoi trebuie să vindem clădirea cuiva dispus să jumulească tabla de pe ea pentru fier vechi. Întotdeauna poţi să mai scoţi un ban de pe lucruri care ai zice că n-au nici o valoare. Apoi… Tu ce aveai de gând să faci înainte să te căpătuieşti cu hotelul?

El spuse că se gândise să plece în Columbia Britanică, în orăşelul Salmon Arm, unde avea un prieten care îi spusese cândva că putea să-şi găsească acolo o slujbă de arendaş de livezi. Dar nu putuse să se ducă pentru că maşina avea nevoie de cauciucuri noi şi de reparaţii înainte de a putea întreprinde o călătorie lungă, şi el îşi cheltuia tot ce avea pe traiul zilnic. Apoi îi picase pleaşca asta cu hotelul.

— Halal pleaşcă, mai degrabă un sac de moloz, spuse ea. Cauciucurile şi reparaţiile la maşină ar fi fost o investiţie mai bună decât orice bani aruncaţi pe gârlă pentru hotel. Ar fi bine să plecăm de aici înainte să vină zăpada. Şi să expediem mobila tot cu trenul, o să ne prindă bine când ajungem acolo. Avem tot ce ne trebuie ca să mobilăm o casă.

— Nu era o ofertă chiar atât de fermă.

— Ştiu, spuse ea. Dar o să fie în regulă.

El îşi dădu seama că ea chiar ştia, şi că totul era – avea să fie – în regulă. Se putea spune chiar că ei situaţia i se potrivea mănuşă.

Nu că el nu i-ar fi fost recunoscător. Ajunsese în stadiul în care gratitudinea nu era o povară, îi venea firesc – mai ales atunci când nu-i era solicitată.

Simţi că mintea i se înviorează. „Aceasta e schimbarea de care aveam nevoie.“ Spusese asta şi înainte, dar în mod sigur trebuia să vină un timp când cuvintele se dovedeau adevărate. Iernile blânde, mirosul pădurilor veşnic verzi şi al merelor coapte. „Avem tot ce ne trebuie ca să ne facem un cămin.“

„Îşi are şi el mândria lui“, se gândea ea. Trebuia să ţină cont de asta. Poate era mai bine să nu menţioneze niciodată scrisorile în care îşi dezvelise sufletul în faţa ei. Înainte să plece de la domnul McCauley, ea le distrusese. De fapt, o distrusese pe fiecare imediat după ce o citise de suficiente ori ca s-o ştie pe de rost – şi asta nu dura mult. Cu siguranţă, nu-şi dorea ca gândurile lui să cadă vreodată în mâinile Sabithei şi ale şiretei ei prietene. În special partea aceea din ultima scrisoare despre cămaşa ei de noapte şi despre cititul în pat. Nu că asemenea lucruri n-ar fi fost reale, dar a le pune pe hârtie ar fi putut fi considerat vulgar, siropos sau de tot râsul.

Se îndoia că aveau s-o vadă prea des pe Sabitha. Dar ea n-avea să-l împiedice niciodată, dacă asta avea să fie ceea ce-şi dorea el.

Nu era de fapt o experienţă nouă, această bruscă senzaţie de expansiune şi responsabilitate. Simţise ceva asemănător pentru doamna Willets – tot o persoană chipeşă şi capricioasă, care avusese

nevoie de grijă şi călăuzire. Ken Boudreau se dovedise a poseda aceste trăsături într-un grad ceva mai mare decât se aşteptase ea, plus că existau între ei diferenţele naturale dintre un bărbat şi o femeie, dar cu siguranţă nu era nimic în firea lui cu care ea să simtă că nu se poate descurca.

După doamna Willets, inima Johannei rămăsese pustie, şi ea se gândise deseori că aşa s-ar fi putut să şi rămână. Şi iată deodată agitaţia aceasta atât de plăcută, dragostea, atât de preocupată.

Domnul McCauley muri cam la doi ani după plecarea Johannei. Slujba lui de înmormântare fu ultima ţinută în biserica luterană locală. Veni destul de multă lume. Sabitha – care sosi cu verişoara mamei ei, doamna din Toronto – era acum rezervată, frumoasă şi remarcabil – neaşteptat – de zveltă. Purta o pălărie neagră sofisticată şi nu vorbea cu nimeni până când nu i se vorbea mai întâi. Nici măcar atunci nu păru să-şi amintească de ei.

Anunţul mortuar din ziar spunea că domnul McCauley îi lăsa în urma sa pe nepoata sa Sabitha Boudreau, pe ginerele său Ken Boudreau, pe soţia domnului Boudreau, Johanna, şi pe fiul lor nevârstnic Omar, din Salmon Arm, Columbia Britanică.

Mama lui Edith citi toate acestea cu voce tare – Edith însăşi nu citea niciodată ziarul local. Bineînţeles, căsătoria nu era o noutate pentru nici una din ele – şi nici pentru tatăl lui Edith, aflat în sufrageria de după colţ, unde se uita la televizor. Vestea ajunsese în oraş mai demult. Singura noutate era Omar.

— Johanna are un copil, spuse mama lui Edith.

Edith îşi făcea traducerea din latină la masa din bucătărie. *Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi…* {8}

În biserică îşi luase precauţia să nu i se adreseze ea prima Sabithei, înainte ca Sabitha să poată vorbi cu ea.

Nu se mai temea de fapt să fie descoperită – deşi nu-şi dădea seama de ce nu fusese. Şi, într-un fel, i se părea absolut firesc ca năzdrăvăniile ei din copilărie să nu fie legate de eul ei de acum – ca să nu mai vorbim de adevărata ei personalitate, care, credea Edith, avea să iasă la iveală după ce avea să părăsească orăşelul acesta şi pe toţi oamenii care aveau impresia că o cunosc. Mai degrabă întorsătura pe care o luaseră lucrurile era cea care o îngrozea, căci părea inimaginabilă şi totuşi banală. Şi în plus insultătoare, ca un soi de glumă sau avertisment inept care încerca insistent să ajungă la ea. Pentru că nicăieri pe lista lucrurilor pe care şi le propusese în viaţă Edith nu se afla faptul că ar fi cumva responsabilă de venirea pe lume a unei fiinţe pe nume Omar.

Fără să dea atenţie mamei sale, scrise: „Nu trebuie să întrebi, ne este oprit să ştim…“

Se întrerupse, ronţăind capătul creionului, apoi încheie cu un fior de

satisfacţie: „… ce ne rezervă soarta mie sau ţie…“

PODUL PLUTITOR

Îl părăsise o dată. Motivul imediat fusese trivial. El înghiţise pe nerăsuflate împreună cu doi delincvenţi juvenili (doi „yo-yo“{9}, în accepţia lui) nişte turtă dulce pe care ea tocmai o scosese de la cuptor şi pe care avea de gând s-o servească după o întâlnire în seara aceea. Neobservată – cel puţin de către Neal şi de cei doi yo-yo –, Jinny ieşise din casă şi se dusese până la staţia de autobuz, un adăpost deschis pe o latură de pe strada principală, unde rata către metropolă oprea de două ori pe zi. Nu se aşezase niciodată acolo şi avea vreo două ore de aşteptat. Stătuse şi citise tot ce fusese scris sau scrijelit pe pereţii de lemn. Diverse iniţiale se iubeau la nemurire. Laurie G. dădea muie. Dunk Cultis era poponar, la fel şi domnul Garner (Math).

Mâncaţi Rahat H.W. Gange e cel mai tare. Skate or die. Dumnezeu urăşte desfrâul. Kevin S. e ca şi mort. Amanda W. e superfrumoasă şi dulcică şi nu voiam s-o trimită la pârnaie fiindcă mi-e foarte dor de ea. V.P. e o bunăciune. Aici stă doamne şi trebuie să citească toate prostiile care le scrieţi voi.

Uitându-se la această avalanşă de mesaje şi intrigată în special de propoziţia sinceră şi foarte corect scrisă despre Amanda W., Jinny se întrebase dacă autorii fuseseră singuri când scrijeliseră aşa ceva. Apoi se imaginase pe sine însăşi şezând acolo sau într-un loc asemănător, aşteptând autobuzul, singură, aşa cum sigur avea să se întâmple dacă îşi punea în aplicare planul pe care şi-l făcuse. Avea să se simtă tentată să facă vreo declaraţie pe pereţii unui spaţiu public?

Se simţise legată în clipa aceea de sentimentele care-i încercau probabil pe oameni când trebuiau să-şi noteze anumite lucruri – legată prin furia ei, prin indignarea ei meschină (era oare meschină?), ca şi prin emoţia care o cuprindea la gândul a ceea ce-i făcea lui Neal, din răzbunare. Dar s-ar fi putut ca, în viaţa în care se pregătea să intre, să nu existe nimeni pe care să se înfurie, nimeni care să-i datoreze ceva, care să fie eventual răsplătit, pedepsit sau impresionat cu adevărat de gesturile ei. S-ar fi putut ca sentimentele ei să ajungă să nu aibă importanţă pentru nimeni în afară de ea însăşi, şi totuşi ele aveau să se umfle înăuntrul ei, strivindu-i tot mai mult inima şi răsuflarea.

Nu era, la urma urmei, genul de persoană care să atragă oamenii în jur. Şi totuşi, ea însăşi era, în felul ei, selectivă.

Autobuzul nu se vedea încă în clipa când ea se ridicase de pe bancă şi pornise spre casă.

Neal nu era. Îi ducea înapoi pe băieţi la şcoală, şi, până când se întorsese el, apăruse deja cineva, venit mai devreme pentru întâlnire. Ea îi povestise lui Neal întâmplarea după ce se liniştise complet şi când putuse deja să ia totul în glumă. Deveni de fapt o glumă pe care

ea o spuse de multe ori în grup, omiţând sau descriind doar în termeni generali ceea ce citise pe pereţii staţiei.

— Ţi-ar fi trecut prin cap să vii după mine? îl întrebase pe Neal.

— Bineînţeles. După un timp.

Oncologul se purta ca un preot şi, de fapt, chiar îmbrăcase o helancă neagră pe sub halatul alb – o ţinută în care părea să fi venit direct de la cine ştie ce ceremonie de preparare a vreunei mixturi. Pielea îi era tânără şi netedă, ca o bomboană caramel. Pe creştetul capului avea abia o umbră de păr negru, o germinaţie delicată, foarte asemănătoare cu puful lui Jinny, deşi al ei era maro-cenuşiu, ca blana de şoarece. La început, Jinny se întrebase dacă nu cumva medicul era şi el pacient. Apoi dacă nu cumva adoptase acest stil pentru a-şi face pacienţii să se simtă mai confortabil. Mai probabil era un transplant. Sau pur şi simplu asta era frizura care îi plăcea.

Nu-l puteai întreba. Era originar din Siria, Iordania sau altă ţară unde doctorii îşi păstrau demnitatea. Manifesta o amabilitate îngheţată.

— Acum, spuse. Nu vreau să vă dau o impresie greşită.

Jinny ieşi din aerul condiţionat al clădirii în lumina orbitoare a soarelui de după-amiază târzie. Era august, în Ontario. Uneori soarele apărea pârjolitor, alteori rămânea în spatele unor nori fragili, dar oricum era la fel de cald. Maşinile parcate, asfaltul, cărămizile celorlalte clădiri părură s-o bombardeze pur şi simplu, ca nişte realităţi în sine, separate, abandonate acolo într-o succesiune ridicolă. Lui Jinny schimbările de peisaj nu-i făceau prea bine zilele acestea, avea nevoie de un mediu familiar şi stabil. La fel şi informaţiile noi.

Văzu dubiţa desprinzându-se din locul unde stătuse lângă bordură şi înaintând pe stradă către ea, s-o ia de acolo. Avea o culoare bleu lucioasă, dezgustătoare. Era bleu şi mai deschis acolo unde petele de rugină fuseseră vopsite pe deasupra. Abţibild-urile lipite pe spate anunţau: ŞTIU CĂ AM O RABLĂ, DAR STAI SĂ-MI VEZI CASA, CINSTEŞTE-O PE MAMA-NATURĂ şi (acesta era mai recent) PESTICIDELE OMOARĂ BURUIENI ŞI TE ÎMBOLNĂVESC DE CANCER.

Neal coborî şi ocoli maşina s-o ajute să urce.

— E în spate, spuse el.

Vocea lui avea o nuanţă nerăbdătoare care sugera un vag avertisment sau o rugăminte insistentă. Aerul era încordat în jurul lui, aproape zbârnâia, şi Jinny înţelese că nu era momentul potrivit să-i dea vestea – dacă se putea numi veste. Când se afla în preajma altor persoane decât Jinny, chiar şi a uneia singure, comportamentul lui Neal se schimba, devenind mai animat, entuziast, deosebit de agreabil. Pe ea asta n-o mai deranja – erau împreună de douăzeci şi unu de ani. Ea însăşi se schimbase – ca reacţie la comportamentul lui, crezuse cândva –, devenind mai rezervată şi uşor ironică. Unele mascarade

erau necesare sau pur şi simplu prea înrădăcinate ca să poată fi abandonate. De pildă, înfăţişarea anacronică a lui Neal – bandana de pe cap, coada de cal căruntă, neglijentă, micul cercel de aur care reflecta lumina la fel ca aparatul aurit de pe dinţi şi hainele lui neîngrijite de nonconformist.

În timp ce ea era în cabinetul doctorului, el fusese s-o aducă pe fata care avea să-i ajute de acum încolo în gospodărie. O cunoştea de la Centrul de Reeducare pentru Delincvenţi Juvenili, unde el era profesor şi unde ea lucrase la bucătărie. Centrul se afla aproape de orăşelul unde locuiau Jinny şi Neal, cam la vreo treizeci de kilometri. Fata îşi părăsise slujba la bucătărie cu câteva luni în urmă şi plecase să lucreze la o fermă unde gospodina era bolnavă. Undeva nu departe de oraşul unde veniseră la doctor. Din fericire, acum era din nou liberă.

— Ce s-a întâmplat cu femeia de la fermă? întrebase Jinny. A murit?

— A intrat în spital, spusese Neal.

— Totuna.

Trebuiseră să se ocupe de o mulţime de chestiuni practice într-un timp destul de scurt. Să scoată din sufrageria casei toate fişierele, ziarele şi revistele cu articole relevante care nu fuseseră încă puse pe disc şi care umpluseră până la tavan rafturile aliniate pe pereţii încăperii. La fel cele două calculatoare, vechea maşină de bătut, imprimanta. Toate acestea trebuiră să-şi găsească loc – temporar, deşi nimeni nu vorbi despre asta – în casa altcuiva. Sufrageria avea să devină camera bolnavei.

Jinny îi spusese lui Neal că ar fi putut să păstreze un calculator măcar, în dormitor. Dar el refuzase. Nu rostise asta cu voce tare, dar ea înţelesese că el credea că n-are să mai fie timp pentru nici un fel de calculator.

În anii în care fuseseră împreună, Neal îşi petrecuse aproape tot timpul liber organizând şi conducând campanii. Nu doar campanii politice (şi din acelea, desigur), ci şi acţiuni concertate în favoarea păstrării unor clădiri, poduri sau cimitire cu valoare istorică, împotriva tăierii copacilor – atât de pe străzi, cât şi din pâlcurile izolate rămase din vechiul codru –, pentru salvarea râurilor de deşeuri otrăvitoare, a terenurilor celor mai bune de firmele de construcţii şi a populaţiei locale de cazinouri. În permanenţă se compuneau scrisori şi petiţii, se făceau presiuni asupra instituţiilor guvernului, se distribuiau postere, se organizau proteste. Sufrageria era scena unor izbucniri de furie indignată (care dădeau oamenilor un sentiment de satisfacţie, i se părea lui Jinny), a unor afirmaţii şi argumente confuze, a optimismului nervos al lui Neal. Iar acum, după ce camera aceasta se golise dintr-odată, imaginea ei o făcuse pe Jinny să-şi amintească de clipa când păşise pentru prima oară în casa lor, venită direct din locuinţa cu etaj a părinţilor ei, cu draperii ornate la ferestre, şi se

gândise la toate rafturile acelea pline cu cărţi, la storurile de lemn de la geamuri, la minunatele covoare orientale, cărora întotdeauna le uita denumirea, întinse pe podeaua lustruită. Afişul cu reproducerea după Canaletto pe care ea îl cumpărase pentru camera ei din cămin, lipit pe singurul perete gol. *Ziua primarului Londrei pe Tamisa.* Ea îl agăţase acolo, deşi astăzi nu-l mai observa.

Închiriaseră un pat de spital – nu aveau încă nevoie de el, dar era mai bine să ia unul din timp, pentru că, deseori, aşa ceva nu se găsea uşor. Neal se gândise la toate. Atârnase nişte draperii grele, provenite din camera de zi a unui prieten care le înlocuise cu altele. Aveau un imprimeu cu căni de bere şi falere pentru cai, şi lui Jinny i se păruseră tare urâte. Dar ştia acum că vine o vreme când urâtul şi frumosul ajung să servească mai mult sau mai puţin aceluiaşi scop, când orice lucru la care te uiţi nu mai e decât un cârlig de care să-ţi poţi agăţa senzaţiile recalcitrante ale corpului şi zdrenţele în care ţi s-a transformat mintea.

Jinny avea patruzeci şi doi de ani şi până nu demult arătase mai tânără. Neal era cu şaisprezece ani mai în vârstă. Ca atare, ea se gândise că, dacă lucrurile evoluau în mod firesc, el era cel care avea să ajungă în situaţia în care se afla ea acum, şi uneori îşi făcuse griji gândindu-se la cum avea ea să se descurce. Odată, când îi ţinuse mâna în pat înainte să adoarmă, mâna lui caldă şi vie, se gândise cum avea să ţină sau să atingă această mână cel puţin o dată după ce el avea să fie mort. Şi cum n-avea să-i vină să creadă că el era mort şi neputincios. Indiferent cât ar fi fost de previzibil acest fapt, ea n-avea să poată să creadă în el. N-avea să se poată convinge că, undeva în străfundurile lui, el nu era cât de vag conştient de momentul acela. De prezenţa ei. Gândul că el ar putea fi lipsit de această conştiinţă îi provoca un soi de vârtej emoţional, senzaţia unei teribile căderi în gol.

Şi totuşi, în acelaşi timp, exaltare. Exaltarea inexprimabilă pe care o încerci când un dezastru iminent promite să te elibereze de orice responsabilitate faţă de propria viaţă. Apoi, de ruşine, trebuie să te potoleşti şi să rămâi foarte liniştit.

— Unde te duci? spusese el, când ea îşi retrăsese mâna.

— Nicăieri. Mă întorc pe partea cealaltă.

Ea nu ştia dacă Neal avea astfel de sentimente, acum, când întâmplarea făcuse ca ea să ajungă în situaţia aceea. Îl întrebase dacă se obişnuise deja cu ideea. El dăduse din cap.

— Nici eu, spusese ea. Apoi adăugase: Te rog doar să nu aduci în casă nici un consilier din ăia pentru stres post-traumatic. S-ar putea să fie deja prin preajmă, adulmecând. Gata de un atac preventiv.

— Nu mă tortura! spusese el cu o voce furioasă, neobişnuită.

— Scuză-mă.

— Nu e nevoie să adopţi întotdeauna un ton de glumă.

— Ştiu, spuse ea.

Dar adevărul era că, din cauza atâtor întâmplări şi a evenimentelor din ultimul timp, care-i absorbeau aproape complet atenţia, i se părea dificil să mai adopte vreun fel de ton.

— Ea e Helen, zise Neal. Cea care are să ne poarte de grijă de acum încolo. Şi nu rabdă prosteala.

— Bravo ei! spuse Jinny şi, după ce se aşeză, întinse mâna.

Dar poate fata n-o văzuse, căci o întinsese jos, între cele două locuri din faţă. Sau poate nu ştiuse ce să facă. Neal spusese că venea dintr-o situaţie incredibilă, dintr-o familie absolut barbară. Se petrecuseră acolo nişte lucruri pe care nu ţi le puteai imagina întâmplându-se în vremurile de azi. O fermă izolată, mama decedată şi o fiică deficientă mintal, un tată bătrân, tiranic, incestuos, tulburat la minte, şi două fetiţe. Helen, cea mai mare, fugise de acasă la vârsta de paisprezece ani, după ce-l atacase pe bătrân. Fusese adăpostită de un vecin care telefonase la poliţie, şi poliţiştii veniseră şi o luaseră pe sora mai mică şi le puseseră pe amândouă sub tutela organizaţiei Children's Aid. Bătrânul şi fiica lui – adică mama şi tatăl lor – fuseseră amândoi internaţi într-un spital de psihiatrie. Helen şi sora ei, care erau normale din punct de vedere fizic şi mental, ajunseseră în casa unor părinţi adoptivi. Fuseseră trimise la şcoală, unde se simţiseră îngrozitor, pentru că trebuiseră înscrise în clasa întâi. Dar amândouă învăţaseră destul ca să se poată apoi angaja.

Când Neal porni motorul, fata se hotărî să vorbească.

— V-aţi ales o zi tare caldă să ieşiţi, zise ea.

Era genul de afirmaţie pe care o auzise poate din gura oamenilor când voiau să înceapă o conversaţie. Avea o voce dură şi plată, antagonistă şi neîncrezătoare, dar Jinny ştia deja că nu trebuia să-i ia nici măcar asta în nume de rău. Era pur şi simplu felul în care vorbeau anumiţi oameni – îndeosebi oamenii de la ţară – prin părţile acestea.

— Dacă ţi-e prea cald, poţi să porneşti aerul condiţionat, spuse Neal. E antic şi de demult – nu trebuie decât să învârteşti mânerul de pe uşă şi să cobori geamurile.

Cotiră la primul colţ, lucru care pe Jinny o luă prin surprindere.

— Trebuie să mergem la spital, spuse Neal. Stai liniştită! Sora lui Helen lucrează acolo şi Helen are ceva de luat de la ea. Nu-i aşa, Helen?

— Da, spuse Helen. Pantofii mei cei buni.

— Pantofii cei buni ai lui Helen. Neal ridică privirea spre oglindă. Pantofii cei buni ai domnişoarei Helen Rosie.

— Nu mă cheamă Helen Rosie, zise Helen.

Părea că nu spune asta pentru prima oară.

— Îţi spun aşa doar pentru că ai o faţă rozalie, spuse Neal.

— Ba nu am.

— Ba ai. Ţie nu ţi se pare, Jinny? Jinny e de acord cu mine, ai o faţă trandafirie. Domnişoara Helen Faţă-Trandafirie.

Fata avea într-adevăr un ten rozaliu. Jinny îi observase, în plus, genele şi sprâncenele aproape albe, părul blond, pufos, şi gura, care avea o nuditate ciudată, nu doar înfăţişarea obişnuită a unor buze nerujate. Impresia unui pui abia ieşit din găoace, asta dădea, ca şi cum ar fi avut un înveliş de piele încă lipsă şi la fel stratul final de păr mai aspru, adult. Probabil că făcea uşor spuzeli şi infecţii, pielea se julea sau i se învineţea imediat, la gură îi apăreau zăbăluţe şi între genele albinoase urcioare. Şi totuşi nu arăta fragilă. Avea umeri largi, era slabă, dar cu oase mari. Şi nici nu părea neghioabă, deşi avea o expresie frontală, ca unui viţel sau a unui cerb. Totul în ea se afla probabil foarte aproape de suprafaţă, atenţia şi întreaga ei personalitate te abordau de-a dreptul, cu o forţă ingenuă şi – pentru Jinny – dezagreabilă.

Urcau panta lungă până la spital – locul unde Jinny avusese prima ei operaţie şi unde suportase prima tranşă a tratamentului chimioterapeutic. Peste drum de clădirile spitalului se întindea un cimitir. Era o stradă principală, şi, de fiecare dată când, mai demult, treceau pe ea – în zilele dinainte, când veneau în oraş numai la cumpărături sau, arareori, pentru variaţie, ca să vadă vreun film –, Jinny spunea ceva de genul: „Ce vedere deprimantă!“ sau „Asta e comoditate dusă deja la extrem“.

Acum tăcu. Cimitirul n-o mai deranja. Îşi dădu seama că nu conta.

Neal îşi dăduse probabil şi el seama. Spuse în oglindă:

— Câţi oameni morţi crezi că se află în cimitirul ăla?

O clipă, Helen nu spuse nimic. Apoi – mai degrabă bosumflată:

— Nu ştiu.

— *Toţi* sunt morţi.

— Şi pe mine m-a prins cu asta, spuse Jinny. E un banc de clasa a patra.

Helen nu răspunse. Poate că nu ajunsese niciodată la clasa a patra.

Ajunseră la poarta principală a spitalului, apoi, urmând indicaţiile lui Helen, ocoliră până în spate. Oameni în halate de spital, unii cu branule agăţate pe braţ, ieşiseră să fumeze.

— Aţi văzut banca aia? spuse Jinny. Ei, nu contează, am trecut de ea. Are un semn alături – VĂ MULŢUMIM CĂ NU FUMAŢI. Dar a fost aşezată acolo pentru oamenii care ies din spital la aer. Şi de ce credeţi că ies? Ca să fumeze. Deci ce înseamnă, că nu au voie să se aşeze acolo? Nu înţeleg.

— Sora lui Helen lucrează la spălătorie, spuse Neal. Cum o cheamă, Helen? Cum se numeşte sora ta?

— Lois, spuse Helen. Opriţi aici. E bine. Aici.

Erau într-o parcare în spatele unei aripi a spitalului. La parter nu

existau uşi, doar o intrare pentru aprovizionare, închisă ermetic. La celelalte etaje, mai multe uşi se deschideau spre o scară de incendiu.

Helen se dădu jos din maşină.

— Ştii pe unde să intri? întrebă Neal.

— Sigur.

Scara de incendiu se oprea la aproape un metru şi jumătate deasupra pământului, dar Helen reuşi să se apuce de balustradă şi să se salte în numai câteva secunde, proptindu-se poate cu talpa în vreo fisură a zidului de cărămidă. Jinny nu apucă să-şi dea seama cum reuşise. Neal râdea.

— Du-te şi ia-le, fată! zise el.

— Nu se poate intra altfel? întrebă Jinny.

Helen urcase până la etajul al treilea şi dispăruse.

— Chiar dacă se poate, ea n-o să intre altfel, spuse Neal.

— E plină de iniţiativă, se sforţă Jinny să spună.

— Altfel n-ar fi reuşit niciodată să fugă de acasă, răspunse el. A avut nevoie de tot spiritul ei de iniţiativă.

Jinny purta o pălărie de paie cu boruri largi. Şi-o scoase şi începu să-şi facă vânt cu ea.

— Scuze, spuse Neal. Cred că n-avem unde să oprim aici la umbră. Helen se întoarce repede.

— Se sperie lumea dacă mă vede? zise Jinny.

El era obişnuit cu asemenea întrebări.

— Stai liniştită, arăţi normal. Oricum nu e nimeni în zonă.

— Tipul care m-a consultat azi nu era cel la care am fost înainte. Cred că ăsta era un medic mai mare. Caraghios e că avea o scăfârlie care arăta exact ca a mea. M-am gândit că poate vrea să-şi facă pacienţii să se simtă bine.

Vru să continue şi să-i relateze ce-i spusese medicul, dar el zise:

— Sora ei nu e atât de isteaţă ca ea. Helen are oarecum grijă de ea şi îi cam comandă. Povestea asta cu pantofii e tipică. Ce Dumnezeu, soră-sa nu e în stare să-şi cumpere nişte pantofi? Nici măcar n-are un loc al ei – încă stă cu indivizii ăia care le-au adoptat, undeva în afara oraşului, la ţară.

Jinny renunţă. Vânturatul pălăriei îi răpea aproape toată energia. Neal supraveghea clădirea.

— Sper din tot sufletul că n-au luat-o la trei păzeşte c-a intrat pe unde nu trebuia, spuse el. Încălcarea regulamentului. Fătuca asta n-a fost făcută să respecte regulile.

După câteva minute, scoase un fluierat.

— Uite-o că vine! Vineee! E pe ultima sută de metri. O să aibă oare, stimaţi telespectatori, suficientă minte ca să se oprească înainte să sară? Să se uite înainte să sară? O să… o, nu! Nuuu! Eşec total.

Helen nu avea nici un pantof în mână. Intră în fugă în dubiţă, trânti

uşa după ea şi zise:

— Nişte cretini! M-am dus acolo sus şi, primul lucru, iese un bulangiu şi mă ia că unde ţi-e ecusonul? Trebuie să ai ecuson. Te-am văzut urcând pe scara de incendiu, n-ai voie. I-am zis bine, bine, trebuie să-mi văd sora. Acuma nu poţi s-o vezi, că nu e în pauză. Ştiu, de-aia am venit pe scara de incendiu, trebuie doar să iau ceva de la ea. Nu vreau să vorbesc cu ea, n-am de gând să-i răpesc din timp, trebuie doar să iau ceva. Nu, că nu poţi. Ba pot. Ba nu poţi. Şi p-ormă am început să urlu: „Lois! Lois!“ Toate maşinăriile alea acolo mergeau, cred că erau două sute de grade în clădire, la toţi care treceau pe lângă noi le curgea transpiraţia pe faţă, şi io îi dădeam înainte: „Lois, Lois!“ Nu ştiam dacă putea să mă audă acolo unde era. Da' ea vine în fugă şi, când mă vede, face: „A, la naiba! La naiba!“ zice, „am plecat şi am uitat“. *A uitat să-mi aducă pantofii.* Am sunat-o aseară şi i-am adus aminte special, şi ea cică, a, la naiba, *am uitat.* Îmi venea s-o cocoşez în bătaie. Acuma ieşi de-aici, zice ăla. Coboară şi ieşi! Nu pe scara de incendiu, că pe-acolo e interzis. Pişa-m-aş pe el!

Neal râdea în hohote şi clătina din cap.

— Deci aşa a făcut? Ţi-a lăsat pantofii acasă?

— La June şi Matt.

— De-a dreptul tragic.

— Putem să pornim, ca să se facă puţin curent? zise Jinny. Am impresia că degeaba îmi fac vânt.

— În regulă, zise Neal. Dădu cu spatele şi se întoarse, şi trecură încă o dată pe lângă latura din faţă, atât de cunoscută, a spitalului, unde fumătorii – aceiaşi sau alţii – defilau în halatele lor mohorâte, cu branulele pe braţ.

— Acum Helen o să ne spună încotro mergem. Neal vorbi către bancheta din spate: Helen!

— Ce?

— Pe unde o luăm acum ca să ajungem la casa oamenilor ăstora?

— Care oameni?

— Cei la care locuieşte sora ta. Unde-ţi sunt pantofii. Spune-ne cum ajungem acolo.

— Nu mergem acolo, aşa că n-am ce să-ţi spun.

Neal o luă înapoi pe drumul pe care veniseră.

— O să merg în sensul ăsta până când te lămureşti încotro trebuie s-o luăm. E mai bine dac-o iau pe autostradă? Sau prin centrul oraşului? Pe unde e mai bine?

— Pe nicăieri. Nu mergem nicăieri.

— Nu e aşa departe, nu? De ce nu vrei să mergem?

— Mi-ai făcut o favoare, ajunge. Helen se aşeză cât putu mai în faţă, împingându-şi capul între Neal şi Jinny. M-ai dus la spital – nu crezi că e de ajuns? Nu e nevoie să te fâţâi peste tot cu maşina ca să-mi faci

mie favoruri.

Încetiniră şi cotiră pe o stradă laterală.

— E stupid, spuse Neal. O să fii la treizeci de kilometri depărtare de casa aia şi s-ar putea să nu te întorci acolo o vreme. S-ar putea să ai nevoie de pantofi.

Nici un răspuns. Neal încercă din nou.

— Sau nu ştii drumul? Ştii cum să ajungi de aici?

— Ştiu, da' nu-ţi spun.

— Atunci o să trebuiască să ne învârtim pur şi simplu prin zonă. O să ne învârtim până când o să te hotărăşti să ne spui.

— Ba n-o să mă hotărăsc. Aşa că n-o să vă spun.

— Putem să ne întoarcem şi s-o căutăm pe sora ta. Bag mâna-n foc că ea o să ne spună. Probabil că i se termină deja schimbul, am putea s-o ducem acasă.

— Azi e în schimbul de seară, aşa că ha-ha.

Străbăteau acum o parte a oraşului pe care Jinny n-o mai văzuse până atunci. Neal conducea foarte încet şi cotea deseori, încât în maşină nu se făcea aproape deloc curent. O fabrică abandonată, cu ferestrele bătute în cuie, magazine de reduceri, birouri de amanet. BANI, BANI, BANI anunţa un neon pâlpâitor deasupra ferestrelor cu gratii. Dar erau şi case, duplexuri vechi, cu o înfăţişare dubioasă, plus genul de case de lemn care fuseseră construite în grabă în timpul celui de al Doilea Război Mondial. O curte minusculă era plină de lucruri de vânzare – haine prinse în cârlige pe o frânghie de rufe, mese acoperite de teancuri de veselă şi de obiecte domestice. Un câine amuşina sub o masă şi ar fi putut s-o răstoarne, dar femeii care şedea pe treapta de la intrare, fumând şi privind roată la clienţii inexistenţi, nu părea să-i pese.

În faţa unei prăvălii de cartier, câţiva copii sugeau îngheţată pe băţ. Un băiat de la marginea grupului – nu avea mai mult de patru-cinci ani – îşi aruncă îngheţata în furgoneta lor. O izbitură neaşteptat de puternică. Îngheţata lovi uşa din partea lui Jinny chiar sub braţul ei, şi ea scoase un ţipăt uşor.

Helen se repezi să-şi scoată capul pe fereastra din spate.

— Vrei să vezi cum e cu mâna-n ghips?

Copilul începu să urle. Nu se aşteptase la Helen, şi poate nu se aşteptase să-şi piardă de tot îngheţata.

În dubiţă, Helen îi spuse lui Neal:

— Îţi consumi benzina de pomană.

— Spre nord? întrebă el. Spre sud? Nord, sud, est, vest, spune, Helen, fă un gest.

— Ţi-am spus deja. Ai făcut destul pentru mine pe ziua de azi.

— Şi eu ţi-am spus. Înainte să ne întoarcem acasă, mergem să luăm pantofii ăia.

Oricât de sever vorbea, Neal era cu zâmbetul pe buze. Faţa lui căpătase o expresie de stupizenie conştientă, dar neajutorată. Semne ale invaziei extazului. Întreaga fiinţă a lui Neal era cotropită, mustea de un extaz stupid.

— Eşti pur şi simplu căpos, spuse Helen.

— O să vezi tu ce căpos sunt.

— Şi eu sunt. Sunt la fel de căpoasă ca tine.

Lui Jinny i se părea că simte fierbinţeala obrazului lui Helen, atât de aproape de al ei. Şi în mod sigur auzea respiraţia fetei, răguşită şi îngroşată de emoţie şi vădind urme de astm. Helen era asemenea unei pisici de casă care nu trebuie luată niciodată în maşină, pentru că se încordează atât de tare, încât nu mai judecă, e prea gata să sară în orice moment între scaune.

Soarele făcuse iar o gaură printre nori, cu razele-i arzătoare. Stătea încă sus pe cer, insolent.

Neal viră pe o stradă mărginită de copaci bătrâni şi deşi şi de case întrucâtva mai respectabile.

— E mai bine pe aici? i se adresă el lui Jinny. E mai multă umbră?

Vorbea pe un ton scăzut, confidenţial, ca şi cum conversaţia lui cu fata putea fi dată deoparte pentru o clipă, fiindcă era o prostie.

— Parcurgem un drum pitoresc, spuse el, ridicând din nou vocea către bancheta din spate. Parcurgem azi un drum pitoresc prin amabilitatea domnişoarei Helen Faţă-Trandafirie.

— Poate ar trebui pur şi simplu să mergem, spuse Jinny. Să mergem acasă.

Helen interveni, aproape ţipând:

— Nu vreau să împiedic pe nimeni să meargă acasă.

— Atunci ai face bine să-mi spui pe unde s-o iau, zise Neal. Se silea să rămână calm, să-şi păstreze un minim de sobrietate. Şi să-şi reţină zâmbetul, care revenea întruna, oricât de des şi l-ar fi înghiţit. Hai să mergem pur şi simplu acolo, să ne facem treaba şi să ne întoarcem acasă!

După alte câteva sute de metri parcurse târâş, Helen scoase un mormăit.

— Dacă trebuie, trebuie, spuse.

Casa nu se afla prea departe. Traversară o zonă rezidenţială cu case înghesuite, şi Neal spuse către Jinny:

— Eu nu văd nici un pârâu. Şi nici o moşie.

— Poftim? făcu Jinny.

— Silver Creek Estates{10}. Aşa scrie pe indicator.

Citise probabil un semn pe care ea nu-l văzuse.

— Coteşte! spuse Helen.

— Stânga sau dreapta?

— La cimitirul de maşini.

Trecură de un cimitir de maşini, unde caroseriile automobilelor erau ascunse doar în parte de un gard lăbărţat de tinichea. Urcară apoi un povârniş şi trecură printr-o poartă către o carieră de pietriş care era o cavitate adâncă în mijlocul dealului.

— Acolo sunt. Uite cutia poştală mai sus, spuse Helen tare, cu un aer important, şi, când se apropiară, citi numele: Matt şi June Bergson. Ei sunt.

Doi câini veniră lătrând pe aleea scurtă din faţa casei. Unul era mare şi negru, altul mic şi arămiu, ca un căţeluş. Se repeziră stângaci la roţi, şi Neal sună din claxon. Apoi un alt câine – mai şiret şi mai hotărât, cu o blană lucioasă şi pete albăstrii – ieşi tiptil din iarba înaltă.

Helen strigă la ei să tacă din gură, să stea locului, s-o şteargă de-acolo.

— Nu-ţi face griji din cauza lor, poate doar de Pinto, spuse ea. Ceilalţi doi sunt nişte laşi.

Se opriră într-un spaţiu larg, cu graniţe difuze, unde pe pământ fusese întins pietriş. Într-o parte se afla un şopron sau un garaj deschis, acoperit cu tablă, şi, puţin mai încolo, pe o latură a lui, la marginea câmpului de porumb, o fermă abandonată din care fuseseră scoase majoritatea cărămizilor, lăsând vederii pereţii întunecaţi de lemn. Casa locuită acum era o rulotă, dotată ingenios cu o mică verandă şi o copertină, şi cu o grădină de flori în spate care arăta ca un spaţiu pentru copii împrejmuit cu un gărduleţ. Rulota şi grădiniţa păreau curate şi îngrijite, în timp ce restul proprietăţii era presărat cu obiecte care aveau, poate, vreun rost sau care, poate, fuseseră pur şi simplu lăsate să ruginească ori să putrezească.

Helen sărise din maşină şi lega câinii în lanţ. Ei continuară însă să se repeadă pe lângă ea, să sară şi să latre la maşină, până când un bărbat ieşi din şopron şi strigă la ei. Ameninţările şi numele pe care le rosti fură ininteligibile pentru Jinny, dar câinii se liniştiră.

Îşi puse pălăria. Până acum o ţinuse tot timpul în mână.

— Trebuie să facă pe grozavii, spuse Helen.

Neal ieşise şi el şi se descotorosea ferm de câini. Bărbatul din şopron se apropie de ei. Purta un tricou mov ud de sudoare, care i se lipise de burtă şi de piept. Era atât de gras încât avea un început de sâni, şi buricul i se zărea ochios sub tricou ca al unei femei însărcinate. Îi juca pe burtă ca o pernuţă groasă de ace.

Neal se îndreptă către el cu mâna întinsă. Bărbatul îşi plesni cu palma pantalonii de lucru, râse şi-i scutură mâna. Jinny nu auzi ce-şi spuneau. O femeie ieşi din rulotă, deschise gărduţul ca de jucărie şi îl prinse cu un lănţug în spatele ei.

— Lois a plecat şi a uitat că trebuia să-mi aducă pantofii, îi strigă Helen. Am sunat-o şi i-am zis, dar ea a plecat şi a uitat, aşa că domnul

Lockyer m-a adus aici să-i iau.

Femeia era şi ea grasă, deşi nu chiar ca soţul ei. Purta o rochie roz, largă şi lungă, cu un imprimeu de sori azteci, şi avea în păr şuviţe aurii. Păşi pe pietriş cu un aer netulburat şi ospitalier. Neal se întoarse şi se prezentă, apoi o aduse la dubiţă şi i-o prezentă pe Jinny.

— Îmi pare bine să vă cunosc, spuse femeia. Dumneavoastră sunteţi doamna care nu se simte prea bine?

— Mă simt în regulă, spuse Jinny.

— Acum, dacă tot aţi venit, haideţi mai bine înăuntru! Nu mai staţi în dogoarea asta!

— A, nu suntem decât în trecere.

Bărbatul se apropiase şi el.

— Avem aer condiţionat înăuntru, spuse el. Cerceta furgoneta, şi expresia de pe chipul lui era cordială, dar dispreţuitoare.

— Am venit doar să luăm pantofii, zise Jinny.

— Păi acum, dac-aţi venit, trebuie să faceţi şi altceva, spuse femeia – June – râzând, ca şi cum ideea că ei ar fi putut să nu intre măcar pentru scurt timp i se părea o glumă scandaloasă. Intraţi şi odihniţi-vă puţin!

— N-am vrea să vă deranjăm de la masă, spuse Neal.

— Am mâncat deja, zise Matt. Mâncăm destul de devreme.

— Dar ne-a rămas mâncare de chili, zise June. Trebuie să intraţi şi să ne ajutaţi s-o terminăm.

— Ah, mulţumim, dar eu nu cred că pot să mănânc nimic. N-am poftă de mâncare când e atât de cald.

— Atunci puteţi să beţi ceva, replică June. Avem bere de ghimbir, Coca Cola. Avem rachiu de piersici.

— Bere, îi spuse Matt lui Neal. Vă place Blue{11}?

Jinny îi făcu semn lui Neal să se apropie de fereastra ei.

— Nu pot, zise ea. Spune-le pur şi simplu că nu pot.

— Ştii că o să se simtă jigniţi, îi şopti el. Vor doar să fie drăguţi.

— Dar nu pot. Du-te tu, dacă vrei.

El se aplecă mai aproape.

— Îţi dai seama cum o să pară dacă nu vii. O să pară că te crezi mai grozavă ca ei.

— Du-te tu!

— O să te simţi mai bine înăuntru. Aerul condiţionat o să-ţi priască.

Jinny clătină din cap.

Neal se îndreptă de spate.

— Jinny zice că se simte mai bine să rămână aici, la umbră, să se odihnească puţin.

— Dar poate să se odihnească înăuntru… spuse June.

— Eu n-aş refuza o bere, de fapt, continuă Neal. Se întoarse din nou spre Jinny cu un zâmbet tăios. Ei i se păru că era nefericit şi furios.

Sigur ai să te simţi bine aici? O întrebă, cu voce tare, ca să fie auzit. Eşti sigură? Nu te deranjează dacă intru un pic?

— O să fiu în regulă, spuse Jinny.

El puse o mână pe umărul lui Helen şi una pe umărul lui June, însoţindu-i prieteneşte până la rulotă. Matt îi zâmbi intrigat lui Jinny şi îi urmă.

De data aceasta, când chemă câinii să vină după el, Jinny le înţelese numele.

Goober. Sally. Pinto.

Dubiţa fusese parcată sub un şir de sălcii. Copacii erau mari şi bătrâni, însă aveau frunzele subţiri şi dădeau o umbră şovăitoare. Dar singurătatea era o mare uşurare.

Mai devreme, în timp ce veneau pe şosea dinspre orăşelul în care locuiau, se opriseră la un chioşc de pe marginea drumului şi cumpăraseră nişte mere văratice. Jinny scoase unul din geanta de la picioarele ei şi luă o îmbucătură mică – mai mult sau mai puţin ca să vadă dacă putea să guste, să înghită şi să ţină dumicatul în stomac. Avea nevoie de ceva care să contrabalanseze gândul la mâncarea de chili şi la prodigiosul buric al lui Matt.

Era acceptabil. Avea pulpa tare şi uşor astringentă, şi, dacă lua îmbucături mici şi mesteca îndeajuns, putea să-l dovedească.

Îl mai văzuse pe Neal astfel – sau cam la fel – de câteva ori înainte. Se întâmpla în legătură cu câte un băiat de la şcoală. Îi pomenea numele brusc, cumva în treacăt, aproape bagatelizându-l. Cu o faţă siropoasă şi un chicotit spăşit şi, în acelaşi timp, întrucâtva sfidător.

Dar nu fusese niciodată o persoană pe care trebuia s-o vadă în casă permanent şi niciodată nu se întâmplase nimic. Băiatul stătea până îi expira termenul şi pleca definitiv.

Aşa şi acum, termenul avea să expire la un moment dat. N-ar fi trebuit să conteze.

Jinny nu putu să nu se întrebe dacă ieri ar fi contat mai puţin decât azi.

Se dădu jos din dubiţă, lăsând uşa deschisă în aşa fel încât să se sprijine de mânerul dinăuntru. Orice accesoriu din exterior era prea fierbinte ca să se poată atinge măcar de el. Trebui mai întâi să verifice că se putea ţine pe picioare. Apoi făcu câţiva paşi la umbră. O parte dintre frunzele salciei începuseră să îngălbenească. Unele căzuseră deja. Ea se uită de acolo, din umbră, la toate lucrurile risipite pe terenul din jur.

Un camion de livrări lovit, cu orbitele farurilor goale şi cu numele pictat pe o rână, deja decolorat. Un cărucior de copil căruia câinii îi roseseră şezutul, o grămadă de lemne de foc aruncate dezordonat, un morman de cauciucuri uriaşe, o sumedenie de carafe de plastic şi câteva canistre de ulei şi bucăţi de cherestea veche, plus vreo două

prelate portocalii de plastic, boţite lângă zidul garajului. Înăuntrul lui se vedeau un camion masiv GM şi un altul, Mazda, mai mic şi rablagit, şi un tractor de grădină, plus tot felul de unelte – întregi sau stricate – şi roţi desprinse, mânere, diferite beţe sau prăjini care ar fi putut fi utile sau nu în funcţie de folosinţa pe care ţi-o puteai imagina pentru ele. De câte lucruri se puteau trezi oamenii că trebuie să se ocupe! Aşa cum ea însăşi trebuise să se ocupe de toate fotografiile acelea, de toate scrisorile oficiale, de minutele şedinţelor, de tăieturile din ziare, de o mie de categorii pe care ea însăşi le inventase şi pe care tocmai le punea pe discuri atunci când trebuise să înceapă chimioterapia şi totul fusese luat de acolo. Poate că aveau să sfârşească în tomberonul de gunoi. La fel s-ar fi putut întâmpla şi cu toate obiectele acestea, dacă murea Matt.

Voia de fapt să ajungă în lanul de porumb. Tulpinile era acum mai înalte ca ea, poate chiar mai înalte decât Neal, şi ea voia să intre în umbra lor. Îşi croi drum prin curte cu acest singur gând în minte. Câinii, slavă Domnului, fuseseră probabil luaţi înăuntru.

Nu era nici un gard. Lanul se sfârşea pur şi simplu în curte. Jinny intră în el de-a dreptul, pe cărăruia subţire dintre două şiruri de plante. Frunzele o bătură peste faţă şi peste braţe ca nişte fâşii de muşama. Trebui să-şi scoată pălăria ca să nu-i fie dărâmată de pe cap. Fiecare trunchi avea propriul ştiulete, ca un prunc înfăşat. În aer plutea un miros puternic, aproape greţos, de vegetale, de amidon şi de sevă fierbinte.

Se gândise că, odată ajunsă acolo, avea să se întindă pe pământ. Să se întindă în umbra acestor mari frunze rugoase şi să nu iasă până când nu l-ar fi auzit pe Neal strigând-o. Poate nici măcar atunci. Dar şirurile de plante erau prea dese, iar ea era prea preocupată ca să se chinuie să se întindă între ele. Prea furioasă.

Nu din cauza vreunei întâmplări recente. Îşi amintea cum un grup de oameni stătuse într-o seară pe podeaua din sufrageria ei – în salonul ei de întâlniri –, jucând unul dintre jocurile acelea psihologice „serioase“. Despre care se presupunea că te fac mai cinstit şi mai optimist. Trebuia pur şi simplu să spui ce-ţi venea în minte în timp ce te uitai la fiecare dintre ceilalţi. Şi o femeie cu părul alb, pe nume Addie Norton, o prietenă a lui Neal, zisese:

— Îmi pare rău s-o spun, dar, de fiecare dată când mă uit la tine, Jinny, nu mă pot gândi decât la o fiinţă afectată.

Jinny nu-şi aminti să fi răspuns la vremea respectivă. Poate că nu trebuia să răspunzi. Ceea ce spuse acum, în capul ei, fu: „De ce zici că îţi pare rău s-o spui? N-ai observat că, de fiecare dată când oamenii declară că le pară rău să spună ceva, se bucură de fapt enorm s-o spună? Nu crezi că, din moment ce suntem atât de sinceri, am putea cel puţin să începem de aici?“

Nu era prima oară când dădea această replică mentală. Şi când îl atenţiona mental pe Neal ce farsă fusese jocul acela. Pentru că, atunci când venise rândul lui Addie, îndrăznise oare cineva să-i spună ceva neplăcut? O, nu! „Voluntară“, spuseseră, sau „sinceră fără menajamente“. Le era frică de ea, atâta tot.

Rosti acum „sinceră fără menajamente“ cu voce tare, tăioasă.

Alţii îi spuseseră lucruri mai binevoitoare. „Copil al florilor“ sau „Madonna izvoarelor“. Întâmplător, ea ştia că toţi cei care o numiseră astfel voiau de fapt să spună „Manon a izvoarelor“{12}, dar nu-i corectase. Fusese indignată de faptul că trebuise să stea acolo şi să asculte opiniile altora despre ea. Toată lumea se înşela. Nu era timidă, nici docilă, nici naturală, nici pură.

Când mureai, bineînţeles, opiniile acestea greşite erau tot ce rămânea după tine.

În timp ce gândea astfel, Jinny făcuse ceea ce e cel mai uşor de făcut într-un lan de porumb: se pierduse. Traversase un rând de plante, apoi încă unul, şi probabil se întorsese în direcţie opusă. Încercă să meargă înapoi pe unde venise, dar în mod evident nu era drumul cel bun. Soarele intrase din nou în nori, aşa că nu-şi putea da seama unde era vestul. Şi nu ştiuse încotro se duce când intrase în lan, aşa că asta n-ar fi ajutat-o oricum. Rămase nemişcată, şi nu auzi decât porumbul şoptind tot mai distant şi un vag zvon de maşini în depărtare.

Inima îi bătea exact ca oricare inimă care mai are ani şi ani de trăit.

Apoi se deschise o uşă, ea auzi câinii lătrând şi pe Matt strigând la ei, şi apoi uşa se trânti brusc. Jinny îşi făcu drum printre tulpini şi frunze în direcţia zgomotului.

Se dovedi că nu mersese prea departe. Se împleticise în tot acest răstimp într-un colţ al lanului.

Matt îi făcu semn cu mâna şi goni câinii.

— Nu vă fie frică de ei, nu vă temeţi! strigă el.

Se îndrepta spre maşină, ca şi ea, doar că dintr-o altă direcţie. Când se apropiară unul de altul, îi vorbi pe o voce mai joasă, poate mai intimă:

— Ar fi trebuit să veniţi să bateţi la uşă.

Credea că se dusese în porumb să urineze.

— Tocmai i-am spus soţului dumneavoastră că ies ca să văd dacă sunteţi în regulă.

— Sunt bine, zise Jinny, mulţumesc.

Se urcă în dubiţă, dar lăsă uşa deschisă. El s-ar fi putut considera insultat dacă o închidea. Plus că se simţea prea slabă.

— În mod sigur i-a fost foame de chili.

Despre cine vorbea?

Neal.

Jinny tremura, transpira şi auzea în capul ei un bâzâit, ca şi cum între urechi i s-ar fi întins un cablu zbârnâitor.

— Pot să vă aduc şi dumneavoastră puţină mâncare dacă vreţi.

Ea dădu din cap, zâmbind. El ridică sticla de bere din mână, ca şi cum i-ar fi dat salutul.

— Beţi?

Ea dădu iar din cap, încă zâmbind.

— Nici măcar o înghiţitură de apă? Avem apă bună aici.

— Nu, mulţumesc.

Simţea că, dacă şi-ar fi întors capul şi s-ar fi uitat la buricul acela mov, ar fi vomat.

— Era un tip, spuse el, pe un alt ton. Avea acum o voce tacticoasă, parcă râzând pe înfundate. Un tip iese pe uşă, cu un căprior în mână. Şi taică-su îi zice:

— Un' te duci cu căprioru' ăla?

— Păi mă duc să prind o căprioară, zice el.

— N-ai cum să prinzi o căprioară cu un căprior.

Se întoarce individu' a doua zi dimineaţă cu o căprioară fragedă în spate.

— Ia uite ce căprioară am adus!

O duce şi o lasă în curte, s-o taie.

„Nu vreau să vă faceţi o impresie greşită. Nu trebuie să ne lăsăm copleşiţi de optimism. Dar mi se pare că avem nişte rezultate neaşteptate."

A doua zi taică-su îl vede iar plecând, cu o broască de uşă în mână.

— Acu un' te mai duci?

— Păi am auzit-o pe mama că ar mânca nişte pui de baltă.

— Mă prostule, doar nu-ţi închipui că ai să prinzi broaşte cu broasca de la uşă!

— Aşteaptă şi-ai să vezi!

Vine acasă a doua zi de dimineaţă cu un coş de broaşte.

„S-ar părea că tumora s-a restrâns semnificativ. Ceea ce speram să se întâmple, desigur, dar, sincer vă spun, nu ne aşteptam să se producă. Şi nu vreau să spun că lupta s-a sfârşit, doar că acesta este un semn foarte bun."

Taică-su nu ştie ce să mai creadă. Pur şi simplu e lăsat fără grai.

În noaptea următoare, chiar noaptea de după, îşi vede iar fiul ieşind pe uşă cu o colivie cu o pasăre în ea.

„Un semn foarte bun. Nu ştim dacă nu cumva pe viitor ea se va extinde din nou, dar putem spune că suntem optimişti rezervaţi."

— Ce ai acolo?

— O păsărică.

— Bun, zice tatăl. Stai o ţâră! Stai puţintel, să-mi iau pălăria! Vin şi eu cu tine!

— E prea mult, spuse Jinny cu voce tare.

Vorbea în capul ei cu doctorul.

— Poftim? zise Matt. Pe faţă îi apăruse o expresie ofensată, ca de bebeluş, deşi chicotea încă. Acum ce mai e?

Jinny dădu din cap, apăsându-şi gura cu mâna.

— A fost doar o glumă, spuse el. N-am vrut deloc să vă jignesc.

Jinny spuse:

— Nu, nu, eu… Nu.

— Nu-i nimic, eu mă duc. Nu vă mai răpesc din timp.

Şi îi întoarse spatele, fără măcar să catadicsească să mai cheme câinii.

Ea nu-i spusese nimic asemănător doctorului. De ce ar fi făcut-o? Nu era vina lui. Dar era adevărat. Era prea mult. Ceea ce spusese el îngreunase totul. O făcuse să se întoarcă şi să ia anul de la început. Îi anulase o anumită libertate de rang inferior. O membrană tocită, protectoare, despre care ea nici măcar nu ştiuse că există, fusese dată la o parte şi o lăsase dezvelită.

Ideea lui Matt că ea intrase în lan ca să urineze o făcuse să-şi dea seama că de fapt chiar avea nevoie. Se dădu jos din dubiţă, rămase o clipă nemişcată, precaută, îşi desfăcu apoi picioarele şi îşi ridică fusta largă de bumbac. În vara aceasta se deprinsese să poarte fuste largi, fără lenjerie pe dedesubt, pentru că nu-şi mai putea controla întru-totul vezica urinară.

Un şuvoi întunecat se scurse din ea în pietrişul fierbinte. Soarele coborâse, se lăsa seara. Deasupra, cerul era limpede acum, norii dispăruseră.

Unul dintre câini lătră cu jumătate de gură, anunţând că vine cineva, dar era cineva pe care-l cunoşteau. Nu se apropiaseră s-o sperie când ea ieşise din dubiţă – se obişnuiseră deja cu prezenţa ei. O luară acum la fugă în întâmpinarea celui care sosea, fără nici un fel de teamă sau de entuziasm.

Era un băiat, sau un tânăr, pe o bicicletă. Coti către camionetă, şi Jinny ieşi de după ea să-l întâmpine, sprijinindu-se cu o mână de metalul cald încă – deşi nu mai era fierbinte. Nu voia ca el să-i vorbească peste băltoaca pe care o lăsase pe pământ. Şi, poate ca să-l împiedice chiar să se uite în jur după aşa ceva, îi vorbi ea prima.

— Bună ziua, spuse, livraţi ceva?

El râse, sărind de pe bicicletă şi lăsând-o în aceeaşi clipă să cadă la pământ, dintr-o singură mişcare.

— Aici locuiesc, spuse el. M-am întors de la muncă.

Ea se gândi să explice cine era, să-i spună cum ajunsese aici şi pentru cât timp. Dar era prea dificil. Sprijinită cum stătea de camionetă, arăta probabil ca o naufragiată.

— Da, aici locuiesc, spuse el. Dar lucrez la un restaurant în oraş. La

Sammy's.

Chelner. Cămaşa alb-strălucitor şi pantalonii negri erau uniforma de chelner. Şi avea aerul răbdător şi atent al unui chelner.

— Eu mă numesc Jinny Lockyer, spuse ea. Helen. Helen e…

— A, ştiu, răspunse el. Sunteţi doamna pentru care o să lucreze Helen. Ea unde e?

— În casă.

— Nu v-a invitat nimeni înăuntru?

Era cam de vârsta lui Helen, se gândi ea. Şaptesprezece sau optsprezece ani. Zvelt, graţios, uşor arogant, cu un entuziasm candid care probabil n-avea să-l ducă atât de departe pe cât spera el. Văzuse ea destui astfel de băieţi care sfârşiseră ca delincvenţi juvenili.

El părea să înţeleagă totuşi unele lucruri. Păru să înţeleagă că ea era epuizată şi cumva dată peste cap.

— June e tot în casă? spuse el. June e maică-mea.

Avea părul ca al lui June, cu şuviţe aurii strecurate printre cele negre. Era mai degrabă lung, despărţit cu cărare pe mijloc, fluturându-i pe tâmple.

— Şi Matt? întrebă el.

— Da. Şi soţul meu.

— Nu se poate!

— A, nu, zise ea. M-au invitat. Eu am spus că prefer să stau aici.

Neal obişnuia mai demult să aducă acasă la ei câte doi yo-yo de-ai lui, pe care îi supraveghea în timp ce lucrau la gazon, vopseau sau făceau ceva tâmplărie simplă. I se părea că e bine pentru ei să fie acceptaţi în casa cuiva. Jinny flirtase cu unii dintre ei din când în când, într-un fel cu totul nevinovat.

O voce blândă, un fel de a-i face conştienţi de fustele ei mătăsoase şi de mirosul ei de săpun de mere. Nu de asta încetase Neal să-i mai aducă. I se spusese că nu era în regulă.

— Deci, de cât timp aşteptaţi aici?

— Nu ştiu, spuse Jinny. N-am ceas.

— Serios? spuse el. Nici eu. Nu ştiu dacă am mai întâlnit vreodată pe cineva care să nu poarte ceas. N-aţi avut niciodată?

— Nu, spuse ea. Niciodată.

— Nici eu. Niciodată. Pur şi simplu n-am vrut. Nu ştiu de ce. N-am vrut niciodată. Adică, întotdeauna mi s-a părut că oricum ştiu cât e ceasul. Aproape la minut. Cel mult cinci minute diferenţă. Şi ştiu şi unde sunt toate ceasurile. Merg, de exemplu, la muncă, şi mă gândesc, stai să verific, ştii, doar să fiu sigur cât e ora, de fapt. Şi ştiu primul loc unde pot să văd ceasul de la tribunal printre clădiri. Niciodată nu greşesc cu mai mult de trei sau patru minute. Uneori câte un client mă mai întreabă, nu ştiţi cât e ceasul, şi eu îi spun pur şi simplu. Şi el nici măcar nu-şi dă seama că n-am ceas. Mă duc şi verific cât de repede

pot după aia, că avem un ceas în bucătărie. Până acum, niciodată n-a trebuit să mă întorc şi să-mi cer scuze că le-am zis greşit.

— Pot şi eu să fac asta din când în când, zise Jinny. Bănuiesc că ţi se formează într-adevăr un fel de intuiţie a timpului dacă nu porţi ceas.

— Da, să ştiţi că da.

— Deci, cât crezi că e ceasul acuma?

El râse. Se uită la cer.

— Aproape opt. Cred că fără şase sau şapte minute. Eu am totuşi un avantaj. Ştiu când am ieşit de la muncă, şi pe urmă m-am dus să-mi iau nişte ţigări de la 7-Eleven, şi pe urmă am stat de vorbă cu nişte tipi vreo două minute, şi pe urmă am venit acasă. Dumneavoastră nu locuiţi aici, nu?

Jinny spuse că nu.

— Atunci unde?

Ea îi spuse.

— Aţi obosit? Vreţi să mergeţi acasă? Nu vreţi să intru să-i spun soţului dumneavoastră că aşteptaţi să mergeţi acasă?

— Nu, nu, te rog, spuse ea.

— Bine, bine, nu mă duc. Probabil, oricum, June le prezice viitorul. Ştie să ghicească în palmă.

— Serios?

— Sigur. Vine la restaurant de vreo două ori pe săptămână. Şi în ceai. În frunze de ceai.

El îşi ridică bicicleta şi o dădu la o parte din calea furgonetei. Apoi privi înăuntru pe geamul de la şofer.

— A lăsat cheile în contact, spuse el. Deci – vreţi să vă duc acasă sau ce? Pot să-mi pun bicicleta în spate. Soţul dumneavoastră poate să-l roage pe Matt să-i aducă pe el şi pe Helen când sunt gata. Sau, dacă Matt o să spună că nu poate, îi aduce June. June e maică-mea, dar Matt nu e tatăl meu. Nu conduceţi, nu?

— Nu, spuse Jinny. Nu mai condusese de luni de zile.

— Nu. Mă gândeam eu. E bine atunci? Vreţi să conduc eu? E bine aşa?

— E un drum pe care-l ştiu eu. Ajungem la fel de repede ca şi pe autostradă.

Nu trecuseră de cartierul rezidenţial. De fapt, o luaseră în direcţie opusă, pe un drum care părea să înconjoare cariera de pietriş. Cel puţin acum mergeau spre vest, către partea mai luminoasă a cerului. Ricky – aşa îi spusese el că îl cheamă – nu aprinsese încă farurile maşinii.

— Nu-i nici un risc să dăm peste cineva pe aici, spuse el. Cred că n-am întâlnit niciodată vreo maşină pe drumul ăsta. Vedeţi? Mulţi nici măcar nu ştiu că există. Iar dacă aş aprinde farurile, continuă el, cerul

s-ar întuneca, totul s-ar întuneca în jur şi n-aţi mai putea să vedeţi unde sunteţi. Mai mergem puţin aşa şi pe urmă, când o să începem să vedem stelele, atunci o să aprindem farurile.

Cerul era ca o sticlă foarte pal colorată în roşu, galben, verde sau albastru – depindea încotro te uitai.

— E bine aşa?

— Da.

Tufişurile şi copacii s-ar fi înnegrit, dacă ar fi aprins luminile. N-ar mai fi fost decât nişte smocuri negre de-a lungul şoselei, cu zidul negru al copacilor strânşi unul într-altul în spatele lor, în loc să fie, ca acum, câte un molid, un cedru sau o zadă miţoasă încă distincte, sau o tufă de balsamină, cu florile ca nişte scântei pâlpâitoare. Păreau aproape să le atingi cu mâna, şi ei mergeau încet. Jinny îşi scoase mâna pe geam.

Nu chiar atât de aproape. Dar oricum, la doi paşi. Drumul părea abia puţin mai lat decât maşina.

Ei i se păru că vede în faţă sclipirea unui canal plin cu apă.

— E apă pe-acolo? întrebă ea.

— Pe-acolo? spuse Ricky. Şi acolo, şi peste tot. E apă pe ambele laturi, şi în multe locuri e apă şi dedesubtul nostru. Vreţi să vedeţi?

El încetini şi opri.

— Ia uitaţi-vă într-o parte! spuse. Deschideţi uşa şi uitaţi-vă în jos!

Ea făcu întocmai şi văzu că se aflau pe un pod. Un mic pod, lung de cel mult trei metri, din scânduri încrucişate. Fără nici o balustradă. Şi, dedesubt, apa, neclintită.

— Pe aici sunt numai poduri, spuse el. Când nu sunt poduri, sunt podeţe peste canale de scurgere. Pentru că apa curge tot timpul într-un sens sau altul pe sub drum. Sau pur şi simplu stă, nu curge în nici o parte.

— Cât e de adâncă? întrebă ea.

— Nu e adâncă. Nu la vremea asta. Abia când om ajunge la iazul cel mare – acolo e mai adâncă. Iar primăvara acoperă tot drumul, nu se poate merge cu maşina, atunci e adâncă. Drumul ăsta merge şes kilometri întregi şi o ţine drept de la un capăt la altul. Nici măcar nu se intersectează cu altceva. E singurul drum pe care îl ştiu eu peste mlaştina Borneo.

— Mlaştina Borneo? repetă Jinny.

— Eu aşa ştiu că se numeşte.

— Există o insulă numită Borneo, spuse ea. E pe partea cealaltă a globului.

— Nu ştiu. Eu n-am auzit decât de mlaştina Borneo.

O fâşie întunecată de iarbă creştea acum pe mijlocul drumului.

— E timpul să aprindem farurile, spuse el. Apăsă pe buton, şi se treziră deodată într-un tunel, înconjuraţi de noapte. Am mai făcut o

dată asta, adăugă el. Am aprins farurile tot aşa, şi era un porc spinos acolo. Stătea pur şi simplu în mijlocul drumului. Stătea drept, parcă pe picioarele din spate, şi se uita direct la mine. Ca un bătrân. Se speriase de moarte şi nu mai putea să se mişte. I-am văzut colţii mici şi tociţi clănţănind.

Ea se gândi: „Probabil aici îşi aduce fetele."

— Aşa că, ce-am făcut? Am încercat să apăs pe claxon, şi el tot nu s-a mişcat. Nu-mi venea să mă dau jos să-l gonesc. Era speriat, dar era totuşi un porc spinos şi putea să se năpustească. Aşa că am parcat acolo. Aveam timp destul. Când am aprins din nou luminile, dispăruse.

Acum crengile copacilor erau într-adevăr foarte aproape, atingeau uşa, dar, presupunând că aveau şi flori, Jinny nu le putea vedea.

— O să vă arăt ceva, spuse el. O să vă arăt ceva ce pun prinsoare că n-aţi mai văzut în viaţa dumneavoastră.

Dacă asta s-ar fi întâmplat în viaţa ei dinainte, obişnuită, poate că acum ar fi început să-i fie frică.

Dacă ar fi fost în viaţa ei dinainte, obişnuită, n-ar fi ajuns niciodată aici.

— O să-mi arăţi un porc spinos, zise ea.

— Nu, nu asta. Ceva care e încă mai rar ca porcii spinoşi. Cel puţin din câte ştiu eu.

Cam după vreo opt sute de metri, el stinse farurile.

— Vedeţi stelele? întrebă. V-am spus eu. Stelele.

Opri camioneta. La început, peste tot fu o tăcere adâncă. Apoi, undeva la marginile acestei tăceri începu să se audă un fel de bâzâit care ar fi putut fi traficul de pe şoseaua din depărtare sau zgomote mici care dispăreau înainte să le poţi înregistra cum trebuie şi care ar fi putut fi făcute de animale nocturne, de păsări sau de lilieci.

— Dacă vii aici primăvara, spuse el, nu se aud decât broaştele. Te asurzesc cu orăcăitul. El deschise uşa de lângă şofer. Haideţi! Ieşiţi puţin şi veniţi cu mine!

Ea se supuse. Păşi într-una dintre urmele roţii de maşină, iar el în cealaltă. Cerul părea puţin mai luminos în faţă, şi se auzea un sunet diferit – ca un fel de conversaţie ritmică, tihnită.

Drumul deveni de lemn şi copacii de pe ambele laturi dispărură.

— Mergeţi înainte! spuse el. Haideţi!

Se apropie şi îi atinse talia, ca şi cum ar fi vrut s-o călăuzească. Apoi îşi luă mâna şi o lăsă să meargă pe scândurile acelea care semănau cu puntea unui vapor. Se ridicau şi coborau ca puntea unui vapor. Dar nu mişcarea valurilor, ci paşii lor, ai lui şi ai ei, provocau această foarte uşoară ridicare şi coborâre a scândurilor de sub ei.

— Ştiţi unde suntem? întrebă el.

— Pe un debarcader? ghici ea.

— Pe un pod. E un pod plutitor.

Acum desluşi şi ea: drumul de scânduri la numai câţiva centimetri deasupra apei. El o trase pe o parte, şi se uitară amândoi în jos. Stelele alergau în oglinda apei.

— Apa e foarte întunecată, spuse Jinny. Vreau să spun – e întunecată numai pentru că e noapte?

— E întunecată tot timpul, răspunse el cu mândrie. Pentru că e o mlaştină. Are în ea aceleaşi chestii pe care le are ceaiul negru şi arată ca un ceai negru.

Ea văzu linia ţărmului şi tufele de trestie. Apa în trestii, apa care plescăia – de aici venea sunetul.

— Tanin, spuse el, pronunţând cuvântul cu mândrie, ca şi cum l-ar fi pescuit cu greu din întuneric. Oscilaţia uşoară a podului o făcu pe Jinny să-şi imagineze că toţi copacii şi stufărişurile creşteau

Pe petice de pământ, că drumul era o panglică plutitoare de pământ şi că dedesubt era peste tot apă. Iar apa părea perfect neclintită, dar nu putea să fie de fapt, pentru că, dacă încercai să-ţi pironeşti privirea asupra unei stele oglindite în ea, o vedeai clipind, schimbându-şi forma şi chiar dispărând din vedere. Apoi revenea – dar poate nu aceeaşi.

Abia în clipa aceasta Jinny îşi dădu seama că nu avea pălăria. Nu doar că n-o avea, n-o avusese cu ea în maşină. N-o avusese când ieşise din camionetă să urineze şi nici când intrase în vorbă cu Ricky.

Nici când se aşezase în maşină cu capul rezemat de tetieră şi ochii închişi, nici când Matt îi spusese gluma aceea. O scăpase probabil din mână în lanul de porumb şi, speriată cum era, o lăsase acolo.

În timp ce ea fusese îngrozită de priveliştea burţii umflate a lui Matt, cu buricul acela umblător şi cămaşa mov transpirată peste el, pe el nu-l deranjase să se uite la scalpul ei golaş.

— Păcat că luna n-a răsărit încă, spuse Ricky. E foarte frumos aici când e şi lună.

— Şi acum e frumos.

El îşi trecu mâna pe după talia ei ca şi cum n-ar fi existat nici o îndoială în privinţa a ceea ce făcea şi ca şi cum ar fi avut tot timpul din lume la dispoziţie şi o sărută pe gură. Ei i se păru că era prima oară în viaţă când participa la un sărut care era un eveniment în sine. O poveste întreagă, separată. Preludiul tandru, apoi apăsarea aceea hotărâtă, insistenţa de a explora, dăruirea de sine, acceptarea, un mulţumesc nerostit şi retragerea tăcută, plină de satisfacţie.

— Ah, spuse el, ah!

O întoarse şi merseră împreună pe unde veniseră.

*

— Deci asta a fost prima oară când aţi fost pe un pod plutitor?

Ea spuse că da, prima oară.

— Şi acum peste el o să trebuiască să conduceţi maşina, zise el şi îi luă mâna şi i-o legănă, ca şi cum ar fi vrut s-o azvârle. Iar la mine e prima oară când am sărutat o femeie măritată.

— Probabil o să mai săruţi o mulţime, spuse ea. Înainte să dai în primire.

El oftă.

— Da, spuse. Uluit şi parcă deodată serios la gândul a ceea ce-l aştepta în viaţă. Da, probabil.

Jinny se gândi brusc la Neal, rămas undeva în urmă, pe teren uscat. Ameţit şi suspicios, deschizându-şi palma sub privirea iscoditoare a femeii cu şuviţe aurii, ghicitoarea în palmă. Clătinându-se pe buza propriului viitor.

Nu conta.

Simţea un fel de compasiune veselă, aproape o senzaţie de râs. Un val de ilaritate blândă, umplându-i, pentru clipa aceasta, toate rănile şi golurile.

MOBILĂ DE FAMILIE

Alfrida. Tata îi spunea Freddie. Ei doi erau veri primari, locuiseră în ferme vecine şi apoi, o vreme, în aceeaşi casă. Într-o zi erau pe mirişte, jucându-se cu câinele tatei, pe care îl chema Mack. În ziua aceea soarele strălucea, dar nu topise încă gheaţa din brazde. Ei tropăiau pe gheaţă şi se bucurau auzind-o cum le crapă sub tălpi.

Cum putea ea să-şi amintească aşa ceva? Era o invenţie.

— Ba nu, spuse Alfrida.

— Ba da.

— Ba nu.

Şi deodată auziseră dangătul clopotelor şi şuier de sirene. Băteau clopotul primăriei şi clopotele bisericii. Sunau sirenele din orăşelul aflat la câţiva kilometri depărtare. Lumea nu-şi mai încăpea în sine de bucurie, şi Mack o rupsese la fugă către şosea, pentru că era sigur că urmează să apară o paradă. Era sfârşitul Primului Război Mondial.

De trei ori pe săptămână citeam numele Alfridei în ziar. Doar numele mic – Alfrida. Era tipărit ca şi cum ar fi fost scris de mână, într-o semnătură fluidă, cu stiloul. „Poveşti din oraşul meu“, cu Alfrida. Oraşul pomenit nu era cel din apropiere, ci metropola de la sud, unde locuia Alfrida, şi unde familia mea mergea poate o dată la doi sau trei ani.

E timpul ca toate viitoarele miresici de iunie să facă o vizită la China Cabinet, şi trebuie să vă mărturisesc că, dacă as fi o viitoare mireasă – ceea ce, din păcate, nu sunt – aş rezista tuturor serviciilor de cină cu model, aşa superbe cum sunt, dar nu m-aş putea abţine în faţa porţelanului Rosenthal, alb-perlat şi ultramodern…

Tratamentele de frumuseţe sunt unele mai bune, altele mai rele, dar, fără îndoială, măștile pe care fetele de la Fantine's Salon vi le aplică în strat gros şi cu dexteritate vor face ca pielea dumneavoastră, a viitoarelor miresici, să înflorească precum o floare de cireș. Iar pe mamele de mirese – şi pe mătușile lor, ba chiar, din câte-mi dau seama, şi pe bunici –, să se simtă ca şi cum tocmai s-ar fi scăldat în Fântâna Veşnicei Tinereţi…

După felul cum vorbea, nu te-ai fi aşteptat niciodată ca Alfrida să scrie astfel.

Era, de asemenea, unul dintre cei care scriau sub pseudonimul Flora Simpson, pe „Pagina pentru Gospodine a Florei Simpson“. În toată ţara, femeile de la ţară credeau că scrisorile lor ajung în mâinile doamnei aceleia rotofeie, cu păr cărunt ondulat şi zâmbet îngăduitor, a cărei fotografie era publicată în capul paginii. Dar adevărul – pe care nu aveam voie să-l spun – era că micile comentarii care apăreau la sfârşitul fiecărei scrisori erau compuse de Alfrida şi de un bărbat pe care ea îl numea Henry Bidiviul şi care în general se ocupa de

anunţurile mortuare. Corespondentele îşi dădeau nume precum Luceafărul de Dimineaţă, Lăcrămioara, Zâna Florilor, Little Annie Rooney{13}, Mica Grădinăreasă sau Regina Casei. Unele nume erau atât de populare încât trebuiseră să fie numărate: Bălăioara 1, Bălăioara 2, Bălăioara 3.

Dragă Lăcrămioară, scriau Alfrida sau Henry Bidiviul, *eczema este o mare pacoste, mai ales pe vremea aceasta foarte caldă, şi sper că bicarbonatul de sodiu are efect. Tratamentele domestice sunt întotdeauna demne de respect, dar n-ar trebui să ocolești nici cabinetul doctorului. Ne-ai dat o veste excelentă că soţiorul tău e iar în putere. Sunt sigură că n-a fost nici o fericire să fi fost amândoi niţelus bolnavi…*

În toate orăşelele din regiunea aceea din Ontario, gospodinele care făceau parte din Clubul Florei Simpson organizau vara un picnic anual. Flora Simpson le trimitea întotdeauna salutările ei cele mai calde, dar spunea că erau pur şi simplu prea multe evenimente ca să poată să participe la toate, iar ei nu-i plăcea să facă discriminări. Alfrida povestea că se gândiseră să-l trimită pe Henry Bidiviul travestit, cu perucă şi sâni falşi, sau poate chiar pe ea, rânjind mai ceva ca vrăjitoarea Babilonului (nici măcar ea, la masa părinţilor mei, nu putea cita corect din Biblie şi spune „desfrânata Babilonului“), cu o ţigaretă în colţul gurii, murdară de ruj. Dar, ah, comenta ea, ziarul ne-ar omorî. Şi, oricum, ar fi fost prea meschin.

Întotdeauna spunea, în loc de „ţigară“, „ţigaretă“. Pe vremea când aveam cincisprezece sau şaisprezece ani, s-a aplecat o dată spre mine peste masă şi m-a întrebat:

— Ce părere ai de o ţigaretă?

Terminaserăm de mâncat, fratele meu mai mic şi sora mea se ridicaseră de la masă. Tata a clătinat din cap. Începuse să şi-o răsucească pe a lui.

Am spus mulţumesc şi am lăsat-o pe Alfrida să mi-o aprindă, şi am fumat pentru prima oară în faţa părinţilor mei.

Ei s-au prefăcut că era o glumă foarte bună.

— Tati, ia uită-te puţin la fata ta! I s-a adresat mama tatălui meu. Şi-a dat ochii peste cap, şi-a plesnit palmele la piept şi a continuat cu o voce artificială, suferindă: Îmi vine să leşin.

— Trebuie să mă duc să scot biciul, a zis tata, dând să se ridice din scaun.

Momentul acela a fost uimitor, ca şi cum Alfrida ne-ar fi transformat în alţi oameni. De obicei, mama spunea că nu-i place să vadă o femeie fumând. Nu că e indecent sau neelegant – doar că nu-i place. Şi, când afirma pe un anumit ton că nu-i place ceva, părea nu că-şi mărturiseşte iraţionalitatea, ci că apelează la o sursă interioară de înţelepciune, inexpugnabilă şi aproape sacră. În momentele acelea, când adopta un asemenea ton, însoţit de expresia specifică aceluia

care îşi ascultă vocea interioară, o uram cel mai tare.

Cât despre tata, el mă bătuse, chiar în camera aceea, nu cu biciul, ci cu cureaua, pentru că intrasem în conflict cu regulile mamei şi o jignisem şi pentru că îi răspunsesem obraznic. Acum mi se părea că bătăile acelea avuseseră loc undeva într-un alt univers.

Părinţii mei fuseseră încolţiţi de Alfrida – şi de mine –, dar răspunseseră atât de curajos şi cu atâta graţie, încât era într-adevăr ca şi cum toţi trei – mama, tata şi eu – fuseserăm înălţaţi pe o nouă treaptă a dezinvolturii şi a stăpânirii de sine. În clipa aceea i-am văzut – îndeosebi pe mama – capabili de o voioşie senină, care nu ieşea aproape niciodată la iveală.

Şi totul datorită Alfridei.

Alfrida era întotdeauna numită o „fată ambiţioasă“. Asta o făcea să pară mai tânără decât părinţii mei, deşi se ştia că era cam de aceeaşi vârstă. Se spunea de asemenea că era o „fată de la oraş“. Şi „oraşul“, în această expresie, însemna cel în care locuia şi lucra Alfrida. Dar mai însemna ceva: nu doar o configuraţie aparte de clădiri, trotuare şi linii de tramvai, şi nici măcar o îngrămădeală de oameni. Însemna ceva mai abstract, care se putea repeta la nesfârşit, ceva ca un stup de albine, clocotitor, dar organizat, nu tocmai inutil sau amăgindu-se pe sine, dar tulburător şi uneori periculos.

Oamenii intrau într-un asemenea loc atunci când erau nevoiţi s-o facă şi se bucurau să iasă de acolo, cum fusese probabil Alfrida cu mult timp în urmă, şi aşa cum eram eu acum, pufăind din ţigară şi încercând s-o ţin cu un gest nonşalant, deşi aveam impresia că-mi crescuse între degete cât o bâtă de baseball.

Familia mea nu avea o viaţă socială regulată – oamenii nu veneau acasă la noi să ia masa, ca să nu mai vorbim de petreceri. Părinţii băiatului cu care m-am căsătorit, cam la cinci ani după această scenă la cină, invitau la masă oameni care nu le erau rude şi mergeau după-amiaza la petreceri pe care le numeau, fără nici un fel de aroganţă, cocteiluri. Era o viaţă asemănătoare cu aceea despre care citisem în povestirile din reviste, şi mi se părea că socrii mei se învârteau într-o lume privilegiată, de poveste.

Părinţii mei, în schimb, lungeau masa din sufragerie de două sau trei ori pe an, şi ne întreţineam cu bunica, cu mătuşile mele – surorile mai mari ale tatei – şi cu soţii lor. Făceam asta la Crăciun şi de Ziua Recunoştinţei, când ne venea rândul, şi eventual când vreo rudă din altă parte a regiunii ne făcea o vizită. Musafirul era atunci întotdeauna o persoană mai degrabă de genul mătuşilor sau al soţilor lor, în nici un caz ca Alfrida.

Eu şi mama începeam să ne pregătim cu două zile înainte. Călcam faţa de masă cea bună, grea ca o cuvertură de pat, spălam vesela de ocazie, care zăcuse până atunci, prăfuindu-se, în vitrina cu

porţelanuri, ştergeam picioarele scaunelor din sufragerie, preparam salatele reci cu gelatină, plăcintele şi prăjiturile, veşnicii însoţitori ai curcanului din mijloc sau ai şuncii la cuptor şi ai castroanelor cu legume. Pe masă trebuia să se afle mult mai multă mâncare decât se putea mânca, şi mare parte din conversaţie trebuia să fie legată de mâncare. Musafirii o lăudau cât era de bună, primeau îndemnuri să se mai servească, replicau că nu mai pot, se îndopaseră, dar apoi soţii mătuşilor cedau, mai luau câte o porţie, după care mătuşile mai luau şi ele foarte puţin şi spuneau că n-ar mai trebui, pentru că erau gata să plesnească.

Şi desertul încă nu fusese adus.

Nu exista propriu-zis ideea unei conversaţii generale şi, de fapt, domnea impresia că o discuţie care trecea de anumite limite subînţelese putea fi o zădărnicie, un mod de a-şi da aere. Felul în care mama înţelegea aceste limite era problematic, căci uneori ea nu avea răbdare să aştepte pauzele sau nu se dovedea, ca toţi ceilalţi, ostilă continuării conversaţiei. Aşa că, atunci când cineva spunea: „L-am văzut pe Harley ieri pe stradă“, ea putea să comenteze, de pildă: „Credeţi că un bărbat ca Harley e un burlac convins? Sau încă n-a dat peste persoana potrivită?“

Ca şi cum, dacă pomeneai că văzuseşi pe cineva, trebuia neapărat să ai ceva de spus mai departe, ceva *interesant*.

Şi atunci putea să se instaleze tăcerea, nu pentru că oamenii adunaţi în jurul mesei ar fi vrut să fie nepoliticoşi, ci pentru că erau buimăciţi. Până când tata spunea ruşinat, cu un reproş indirect în glas: „Crez că se descurcă bine şi singur.“

Dacă n-ar fi fost rudele lui acolo, ar fi spus mai mult ca sigur „cred“.

Şi toată lumea începea din nou să taie, să înfigă, să înghită, reflectând lustrul feţei de masă proaspăt spălate şi în lumina orbitoare care pătrundea prin ferestrele frecate cu o zi înainte. Mesele acestea aveau întotdeauna loc la miezul zilei.

Oamenii aceştia erau perfect capabili să poarte o conversaţie. În timp ce spălau şi ştergeau vasele la bucătărie, mătuşile discutau cine avea o tumoare, o infecţie în gât, un caz grav de furunculoză. Povesteau despre cum le funcţionau propriul stomac, rinichii, nervii. A vorbi despre chestiuni intime ale corpului nu părea niciodată un gest atât de nelalocul lui, atât de suspect ca a pomeni ceva citit într-o revistă sau auzit la ştiri. Era cumva indecent să dai atenţie la ceea ce depăşea sfera imediatului. Între timp, odihnindu-se pe verandă sau făcând o scurtă plimbare pe câmp, soţii mătuşilor puteau să-şi dea de ştire unul altuia cum careva era strâns cu uşa de către bancă sau datora încă bani pentru vreo maşinărie scumpă, sau investise într-un bivol care nu era bun de muncă.

Poate că se simţeau încorsetaţi de formalismul atmosferei din

sufragerie, de prezenţa farfurioarelor şi a linguriţelor de desert, când, în restul timpului, obiceiul era de a pune o bucată de plăcintă direct pe o farfurie întinsă care fusese curăţată cu pâine. (Şi totuşi, a nu pune masa în acest fel ar fi fost o insultă. În propriile lor case, în ocazii asemănătoare, ei înşişi îşi sileau oaspeţii să treacă prin aceleaşi tabieturi.) Sau poate că a mânca era una, iar a vorbi, alta.

Când venea Alfrida, lucrurile stăteau cu totul altfel. Întindeam faţa de masă cea bună şi scoteam vesela de sărbătoare. Mama, de obicei, se dădea de ceasul morţii cu mâncarea şi îşi făcea griji de cum ieşise – probabil abandona meniul obişnuit, curcan umplut şi piure de cartofi, şi făcea ceva de genul salată de pui înconjurată de moviliţe de orez cu bucăţi de ardei capia, toate urmate de un desert cu gelatină, albuş de ou şi frişcă bătută, a cărui preparare ne lua un timp enervant de lung, pentru că nu aveam frigider, şi trebuia răcit pe podeaua beciului. Dar restricţiile, giulgiul acela aruncat peste masă, nu existau. Alfrida nu doar accepta şi a doua porţie, o cerea singură. Şi o făcea aproape neatent, şi la fel îşi împrăştia şi complimentele, ca şi cum mâncarea şi mâncatul erau un lucru secundar, dar plăcut, şi ea se afla acolo în primul rând ca să stea de vorbă, să-i facă pe alţii să vorbească, şi orice – aproape orice – temă de discuţie era bine-venită.

Venea întotdeauna în vizită vara şi de obicei purta un fel de rochie fără mâneci, mătăsoasă, imprimată în dungi, cu o singură bretea după gât care-i lăsa spatele gol. Nu avea un spate frumos, ci presărat cu aluniţe negre, şi umerii osoşi, şi pieptul aproape plat. Tata întotdeauna comenta despre cât de mult mânca Alfrida fără să se îngraşe. Sau putea să întoarcă totul pe dos şi să spună că apetitul ei era capricios ca întotdeauna, dar că asta n-o împiedicase să pună slăninuţă. (În familia noastră nu era un lucru nefiresc să comentezi cât erau alţii de slabi, de graşi, de palizi, de rumeni la faţă sau de chei.)

Părul ei închis la culoare era aranjat în rulouri deasupra frunţii şi pe tâmple, în stilul vremii. Avea pielea uşor maronie, brăzdată de riduri fine, şi gura lată, cu buza de jos destul de groasă, aproape atârnând, acoperită cu un strat zdravăn de ruj care lăsa urme pe ceşcuţă şi pe pahar. Când deschidea gura larg – ceea ce se întâmpla aproape întotdeauna, pentru că vorbea sau râdea –, în fund i se vedea gingia goală, fără măsele. Nu s-ar fi putut spune că arăta bine – mie mi se părea că orice femeie trecută de douăzeci şi cinci de ani pierduse oricum orice şansă de a arăta bine, ba chiar însuşi dreptul de a arăta bine, şi poate chiar şi dorinţa –, dar era înflăcărată şi plină de energie. Tata spunea gânditor că avea vervă.

Alfrida discuta cu tata despre diverse lucruri care se întâmplau în lume, despre politică. Tata citea ziarul, asculta radioul, avea păreri despre asemenea chestiuni, dar rareori i se ivea prilejul să vorbească despre ele. Şi soţii mătuşilor aveau propriile opinii, dar ale lor erau

concise, monotone şi exprimau o veşnică neîncredere în toate figurile publice şi îndeosebi în toţi veneticii, aşa încât, în cea mai mare parte a timpului, ceea ce se putea scoate de la ei erau mormăieli de dispreţ. Bunica era surdă – nimeni nu-şi putea da seama cât ştia sau ce credea ea despre indiferent ce, iar mătuşile însele păreau de-a dreptul mândre de câte nu ştiau sau cu câte nu trebuia să-şi bată capul. Mama fusese învăţătoare şi ar fi putut cu uşurinţă indica toate ţările Europei pe hartă, dar vedea totul printr-o ceaţă personală, în care Imperiul Britanic şi familia regală se înălţau atotputernice, iar tot restul rămânea în umbră, micşorat, într-un fel de talmeş-balmeş uşor de ignorat.

Vederile Alfridei nu erau de fapt chiar atât de diferite de ale unchilor. Sau aşa părea. Dar, în loc să mormăie şi să treacă peste subiect, ea râdea cu râsul ei răguşit şi spunea poveşti despre prim-miniştri, despre preşedintele american, despre John L. Lewis{14} sau primarul din Montreal, în care toţi sfârşeau prost. Spunea poveşti şi despre familia regală, dar acolo făcea o distincţie între cei buni, precum regele, regina sau frumoasa ducesă de Kent, şi cei groaznici, precum ducii de Windsor şi bătrânul rege Eddy{15}, care – spunea ea – avea o anumită boală şi lăsase o urmă pe gâtul nevestei sale când încercase s-o stranguleze, motiv pentru care ea trebuia să-şi poarte tot timpul şiragul de perle. Această distincţie coincidea destul de bine cu aceea pe care o făcea mama, dar despre care vorbea arareori, aşa că ea nu obiecta – deşi referirea la sifilis o făcea să se cutremure.

Eu zâmbeam, cunoscătoare, cu o seninătate nesăbuită.

Alfrida dădea ruşilor nume caraghioase. Mikoian-ski. Unchiul Joe-ski. Era de părere că aruncau praf în ochii tuturor, că Naţiunile Unite erau o farsă care n-avea să funcţioneze niciodată şi că Japonia avea să se ridice din nou şi ar fi trebuit strivită atunci când existase ocazia. Nu avea încredere nici în Quebec, nici în papă. Senatorul McCarthy reprezenta o problemă – i-ar fi plăcut să fie de partea lui, dar faptul că era catolic însemna o piedică serioasă. Pe papă îl numea „papi“. Se delecta cu gândul la toţi escrocii şi nemernicii care existau pe lume.

Uneori era ca şi cum ar fi jucat teatru – se dădea în spectacol, poate ca să-l tachineze pe tata. Să-l întărâte, aşa cum ar fi spus el însuşi, să-l scoată din fire. Dar nu pentru că nu-i plăcea de el şi nici măcar pentru că voia să-l facă să se simtă prost. Dimpotrivă. Putea să-l chinuiască aşa cum fetele tinere îi chinuie pe băieţi la şcoală, când certurile procură o plăcere aparte ambelor părţi şi insultele sunt considerate măguliri. Tata se contrazicea cu ea, întotdeauna cu o voce blândă şi calmă, şi totuşi era limpede că-şi dorea s-o aţâţe. Uneori făcea o întoarcere la o sută optzeci de grade şi spunea că poate ea avea dreptate – că, lucrând acolo, la ziar, poate dispunea de surse de informaţie care lui îi erau inaccesibile. „M-ai pus la punct“, zicea el,

„dacă aş avea vreun pic de bun-simţ, ar trebui să mă simt dator“. Şi ea spunea: „Las-o moartă cu aiurelile astea!“

„Ah, voi doi!“ spunea mama, prefăcându-se disperată, dar poate realmente epuizată, şi Alfrida îi spunea să se ducă şi să se întindă puţin, o merita din plin după această masă fenomenală, ea se va ocupa de vase cu ajutorul meu. Mamei îi tremura uneori mâna dreaptă, îi anchilozau degetele, şi ea credea că asta se datora faptului că era prea obosită.

În timp ce ne făceam de lucru în bucătărie, Alfrida îmi povestea despre celebrităţi – actori, chiar şi vedete minore de cinema, care veniseră pe scenă în faţa publicului în oraşul unde locuia ea. Cu o voce aproape şoptită, întreruptă de râsete categoric nepoliticoase, îmi relata istorii despre proastele lor purtări, îmi împărtăşea zvonuri despre scandalurile din viaţa lor privată care nu ajunseseră niciodată în presă. Pomenea de poponari, de sâni artificiali, de triunghiuri conjugale – toate, lucruri la care întâlnisem referiri în cărţile pe care le citeam, dar despre care mă uimea să aflu, chiar şi la a treia sau a patra mână, că se petreceau în lumea reală.

Întotdeauna atenţia îmi era atrasă de dinţii Alfridei, aşa că până şi în aceste recitaluri confidenţiale pierdeam uneori şirul a ceea ce auzeam. Dinţii care-i rămăseseră în faţă erau toţi de nuanţe vag diferite. Nu avea doi la fel. Unii, cu smalţul rezistent, băteau în ivoriu întunecat, alţii păreau opalescenţi, cu o tentă lila, şi emiteau sclipiri din marginile lor de argint, mult mai rar câte o scânteiere de aur. Pe vremea aceea, oamenii etalau rareori o colecţie atât de frumoasă şi de compactă de dinţi ca în zilele noastre, afară de cazul când îi aveau falşi. Dar dinţii aceştia ai Alfridei erau neobişnuiţi prin individualitatea lor, prin separarea clară dintre ei şi prin mărime. Când Alfrida lansa, la modul foarte conştient, câte o remarcă într-adevăr revoltătoare, dinţii ei păreau să sară în faţă ca o gardă de palat, ca nişte lăncieri joviali.

„Întotdeauna a avut probleme cu dinţii“, spuneau mătuşile. „A avut abcesul ăla, vă amintiţi, când otrava i s-a dus în tot organismul.“

„Ce tipic“, m-am gândit, „să ignori umorul şi stilul Alfridei şi să-i transformi dinţii într-o problemă jalnică!“

„De ce nu şi i-o fi scoţând, ca să termine cu toate?“ spuneau.

— Probabil pentru că nu-şi poate permite, zise bunica, surprinzându-i pe toţi, aşa cum făcea câteodată, când arăta că ţinuse pasul cu conversaţia.

Şi uimindu-mă şi pe mine, pentru că vorbele ei aruncau o lumină nouă, cotidiană, asupra vieţii Alfridei. Eu crezusem că Alfrida era bogată – cel puţin în comparaţie cu restul familiei. Locuia într-un apartament – nu-l văzusem niciodată, dar mie faptul acesta îmi sugera măcar noţiunea unei vieţi civilizate – şi purta haine care nu erau

croite în casă, iar pantofii ei nu erau tipul închis, cu şiret, aşa cum încălţau aproape toate celelalte femei adulte pe care le cunoşteam, ci sandale făcute din cureluşe viu colorate de plastic, pe atunci încă nounouţe. Era greu de ştiut dacă bunica trăia pur şi simplu în trecut, când a-ţi pune dinţi falşi era încununarea financiară solemnă a unei vieţi întregi, sau dacă ştia într-adevăr despre Alfrida lucruri care mie nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap.

Restul familiei nu era niciodată prezent când Alfrida lua masa la noi. Ea se ducea în vizită la bunica mea, care ei îi era mătuşă – sora mamei. Bunica nu mai trăia în casa ei, ci locuia alternativ cu una sau alta dintre mătuşi, şi Alfrida se ducea acolo unde o găsea la momentul respectiv, dar nu şi la cealaltă familie, ca s-o viziteze pe cealaltă mătuşă, care îi era verişoară tot atât cât îi era tata văr. Iar masa nu o lua niciodată la vreuna din ele. De obicei venea întâi la noi şi stătea o vreme, apoi îşi aduna puterile, parcă fără chef, pentru cealaltă vizită. Când, mai târziu, se întorcea şi ne aşezam la masă, nu se spunea în mod direct nimic neplăcut la adresa mătuşilor sau a soţilor lor şi cu siguranţă nimic lipsit de respect la adresa bunicii. De fapt, exact felul în care Alfrida vorbea despre bunica – cu o subită sobrietate şi grijă în voce, chiar cu o umbră de spaimă (cum stă cu tensiunea, a fost la medic în ultima vreme, ce i-a spus?) – mă făcea să simt diferenţa, răceala sau poate reţinerea neprietenoasă cu care întreba despre ceilalţi. Apoi replica mamei dădea dovadă de o reţinere similară, iar a tatei, de o gravitate în plus – o caricatură a gravităţii, s-ar fi putut spune –, care arătau că erau cu toţii de acord asupra unui lucru pe care nu-l puteau pronunţa.

În ziua în care am fumat ţigara, Alfrida decise să împingă lucrurile un pic mai departe şi-mi spuse solemn:

— Şi Asa? Acaparează tot aşa conversaţiile ca înainte?

Tata dădu trist din cap, ca şi cum gândul la limbuţia unchiului acestuia ar fi trebuit să ne apese pe toţi.

— Tot aşa, spuse. Tot aşa.

Atunci am profitat de ocazie.

— Se pare că porcii au făcut toţi limbrici, am spus. Dap.

Afară de „dap“, erau exact cuvintele unchiului, rostite de el chiar la masa noastră, când fusese copleşit de o nevoie cu totul atipică de a rupe tăcerea sau de a transmite o informaţie importantă care îi trecuse prin minte. Şi le reprodusesem exact cu mormăielile lui demne şi cu solemnitatea lui candidă.

Alfrida emise un mare hohot de râs aprobator, arătându-şi dinţii sărbătoreşti.

— Exact! L-a imitat la perfecţie!

Tata se aplecă deasupra farfuriei, ca şi cum ar fi încercat să ascundă că pufnise şi el în râs, dar bineînţeles fără să ascundă de fapt, iar

mama clătină din cap, muşcându-şi buzele şi zâmbind. Mi-am savurat triumful. Nu mi s-a spus atunci nimic care să mă pună la locul meu, n-am primit nici un reproş pentru ceea ce era uneori numit sarcasmul meu, faptul că făceam pe deşteapta. Când era folosit despre mine, în familie, cuvântul „deşteaptă“ putea însemna „inteligentă“, dar putea fi de asemenea mai degrabă resentimentar – „a, da, e foarte deşteaptă în unele privinţe“ - sau însemna „băgăreaţă, agasantă, lacomă de atenţie“. „Ia nu mai fi tu aşa deşteaptă!“

Uneori mama îmi spunea cu tristeţe:

— Ai o limbă tare ascuţită.

Alteori – şi asta era mult mai rău – tata se simţea dezgustat:

— Ce te face să crezi că ai dreptul să vorbeşti de rău nişte oameni absolut decenţi?

De data aceasta nu s-a întâmplat nimic – eram, s-ar fi zis, liberă ca un musafir la masă, aproape la fel de liberă ca Alfrida, şi fluturam larg drapelul propriei personalităţi.

Dar o fisură urma să se producă, şi poate că aceea a fost ultima oară – cu adevărat ultima – când Alfrida a luat masa cu noi. Am continuat să facem schimb de felicitări de Crăciun cu ea, poate chiar de scrisori – cât timp mama a putut încă să ţină stiloul în mână –, şi îi citeam încă numele în ziar, dar nu-mi mai amintesc de nici o vizită pe care să ne-o fi făcut în ultimii doi ani cât am mai locuit eu cu părinţii.

Poate întrebase dacă-şi putea aduce prietenul cu ea şi i se spusese că nu. Dacă locuia deja cu el, acesta ar fi fost un motiv, şi, dacă era acelaşi bărbat cu care a fost mai târziu, faptul că el era căsătorit ar fi fost un altul. Părinţii mei trebuie să fi împărţit aici aceeaşi părere. Mama avea oroare de sexul nereglementat sau ostentativ – de orice fel de sex, s-ar putea spune, pentru că sexul marital, cuvenit, nu se punea la socoteală –, iar tata, la fel, la vremea aceea judeca asemenea chestiuni cu stricteţe. E posibil să fi avut de asemenea obiecţii speciale faţă de un bărbat care putuse s-o cucerească pe Alfrida.

Se devalorizase singură în ochii lor. Mi-l pot imagina pe oricare din ei spunând: „Nu era nevoie să devină vulgară“.

Dar poate că Alfrida nu întrebase nimic, poate că fusese suficient de înţeleaptă să n-o facă. Pe perioada vizitelor anterioare, atât de vivace, nu existase poate nici un bărbat în viaţa ei, şi poate că apoi, când acesta apăruse, ea îşi schimbase cu totul centrul de echilibru. Poate că devenise pur şi simplu alt om, aşa cum în mod sigur a fost ulterior.

Sau poate că fusese conştientă de atmosfera care trebuia să fi ajuns să domnească într-o casă cu un bolnav care nu făcea decât să se îmbolnăvească şi mai tare, nu să se întremeze. Căci aşa stăteau lucrurile cu mama, ale cărei simptome se coagulaseră şi luaseră o întorsătură urâtă şi care deveniseră, dintr-o grijă măruntă şi un inconvenient, un adevărat destin.

— Biata de ea! Spuneau mătuşile.

Şi, pe măsură ce mama se transforma într-o prezenţă infirmă în casă, aceste alte femei din familie, înainte atât de reţinute, păreau să capete ceva mai multă viaţă şi o tot mai mare pricepere în treburile lumeşti. Bunica şi-a cumpărat un aparat auditiv – lucru pe care nimeni nu i-l sugerase probabil. Unul dintre soţii mătuşilor – nu Asa, ci cel numit Irvine – a murit, iar mătuşa care fusese căsătorită cu el a învăţat să conducă, şi-a luat o slujbă de croitoreasă într-un atelier şi a renunţat să mai poarte plasa de păr a văduvelor.

Veneau pe la noi s-o vadă pe mama şi vedeau de fiecare dată acelaşi lucru – cea care fusese mai drăguţă decât ele, care, într-un fel sau altul, le amintea întotdeauna că fusese învăţătoare, devenea lună de lună mai înceată şi mai rigidă în mişcări, vorbele îi ieşeau mai vâscoase şi mai insistente, şi nimic nu mai putea s-o ajute.

Îmi spuneau să am grijă de ea.

— E mama ta, îmi reaminteau.

— Biata de ea!

Alfrida n-ar fi fost în stare să spună aşa ceva, şi poate că n-ar fi găsit nimic altceva de spus în loc.

Faptul că n-a venit să ne vadă pe mine nu m-a deranjat. Îmi doream să fim lăsaţi în pace. Nu aveam timp de vizitatori, devenisem o gospodină înverşunată – ceruiam podelele şi călcam până şi şervetele de vase – şi asta ca să ţin la distanţă ruşinea (degradarea mamei mele părea un fel de ruşine nemaiîntâlnită, care ne molipsea pe toţi). Mă străduiam să dau impresia că locuiam cu părinţii şi cu fratele şi sora mea într-o familie normală, într-o casă obişnuită, dar, în clipa în care cineva ne trecea pragul şi o vedea pe mama, înţelegea că lucrurile nu stau aşa şi ne compătimea. Şi asta nu puteam să suport.

Am câştigat o bursă. N-am rămas acasă să am grijă de mama sau de altceva. Am plecat la facultate. Universitatea se afla în oraşul unde locuia Alfrida. După câteva luni, ea m-a invitat la cină, dar n-am putut să merg, pentru că lucram în fiecare seară, cu excepţia duminicilor. Lucram în biblioteca oraşului, în centru, şi în biblioteca facultăţii, amândouă deschise până la nouă seara. Ceva mai târziu, în timpul iernii, Alfrida m-a chemat din nou, de data aceasta într-o duminică. I-am răspuns că nu puteam să vin pentru că mă duceam la un concert.

— A, ai o întâlnire? a întrebat, şi eu am zis că da, deşi la vremea aceea nu era adevărat. Mă duceam la concertele gratuite de duminica din auditoriul facultăţii împreună cu o altă fată, sau cu două ori trei alte fete, ca să ne omorâm timpul şi cu speranţa vagă de a cunoaşte acolo băieţi.

— Păi atunci o să trebuiască să-l aduci să-l văd şi eu la un moment dat, a spus Alfrida. Abia aştept să-l cunosc!

Către sfârşitul anului aveam într-adevăr pe cineva pe care aş fi putut

să-l aduc şi pe care îl întâlnisem de fapt chiar la un concert. Cel puţin, el mă văzuse la un concert şi mă sunase şi mă invitase să ieşim împreună. Dar nu l-aş fi adus niciodată s-o cunoască pe Alfrida. N-aş fi adus niciodată pe vreunul dintre prietenii mei s-o cunoască pe Alfrida. Noii mei prieteni erau oameni care spuneau: „Ai citit *Priveşte înger?* A, trebuie s-o citeşti. Ai citit *Casa Buddenbrook*{16}*?* “Erau oameni cu care mă duceam să văd *Jocuri interzise* şi *Les enfants du paradis*{17} atunci când Societatea de Film le-a adus în ţară. Băiatul cu care ieşeam, şi cu care mai târziu m-am logodit, mă dusese în clădirea Facultăţii de Muzică, unde la vremea prânzului se puteau asculta discuri. Îmi făcuse cunoştinţă cu Gounod, şi datorită lui Gounod am ajuns să iubesc opera, şi datorită operei m-am îndrăgostit de Mozart.

Alfrida mi-a lăsat un mesaj în apartamentul unde locuiam cu chirie, rugându-mă s-o sun înapoi, dar eu nu i-am răspuns. După aceea nu m-a mai căutat.

Scria încă pentru ziar – îmi aruncam din când privirea pe câte una dintre rapsodiile ei despre figurinele Royal Doulton{18}, despre prăjiturile de import cu ghimbir ori despre neglijeurile pentru luna de miere. Foarte probabil răspundea încă scrisorilor venite de la gospodinele Florei Simpson şi râdea încă de ele. Acum, că locuiam în oraş, dădeam rareori atenţie ziarului care cândva îmi păruse focarul vieţii urbane – şi, într-un anume sens, centrul vieţii noastre de acasă, la aproape o sută de kilometri depărtare. Glumele şi lipsa compulsivă de sinceritate a celor precum Alfrida şi Henry Bidiviul mi se păreau acum indecente şi plicticoase.

Nu-mi făceam griji că aş putea să mă întâlnesc cu ea pe neaşteptate, chiar şi în acest oraş, care nu era, la urma urmelor, atât de mare. Nu intram niciodată în magazinele pe care ea le pomenea în rubrica ei. Nu aveam niciodată nici un motiv să trec pe lângă clădirea redacţiei, iar ea locuia departe de mine, undeva în partea de sud a oraşului.

Şi nici nu credeam că Alfrida era genul de persoană care ar fi putut să apară pe neaşteptate la bibliotecă. Însuşi cuvântul „bibliotecă“ ar fi făcut-o probabil să-şi strâmbe gura ei largă într-o parodie a consternării, aşa cum făcea cândva în faţa cărţilor din biblioteca din casa noastră, cărţile acelea care nu fuseseră cumpărate pe vremea mea – unele câştigate ca premii la şcoală de către părinţii mei adolescenţi (pe câteva mama îşi înscrisese, în eleganta ei caligrafie acum pierdută, numele de fată) –, cărţi care mie mi se păreau nu obiecte cumpărate dintr-un magazin, ci prezenţe vii în casă, exact aşa cum copacii văzuţi de la fereastră nu erau plante, ci prezenţe înrădăcinate în pământ. *Moara de pe Floss, Chemarea străbunilor, Închisoarea din Midlothian*.{19} „O mulţime de scriitori babani aicea“, spusese Alfrida. „Bag mâna-n foc că nu le deschideţi prea des.“ Şi tata spusese că da, nu prea des, învoindu-se cu tonul ei camaraderesc de respingere, ba chiar de

dispreţ, şi susţinând într-o anumită măsură o minciună, pentru că le mai lua în mână din când în când, la răstimpuri, când avea vreme.

Era genul de minciună pe care speram să nu mai trebuiască vreodată s-o spun, un dispreţ pe care speram să nu mai trebuiască vreodată să-l afişez, faţă de lucruri care contau cu adevărat pentru mine. Şi, ca să nu fiu silită să fac asta, trebuia să mă ţin în general departe de oamenii cu care avusesem cândva de-a face.

La sfârşitul celui de-al doilea an abandonam facultatea – avusesem bursa asigurată pentru numai doi ani. Dar nu conta – oricum îmi pusesem în cap să devin scriitoare. Şi mă căsătoream.

Alfrida auzise despre asta – şi luă din nou legătura cu mine.

— Bănuiesc că ai fost prea ocupată ca să mă suni sau poate nu ţi-a transmis nimeni mesajele mele, zise.

Am spus că tot ce se putea, şi una, şi alta.

De data asta m-am învoit să-i fac o vizită. O vizită nu mă angaja la nimic, pentru că nu aveam să locuiesc în oraşul acesta pe viitor. Am ales o duminică, exact după ce îmi dădusem ultimele examene, când logodnicul meu plecase la Ottawa, la un interviu pentru o slujbă. Era o zi însorită, strălucitoare, undeva la începutul lui mai. M-am hotărât să merg pe jos. Nu ştiu dacă fusesem vreodată la sud de strada Dundas sau la est de Adelaide, aşa că porţiuni întregi din oraş îmi erau complet străine. Copacii umbroşi plantaţi în lungul străzilor din nord tocmai înverziseră, iar liliacul, merii pădureţi ornamentali, straturile de lalele erau toate în floare, încât spaţiile verzi arătau ca nişte covoare proaspăt ţesute. Dar după o vreme m-am trezit mergând pe străzi unde casele abia dacă se depărtau câţiva paşi de trotuar şi unde liliacul care creştea – căci liliacul creşte oriunde – era palid, parcă decolorat de soare şi fără miros. Pe străzile acestea, pe lângă case, fuseseră construite blocuri mici de apartamente, cu numai un etaj sau două, unele decorate utilitar cu câte un chenar de cărămizi în jurul uşii, altele cu ferestre ridicate şi perdele strâmbe căzând peste pervazuri.

Alfrida locuia la casă, nu la bloc. Închiriase un etaj întreg. Parterul – cel puţin partea lui din faţă – fusese transformat într-un magazin, închis pentru că era duminică. Era un magazin cu mărfuri la mâna a doua – am văzut prin geamurile murdare o grămadă de mobilă anonimă şi peste tot teancuri de veselă veche şi de ustensile. Singurul lucru care mi-a atras atenţia a fost o găletuşă pentru miere, aidoma găletuşei pictate cu un cer albastru şi un fagure auriu în care îmi cărasem prânzul la şcoală pe vremea când aveam şase sau şapte ani. Îmi amintesc că citeam de nenumărate ori cuvintele de pe ea.

„Mierea pură cristalizează.“

Habar n-aveam pe atunci ce înseamnă „cristalizează“, dar îmi plăcea cum sună cuvântul. Părea afectat şi delicios.

Îmi luase mai mult decât crezusem să ajung la destinaţie, şi acum îmi era foarte cald. Nu-mi închipuisem că Alfrida, invitându-mă la prânz, avea să-mi ofere o masă precum mesele de duminică de acasă, dar, când am urcat pe scara exterioară, am simţit exact mirosul de friptură cu legume.

— Credeam că te-ai pierdut! îmi strigă Alfrida de deasupra. Tocmai voiam să chem poliţia.

În locul rochiei cu bretele, purta o bluză roz cu o fundă moale la gât, vârâtă într-o fustă maronie plisată. Părul nu-i mai era aranjat în bucle elegante, ci tăiat scurt şi încreţit în jurul feţei, iar culoarea lui castanie închisă era acum întinată cu un roşu strident. Faţa Alfridei, pe care mi-o aminteam slabă şi bronzată de vară, se împlinise şi se buhăise uşor. În lumina miezului de zi, machiajul i se vedea pe piele ca o vopsea roz-portocalie.

Dar diferenţa cea mai mare era că îşi pusese dinţi falşi, toţi de aceeaşi culoare, care-i umpleau un pic prea mult gura şi dădeau o tentă uşor neliniştită vechii ei expresii de nerăbdare avântată.

— Ehei, da' ştiu că te-ai împlinit! spuse ea. Erai aşa de slăbănoagă pe vremuri!

Era adevărat, dar nu-mi plăcea să mi se spună în faţă. Ca toate fetele din clădirea unde-mi închiriasem apartamentul, mâncam ieftin – mese copioase cu macaroane şi brânză de la Kraft şi prăjiturele cu gem la pachet. Logodnicul meu, atât de ferm şi de posesiv apărător a tot ce avea legătură cu mine, declara că îi plac femeile cu forme voluptuoase şi că eu îi aminteam de Jane Russell.{20} Nu mă deranja când el spunea asta, dar altfel mă simţeam jignită când oamenii aveau ceva de comentat despre înfăţişarea mea. Mai ales cineva precum Alfrida – care-şi pierduse orice fel de importanţă pentru mine. Consideram că asemenea oameni n-aveau nici un drept să se uite la mine, să-şi facă vreo opinie despre mine şi cu atât mai puţin să şi-o exprime.

Casa era îngustă la intrare, dar lungă de la uşă până în fund. Cuprindea o cameră de zi cu tavanul înclinat pe margini şi ale cărei ferestre dădeau spre stradă, o sufragerie ca o hală, fără ferestre, pentru că din ea, pe laturi, se deschideau dormitoare cu lucarne, o bucătărie, o baie tot fără geamuri, care-şi primea lumina prin panoul de sticlă zgrunţuroasă al uşii, şi, de-a lungul zidului din spate, o verandă acoperită.

Tavanul înclinat făcea ca odăile să arate improvizat, ca şi cum se prefăceau doar a fi orice altceva decât dormitoare. Erau ticsite însă cu mobilă sobră – masă de sufragerie cu scaune, masă de bucătărie cu scaune, canapea şi fotoliu cu spătar rabatabil, toate potrivite pentru încăperi mai mari, adevărate.

Mileurile de pe masă, pătratele de pânză albă brodată care protejau spătarele şi braţele canapelei şi ale scaunelor, perdelele transparente

la ferestre şi draperiile bogat înflorate pe de lături – totul semăna mult mai mult cu casele mătuşilor decât mi-aş fi putut vreodată închipui. Iar pe peretele sufrageriei – nu în baie sau în dormitor, ci în sufragerie – atârna un tablou cu silueta unei fete într-o fustă cu crinolină, realizat tot numai din panglică roz de satin.

În sufragerie, pe porţiunea de podea pe unde se trecea dinspre bucătărie către camera de zi, era întinsă o fâşie de linoleum tare.

Alfrida păru să ghicească la ce mă gândeam.

— Ştiu că e prea încărcată casa, spuse ea. Dar sunt lucrurile părinţilor mei. Mobilă de familie. N-am putut să le arunc.

Nu mi-o închipuisem niciodată fata cuiva. Mama ei murise cu mult timp în urmă, şi ea fusese crescută de bunica mea, care îi era mătuşă.

— Sunt ale mamei şi ale tatei, continuă Alfrida. Când tata a plecat, bunica ta le-a păstrat pentru că a spus că se cuvine să fie ale mele când o să cresc, aşa că le-am ţinut şi eu. N-am putut s-o refuz, mai ales după ce se chinuise atâta să le păstreze.

Şi atunci îmi reveni deodată în minte acea parte a vieţii Alfridei de care uitasem. Tatăl ei se căsătorise din nou. Părăsise ferma şi îşi luase o slujbă la căile ferate. Avusese alţi copii, familia se mutase dintr-un un oraş într-altul, şi Alfrida vorbea uneori despre ei, pe un ton glumeţ care părea să aibă oarecare legătură cu câţi copii erau, şi cât de apropiaţi, şi cât de mult trebuiseră să cutreiere dintr-un loc într-altul.

— Vino să faci cunoştinţă cu Bill! mă chemă ea.

Bill era afară pe verandă. Stătea, de parcă aştepta să fie convocat, pe o canapea sau un pat acoperit cu o pătură maronie cadrilată. Pătura era şifonată – probabil Bill stătuse întins pe ea până de curând –, iar storurile de la ferestre fuseseră trase până jos, la pervaz. Lumina din cameră – strălucirea soarelui care intra printre storurile galbene, pătate de ploaie –, pătura aspră boţită şi perna deformată şi decolorată, chiar şi mirosul păturii şi al papucilor bărbăteşti, papuci vechi şi roşi, care-şi pierduseră forma şi imprimeul, îmi aminteau – asemenea mileurilor şi mobilei lustruite din camerele interioare sau fetei din panglică roz de pe perete – de casele mătuşilor mele. Şi acolo dădeai peste câte un colţişor masculin neîngrijit, cu mirosurile sale furişe, dar insistente, cu râvna sa ruşinoasă, dar încăpăţânată, de a contrazice domeniul femeilor.

Bill se ridică însă şi-mi strânse mâna, ceea ce unchii n-ar fi făcut niciodată cu o fată străină. De fapt, cu nici o fată. Nu din vreo grosolănie anume, ci doar din groaza de a părea prea ceremonioşi.

Era un bărbat înalt, cu părul aproape cărunt ondulat şi lucios şi cu o faţă netedă, dar nu tinerească. Un bărbat frumos, deşi farmecul înfăţişării sale părea să se fi estompat întrucâtva – din pricina unei sănătăţi mediocre, poate, sau a vreunui ghinion, sau a lipsei de iniţiativă. Avea însă o politeţe curtenitoare uşor obosită, un anumit fel

de a se înclina în faţa unei femei care sugera că întâlnirea avea să fie o plăcere pentru amândoi.

Alfrida ne îndrumă către sufrageria fără ferestre, unde lumina ardea în mijlocul zilei însorite. Am avut impresia că masa fusese pregătită cu ceva timp în urmă şi că sosirea mea târzie le modificase orarul obişnuit. Bill servi puiul la cuptor cu sos, Alfrida, legumele. Alfrida i se adresă:

— Iubitule, ce crezi că e chestia aia de lângă farfuria ta? şi atunci el îşi aminti să-şi ia şerveţelul.

Nu avu multe de spus. Servi sosul, mă întrebă dacă voiam muştar sau sare şi piper şi urmări conversaţia, întorcând capul când spre Alfrida, când spre mine. La răstimpuri scotea câte un soi de fluierat slab printre dinţi, un sunet fragil, care părea menit să exprime amabilitate şi apreciere şi despre care am crezut la început că era preludiul unei replici. Dar n-a fost niciodată, şi Alfrida nu s-a oprit niciodată ca să-i cedeze cuvântul. Am văzut de atunci foşti băutori convertiţi care se comportau oarecum asemănător – dând să intervină plăcut într-o discuţie, dar incapabili să ducă lucrurile până la capăt şi rămânând preocupaţi, cu un aer neajutorat. N-am ştiut niciodată dacă Bill intra în această categorie, dar părea să poarte cu el un trecut de înfrângeri, de necazuri duse multă vreme în spate şi de lecţii primite de la viaţă. Arăta de asemenea ca şi cum s-ar fi obişnuit demn cu gândul propriilor alegeri care se dovediseră proaste sau al ocaziilor care nu putuseră fi fructificate.

Aveam mazăre şi morcovi congelaţi, ne spuse Alfrida. Legumele congelate erau destul de noi la vremea aceea.

— Sunt mai bune decât cele la conservă, adăugă ea. Sunt practic la fel de bune precum cele proaspete.

Apoi Bill făcu o întreagă declaraţie. Spuse că erau mai bune decât cele proaspete. Culoarea, mirosul, totul era mai bun decât la legumele proaspete. Era remarcabil ce se putea face acum şi ce avea să se poată face prin congelarea lucrurilor în viitor.

Alfrida se aplecă înainte, zâmbind. Părea aproape că-şi ţine răsuflarea, ca şi cum el era copilul ei care făcea primii paşi sau se clătina pentru prima dată singur pe bicicletă.

Existau deja nişte procedee prin care puii puteau fi injectaţi, ne spuse el, un proces nou, în urma căruia puii aveau să iasă toţi la fel, durdulii şi gustoşi. Avea să fie eliminat riscul de a cumpăra întâmplător o pasăre de calitate inferioară.

— Bill a studiat chimia, observă Alfrida.

Eu n-am răspuns, aşa că ea adăugă:

— A lucrat pentru Gooderhams.

Tot nimic.

— Distileria, spuse ea. Gooderhams Whisky.

Motivul pentru care nu aveam nimic de spus nu era că aş fi fost nepoliticoasă sau plictisită (nu mai nepoliticoasă cel puţin decât eram în mod natural la vremea aceea şi nici mai plictisită decât mă aşteptasem să fiu), ci faptul că nu-mi dădeam seama că era nevoie să pun întrebări – aproape orice fel de întrebare – pentru a atrage un bărbat timid în conversaţie, a-l smulge din izolarea sa şi a-l statornici ca pe o sursă de autoritate, aşa cum trebuia să fie bărbatul casei. Nu înţelegeam de ce Alfrida se uita la el cu un zâmbet atât de insistent şi încurajator. Toată experienţa mea de femeie care a avut de-a face cu bărbaţii, de femeie care îşi ascultă bărbatul, sperând la nesfârşit că el are să se afirme ca o persoană de care ea poate fi cu suficientă îndreptăţire mândră, se afla încă în viitor. Singurele cupluri pe care le observasem fuseseră mătuşile şi unchii mei şi mama şi tatăl meu, iar soţii aceştia păreau să aibă între ei legături formale şi distante şi să nu depindă în nici un fel vizibil unul de celălalt.

Bill continuă să mănânce ca şi cum n-ar fi auzit cuvintele despre profesia şi despre angajatorul său, iar Alfrida începu să-mi pună mie întrebări despre cursurile de la facultate. Zâmbea încă, dar zâmbetul i se schimbase. Avea acum o mică tresărire de nerăbdare şi neplăcere, ca şi cum aştepta pur şi simplu să-mi termin povestirea ca să-mi poată spune – aşa cum îmi şi spuse – „nici dacă mi-ar da cineva un milion de dolari n-aş putea să citesc chestiile alea“.

— Viaţa e prea scurtă, zise. Ştii, uneori la redacţie ne vine câte unul care a trecut tot aşa prin şcoală. Absolvent de engleză cu distincţie. Absolvent de filosofie cu distincţie. Nici nu ştii ce să faci cu ei. Habar n-au să scrie. Ţi-am spus, nu? i se adresă ea lui Bill, iar Bill ridică privirea şi zâmbi supus.

Ea făcu o pauză convingătoare.

— Deci, ce faci ca să te distrezi? mă întrebă.

La vremea aceea, într-un teatru din Toronto se juca *Un tramvai numit Dorinţă,* şi i-am spus că mă dusesem cu două prietene cu trenul să-l vedem.

Alfrida scăpă cuţitul şi furculiţa pe farfurie, cu un zăngănit.

— Mizeria aia! strigă ea. Chipul păru să-i sară la mine, schimonosit de dezgust. Apoi vorbi mai calm, dar cu o neplăcere vehementă. Ai fost *până la Toronto* să vezi porcăria aia!

Terminaserăm desertul, şi Bill prinse momentul ca să ne roage să-l scuzăm. Îi ceru permisiunea Alfridei, apoi, cu o foarte uşoară înclinare a capului, mi-o ceru şi mie. Se întoarse pe verandă, şi după puţin timp am simţit mirosul de pipă. Cu privirea aţintită după el, Alfrida păru să uite de mine şi de piesă. Pe faţa ei apăru o expresie de o tandreţe atât de îndurerată, încât, atunci când se ridică, am crezut că avea de gând să meargă după el. Dar se ducea doar să-şi ia ţigările.

Îmi întinse pachetul şi, văzându-mă că iau una, îmi spuse cu o

veselie forţată:

— Văd că nu te-ai lăsat de prostul obicei în care te-am iniţiat.

Îşi amintise poate că nu mai eram copil, că nu eram obligată să fiu în casa ei şi că n-avea rost să mă transforme într-un duşman. Iar eu n-aveam de gând să o contrazic – nici că-mi păsa ce credea Alfrida despre Tennessee Williams. Sau despre orice altceva.

— Bănuiesc că e treaba ta, spuse Alfrida. Poţi să te duci oriunde vrei. Şi adăugă: La urma urmei, în curând ai să fii femeie măritată.

Din tonul ei, asta putea însemna fie „Trebuie să admit că eşti deja adultă“, fie „În curând va trebui să intri în rândul lumii“.

Ne-am ridicat şi am început să strângem vasele. Lucrând aproape una de alta în spaţiul îngust dintre masa şi blatul de bucătărie şi frigider, am descoperit în curând, fără să ne vorbim, o anumită ordine şi armonie în felul cum curăţam farfuriile, le aşezam în teancuri şi puneam mâncarea rămasă în recipiente mai mici, apoi cum umpleam chiuveta cu apă fierbinte, plină de săpun, şi cum ne năpusteam asupra fiecărui tacâm care nu fusese atins şi-l strecuram în sertarul tapetat cu pânză din bufetul din sufragerie. Am adus scrumiera în bucătărie, şi din când în când ne opream, cu un aer preocupat, să tragem câte un fum reconfortant din ţigară. Sunt lucruri asupra cărora femeile se înţeleg sau nu se înţeleg când lucrează astfel împreună – dacă e în regulă să fumeze, de pildă, sau e preferabil să nu, pentru că particule de scrum călătoare ar putea să ajungă pe vreun vas curat, sau dacă absolut toate obiectele care au fost pe masă trebuie spălate, chiar dacă n-au fost folosite – şi se dovedi că eu şi Alfrida găsisem un limbaj comun. În plus, gândul că puteam să plec după ce terminam cu vasele mă făcu să mă simt mai relaxată şi mai generoasă. Anunţasem deja că trebuie să mă întâlnesc cu o prietenă în după-amiaza aceea.

— Sunt frumoase vasele, am spus.

Aveau culoarea untului, vag gălbuie, cu o margine de flori albastre.

— A fost serviciul de nuntă al mamei, spuse Alfrida. Ăsta a fost încă un lucru bun pe care bunica ta l-a făcut pentru mine. A împachetat toată vesela mamei şi-a pus-o deoparte până în clipa când am putut s-o folosesc. Jeanie n-a ştiut niciodată că există. N-ar fi rezistat prea mult, cu droaia ei. Jeanie. Droaia ei. Mama ei vitregă şi fraţii şi surorile vitrege.

— Ştii despre ei, nu? mă întrebă Alfrida. Ştii ce s-a întâmplat cu mama mea.

Bineînţeles că ştiam. Mama Alfridei murise din cauză că o lampă îi explodase în mâini – adică murise de arsurile pe care le căpătase atunci. Mătuşile mele şi mama vorbeau despre asta în mod regulat. Nu se putea spune nimic despre mama Alfridei sau despre tatăl ei, şi foarte puţin despre Alfrida însăşi, care să nu trimită la subiectul accidentului fatal şi să nu devină apoi doar o anexă a lui. Acesta era

motivul pentru care tatăl Alfridei plecase de la fermă (gest considerat întotdeauna dovada unui anume declin moral, chiar dacă nu şi financiar). Era, de asemenea, un motiv de a fi exagerat de atent cu petrolul lampant şi recunoscător pentru electricitate, oricât de mare ar fi fost preţul plătit. Şi era un lucru cumplit pentru un copil de vârsta Alfridei, indiferent. (Adică indiferent de ce făcuse ea apoi în viaţă.)

„Dacă n-ar fi fost furtuna, mama ei n-ar fi aprins niciodată lampa în mijlocul după-amiezii. “

„A trăit toată noaptea aceea şi ziua şi noaptea de după şi zău că cel mai bine i-ar fi fost să nu le mai fi trăit. “

„Şi exact la un an după, pe drumul lor s-a băgat curent şi n-au mai avut nevoie de lămpi. “

Mama şi mătuşile mele rareori aveau aceeaşi părere despre ceva, dar în privinţa acestei istorii erau de acord. Sentimentul acela comun radia din vocile lor de fiecare dată când rosteau numele rudei lor decedate. Povestea le părea o comoară teribilă, o trăsătură unică pe care familia noastră putea s-o revendice, o distincţie la care n-avea să renunţe niciodată. De fiecare dată când le ascultam, simţeam că se pune la cale ceva obscen, un fel de pipăire afectuoasă a unor lucruri înfiorătoare sau funeste. Vocile lor erau ca nişte viermi care mi se zvârcoleau în măruntaie.

Bărbaţii nu erau aşa, în experienţa mea. Ei îşi mutau privirea de la întâmplările înspăimântătoare de îndată ce puteau şi se purtau de parcă n-ar fi avut nici un rost ca lucrurile deja încheiate să mai fie pomenite sau să te mai gândeşti vreodată la ele. Nu voiau să se întărâte pe ei înşişi – şi nici pe alţii.

Aşa că, dacă Alfrida se pregătea să vorbească despre asta, m-am gândit, aveam noroc că nu venisem cu logodnicul meu. Aveam noroc că nu trebuia să audă despre mama Alfridei, pe lângă faptul că ar fi aflat despre relativa – sau poate considerabila – sărăcie a mamei sau a familiei mele. Lui îi plăceau opera şi *Hamletul* lui Lawrence Olivier, dar nu avea timp pentru tragedie – pentru latura sordidă a tragediei – în viaţa de zi cu zi. Părinţii lui erau sănătoşi, arătau şi o duceau bine (deşi el spunea desigur că i se par plicticoşi), şi părea că nu fusese nevoit să cunoască pe nimeni care nu trăia în condiţii suficient de roz. Eşecurile în viaţă – ghinioanele, bolile, nereuşitele financiare – i se păreau toate nişte erori, iar acceptarea fermă a tot ceea ce ţinea de mine nu se extindea şi asupra mediului insalubru din care proveneam.

— Nu m-au lăsat s-o văd la spital, spuse Alfrida, şi cel puţin o spuse cu vocea ei normală, fără să pregătească terenul cu dovezi de pietate sau de exaltare mieroasă. Da, bun, probabil că nici eu nu m-aş fi lăsat, dac-aş fi fost în locul lor. Habar n-am cum arăta. Probabil înfăşată toată ca o mumie. Sau, cel puţin, aşa ar fi trebuit să fie. Eu nu eram acolo când s-a întâmplat, eram la şcoală. Se făcuse foarte întuneric, şi

îmi amintesc că învăţătoarea noastră a aprins luminile – la şcoală aveam curent –, şi a trebuit să rămânem toţi în clasă până când a trecut furtuna. Apoi mătuşa Lily – adică bunica ta – a venit să mă ia de la şcoală şi m-a dus acasă la ea. Şi n-am apucat s-o mai văd niciodată pe mama.

Am crezut că asta era tot ce voise să-mi povestească, dar, după o clipă, ea continuă, cu o voce care se însufleţise de fapt un pic, ca şi cum se pregătea să râdă:

— Am urlat din toţi rărunchii, urlam cu disperare că vreau s-o văd. Nu mă mai opream şi, până la urmă, când au văzut că nu-mi pot închide gura, bunica mi-a spus: „Aşa e mai bine pentru tine, să n-o vezi. Dac-ai şti cum arată, n-ai mai vrea s-o vezi. Nu aşa trebuie s-o ţii minte.“ Dar eu ştii ce i-am răspuns? Îmi amintesc că am spus asta. Am zis: „Dar ea ar vrea să mă vadă“. *Ea ar vrea să mă vadă.* Apoi râse cu adevărat – sau poate scoase un sunet ca un fornăit, evaziv şi dispreţuitor.

— Probabil mă credeam mare personalitate, nu? *Ea ar vrea să mă vadă.*

Asta era o parte a poveştii pe care n-o auzisem niciodată. Şi am simţit atunci ca şi cum o trapă sar fi închis brusc şi definitiv, ca să-mi păstreze cuvintele acelea în minte. Nu mi-am dat seama cu exactitate la ce aveau să-mi folosească. Ştiam doar că mă făcuseră să tresar şi, într-o clipă, mă eliberaseră, îmi dăduseră voie să respir un alt fel de aer, care exista numai pentru mine.

Ea ar vrea să mă vadă.

Povestirea pe care am scris-o şi care conţinea această frază n-avea să fie concepută decât ani mai târziu, după ce devenise deja prea puţin important să mă gândesc la cine îmi dăduse iniţial ideea.

I-am mulţumit Alfridei şi i-am spus că trebuia să plec. Ea s-a dus să-l cheme pe Bill să-şi ia la revedere, dar s-a întors spunându-mi că adormise.

— O să-şi dea palme când se trezeşte, spuse. I-a făcut plăcere să te cunoască.

Îşi scoase şorţul şi mă conduse, coborând scara exterioară. De la capătul treptelor, o cărare de pietriş ducea, pe după casă, până la trotuar. Pietrişul ne scârţâia sub picioare, şi Alfrida se împiedică în pantofii ei de casă cu talpă subţire.

— Ah! La naiba! spuse ea şi se prinse de umărul meu. Ce face tatăl tău? întrebă.

— E bine.

— Lucrează prea mult.

— N-are încotro, am spus.

— Da, ştiu. Şi mama ta?

— Cam la fel.

Ea se întoarse într-o parte, către vitrina magazinului.

— Cine or fi crezând ei c-o să cumpere vreodată porcăriile astea? Ia uită-te la găletuşa aia de miere! Eu şi tatăl tău ne luam prânzul la şcoală în găletuşe din astea.

— Şi eu la fel, am spus.

— Serios? făcu ea şi mă strânse de umăr. Spune-le alor tăi că mă gândesc la ei, te rog, da?

Alfrida n-a venit la înmormântarea tatei. M-am întrebat dacă nu cumva din cauză că nu voia să dea ochii cu mine. Din câte ştiam, nu-şi făcuse niciodată publice resentimentele faţă de mine; nimeni altcineva n-ar fi avut de unde să ştie. Dar tata ştiuse. Când fusesem într-o vizită acasă şi aflasem că Alfrida locuia nu departe de acolo – în casa bunicii, de fapt, pe care o moştenise în sfârşit –, îi sugerasem să mergem s-o vedem. Asta se întâmpla în agitaţia dintre cele două căsătorii ale mele, când eram într-o dispoziţie expansivă, mă simţeam proaspăt eliberată şi capabilă să iau legătura cu oricine. Tata îmi spusese atunci:

— Ştii că Alfrida a fost puţin supărată.

Îi spunea deci Alfrida. De când?

Nici nu-mi trecuse prin cap, la început, de ce putea fi Alfrida supărată. Tata trebuise să-mi aducă aminte de povestire, publicată cu câţiva ani în urmă, şi eu fusesem surprinsă, ba chiar nerăbdătoare şi puţin furioasă, la gândul că Alfrida obiectase la ceva care părea acum să aibă atât de puţin de-a face cu ea.

— Dar n-a fost deloc Alfrida, spusesem. Am schimbat totul, nici măcar nu mă gândeam la ea. A fost un personaj. Oricine îşi poate da seama.

Şi totuşi, povestirea vorbea încă, de fapt, despre lampa explodată, despre mama înfăşurată în bandajele ei mortuare, despre copilul încăpăţânat în fidelitatea lui, rămas orfan.

— Mda, spusese tata.

Îi făcea în general plăcere că devenisem scriitoare, dar avea anumite rezerve legate de ceea ce putea fi numit „caracterul“ meu. De faptul că îmi încheiasem prima căsătorie din motive personale – adică neruşinate – şi de felul cum nu mă sfiam să mă justific – sau poate, aşa cum ar fi spus el, să mă fofilez. Nu spunea însă asta – nu mai era treaba lui.

Îl întrebasem de unde ştia că Alfrida avea asemenea sentimente.

— Mi-a scris, zisese el.

Îi scrisese, deşi nu locuiau departe. Îmi păruse atunci într-adevăr rău că el trebuise să suporte consecinţele a ceea ce putea fi considerat nechibzuinţa, poate chiar greşeala mea. De asemenea, că el şi Alfrida păreau acum să fie în relaţii atât de formale. Mă întrebasem ce nu-mi spunea. Se simţise obligat să mă apere în faţa Alfridei, aşa cum

trebuise să apere faptul că scriam în faţa altora? Acum ar fi făcut-o, deşi nu-i venea niciodată uşor. Poate că, apărându-se stângaci, spusese ceva aspru.

Din cauza mea, el trebuia acum să se confrunte cu nişte dificultăţi aparte.

De fiecare dată când mergeam acasă, simţeam pericolul. Pericolul de a-mi vedea viaţa cu alţi ochi decât ai mei. De a o vedea ca pe un rotogol tot mai mare de cuvinte, un sul de sârmă ghimpată, complicat, buimăcitor, incomod – în comparaţie cu producţia generoasă de mâncare, flori şi haine tricotate din viaţa domestică a celorlalte femei.

Merita poate pentru mine să-mi asum riscurile, dar pentru altcineva?

Tata spusese că Alfrida locuia acum singură. Îl întrebasem ce se întâmplase cu Bill. Îmi răspunsese că asta nu era de competenţa lui. Dar avea impresia că fusese vorba la un moment dat de o operaţie de salvare.

— A lui Bill? Cum aşa? De către cine?

— Păi, mi se pare că exista şi o soţie.

— L-am întâlnit o dată la Alfrida. Mi-a plăcut de el.

— Da, oamenii îl plăceau. Femeile.

N-am putut să nu mă gândesc că poate ruptura nu avusese nici o legătură cu mine. Mama mea vitregă îl atrăsese pe tata într-un alt fel de viaţă. Se duceau să joace popice şi curling şi luau în mod regulat câte o cafea şi o gogoaşă la Tim Horton's. Ea fusese multă vreme văduvă înainte să se recăsătorească, şi avea mulţi prieteni din perioada aceea, care acum deveniră noii lui prieteni. Ceea ce se petrecuse cu el şi Alfrida ar fi putut să fie pur şi simplu una dintre schimbările, dintre epuizările treptate ale vechilor afecţiuni pe care le înţelegeam atât de bine în propria viaţă, dar care nu mă aşteptam să se petreacă în vieţile oamenilor mai în vârstă – îndeosebi, după cum aş fi spus, în viaţa membrilor familiei mele.

Mama mea vitregă a murit doar cu puţin timp înaintea tatei. După căsătoria aceasta scurtă şi fericită, amândoi au fost trimişi în cimitire separate şi îngropaţi lângă primii lor parteneri, mai problematici. Încă înainte de asta, Alfrida se mutase înapoi în metropolă. Nu vânduse casa, plecase şi o abandonase. Tata îmi scrisese atunci: „E un mod destul de caraghios de a proceda."

La înmormântarea tatei au fost o mulţime de oameni – o mulţime pe care nu-i cunoşteam. O femeie traversă peluza din cimitir ca să-mi vorbească. La început am crezut că era poate o prietenă a mamei mele vitrege. Apoi am văzut că avea doar câţiva ani în plus faţă de mine. Silueta îndesată, claia de bucle blonde-cenuşii şi sacoul cu imprimeu floral o făceau să arate mai bătrână.

— V-am recunoscut după descriere, mi-a spus ea. Alfrida se lăuda

întotdeauna cu dumneavoastră.

— Alfrida n-a murit? am întrebat.

— A, nu, a spus femeia, şi mi-a povestit că Alfrida era într-un azil, într-un orăşel la nord de Toronto.

Am mutat-o acolo ca s-o pot supraveghea.

Acum era uşor de recunoscut – chiar şi după voce – că făcea parte din generaţia mea, şi am înţeles deodată că trebuia să fi fost un membru al celeilalte familii, una dintre surorile vitrege ale Alfridei, născută când Alfrida era aproape adultă.

Mi-a spus cum se numea, şi bineînţeles că nu avea acelaşi nume de familie cu Alfrida – probabil se măritase. Iar eu nu mi-am putut aminti dacă Alfrida pomenise vreodată pe cineva din familia ei vitregă pe numele mic.

Am întrebat-o cum se simţea Alfrida, şi femeia mi-a spus că vedea atât de prost, încât era practic oarbă. Şi avea o problemă serioasă la rinichi, adică trebuia să se ducă de două ori pe săptămână la dializă.

— În afară de asta…? spuse ea, şi râse.

M-am gândit că da, trebuie să fi fost o soră, pentru că mi s-a părut că aud ceva din Alfrida în râsul acela neliniştit şi temerar.

— Deci nu prea ţine la călătorii, continuă. Altfel aş fi adus-o. Primeşte încă ziarul de aici şi i-l citesc uneori. În el am citit despre tatăl dumneavoastră.

M-am întrebat cu voce tare, impulsiv, dacă ar fi trebuit să-i fac o vizită la azil. Eram mânată de emoţiile înmormântării – toate sentimentele acelea calde, de uşurare şi reconciliere, scoase la suprafaţă de moartea tatei la o vârstă decentă. Dar vizita ar fi fost greu de organizat. Eu şi soţul meu – al doilea – petreceam numai două zile în orăşel înainte să plecăm în Europa, într-o vacanţă deja amânată.

— Nu ştiu dacă merită, spuse femeia. Are zile bune, dar are şi zile rele. Nu se ştie niciodată. Uneori mi se pare că o face special. De pildă, şade într-un loc toată ziua şi, indiferent ce-i spune cineva, repetă după el. *Fit as a fiddle and ready for love*[21]. Asta spune toată ziua. *Fit as a fiddle and ready for love.* Te înnebuneşte. Dar în alte zile poate să răspundă perfect normal.

Din nou, vocea şi râsul ei – de data asta, pe jumătate înăbuşit – îmi amintiră de Alfrida, şi i-am spus:

— Să ştiţi că ne-am întâlnit cândva, îmi amintesc o dată când mama vitregă a Alfridei şi tatăl ei au trecut pe la noi, sau poate era numai tatăl ei împreună cu o parte din copii…

— A, nu eram eu! spuse femeia. Aţi crezut că sunt sora Alfridei. O, Doamne! Probabil că îmi arăt vârsta.

M-am apucat să explic că n-o vedeam prea bine, şi era adevărat. Soarele după-amiezii de octombrie alunecase jos şi îmi bătea direct în

ochi. Femeia stătea în lumină, aşa că era greu să-i disting trăsăturile sau expresia chipului.

Îşi scutură umerii cu un gest nervos şi autoritar şi spuse:

— Alfrida a fost mama mea bună.

Mama.

Apoi îmi relată, fără să se lungească prea mult, povestea pe care o spusese probabil deseori, pentru că relata un eveniment semnificativ în viaţa ei şi o aventură în care se avântase singură. Fusese adoptată de o familie din regiunea Ontario de Est, singura familie pe care ea o cunoscuse vreodată („şi i-am iubit din tot sufletul"), iar ea se căsătorise şi avusese propriii copii, care ajunseseră deja adulţi înainte ca ea să se simtă îndemnată să afle cine-i era mama bună. Nu fusese tocmai uşor, din cauza modului în care se înregistrau şi se păstrau înainte documentele şi a secretoşeniei („faptul că mă născuse a fost ţinut completamente secret"), dar cu câţiva ani în urmă o găsise pe Alfrida.

— Tocmai la timp, spuse. Vreau să spun că era timpul să apară cineva care să aibă grijă de ea. Aşa cum o fac eu acum.

— N-am ştiut niciodată, am spus.

— Nu. Pe vremurile acelea, bănuiesc că nu erau prea mulţi care ştiau. De altfel, eşti avertizat, la începutul căutărilor, că s-ar putea să provoci un şoc atunci când îţi faci apariţia. Pentru oamenii mai în vârstă poate fi o treabă foarte serioasă. Oricum. Nu cred că Alfrida a fost prea afectată. Mai demult poate că ar fi fost.

Femeia avea un aer cumva triumfător, lucru care nu era greu de înţeles. Când ai ceva de spus care va ului pe cineva, şi îl spui, şi rezultatul e cel aşteptat, ai probabil un moment de putere care te unge pe suflet. În cazul acesta fu atât de limpede, încât femeia simţi nevoia să-şi ceară scuze.

— Scuzaţi-mă că vorbesc numai despre mine şi n-am spus cât de rău îmi pare pentru tatăl dumneavoastră.

I-am mulţumit.

— Alfrida mi-a povestit odată că ea şi tatăl dumneavoastră veneau într-o zi de la şcoală acasă, erau în liceu. Nu puteau merge tot drumul împreună pentru că, ştiţi cum era, în zilele acelea, o fată şi un băiat ar fi fost luaţi în derâdere. Aşa că, dacă el termina primul, o aştepta pur şi simplu în locul unde drumul lor se despărţea de drumul principal, în afara oraşului, iar dacă ea ieşea prima, făcea la fel, îl aştepta. Şi într-o zi mergeau împreună şi au auzit toate clopotele începând să sune, şi ştiţi ce era? Era sfârşitul Primului Război Mondial.

I-am răspuns că auzisem şi eu povestea aceea.

— Doar că eu credeam că erau copii.

— Atunci cum puteau să vină acasă de la liceu, dacă erau abia copii?

Am spus că avusesem impresia că ieşiseră să se joace pe câmp.

— Aveau câinele tatei cu ei. Îl chema Mack.

— Poate aveau într-adevăr câinele. Poate le ieşise în întâmpinare. N-aş crede că Alfrida a încurcat lucrurile când mi-a povestit. Avea o memorie excelentă când venea vorba de tatăl dumneavoastră.

În clipa aceea am devenit conştientă de două lucruri. În primul rând, că tata se născuse în 1902, iar Alfrida era cam de-o seamă cu el. Era deci mult mai probabil că veneau acasă de la liceu decât că se jucau pe câmp. Ciudat că nu mă gândisem niciodată la asta! Poate spuseseră că erau pe câmp, adică veneau acasă peste câmp. Poate nu spuseseră niciodată că „se jucau“.

În al doilea rând, că sentimentul de căinţă şi de prietenie, lipsa de pericol pe care le simţisem în femeia aceasta cu puţin timp înainte dispăruseră.

Am spus:

— Lucrurile se mai încurcă.

— Corect, spuse femeia. Oamenii mai încurcă lucrurile. Vreţi să ştiţi ce a spus Alfrida despre dumneavoastră?

Acum. Ştiam că vine.

— Ce?

— A spus că sunteţi deşteaptă, dar nici pe departe aşa de deşteaptă cum vă credeţi.

M-am silit să nu-mi feresc privirea de la faţa întunecată, aşezată în lumină.

Deşteaptă, prea deşteaptă, nu îndeajuns de deşteaptă.

— Asta-i tot? am răspuns.

— A spus că sunteţi o persoană foarte rece. Astea sunt cuvintele ei, nu ale mele. Eu n-am nimic cu dumneavoastră.

În duminica aceea, după masa de la Alfrida, mi-am propus să merg pe jos înapoi acasă. Dacă mergeam pe jos dus-întors, aş fi parcurs cam cincisprezece kilometri, ceea ce ar fi trebuit să contracareze efectele mesei pe care o mâncasem. Mă simţeam sătulă până în gât, nu doar de mâncare, ci de tot ceea ce văzusem şi simţisem în apartamentul acela. Mobila de modă veche, înghesuită. Tăcerile lui Bill. Dragostea Alfridei, stătătoare ca o mocirlă, nepotrivită şi fără speranţă – din câte îmi putusem da seama – numai din motive de vârstă.

După ce am mers o vreme, senzaţia de greutate din stomac mi-a mai dispărut. Am jurat să nu mai mănânc nimic în următoarele douăzeci şi patru de ore. Am mers spre nord şi spre vest. Oraşul nu era prea mare şi avea forma unui dreptunghi destul de precis. Duminică după-amiaza abia dacă treceau maşini, poate doar pe străzile principale. Uneori traseul meu coincidea pentru câteva sute de metri cu al câte unui autobuz. Trecea atunci pe lângă mine aproape gol, cu doar doi-trei pasageri în el. Oameni pe care nu-i cunoşteam şi care nu mă

cunoşteau. Ce uşurare!

Minţisem, nu mă întâlneam cu nici o prietenă. Prietenele mele plecaseră majoritatea acasă, pe unde locuiau familiile lor. Logodnicul meu avea să se întoarcă abia a doua zi – în drum spre casă, venind de la Ottawa, îşi vizita părinţii la Cobourg. Când ajungeam acasă, n-avea să fie nimeni în clădirea de apartamente – nimeni cu care să trebuiască să-mi dau silinţa să vorbesc sau pe care să-l ascult. N-aveam nimic de făcut.

Mergeam deja de mai bine de o oră când am văzut o drogherie deschisă. Am intrat şi am băut o ceaşcă de cafea. Era reîncălzită, neagră şi amară, cu gust medicinal – exact ceea ce-mi trebuia. Mă simţeam deja uşurată, acum am început să mă simt fericită. Ce fericire să fii singur! Să vezi lumina după-amiezii fierbinţi pe trotuarul de afară, ramurile unui copac de-abia înverzite, aruncând o umbră zgârcită. Să auzi din spatele magazinului sunetele meciului pe care bărbatul care mă servise îl asculta la radio. Nu m-am gândit la povestirea pe care aveam s-o scriu despre Alfrida – nu în particular –, ci la munca pe care voiam s-o fac şi care părea să fie mai curând o încercare de a prinde ceva din aer decât de a construi poveşti. Strigătele oamenilor ajungeau până la mine ca nişte bătăi de inimă, pline de suferinţă. Ca nişte valuri îndepărtate, tulburătoare, distante, spărgându-se într-un sunet aproape neomenesc de resemnare şi de lamentaţie.

Asta era ceea ce-mi doream, acestea erau lucrurile cărora credeam că trebuie să le dau atenţie, aşa voiam să-mi trăiesc viaţa.

CONSOLAREA

După-amiază târziu, Nina jucase tenis pe terenul liceului. După ce Lewis îşi părăsise postul de la şcoală, ea boicotase terenul o vreme, dar asta se întâmplase cu aproape un an în urmă, iar prietena ei Margaret, tot o profesoară ieşită la pensie, a cărei plecare din liceu fusese obişnuită şi ceremonioasă, spre deosebire de a lui Lewis, o convinsese să joace din nou.

— Mai bine ieşi cât mai poţi.

Margaret nu mai era în şcoală când începuseră necazurile lui Lewis şi scrisese din Scoţia o scrisoare în sprijinul lui. Dar ea era o persoană cu simpatii atât de largi, atât de deschisă şi cu prieteni atât de diverşi, încât tot ce se putea ca scrisoarea să nu fi atârnat prea greu. Să fie socotită doar o dovadă în plus a amabilităţii lui Margaret.

— Ce face Lewis? întrebă ea în timp ce Nina o ducea acasă cu maşina în după-amiaza aceea.

— Supravieţuieşte.

Soarele coborâse deja aproape până la buza lacului. Unii copaci care nu-şi scuturaseră încă frunzele păreau facle aurii în lumină, dar căldura văratică a după-amiezii dispăruse. Tufişurile din faţa casei lui Margaret erau înfăşate în pânză de sac ca nişte mumii.

Această oră a zilei o ducea pe Nina cu gândul la plimbările pe care ea şi Lewis le făceau cândva după şcoală, înainte de cină. Plimbări scurte, pentru că zilele se întunecau, în lungul drumeagurilor din afara oraşului şi pe rambleuri vechi de cale ferată. Dar presărate cu toate acele observaţii specifice, rostite sau nu cu voce tare, pe care ea le învăţase sau le absorbise de la Lewis. Gândaci, larve, melci, soiuri de muşchi, stufărişul din canal şi popenchii din iarbă, urmele de animale, arbuştii de călin dulce şi merişor – un caleidoscop răsucit în fiecare zi puţin altfel. Şi fiecare zi venind cu un pas mai aproape de iarnă – o tot mai mare frugalitate, o vestejire.

Casa în care locuiau Nina şi Lewis fusese construită în anii 1840, aproape de trotuar, în stilul vremurilor acelora. Din sufragerie sau din camera de zi se auzeau nu numai paşii, ci şi conversaţiile de pe stradă. Nina se aşteptase ca Lewis să audă uşa maşinii închizându-se.

Intră fluierând cum putu ea mai bine. Iată vine eroul cuceritor.

— Am câştigat! Am câştigat! Lewis?

Dar, în timp ce ea era plecată, Lewis murea. De fapt, îşi lua viaţa. Pe noptieră zăceau patru ambalaje de plastic, dublate cu foiţă de aluminiu. Fiecare adăpostise două analgezice. Lângă ele erau alte două, neatinse, în care încă se vedeau capsulele albe bombate. Când avea să le ia în mână, mai târziu, Nina avea să descopere că unul din ele avea o urmă pe foiţă, ca şi cum Lewis ar fi început să o zgârie cu

unghia, dar apoi ar fi renunţat, hotărând poate că luase destule sau căzând în clipa aceea în inconştienţă.

Paharul lui cu apă era aproape gol. Nu vărsase deloc.

Vorbiseră despre asta. Căzuseră de acord asupra planului, dar considerându-l întotdeauna un lucru posibil – cert – în viitor. Nina presupusese mereu că ea avea să fie acolo, şi că totul avea să primească un fel de consfinţire ceremonială. Muzică. Pernele aranjate şi un scaun tras aproape de pat, pentru ca ea să-i poată ţine mâna. La două lucruri nu se gândise – la faptul că lui îi displăceau profund ceremoniile de orice fel şi la povara pe care participarea la un asemenea act ar fi pus-o pe umerii ei. Întrebările care i-ar fi fost puse, părerile exprimate, pericolul în care s-ar fi aflat ca părtaşă la aşa ceva.

Procedând astfel, el îi lăsase cât mai puţine lucruri de ascuns.

Nina căută un bilet. Ce credea că ar fi putut el să-i spună? De instrucţiuni nu avea nevoie. În mod sigur nu avea nevoie de vreo explicaţie, şi cu atât mai puţin de scuze. Un bilet n-ar fi putut să-i comunice nimic pe care ea să nu-l ştie deja. Chiar şi la întrebarea „de ce atât de curând?“ putea să găsească singură răspuns. Vorbiseră – sau el îi vorbise – despre pragul neputinţei, durerii sau dezgustului devenite intolerabile şi despre cât era de important să recunoşti acel prag, nu să-l treci pe nesimţite. Mai bine mai devreme decât mai târziu.

Dar i se părea la fel de imposibil ca el să nu mai aibă nimic să-i spună. Se uită întâi pe podea, crezând că el măturase poate hârtia de pe noptieră cu mâneca pijamalei, când pusese pentru ultima oară jos paharul cu apă. Sau poate că avusese grijă să nu se întâmple aşa ceva, şi ca atare ea se uită sub postamentul veiozei. Apoi în sertarul noptierei. Apoi sub papucii lui – şi în interiorul lor. Luă în mână şi scuturăcartea pe care o citea el în vremea din urmă, o carte de paleontologie despre ceea ce ea îşi amintea că se numeşte explozia din cambrian a formelor de viaţă multicelulară.

Nimic.

Începu să caute cu înfrigurare în aşternuturi. Dădu la o parte pilota, apoi cearşaful. Şi iată-l pe el, în pijamaua bleumarin pe care i-o cumpărase cu vreo două săptămâni în urmă. Se plânsese că-i era frig – el, căruia nu-i fusese niciodată frig în pat înainte – aşa că ea se dusese şi-i luase cea mai scumpă pijama din magazin. O cumpărase pe aceea pentru că mătasea era în acelaşi timp uşoară şi călduroasă şi pentru că toate celelalte pijamale pe care le văzuse – în dungi sau imprimate cu mesaje năstruşnice ori răutăcioase – îi sugeraseră imaginea unor bătrâni sau a unor soţi tipici pentru benzile desenate, fiinţe resemnate, în papuci roşi de casă. Pijamaua era aproape de culoarea cearşafurilor, aşa că ea văzu doar puţin din el. Tălpile picioarelor, încheieturile, ceafa, capul. Zăcea pe o rână, cu spatele la ea. Preocupată încă de

bilet, ea mişcă perna, i-o smuci de sub cap.

Nu. Nu.

Căzând de pe pernă pe saltea, capul produse un sunet anume, un sunet mai greu decât s-ar fi aşteptat ea să audă. Şi acesta, împreună cu întinderea pustie a cearşafului, păru să fie dovada finală că cerceta în zadar.

Pastilele îl adormiseră probabil, îi anulaseră pe nesimţite mecanismele interioare, aşa că nu avea privirea fixă sau corpul contorsionat nefiresc. Gura îi era întredeschisă, dar uscată. Ultimele două luni îl schimbaseră mult – şi abia acum ea îşi dădu seama cât de mult. Până atunci, cât timp stătea cu ochii deschişi, sau chiar când dormea, eforturile lui reuşiseră să dea constant iluzia că stricăciunile erau doar temporare – că faţa bărbatului de şaizeci şi doi de ani, viguros, întotdeauna potenţial agresiv, era în continuare acolo, sub creţurile pielii albăstrii, înşelând vigilenţa glacială a bolii. Nu conformaţia oaselor dăduse întotdeauna feţei lui caracterul acela energic şi plin de viaţă, ci ochii adânci, strălucitori, gura mobilă şi uşurinţa expresiei, spectacolul acela veşnic schimbător de cute ale pielii care compuneau repertoriul lui – zeflemea, neîncredere, răbdare ironică, dezgust îndurerat. Repertoriul din sala de clasă – extins uneori şi în afara ei.

Dar acum nu mai era nimic. Acum, după aproape două ore de la moarte (căci se apucase probabil de treabă imediat după ce plecase ea, nevrând să rişte să nu încheie până la întoarcerea ei), acum era limpede că emacierea şi destrămarea triumfaseră şi că faţa lui era descărnată. Ferecată parcă definitiv, distantă, îmbătrânită şi infantilă – asemănătoare poate cu faţa unui copil născut mort.

Boala avea trei variante de debut. Una viza mâinile şi braţele. Degetele amorţeau şi deveneau nătânge, nu mai reuşeau să apuce decât pieziş şi apoi deloc. Sau picioarele puteau să cedeze primele, începând să se împiedice, refuzând în scurt timp să păşească pe trepte sau chiar peste margini de covor. Al treilea şi probabil cel mai rău soi de atac era lansat asupra gâtului şi a limbii. Înghiţitul devenea nesigur, temător, ameninţând cu înecarea, iar vorbirea se transforma într-un flux împiedicat, plin de cocoloaşe de silabe care nu se puteau rostogoli afară din gât. Întotdeauna erau afectaţi mai întâi muşchii voluntari, şi, la început, asta păruse într-adevăr un rău mai mic. Nici un fel de rateuri ale inimii sau creierului, nici un semnal transmis anapoda, nici o transmutaţie maliţioasă a personalităţii. Vederea, auzul, gustul, pipăitul şi, în primul rând, inteligenţa rămâneau viguroase şi active ca întotdeauna. Creierul continua să monitorizeze febril avariile periferice, centralizând defecţiunile şi momentele terminale. Nu era oare de preferat aşa?

Bineînţeles, spusese Lewis. Dar numai pentru şansa de a acţiona pe

care ţi-o oferă.

La el, problemele începuseră cu muşchii de la picioare. Se înscrisese într-o grupă de exerciţii fizice pentru vârsta a treia (deşi îi displăcuse profund ideea), ca să vadă dacă putea să-i silească să revină la o funcţionare normală. Vreme de o săptămână sau două crezuse că reuşeşte. Dar apoi apăruseră senzaţia picioarelor de plumb, mersul târşâit şi împiedicat şi, la scurt timp după aceea, diagnosticul. De îndată ce-l aflaseră, el şi Nina stătuseră de vorbă despre ceea ce era de făcut când avea să vină vremea. La începutul verii, Lewis mergea deja în două cârje. Până la sfârşitul ei, nu mai mergea deloc. Dar mâinile îi erau încă în stare să întoarcă paginile unei cărţi şi să mânuiască, anevoie, e drept, furculiţa, lingura sau stiloul. Ninei i se părea că vorbeşte la fel ca înainte, deşi cei care-i vizitau nu-l înţelegeau întotdeauna. El hotărâse oricum că vizitele altora trebuiau să înceteze. Regimul alimentar i se schimbase, pentru a-i uşura înghiţirea, şi uneori erau zile întregi când nu avea nici o dificultate la mâncat.

Nina se interesase de un scaun cu rotile. El nu se împotrivise. Nu mai discutau despre ceea ce numiseră Marea Stingere. Ea se întrebase chiar dacă nu cumva intrau – sau el intra – într-o fază despre care ea citise, o schimbare care se producea uneori cu oamenii în toiul unei boli fatale. O anumită cantitate de optimism care se lupta să iasă la suprafaţă, nu pentru că era justificată, ci pentru că întreaga experienţă se transformase într-un fapt real, nu mai era o abstracţiune, pentru că strategiile de supravieţuire deveniseră permanente, şi nu mai erau o simplă sâcâială.

Sfârşitul nu a venit încă. Trăieşte clipa. *Carpe diem.*

Genul acesta de evoluţie părea atipic pentru Lewis. Nina nu l-ar fi crezut capabil nici de cea mai utilă autoiluzionare. Dar nu şi l-ar fi putut imagina nici învins de degradarea fizică. Iar acum, dacă se întâmplase ceva ce păruse atât de improbabil, nu s-ar fi putut să urmeze şi altele? Nu era oare posibil ca modificările care se petrecuseră cu alţi oameni să-l ajungă şi pe el? Speranţele ascunse, fuga de realitate, înţelegerile furişe?

Nu.

Nina luă cartea de telefon de lângă pat şi căută „pompe funebre“, o sintagmă pe care bineînţeles nu o găsi. „Servicii funerare.“ Exasperarea pe care o simţi descoperind asta fu asemănătoare cu aceea pe care o împărţea de obicei cu Lewis. Pompe funebre, ce Dumnezeu, ce e greşit în „pompe funebre“?

Se întoarse către el şi văzu cum îl lăsase, dezvelit, complet neajutorat. Înainte să apeleze numărul, îl acoperi la loc cu cearşaful şi pilota.

O voce de bărbat tânăr o întrebă dacă medicul era acolo – sau plecase deja?

— N-a fost nevoie de medic. Când am ajuns acasă l-am găsit mort.

— Când s-a întâmplat asta?

— Nu ştiu… acum douăzeci de minute.

— L-aţi găsit decedat? Deci… cum se numeşte medicul dumneavoastră? îl sun şi vi-l trimit.

În discuţiile lor foarte aplicate despre sinucidere, Nina şi Lewis nu discutaseră niciodată, îşi aminti ea, dacă gestul lui avea să fie ţinut secret sau făcut public. Nina era sigură că, într-un fel, Lewis ar fi vrut să se afle. Să se ştie că aceasta fusese ideea lui despre cum se putea face faţă în mod onorabil şi echilibrat situaţiei în care ajunsese independent de voinţa lui. Dar, într-un alt fel, s-ar fi putut ca el să nu se împace cu o asemenea dezvăluire. Lewis n-ar fi vrut ca cineva să creadă că gestul lui fusese provocat de pierderea slujbei, de eşecul în bătălia pe care o dăduse la şcoală. Că depusese armele din pricina înfrângerii de acolo – asta l-ar fi înfuriat la culme.

Nina înşfăcă blisterele de pe noptieră – şi pe cele încă pline, şi pe cele goale –, le aruncă în toaletă şi trase apa.

Angajaţii de la pompe funebre erau nişte tineri localnici, spătoşi, foşti elevi ai lui Lewis, puţin mai fâstâciţi decât voiau s-o arate. Pe medic, tânăr şi el, Nina nu-l cunoştea. Se dovedi că doctorul lui Lewis plecase în vacanţă în Grecia.

— O binecuvântare, aşadar, spuse el după ce află despre ce era vorba.

Nina fu surprinsă să-l audă recunoscând atât de deschis lucrul acesta şi se gândi că, dacă l-ar fi putut auzi, Lewis ar fi adulmecat poate aici izul dezagreabil al convingerilor religioase. Ceea ce medicul spuse după aceea fu însă mai puţin surprinzător.

— Vreţi să staţi de vorbă cu cineva? Avem oameni care… ştiţi ce vreau să spun… ar putea să vă ajute să vă limpeziţi starea de spirit.

— Nu, nu. Mulţumesc, sunt bine.

— Locuiţi aici de multă vreme? Aveţi prieteni la care puteţi apela?

— A, da. Desigur.

— O să sunaţi pe cineva acum?

— Da, spuse Nina.

Minţea. De îndată ce doctorul, cioclii şi Lewis părăsiră casa – Lewis purtat ca o mobilă, înfăşurat în pânză, ca să nu fie lovit –, ea simţi că trebuie să-şi reia căutarea. I se părea acum că fusese o prostie să se rezume la împrejurimile patului. Se trezi scotocindu-şi buzunarele halatului, care-i atârna pe uşa de la dormitor. Ar fi fost un loc foarte bun, pentru că ea şi-l punea în fiecare dimineaţă grăbindu-se să fiarbă cafeaua şi pentru că întotdeauna cotrobăia prin buzunare după un Kleenex sau un ruj. Atâta că, pentru asta, el ar fi trebuit să se ridice din pat şi să traverseze camera – el, care de câteva săptămâni nu mai era în stare să facă un pas fără ea.

Dar de ce era neapărat ca biletul să fi fost compus şi pus bine ieri? N-ar fi fost logic să fie scris şi ascuns cu săptămâni în urmă, mai ales pentru că el nu ştia cât de rapid i se va deteriora scrisul? Şi, dacă aşa stăteau lucrurile, biletul putea fi oriunde. În sertarele biroului ei – acolo unde răscolea acum; sau sub sticla de şampanie, pe care ea o cumpărase ca s-o bea amândoi de ziua lui şi o pusese pe comodă, ca să-i amintească de data aceasta cu două săptămâni înainte; sau între paginile oricăreia dintre cărţile pe care ea le deschisese în ultimele zile. El o întrebase de fapt, cu puţin timp în urmă: „Ce mai citeşti de una singură?“. Voia să spună, pe lângă cartea pe care i-o citea lui – *Frederic cel Mare* de Nancy Mitford. Pentru Lewis, ea prefera cărţi interesante de istorie – el n-ar fi acceptat literatură – şi cărţile de biologie i le lăsase să le răsfoiască singur. Atunci îi răspunsese: „Nişte povestiri japoneze“ şi îi arătase coperta. Acum aruncă deoparte alte cărţi ca s-o găsească pe aceea, o apucă de cotor şi-i scutură paginile. Fiecare carte pe care o scosese avu apoi parte de acelaşi tratament. Pernele de pe fotoliul unde stătea de obicei să citească fură aruncate la podea, ca ea să poată vedea ce era în spatele lor. Până la urmă, şi pernele de pe canapea avură aceeaşi soartă. Răsturnă boabele de cafea din recipientul lor metalic, pentru cazul când el (într-un acces năstruşnic?) ar fi ascuns vreun răvaş de rămas-bun înăuntru.

Nu-şi dorise pe nimeni alături de ea, pe nimeni care să fie martor la căutarea aceasta – deşi o făcuse cu toate luminile aprinse şi cu perdelele trase. Pe nimeni care să-i aducă aminte că trebuia să se stăpânească. Se întunecase deja de ceva vreme când îşi dădu seama că ar fi fost cazul să mănânce ceva. Ar fi putut s-o sune pe Margaret. Dar nu făcu nimic. Se sculă să tragă perdelele, însă, în loc de asta, stinse luminile.

Nina avea puţin peste un metru nouăzeci. Din adolescenţă, profesorii de sport, consilierii şcolari, prietenele îngrijorate ale mamei sale o îndemnaseră să se dezbare de obiceiul de a sta cocoşată. Ea îşi dăduse toată silinţa, dar, când se uita la fotografiile ei, era chiar şi acum îngrozită să vadă cât de pliabilă se străduise să devină – umerii adunaţi în faţă, capul înclinat pe o parte, o atitudine generală de însoţitoare amabilă. În tinereţe se obişnuise cu întâlnirile aranjate de alţii, cu prietenele care îi făceau cunoştinţă cu bărbaţi înalţi. Nimic altceva părea să nu mai conteze la un bărbat – atâta vreme cât avea peste un metru nouăzeci, trebuia neapărat împerecheat cu Nina. Destul de des, ea se simţea iritată de situaţie – la urma urmei, un bărbat înalt putea să aleagă, în timp ce Nina, tot gârbovită şi zâmbitoare, se trezea potopită de ruşine.

Cel puţin, părinţii ei se purtau ca şi cum ceea ce făcea o privea în exclusivitate. Erau amândoi medici şi locuiau într-un oraş din Michigan. Nina stătu cu ei după ce absolvi facultatea, predând latină

la liceul local. În vacanţe călătorea în Europa cu prietenele de facultate care nu fuseseră încă alese drept neveste sau neveste de-a doua şi care probabil nici n-aveau să fie. În timp ce hoinăreau prin munţii Cairngorm{22}, ea şi trupa ei se împrieteniseră cu un grup de hippy temporari, australieni şi neozeelandezi, al căror conducător părea să fie Lewis. El era cu câţiva ani mai în vârstă decât restul, nu atât un hippy, cât un hoinar înrăit şi cel pe care toată lumea îl chema de fiecare dată când apăreau dispute şi dificultăţi. Nu era teribil de înalt – avea cu aproape zece centimetri mai puţin ca Nina –, dar se ataşă de ea şi o convinse să-şi schimbe itinerariul şi să vină cu el, şi el însuşi îşi lăsă fericit trupa să se descurce singură.

Se dovedi că era sătul de hoinăreală şi că avea o diplomă perfect acceptabilă în biologie şi un atestat de profesor obţinut în Noua Zeelandă. Nina îi povesti despre micul oraş de pe coasta estică a lacului Huron din Canada, unde, în copilărie, fusese în vizită la nişte rude. Descrise copacii înalţi ce străjuiau străzile, casele vechi şi simple, apusurile deasupra lacului – un loc ideal pentru o viaţă împreună, unde, datorită apartenenţei ţării la Comunitatea Britanică, lui Lewis i-ar fi fost poate mai uşor să-şi găsească o slujbă. Şi, într-adevăr, căpătară amândoi slujbe la liceu – deşi Nina renunţă la profesorat câţiva ani mai târziu, când latina încetă să se mai predea. Ar fi putut să ia cursuri de perfecţionare, să înveţe să predea altceva, dar ea fu, în secret, foarte bucuroasă că nu mai trebuia să lucreze în acelaşi loc şi în aceeaşi breaslă cu Lewis. Forţa personalităţii lui, stilul lui provocator de predare îi aduceau nu doar prieteni, ci şi duşmani, şi ea se simţi uşurată să nu se mai afle în miezul tuturor problemelor.

Amânaseră destul de mult să aibă un copil. Nina suspecta că erau amândoi puţin prea orgolioşi – nu le plăcea ideea de a-şi asuma identitatea uşor comică şi împuţinată de mamă sau tată. Amândoi – dar Lewis în particular – erau admiraţi de elevi pentru cât de mult se deosebeau de adulţii cu care tinerii aveau de a face acasă. Erau mai energici mental şi fizic, mai complecşi, mai însufleţiţi şi mai capabili de a vedea binele din viaţă. Ea se înscrisese într-un cor. Dădeau multe recitaluri în biserici, şi aşa află ea cât de profund îi displăceau lui Lewis asemenea locuri. Ea replica de obicei că deseori nu aveau unde să cânte în altă parte şi că asta nu însemna că muzica era religioasă (deşi argumentul ţinea mai puţin în clipa când interpretau *Mesia*{23}). Îl numea pe el demodat şi afirma că religiile nu mai puteau provoca prea multe daune în ziua de azi. Aşa începuse la un moment dat o ceartă mare între ei. Trebuiseră să se repeadă şi să închidă ferestrele, pentru ca vocile lor ridicate să nu răbufnească afară pe trotuar în serile calde de vară.

Certurile acestea erau uluitoare, căci dezvăluiau nu doar cât de mult conta pentru el să nu fie prins pe picior greşit, ci şi că ea însăşi era la

fel de incapabilă de a abandona o disensiune care se transforma într-o adevărată vrajbă. Nici unul dintre ei nu ceda, agăţat cu îndârjire de propriile principii.

Nu poţi accepta că oamenii sunt diferiţi, de ce lucrul ăsta e atât de important?

Dacă nici lucrul ăsta nu e important, atunci nu există nimic important pe lume.

Aerul părea să se învârtoşeze de duşmănie. Şi totul din cauza unei probleme fără soluţie. Merseră la culcare fără să schimbe o vorbă, se despărţiră tot fără o vorbă a doua zi dimineaţă şi în timpul zilei fură copleşiţi de frică – ea, că el ar putea să nu mai vină acasă niciodată, el, că, atunci când se va întoarce, n-o va mai găsi. Avură însă noroc. Se întâlniră după-amiază târziu, palizi de remuşcare, tremurând de dragoste, ca şi cum ar fi scăpat în ultima clipă de un cutremur şi acum se plimbau printre dărâmături cu sufletul dezgolit.

Nu fu însă ultima oară. Nina, crescută într-un spirit împăciuitor, se întrebă dacă aşa arăta o viaţă normală. Nu putea discuta asta cu el – împăcările lor erau dominate de un sentiment de recunoştinţă, prea afectuoase şi ridicole. El o numea „Scumpa lui Nina-Haina“, iar ea îi spunea „Lewis Vreme Bună “[{24}].

Cu câţiva ani înainte, pe marginea drumurilor începuse să apară un nou tip de panouri. Multă vreme stătuseră cele care îndemnau la convertire sau cele menite să descurajeze avorturile, cu o inimă mare roz şi alături linia bătăilor cardiace întrerupte. Acum începuseră să apară texte din Facere:

La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul.

Şi a zis Dumnezeu: „Să fie lumină!“. Şi a fost lumină.

Şi a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; a făcut bărbat şi femeie.

*

De obicei, alături de cuvinte era pictat un curcubeu, un trandafir sau vreun alt simbol al minunăţiei paradisului.

— Ce sens au toate astea? întrebă Nina. E oricum o schimbare. De la „Dumnezeu aşa a iubit lumea“.

— E creaţionism, spuse Lewis.

— Asta am înţeles. Dar vreau să spun, de ce apare pe panouri peste tot?

Lewis spuse că apăruse un curent care milita ferm pentru întărirea credinţei în sensul literal al genezei.

— Adam şi Eva. Vechile tâmpenii.

El nu părea prea tulburat de asta – nu mai mult decât ar fi putut fi de scena naşterii instalată în fiecare an de Crăciun nu în faţa vreunei biserici, ci pe peluza dinaintea clădirii primăriei. Proprietatea bisericii

era una, spunea el, a oraşului, alta. Educaţia de quaker a Ninei nu pusese mare accent pe Adam şi Eva, aşa că, atunci când ajunse acasă, ea scoase Biblia regelui Iacob şi citi toată povestea de la un cap la altul. Fu încântată de desfăşurarea maiestuoasă a primelor şase zile – despărţirea apelor, facerea soarelui şi a lunii, apariţia târâtoarelor pe pământ şi a păsărilor în aer şi aşa mai departe.

— E foarte frumoasă, spuse ea. E poezie de cea mai bună calitate. Oamenii ar trebui s-o citească.

El spuse că nu era nici mai bună, nici mai rea decât oricare din sumedenia de mituri ale creaţiei

Răspândite prin toate colţurile lumii şi că era sătul până peste cap să audă cât e de frumoasă şi că e poezie pură.

— Praf în ochi, spuse el. Îi doare pe ei exact în cot de poezie.

Nina râse.

— Colţurile lumii, spuse ea. Ce fel de vorbe sunt asta din gura unui om de ştiinţă? Pun pariu că le-ai luat din Biblie.

Când şi când ea îndrăznea să-l tachineze pe tema asta. Dar trebuia să aibă grijă să nu meargă prea departe. Trebuia să fie atentă la momentul în care totul devenea pentru el o ameninţare mortală, o insultă dezonorantă.

Din când în când, Nina găsea câte o broşură în cutia poştală. N-o citea de la un cap la altul, şi o vreme crezu că toată lumea primeşte aşa ceva, pe lângă veşnicele pliante despre vacanţe tropicale cu preţ redus şi alte chilipiruri vulgare. Apoi află că Lewis primea aceleaşi pliante la şcoală – „propagandă creaţionistă“, cum îi spunea el –, lăsate special pe biroul lui sau îndesate în micul lui dulăpior din cancelarie.

— Copiii au acces la biroul meu, dar cine naiba îmi umple cutia poştală? îl întrebă el pe director.

Directorul spuse că nu-şi putea da seama, că şi el primea aşa ceva. Lewis pomeni numele a doi profesori din personalul şcolii, un cuplu de cripto-creştini, după expresia lui, şi directorul adăugă că nu merita să se enerveze pentru atâta lucru, putea oricând să arunce hârtiile alea.

În clasă i se puneau întrebări. Bineînţeles, i se puseseră întotdeauna. Era inevitabil, spunea Lewis. Vreo fătucă greţoasă care făcea pe sfânta sau vreun deştept care încerca să răstoarne carul teoriei evoluţioniste. Lewis avea metodele lui verificate de a gestiona asemenea situaţii. Le spunea celor care-l întrerupeau că, dacă voiau versiunea religioasă a istoriei lumii, n-aveau decât să meargă la Şcoala Creştină Separată din oraşul vecin, unde ar fi fost primiţi cu braţele deschise. Când întrebările deveniră mai frecvente, adăugă că existau autobuze care mergeau acolo şi că erau liberi să-şi strângă cărţile şi caietele şi să plece chiar în clipa aceea dacă la asta le stătea gândul.

— Şi mai duceţi-vă… încheie el.

Ulterior se iscară discuţii – dacă Lewis spusese cu adevărat „dracului“ sau doar lăsase cuvântul să atârne în aer. Dar, chiar şi dacă nu l-ar fi rostit, în mod sigur jignise, pentru că toată lumea ştia cum putea fi încheiată propoziţia.

Elevii încercau să schimbe macazul în vremea din urmă.

— Nu vrem neapărat o interpretare religioasă, domnule. Ne întrebam doar de ce nu-i acordaţi o importanţă egală.

Lewis se lăsase târât în discuţia aceasta în contradictoriu.

— Pentru că sunt aici ca să vă învăţ ştiinţă, nu religie.

Asta spusese el că spusese. Dar erau şi din cei care îi reproduceau cuvintele astfel: „Pentru că nu sunt aici ca să vă învăţ tâmpenii“. Şi, într-adevăr, într-adevăr, spunea el, după a patra sau a cincea întrerupere, după ce i se punea aceeaşi întrebare în formulări uşor diferite („Credeţi că ne strică să aflăm şi cealaltă versiune a lucrurilor? Dacă suntem învăţaţi ateismul, nu e ca şi cum ni s-ar preda tot un fel de religie?“), cuvântul ar fi putut să-i scape, şi, provocat fiind, el nu-şi ceruse scuze că-l folosise.

— Întâmplător, eu sunt şeful în clasa asta şi eu decid ce vi se predă.

— Credeam că Dumnezeu e şeful, domnule.

Câţiva fură daţi afară din clasă. Sosiră părinţii, să discute cu directorul. Sau poate avuseseră de gând să discute cu Lewis, dar directorul avu grijă ca asta să nu se întâmple. Lewis află de întrevederile acelea abia ulterior, din comentarii făcute mai mult sau mai puţin în glumă în cancelarie.

— Nu-ţi face probleme, spuse directorul. Se numea Paul Gibbings şi era cu câţiva ani mai tânăr decât Lewis. Au pur şi simplu nevoie să-i asculte cineva. Trebuie să-i înveselim niţel.

— I-aş fi înveselit eu, spuse Lewis.

— Mda. Nu cred că la veselia asta mă gândeam.

— Ar fi cazul să punem un semn: „Interzis accesul cu animale şi cu părinţi“.

— Cam aşa ceva, spuse Paul Gibbings, oftând amiabil. Dar bănuiesc că au şi ei drepturile lor.

În ziarul local începură să apară scrisori. Una la fiecare două săptămâni, semnată „Un părinte îngrijorat“, sau „Un contribuabil creştin“, sau „Încotro?“. Erau bine scrise, clar structurate, cu argumente competente, ca şi cum ar fi fost toate opera aceleiaşi mâini, împuternicită de alţii. Subliniau faptul că nu toţi părinţii îşi pot permite taxele şcolilor creştine private, dar că toţi plăteau taxe către stat. Meritau aşadar ca fiii şi fiicele lor să fie educaţi în şcolile publice într-un fel care să nu le jignească sau să nu le atace în mod deliberat credinţele religioase. Într-un limbaj ştiinţific, unele dintre ele explicau că ceea ce se ştie a fost greşit interpretat şi că descoperirile care

păreau să susţină teoria evoluţionistă confirmau de fapt versiunea biblică. Urmau excerpte din texte biblice care preziceau falsele învăţături din ziua de azi şi felul cum ele încurajau abandonarea tuturor regulilor de viaţă decentă.

În timp, tonul se schimbă; începu să clocotească de mânie. Guvernul şi clasele de copii erau conduse de agenţii Antihristului. Ghearele lui Satan se întindeau către sufletele copiilor, care erau de fapt siliţi să repete, la lucrări, doctrinele damnării.

— Care este diferenţa dintre Satan şi Antihrist, presupunând că există? întrebă Nina. Quakerii erau foarte neglijenţi în privinţa asta.

Lewis zise că asta-i mai lipsea, ca ea să ia totul în glumă.

— Scuze, spuse ea grav. Cine crezi că scrie toate astea? Vreun pastor?

El spuse că nu, probabil lucrurile fuseseră mai bine organizate. O campanie atent orchestrată de undeva de la un centru, care furniza scrisorile, trimise apoi de la adrese locale. Se îndoia că impulsul iniţial venise din clasa lui. Era un plan mai general, îndreptat împotriva şcolilor, probabil în regiunile

Unde existau şanse mari ca opinia publică să aprobe protestele.

— Deci, nu e o chestiune personală?

— Asta nu e o consolare.

— Nu e? Eu aş fi zis că e.

Cineva scrise „Focul Gheenei“ pe maşina lui Lewis. Nu cu vopsea din spray – doar cu degetul, în praf.

Orele lui de la clasa terminală începură să fie boicotate de o minoritate de elevi, care se aşezau pe podea alături de uşă, înarmaţi cu bilete de la părinţii lor. Când Lewis începea să predea, ei începeau să cânte:

Tot ce-i bun şi frumos pe lume,
Toate fiinţele mari şi mici,
Toate gândurile noastre înţelepte
Pe toate le-a făcut Domnul Dumnezeu. {25}

Directorul invocă o regulă care interzicea elevilor să stea pe jos în şcoală, dar nu le ceru să intre înapoi în clasă. Trebuiră să se ducă într-o magazie de lângă sala de sport, unde continuară să cânte. Aveau şi alte imnuri pregătite. Vocile li se amestecau deoncertant cu instrucţiunile răguşite date de profesorul de sport şi cu duduitul tălpilor pe podeaua sălii.

Într-o luni dimineaţă, pe biroul directorului apăru o petiţie, şi, în acelaşi timp, un exemplar fu livrat redacţiei ziarului local. Fuseseră strânse semnături nu numai de la părinţii copiilor implicaţi, ci şi de la membrii diverselor congregaţii religioase din oraş. Majoritatea aparţineau enoriaşilor unor biserici fundamentaliste, dar erau câteva

şi de la uniţi, anglicani şi prezbiterieni.

În petiţie nu era vorba de nici un foc al Gheenei, de nici un Satan sau Antihrist. Nu se cerea decât ca versiunea biblică a originilor să fie tratată la egalitate cu celelalte, să fie luată în considerare, în mod respectuos, ca o posibilitate.

„Noi, subsemnaţii, credem că Dumnezeu a fost dat la o parte prea multă vreme."

— Aiurea! spuse Lewis. Ei nu cred în egalitate. Nu sunt decât nişte absolutişti. Nişte fascişti.

Paul Gibbings venise să le facă o vizită acasă Ninei şi lui Lewis. Nu voia să discute problema într-un loc unde puteau fi spionaţi. (Una dintre secretare era membră a Capelei Biblice.)

— M-au adus la limita răbdării, afurisiţii! spuse el.

— Dă-mă afară! replică Lewis. Angajează pe unul din creaţioniştii ăia amărâţi.

„Nemernicului ăstuia îi place ce se întâmplă", îşi zise Paul. Dar se stăpâni. Zilele astea nu prea părea să facă altceva decât să se stăpânească.

— N-am venit aici ca să discutăm despre asta. Sunt o grămadă de oameni care o să fie de părere că tipii ăştia sunt pur şi simplu rezonabili. Inclusiv oameni din consiliul de administraţie.

— Foarte bine, fă-i fericiţi! Dă-mă afară! Întoarce-te la Adam şi Eva!

Nina le aduse cafea. Paul îi mulţumi şi încercă să-i surprindă privirea, ca să vadă de partea cui era. Dar fără succes.

— Da, sigur, spuse. N-aş putea nici dac-aş vrea. Şi nu vreau. Sindicatul mi-ar urmări orice mişcare. Ne-am trezi cu scandaluri în toată regiunea, s-ar putea ajunge la greve… Trebuie să ne gândim la copii.

Ai fi zis că asta trebuia să-l atingă pe Lewis – gândul la copii. Dar el o ţinea pe-a lui, ca de obicei.

— Întoarce-te la Adam şi Eva! Cu sau fără frunzele de smochin.

— Vreau doar să te rog să compui o scurtă declaraţie în care să spui că asta e o interpretare diferită a istoriei şi că unii cred într-un lucru, iar alţii, în altul. Concentrează povestea facerii în cincisprezece-douăzeci de minute şi citeşte-o tare. Dar fă-o cu respect. Îţi dai seama care-i problema, nu? Oamenii se simt dispreţuiţi. Şi chestia asta nu le place.

Lewis rămase tăcut un timp, suficient ca să nască speranţe – în Paul şi poate şi în Nina, cine-ar fi putut spune? —, dar această lungă pauză se dovedi doar o tactică menită să sublinieze abjecţia unei asemenea sugestii.

— Deci? întrebă Paul prudent.

— Sunt gata să citesc toată cartea Facerii cu voce tare, dacă vrei, dar apoi am s-o proclam un talmeş-balmeş de fanfaronadă tribală şi de

noţiuni teologice împrumutate în principal de la alte culturi, mai dezvoltate…

— Mituri, spuse Nina. Un mit, la urma urmei, nu e un neadevăr, e doar…

Paul crezu că n-avea rost să-i dea prea mare atenţie. Lewis nu-i dădea.

Lewis scrise o scrisoare la ziar. Prima jumătate era temperată şi erudită, descria mişcarea continentelor, formarea şi dispariţia mărilor, începuturile dificile ale vieţii. Microbi străvechi, oceane fără peşti şi ceruri fără păsări. Înflorire şi distrugere, regatul amfibienilor, al reptilelor, al dinozaurilor; schimbările de climă, primele mamifere mici şi şleampăte. Încercare şi eroare, apariţia târzie şi deloc promiţătoare a primatelor, umanoizii ridicându-se pe picioarele din spate şi izbutind să stăpânească focul, ascuţind pietre, marcându-şi teritoriul şi, în fine, într-o goană recentă, construind bărci, piramide şi bombe, dând naştere limbilor şi zeităţilor şi ucigându-se unul pe altul. Certându-se pentru că nu se puteau învoi dacă zeul lor suprem se numea Iehova sau Krisna (aici limbajul devenea colorat) sau dacă aveau voie să mănânce carne de porc, îngenunchind şi urlându-şi rugăciunile către un Moşneag excentric din ceruri, care era foarte interesat de cine câştiga războaiele şi meciurile de fotbal. În fine, în mod uimitor, reuşind să înţeleagă câteva lucruri, începând să se cunoască puţin pe ei înşişi şi universul în care se treziseră că-şi duc veacul, apoi hotărând că le-ar fi mai bine dacă ar da pe apa sâmbetei toată cunoaşterea aceasta obţinută cu greu, l-ar aduce înapoi pe Uncheaşul cel excentric şi ar sili pe toată lumea să îngenuncheze din nou, ca să asculte iar predici şi să creadă în toate balivernele de dinainte, şi, dacă-i pe-aşa, de ce să nu ne întoarcem la pământul plat din mijlocul Universului?

„Al dumneavoastră, Lewis Spiers.“

Redactorul ziarului era străin de oraş şi absolvise recent Facultatea de Jurnalism. Fu fericit să facă valuri şi continuă să tipărească răspunsuri („Dumnezeu nu poate fi luat în râs“, cu semnăturile tuturor enoriaşilor bisericii Capela Biblică, „Un autor care vulgarizează“, de la pastorul tolerant, dar îndurerat al Bisericii Unite, care se simţise insultat de cuvintele „baliverne“ şi „Moşneag excentric“, până când patronul ziarului anunţă că un asemenea tărăboi era demodat, nepotrivit pentru ziar şi-i descuraja pe cei care-şi publicau reclamele în el. „Pune-i capăt“, spuse el.

Lewis scrise o altă scrisoare, de data asta de demisie. Aceasta îi fu acceptată cu regret, afirmă Paul Gibbings – tot în ziar –, pe motive de sănătate.

Lucru adevărat, deşi boala nu era un motiv pe care Lewis însuşi ar fi vrut să-l trâmbiţeze. De câteva săptămâni simţea o slăbiciune în

picioare. Exact în clipele când trebuia să se ridice în faţa clasei şi să păşească hotărât înainte şi înapoi prin faţa elevilor, se simţise tremurând, tânjind să se aşeze. Nu cedase niciodată, dar uneori trebuise să se apuce de spătarul propriului scaun, cu un gest oarecum emfatic. Şi din când în când îşi dădea seama că n-ar fi ştiut să spună unde-i erau tălpile. Dacă ar fi existat covor pe jos, s-ar fi putut împiedica de cea mai măruntă cută, şi chiar şi în sălile de clasă, unde nu erau covoare, o bucată de cretă căzută pe jos sau un creion ar fi însemnat un dezastru.

Suferinţa aceasta îl înfuria. O considera psihosomatică. Nu se lăsase niciodată pradă nervilor în faţa nici unei clase, a nici unui grup. Când i se puse diagnosticul corect, în cabinetul neurologului, ceea ce simţi mai întâi – aşa îi spuse Ninei – fu o ridicolă uşurare.

— Mi-era teamă că sunt nevrotic, spuse el, şi amândoi începură să râdă. Mi-era teamă că sunt nevrotic, dar nu am decât scleroză amiotrofică laterală.

Şi râseră din nou, împiedicându-se pe coridorul tăcut, acoperit cu un covor de pluş, şi intrară în lift unde fură priviţi lung şi cu consternare – căci râsul era ultimul lucru pe care te-ai fi aşteptat să-l auzi aici.

Biroul de pompe funebre LakeShore{26} era o clădire nouă, lungă, din cărămidă aurie – atât de nouă, încât câmpul din jurul ei nu fusese încă transformat în peluze şi peisaj. Dacă n-ar fi fost indicatorul, ai fi zis că era o clinică medicală sau sediul vreunei instituţii de stat. Denumirea nu trimitea la vreun amplasament pe marginea lacului, ci încorpora discret numele de familie al agentului de pompe funebre – Bruce Shore. Unii considerau gestul lipsit de gust. Pe vremea când afacerile se desfăşurau într-una dintre marile case victoriene din oraş şi fuseseră conduse de tatăl lui Bruce, firma era pur şi simplu biroul de pompe funebre Shore. Şi adăpostea de fapt un cămin, cu mai multe camere la etajele unu şi doi, pentru Ed şi Kitty Shore şi pentru cei cinci copii ai lor.

Nimeni nu locuia în această clădire nouă, dar şi aici exista un dormitor cu chicinetă şi duş. Asta pentru cazul când Bruce Shore ar fi găsit mai comod să rămână peste noapte acolo decât să străbată cu maşina cei douăzeci şi cinci de kilometri până la ferma unde el şi soţia lui creşteau cai.

Noaptea trecută exact asta se întâmplase din cauza accidentului de la nord de oraş. O maşină plină cu adolescenţi se lovise de piciorul unui pod. Asemenea lucruri – un şofer cu permisul abia luat sau chiar fără şi toată lumea din automobil beată şi dezlănţuită – se petreceau de obicei primăvara, în perioada ceremoniilor de absolvire, sau în entuziasmul primelor două săptămâni de şcoală, în septembrie. Acum era o perioadă când mai degrabă te aşteptai la gesturi fatale din partea

celor proaspăt veniţi în oraş – surori medicale sosite în anul anterior din Filipine –, surprinşi de prima zăpadă, cu totul neobişnuită pentru ei.

Şi totuşi, într-o noapte foarte frumoasă, şi pe drum uscat, victimele fuseseră doi adolescenţi de şaptesprezece ani, localnici. Exact înainte de asta, venise vestea despre Lewis Spiers. Bruce avusese treabă până peste cap – pregătirea celor doi tineri, pe care trebuia să-i facă să arate cât de cât decent, durase până noaptea târziu. Îşi sunase tatăl. Ed şi Kitty, care îşi petreceau încă verile în casa din oraş, nu plecaseră în Florida, şi Ed venise să se ocupe de Lewis.

Bruce ieşise să alerge puţin, ca să se învioreze. Nu apucase să ia nici măcar micul dejun şi era încă în costumul de trening când o văzu pe doamna Spiers parcându-şi în faţă vechea ei Honda Accord. Se repezi în anticameră să descuie uşa.

Ea era o femeie înaltă şi slabă, cu părul cărunt, dar cu o iuţeală tinerească în mişcări. Nu părea prea afectată în dimineaţa aceasta, deşi el observă că nu se sinchisise să-şi pună pardesiul.

— Scuze, scuze! spuse Bruce. Tocmai m-am întors de la o scurtă alergare. Mă tem că Shirley nu-i aici. Ne pare tare rău de pierderea pe care aţi suferit-o.

— Da, spuse ea.

— Domnul Spiers mi-a fost profesor de ştiinţe în clasele a unsprezecea şi a douăsprezecea, şi n-am să-l uit niciodată. Vreţi să luaţi loc puţin? Ştiu că probabil eraţi întru-câtva pregătită pentru asta, dar e o experienţă pentru care nu eşti niciodată îndeajuns de pregătit. Vreţi să ne ocupăm acum de hârţogăraie sau vreţi mai întâi să vă vedeţi soţul?

— Eu şi Lewis voiam doar o incinerare, spuse ea.

El dădu din cap.

— Sigur. După aceea o să-l ardem.

— Nu. Trebuia să fie ars imediat. Asta şi-a dorit. Credeam că pot să-i iau deja cenuşa.

— Noi nu am primit nici un fel de instrucţiuni în acest sens, spuse Bruce ferm. Am pregătit corpul pentru vizionare. Arată foarte bine, de fapt. Cred că veţi fi mulţumită.

Ea rămase nemişcată şi se uită lung la el.

— Nu vreţi să luaţi loc? spuse el. N-aţi plănuit să vină lumea să-şi ia adio? Să faceţi probabil o slujbă de înmormântare? Foarte multă lume o să vrea să aducă un ultim omagiu domnului Spiers. Să ştiţi că noi am avut aici nişte ceremonii fără nici un fel de conotaţie religioasă. Pur şi simplu venea cineva care ţinea un discurs omagial. Nu un pastor. Sau, dacă nu vreţi nici măcar atât, puteţi pur şi simplu să chemaţi oamenii şi să-i lăsaţi să-şi exprime gândurile. Dumneavoastră hotărâţi dacă lăsaţi cosciugul deschis sau nu. Prin părţile astea,

oamenii tind să prefere să-l lase deschis. Dacă optaţi pentru incinerare, gama de sicrie e, bineînţeles, diferită. Avem sicrie care arată foarte frumos, dar care sunt la un preţ mult mai mic.

Ea stătea şi-l privea.

Problema era că treaba fusese făcută, şi el nu primise nici un fel de instrucţiune că n-ar fi trebuit s-o facă. Fusese o treabă ca oricare alta, pentru care se cuvenea să primească bani. Ca să nu mai vorbim de materiale.

— Vorbesc doar despre ceea ce îmi închipui c-o să vreţi să faceţi după ce vă liniştiţi un pic şi chibzuiţi totul. Noi suntem gata să vă îndeplinim orice dorinţă…

Mă rog, asta era poate o exagerare.

— Dar am procedat astfel pentru că n-am primit nici un fel de instrucţiuni în sens contrar.

O maşină opri afară, se auzi o uşă trântindu-se, şi Ed Shore intră în sala de aşteptare. Bruce se simţi teribil de uşurat. Mai avea foarte multe de învăţat în meseria asta. Mai ales pe partea comunicării cu rudele decedatului.

— Bună, Nina! spuse Ed. Ţi-am văzut maşina. Am vrut doar să trec să-ţi spun că-mi pare rău.

Nina îşi petrecuse noaptea în camera de zi. Bănuia că dormise, dar un somn atât de superficial, încât fusese tot timpul conştientă de locul unde se afla – pe canapeaua din living – şi de locul unde se afla Lewis – la agenţia de pompe funebre.

Acum, când încercă să vorbească, dinţii îi clănţăneau. Se simţi complet luată prin surprindere.

„Voiam să fie incinerat imediat“, asta încerca să spună, şi începu să spună, crezând că vorbeşte normal. Apoi îşi auzi – sau îşi simţi – suspinele şi bâlbâiala incontrolabilă:

— Voiam… voiam… el voia…

Ed Shore o apucă de braţ şi îşi puse cealaltă mână pe după umerii ei. Bruce ridicase şi el mâinile, dar n-o atinse.

— Ar fi trebuit s-o pun să se aşeze, spuse el cu glas plângăreţ.

— Nu-i nimic, zise Ed. Vrei să mergem până la maşina mea, Nina? Hai să iei o gură de aer!

Ed conduse cu geamurile coborâte până în partea veche a oraşului, pe o stradă care se înfunda şi care avea în capăt un loc larg de întors, cu vedere asupra lacului. În timpul zilei, oamenii veneau aici ca să admire peisajul – uneori luându-şi prînzul la pachet –, dar noaptea era un loc al îndrăgostiţilor. Gândul acesta s-ar putea să-i fi venit lui Ed, cum îi veni şi ei, când el parcă maşina.

— Te-ai mai răcorit? zise el. Acum să nu răceşti, fără haină.

Ea spuse cu precauţie:

— Se face cald. Ca ieri.

Nu stătuseră niciodată într-o maşină parcată, nici după lăsarea întunericului, nici în timpul zilei, nu căutaseră niciodată un astfel de loc ca să fie singuri împreună.

Părea un gând ieftin în clipa aceea.

— Îmi pare rău, spuse Nina. Mi-am pierdut controlul. Am vrut doar să spun că Lewis… că noi… că el…

Şi totul reîncepu. Încă o dată – dinţii clănţănind, tremurul necontrolat, cuvintele care se sfărâmau când le rostea. Absolut jalnic, odios. Nici măcar nu era expresia a ceea ce simţea cu adevărat. Înainte fuseseră furie şi frustrare, atunci când vorbise cu Bruce – de fapt, îl ascultase. De data asta se simţea – crezuse că se simţea – calmă şi echilibrată.

Şi de data asta, pentru că rămăseseră singuri, el n-o mai atinse. Începu pur şi simplu să-i vorbească. Nu-ţi face probleme. O să mă ocup eu de toate. Numaidecât. O să am grijă ca totul să iasă cum trebuie. Bun, am înţeles. Incinerare.

*

— Respiră! spuse el. Inspiră! Ţine-ţi răsuflarea! Acum expiră!

— Mă simt bine.

— Sigur că te simţi bine.

— Nu ştiu ce mi se-ntâmplă.

— Şocul e de vină, spuse el concis.

— Nu sunt aşa de obicei.

— Priveşte în depărtare. O să te simţi mai bine.

El scotea ceva din buzunar. O batistă? Dar ei nu-i trebuia nici un fel de batistă. Nu avea lacrimi. Nu avea decât tremuratul acesta de neoprit.

O bucăţică de hârtie strâns împăturită.

— Am pus asta deoparte pentru tine, spuse el. Era în buzunarul lui de la pijama.

Nina puse hârtia în poşetă, grijulie şi fără nici un entuziasm, ca pe o reţetă medicală. Apoi abia înţelese tot ce-i spunea el.

— Deci erai acolo când a fost adus.

— Eu m-am ocupat de el. M-a sunat Bruce. Se produsese un accident de maşină, şi a avut cam prea mult de lucru.

Ea nu întrebă nici măcar: „Ce accident?“ Nu-i păsa. Nu mai voia decât să fie singură, ca să-şi citească mesajul.

Buzunarul de la pijama. Singurul loc în care nu căutase. Nu-i atinsese trupul.

Ajunse acasă în propria maşină, după ce se întorsese cu Ed din oraş. De îndată ce el nu se mai văzu în spate făcându-i cu mâna, ea trase pe dreapta. Scotocise cu o mână în poşetă după bilet încă în timp ce conducea. Citi ce era scris pe el, cu motorul pornit, apoi demară din

nou.

Pe trotuarul din faţa casei găsi un alt mesaj.

„Voinţa Domnului“.

Un scris grăbit, mărunt, cu creta. Avea să fie uşor de şters.

Pe biletul pe care ea trebuia să-l găsească, Lewis scrijelise o poezie. Câteva versuri vulgare, de o *ironie nimicitoare. Aveau şi titlu:* Bătălia dintre propovednicii Facerii şi fiii lui Darwin pentru sufletul unei generaţii mişele.

Pe malul lacului Huron stătea
Un templu plin de ’naltă-nvăţătură,
Şi mulţi neghiobi cu ochi bovini venea
S-asculte nişte şmecheri buni de gură.

Iar rege peste moftangii era un ins preablând,
Cu-un rânjet larg şi cu virtuţi – pomelnic,
O secătură care-n cap avea un singur gând:
Să-i perie pe toţi cât mai temeinic.

Într-o iarnă, Margaret avusese ideea de a organiza o serie de întâlniri de seară la care oamenii să vorbească – nu foarte pe larg – despre o temă pe care o cunoşteau şi care îi interesa în mod deosebit. Se gândise la asta în primul rând pentru profesori („Profesorii sunt întotdeauna cei care se ridică şi pălăvrăgesc în faţa unui public pe care-l iau prizonier“, spunea ea. „Trebuie să mai schimbe şi ei rolurile, să se aşeze şi să asculte pe altcineva povestindu-le“), dar apoi se luase decizia că lucrurile aveau să fie mai interesante dacă invitau şi alte persoane în afară de profesori. Urma să se ia mai întâi cina şi să se bea vin, acasă la Margaret, cu provizii aduse de toată lumea.

Aşa se făcuse că, într-o noapte rece şi senină, Nina se trezise stând lângă uşa de la bucătărie a prietenei sale, în antreul întunecat, ticsit de hainele, ghiozdanele şi beţele de hochei ale băieţilor lui Margaret – pe vremea când toţi stăteau încă acasă cu părinţii. În camera de zi – de unde Nina nu mai auzea deja nici un sunet –, Kitty Shore îi dădea înainte despre subiectul ei preferat, sfinţii. Kitty şi Ed Shore făceau parte dintre „oamenii adevăraţi“ invitaţi la întâlnire şi erau, de asemenea, vecinii lui Margaret. Ed vorbise într-o altă seară, despre alpinism. Îl practicase el însuşi, nu prea mult timp, în Munţii Stâncoşi, dar povestise în cea mai mare parte despre expediţiile periculoase şi tragice despre care îi plăcea să citească. (În seara aceea, când aduceau împreună cafeaua pentru musafiri, Margaret îi spusese Ninei: „Mi-e era puţin teamă să nu vorbească despre îmbălsămare“, iar Nina chicotise şi replicase: „Păi nu asta e îndeletnicirea lui preferată. Asta nu e o treabă de amator. Bănuiesc că nu există prea mulţi îmbălsămători amatori.“)

Ed şi Kitty erau un cuplu arătos. Margaret şi Nina căzuseră de acord în mod confidenţial că Ed ar fi fost un tip foarte atrăgător dacă n-ar fi avut profesia aceea. Paloarea curată a mâinilor lui lungi şi îndemânatice era extraordinară şi te făcea să te întrebi pe unde şi le plimbase. Voluptuoasa Kitty se vedea deseori numită o „dulceaţă de fată“- era o brunetă scundă, pieptoasă, cu ochi calzi şi cu vocea uşor gâjâită plină de entuziasm. Entuziasm faţă de căsătoria ei, de copiii ei, faţă de anotimpuri, de oraş şi mai ales faţă de propria credinţă. În biserica anglicană, de care ţinea Kitty, nu se întâlneau prea des persoane atât de entuziaste, şi se zvonea că ea punea răbdarea multora la încercare prin stricteţea şi extravaganţa ei, dar şi prin predilecţia pentru ceremonii obscure şi ezoterice, precum molifta mamei{27}. Nina şi Margaret o considerau şi ele greu de suportat, iar Lewis o credea de-a dreptul letală. Dar majoritatea oamenilor erau fascinaţi de ea.

În seara aceasta, Kitty purta o rochie de lână grena şi cerceii pe care unul dintre copiii ei i-i meşterise drept cadou de Crăciun. Stătea pe un colţ al canapelei, cu picioarele vârâte sub ea. Câtă vreme vorbi despre distribuţia istorică şi geografică a sfinţilor, totul decurse normal – adică, normal pentru Nina, care spera ca Lewis să nu simtă neapărat nevoia să atace.

Kitty spuse că era silită să lase deoparte toţi sfinţii Europei de Est şi să se concentreze în special asupra celor din Insulele Britanice, îndeosebi din Cornwall, Ţara Galilor şi Irlanda – sfinţii aceia celţi cu nume minunate care erau preferaţii ei. Când începu să povestească despre vindecări şi miracole şi, mai ales, pe măsură ce vocea ei deveni mai plină de bucurie şi mai încrezătoare, iar cerceii începură să-i zornăie uşor, Nina se simţi tot mai cuprinsă de nelinişte. Ştia că oamenii ar putea-o considera frivolă, spunea Kitty, dacă ar afla că vorbeşte cu un sfânt atunci când i se arde mâncarea, dar, de fapt, ea pentru asta credea că sunt sfinţii. Nu atât de fuduli ca să nu-i intereseze încercările, tribulaţiile, acele detalii ale vieţii noastre cu care ne-ar fi fost ruşine să-l deranjăm pe Dumnezeu sau universul creat de El. Cu ajutorul sfinţilor puteai rămâne într-o anumită măsură într-o lume copilărească, păstrându-ţi speranţa de copil că vei primi ajutor şi consolare. „Trebuie să fiţi precum pruncii.“ Iar miracolele mărunte… în mod sigur ele erau cele care ne pregăteau pentru marile miracole, nu?

Deci. Existau întrebări?

Cineva întrebă despre statutul sfinţilor în biserica anglicană. În bisericile protestante.

— Strict vorbind, eu nu consider biserica anglicană o biserică protestantă, spuse Kitty. Dar nu vreau să abordez subiectul acum. Când spunem, conform crezului, „Cred în Sfânta Biserică Catolică“, eu înţeleg prin asta toată biserica creştină, din toată lumea. Şi apoi

spunem: „Cred în comunitatea sfinţilor“. Sigur că noi nu avem statui în biserică, deşi eu personal sunt de părere că ar fi minunat să avem.

Margaret întrebă: „Cafea?“, şi toată lumea înţelese că partea oficială a serii se încheiase. Lewis însă îşi mutase scaunul mai aproape de Kitty şi spusese aproape amiabil:

— Deci? Trebuie să înţelegem că dumneavoastră credeţi în aceste miracole?

Kitty râse.

— Absolut. N-aş putea exista dacă n-aş crede în miracole.

Şi apoi Nina ştiu ce avea să urmeze. Lewis avea s-o încolţească încet, dar sigur, iar Kitty avea să-i replice cu o convingere jovială şi cu ceea ce ea considera probabil a fi fermecătoarea inconsecvenţă feminină. În mod cert, în asta credea – în propriul ei farmec. Dar Lewis n-avea să se lase fermecat. El îşi dorea să ştie: Ce formă luau sfinţii aceştia în prezent? În rai, împărţeau oare spaţiul cu cei pur şi simplu decedaţi, strămoşii noştri virtuoşi? Şi cum erau aleşi? Nu cumva graţie miracolelor atestate, dovedite? Şi cum poţi dovedi miracolele unui om care a trăit cu cincisprezece secole în urmă? Cum poţi să dovedeşti un miracol, în general? În cazul păinii şi al peştilor, prin numărare. Dar este aceasta o numărătoare autentică sau este o percepţie? Credinţa? A, da. Deci totul se reduce la credinţă. În chestiunile de zi cu zi, în toată viaţa ei, Kitty trăieşte prin credinţă?

Da, prin credinţă.

Nu se bizuie în nici un fel pe ştiinţă? Cu siguranţă nu. Când copiii îi sunt bolnavi, nu le dă medicamente. Nu-şi bate capul cu benzina pentru automobil, are credinţă…

O mulţime de conversaţii începură în jurul lor, şi totuşi, din cauza intensităţii lui şi a pericolului iminent – vocea lui Kitty ţopăie ca o pasăre pe sârmă, nu fi absurd, crezi că sunt complet dusă cu pluta?; în timp ce tachinările lui Lewis devin tot mai dispreţuitoare, mai veninoase –, dialogul acesta se aude peste toate celelalte, peste tot în cameră.

Nina are un gust amar în gură. Intră în bucătărie s-o ajute pe Margaret. Trec una pe lângă alta, căci Margaret aduce cafeaua. Nina o ţine drept, traversează bucătăria şi ajunge în coridor. Prin geamlâcul uşii din spate se uită la noaptea fără lună, la troienele de zăpadă din lungul străzilor, la stele. Îşi lipeşte obrazul fierbinte de geam.

Când uşa de la bucătărie se deschide, ea se îndreaptă brusc, se întoarce, zâmbeşte şi e gata să spună: „Am venit doar să mă uit cum e vremea“. Dar, văzând chipul lui Ed Shore care acoperă lumina, în clipa când el închide uşa, i se pare că n-are rost să spună aşa ceva. Se salută unul pe altul cu un râset scurt, prietenos, parcă umil şi tăgăduitor, prin care par să comunice şi să înţeleagă mai multe deodată.

Îi abandonează pe Kitty şi pe Lewis. Doar pentru scurt timp – cei doi n-au să observe. Lewis n-are să-şi piardă suflul, iar Kitty o să găsească ea un mod de a nu se lăsa devorată. Nici unul n-o să se sature de el însuşi.

Oare Nina şi Ed sunt sătui? Sătui de ceilalţi doi, sau cel puţin de discuţii în contradictoriu şi de convingeri. Obosiţi de insistenţa fără răgaz a celor două personalităţi neînduplecate.

Ei n-ar spune chiar asta. Ar spune doar că sunt obosiţi.

Ed Shore înconjoară talia Ninei cu braţul şi o sărută – nu pe gură, nu pe faţă, ci pe gât. Pe locul unde ar putea să-i bată, zbătându-se, pulsul.

E un bărbat care trebuie să se aplece ca să facă asta. Pentru o mulţime de alţi bărbaţi, acesta ar fi locul firesc pe care îl pot săruta când Nina stă dreaptă. Dar el e suficient de înalt ca să se aplece şi s-o sărute anume în acel loc descoperit şi delicat.

— O să-ţi fie frig aici, spune.

— Ştiu. Intru imediat.

Nina nu a făcut sex niciodată până în ziua aceea cu vreun alt bărbat în afară de Lewis. N-a fost nici măcar pe punctul de a face.

N-a făcut sex. „A face sex.“ Multă vreme n-a putut rosti cuvintele acestea. Spunea „a face dragoste“. Lewis nu spunea nimic. Era un partener atletic şi inventiv şi, în sens fizic, nu se arăta neatent faţă de ea. Nu era lipsit de respect. Dar se ferea de orice manifestare, oricât de vagă, de sentimentalism, şi, din punctul lui de vedere, multe lucruri exact a asta aduceau. Cu timpul, Nina deveni foarte sensibilă la acest refuz al lui, ajunse aproape să-l împărtăşească.

Amintirea sărutului pe care i-l dăduse însă Ed Shore lângă uşa bucătăriei lui Margaret se transformă într-o comoară pe care o ea păstră cu grijă. Momentul acela îi revenea în minte când Ed cânta solo-urile de tenor din *Mesia,* în concertele pe care corul lor le dădea în fiecare an de Crăciun. „Mângâiaţi pe poporul Meu“ îi aducea în ochi lacrimi înţepătoare ca gămăliile stelelor pe cer. Ca şi cum tot ce reprezenta ea însăşi era recunoscut atunci, onorat şi pus în lumină.

Paul Gibbings nu se aşteptase ca Nina să-i facă probleme. Avusese întotdeauna impresia că, în felul ei rezervat, era o persoană caldă. Nu caustică precum Lewis, dar inteligentă.

— Nu, spuse ea. El nu şi-ar fi dorit asta.

— Nina. Munca de profesor a fost viaţa lui. A dat, în ea, tot ce a avut mai bun. Sunt o mulţime de oameni, nu ştiu dacă îţi dai seama câţi, care îşi amintesc cum stăteau fascinaţi la orele lui. Probabil că nu-şi amintesc nimic altceva din liceu aşa cum şi-l amintesc pe Lewis. Avea har, Nina. E ceva ce omul are sau n-are. Iar Lewis îl avea din plin.

— Nu contest asta.

— Aşa că toţi oamenii ăştia vor să-şi ia cumva rămas-bun. Toţi avem nevoie să ne luăm rămas bun. Şi vor să-i aducă un omagiu. Înţelegi ce vreau să spun? După toată povestea aia care a fost. Ar fi o încheiere definitivă.

— Da. Am înţeles. O încheiere.

„A spus-o pe un ton răutăcios“, îşi zise Gibbings. Dar preferă să-l ignore.

— Nu trebuie să fie absolut nimic religios. Nici un fel de rugăciune, nici un fel de menţionare a… Îmi dau seama foarte bine că el ar detesta chestia asta.

— Într-adevăr.

— Îmi dau seama. Aş putea să fiu eu un fel de maestru de ceremonii, dacă ăsta ţi se pare cuvântul corect. Cred că ştiu destul de bine pe cine să rog să spună doar câteva vorbe de apreciere. Vreo cinci-şase persoane, şi am să închei eu cu câteva cuvinte. „Elogiu“, cred că ăsta e cuvântul care se foloseşte, dar eu prefer „apreciere“.

— Lewis n-ar fi preferat nimic.

— Iar tu poţi să participi exact atât cât îţi doreşti şi cum îţi doreşti…

— Paul! Ascultă! Ascultă-mă, te rog!

— Sigur. Te ascult.

— Dacă ţii neapărat să organizezi chestia asta, am să particip.

— Aha! Foarte bine.

— Când a murit, Lewis a lăsat… de fapt, a lăsat o poezie. Dacă vrei să organizezi aşa ceva, am s-o citesc.

— Da?

— Vreau să spun că am s-o citesc în faţa tuturor. Dă-mi voie să-ţi citesc puţin din ea acum.

— Bun. Dă-i drumul!

Pe malul lacului Huron stătea
Un templu plin de ’naltă-nvăţătură,
Şi mulţi neghiobi cu ochi bovini venea
S-asculte nişte şmecheri buni de gură.

— Sună exact a Lewis.

Iar rege peste moftangii era un ins preablând,
Cu-un rânjet larg şi cu virtuţi – pomelnic…

— Nina! În regulă, în regulă. Am înţeles. Deci asta vrei, da? Harper Valley PTA{28}?

— Mai este.

— Sunt convins că mai e. Mie mi se pare că eşti foarte supărată, Nina. Nu cred că te-ai purta aşa dacă n-ai fi foarte supărată. Şi, când ai să te simţi mai bine, o să-ţi pară rău.

— N-o să-mi pară.

— Eu cred c-o să-ţi pară rău. Acum să ştii că închid. Trebuie să-mi iau la revedere.

— Uau! zise Margaret. Cum a reacţionat?

— A zis că trebuie să-şi ia la revedere.

— Vrei să trec pe la tine? Doar să-ţi ţin companie.

— Nu, mulţumesc.

— Nu vrei să ai companie?

— Cred că nu. Nu în clipa asta.

— Eşti sigură? Eşti bine?

— Sunt bine.

Nina nu era de fapt tocmai încântată de felul cum se produsese la telefon. „Ai grijă să le-o retezi imediat dac-o să vrea să se complice cu vreo chestie memorială“, îi spusese Lewis. „Maimuţoiul ăla e în stare de aşa ceva.“ Aşa că trebuise să-l oprească într-un fel pe Paul, dar felul în care o făcuse era de un teatralism grosolan. Indignarea fusese lăsată pe seama lui Lewis, răzbunarea era arma lui – ea nu făcuse decât să-l citeze.

Se simţea incapabilă să-şi imagineze cum avea să poată trăi doar cu vechile ei deprinderi pacifiste. Rece şi amuţită, despuiată de el.

După căderea întunericului, Ed Shore ciocăni la uşa ei din spate. Ţinea în mână o cutie cu cenuşă şi un buchet de trandafiri albi.

Îi dădu mai întâi rămăşiţele.

— Ah! spuse ea. Deci e gata.

Simţi o undă de căldură prin cartonul gros. Nu radia îndată, ci treptat, asemenea căldurii sângelui prin piele.

Unde ar fi trebuit s-o pună? Nu pe masa din bucătărie, lângă farfuria ei cu supă târzie, abia atinsă – ouă jumări şi salsa, o combinaţie pe care întotdeauna o aşteptase cu nerăbdare în nopţile când Lewis întârzia dintr-un motiv sau altul şi mânca împreună cu ceilalţi profesori la Tim Horton’s sau la bar. Astăzi se dovedise însă o alegere proastă.

Nici pe blatul din bucătărie. Ar fi arătat ca o casoletă grea cumpărată de la raionul de gastronomie. Şi nici pe podea, unde putea fi mai uşor ignorată, dar unde ar fi părut degradată la o poziţie inferioară – ca şi cum ar fi conţinut ceva precum nisip pentru pisică sau fertilizator de grădină, ceva care nu trebuia ţinut prea aproape de veselă şi de mâncare.

Voia de fapt s-o ducă într-o altă încăpere, s-o pună undeva în camerele din faţă, mai slab luminate, ale casei. Dar era puţin prea devreme pentru un asemenea surghiun. În plus, având în vedere felul cum îi urmărea Ed mişcările, ar fi putut părea o îndepărtare energică şi brutală a oricărui obstacol, o invitaţie vulgară.

În cele din urmă, puse cutia pe măsuţa joasă de telefon.

— Scuze că te-am ţinut în picioare, spuse ea. Ia loc! Te rog.

— Te-am întrerupt de la masă.

— Oricum n-aveam chef s-o termin.

El ţinea încă florile. Ea întrebă:

— Sunt pentru mine?

Imaginea lui cu buchetul în mână, cu cutia de cenuşă şi cu buchetul, când deschisese uşa, părea grotescă acum, văzută retrospectiv, şi teribil de caraghioasă. Era genul de lucruri la care ea ar fi putut râde isteric dacă i-ar fi povestit cuiva. Dacă i-ar fi povestit lui Margaret. Speră că n-avea să-i spună niciodată.

Sunt pentru mine?

Ar fi putut foarte bine să fie pentru mort. Flori pentru casa mortului. Nina se uită după o vază, apoi umplu ceainicul, spunând: „Tocmai voiam să fac nişte ceai“, se întoarse la căutarea vazei şi o găsi, o umplu cu apă, găsi foarfeca de care avea nevoie ca să le taie tulpinile şi în sfârşit i le luă lui Ed din mână. Apoi observă că nu aprinsese ochiul de aragaz sub ceainic. Abia dacă-şi dădea seama ce face. Simţi că ar fi putut foarte uşor să trântească florile pe jos, să spargă vaza, să strivească amestecul sleit din farfuria de pe masă între degete. Era un efort nebunesc să încerce să facă atâtea lucruri unul după altul. Acum trebuia să încălzească vasul, să măsoare cantitatea de ceai.

— Tu ai citit ce ai scos din buzunarul lui Lewis? îl întrebă.

El clătină din cap, fără să se uite la ea. Nina ştia că minte. Minţea, era zguduit, cât de departe voia oare să intre în viaţa ei? Ce-ar fi fost dacă ea ceda şi îi povestea despre consternarea pe care o simţise

— De ce să nu spună drept, despre sentimentul acela că îi îngheaţă inima – când văzuse ceea ce scrisese Lewis? Când văzuse că asta era tot ce scrisese.

— Nu contează, spuse. Erau numai nişte versuri.

Doi oameni lipsiţi de orice spaţiu intermediar între un formalism politicos şi o intimitate acaparantă. Ceea ce existase între ei, în toţi aceşti ani, fusese ţinut în echilibru de faptul că erau amândoi căsătoriţi. Căsătoriile acestea erau conţinutul real al vieţii lor. Mariajul ei cu Lewis, conţinutul indispensabil, uneori dur şi stupefiant, al vieţii ei. Acel altceva se bizuise pe existenţa celor două căsnicii pentru a-şi procura dulceaţa, promisiunea consolatoare. După toate aparenţele, nu era capabil să reziste de unul singur, chiar dacă ar fi fost amândoi liberi. Şi totuşi nu se putea spune că nu reprezenta nimic. Pericolul era să-l încerce, să vadă că se destramă şi apoi să creadă că nu însemnase nimic.

Ea aprinse aragazul şi puse ceainicul la încălzit.

— Ai fost foarte amabil, spuse, şi eu nici măcar nu ţi-am mulţumit. Trebuie să rămâi să bei puţin ceai.

— Mi-ar face plăcere, spuse el.

Şi, după ce se aşezară la masă, după ce ceaiul fu turnat în ceşti şi pe masă îşi făcură apariţia laptele şi zahărul, în clipa când ar fi putut să se instaleze panica, ea avu un moment de ciudată inspiraţie.

— Ce faci tu de fapt la muncă? îl întrebă.

— Ce fac?

— Vreau să spun, ce i-ai făcut aseară? Sau nu ţi se pune de obicei întrebarea asta?

— Nu în atât de multe cuvinte.

— Te deranjează? Poţi să nu-mi răspunzi dacă te deranjează.

— Sunt doar surprins. Nu mă deranjează.

— Şi eu sunt surprinsă că te-am întrebat.

— Bun, deci, spuse el, punându-şi ceaşca pe farfurioară. În esenţă, ceea ce fac e să golesc vasele de sânge şi cavităţile corpului, şi aici se pot ivi probleme din cauza cheagurilor de sânge şi aşa mai departe, aşa că fac ceea ce trebuie ca să le rezolv. În majoritatea cazurilor, poţi folosi vena jugulară, dar uneori trebuie să faci o puncţie pericardică. Iar cavităţile interioare se golesc cu o chestie numită trocar, mai mult sau mai puţin asemănătoare cu un ac lung şi subţire montat pe un tub flexibil. Dar, bineînţeles, altfel stau lucrurile dacă a fost făcută o autopsie şi au fost scoase organele interne. Trebuie să pui nişte umplutură înăuntru, ca să refaci conturul firesc al corpului…

Ed o urmări discret în tot timpul acesta şi vorbi cu grijă. Dar nu era nici o problemă – ceea ce ea simţea că i se trezise în piept era doar o curiozitate rece şi încăpătoare.

— Asta voiai să ştii?

— Da, spuse ea cu voce calmă.

El văzu că totul era în regulă şi se simţi uşurat. Uşurat şi poate recunoscător. Probabil era obişnuit ca oamenii să se ferească total de a şti ce făcea sau să glumească pe tema asta.

— Apoi injectez fluidul, care este o soluţie de formaldehidă, fenol şi alcool, şi care conţine deseori un colorant pentru mâini şi pentru faţă. Pentru toată lumea faţa contează, şi se pot face o mulţime de lucruri cu acoperitoarele de ochi şi cu sârmele pentru gingii. Plus masaj, plus poţi să te ocupi de gene şi să aplici un machiaj special. Pe urmă oamenii tind să se intereseze şi de mâini, vor să le vadă moi, naturale, nu cu buricele degetelor încreţite…

— Şi tu ai făcut toate astea.

— Nu-i nici o problemă. N-a fost ceea ce voiai tu. Sunt în cea mai mare parte proceduri cosmetice. În ziua de azi, asta interesează mai mult decât orice conservare pe termen lung. Chiar şi pe bietul Lenin – ştii că şi pe el trebuiau să-l reinjecteze periodic ca să nu se usuce şi să nu se decoloreze? Nu ştiu dacă mai fac chestia asta acum.

Un soi de amplificare – sau de dezinvoltură – combinată cu seriozitatea din vocea lui o făcu să se gândească la Lewis. Îşi aminti de

Lewis din penultima noapte, vorbindu-i vlăguit, dar cu satisfacţie despre fiinţele unicelulare – fără nucleu, fără perechi de cromozomi, fără mai ce? — Care fuseseră singura formă de viaţă pe Pământ pe parcursul a aproape două treimi din istoria vieţii terestre.

— Acum, egiptenii antici, reluă Ed, aveau ideea aceasta că sufletul porneşte într-o călătorie pe care o încheie abia în trei mii de ani, şi apoi se întoarce în trupul tău, care trebuie să fie la vremea aceea într-o formă suficient de bună. Aşa că principala lor preocupare era conservarea, care pe noi nu ne interesează astăzi nici pe departe atât de mult.

Fără cloroplaste şi fără… mitocondrii.

— Trei mii de ani, spuse ea. Şi apoi se întoarce.

— Ei da, după părerea lor, confirmă el. Îşi puse jos ceşcuţa goală şi observă că ar fi mai bine să meargă acasă.

— Mulţumesc, spuse Nina. Apoi, grăbită: Tu crezi că există suflet?

El stătu cu mâinile sprijinite de masa ei din bucătărie. Oftă, clătină din cap şi zise:

— Da.

La scurt timp după ce el plecase, ea luă cutia cu cenuşă şi o puse pe locul din dreapta al maşinii. Apoi se întoarse în casă ca să-şi ia cheile şi pardesiul. Merse cam un kilometru şi jumătate după ce ieşise din oraş, până la o intersecţie, parcă maşina, ieşi şi o luă pe un drum lateral, cu cutia în mână.

Noaptea era rece şi liniştită, şi luna urcase deja în înaltul cerului.

Drumul acesta străbătea la început un teren mlăştinos, unde creştea papură, uscată acum, înaltă şi parcă bătută de iarnă. Creştea şi iarba-fluturilor, cu păstăile goale, sclipind ca nişte scoici. Toate contururile se distingeau clar în lumina lunii. Nina simţi miros de cai. Da – erau doi cai în apropiere, forme negre compacte în spatele tufelor de papură şi al unui gard de fermă. Stăteau atingându-şi trupurile masive unul de altul, uitându-se la ea.

Ea deschise cutia, îşi vârî mâna în cenuşa care începea să se răcească şi o aruncă sau o lăsă să-i cadă – odată cu alte bucăţele recalcitrante din corpul lui Lewis – printre plantele acelea de la marginea drumului. Se simţi ca şi cum ar fi intrat, încă nesigură, în apa glacială a lacului, la prima scaldă, în iunie, şi apoi s-ar fi aruncat brusc să înoate. Mai întâi şocul, care îi făcea greaţă, şi apoi uimirea că încă se putea mişca, împinsă de un val de devoţiune neclintită, rămânând calmă la suprafaţa vieţii, supravieţuind, deşi răceala ca de gheaţă continua să-i pătrundă trupul de suferinţă.

URZICILE

În vara lui 1979, intrând în bucătăria prietenei mele Sunny, care locuia lângă Uxbridge, Ontario, am văzut un bărbat care stătea lângă bar şi-şi făcea un sendviş cu ketchup.

Am colindat cu maşina dealurile de la nord-est de Toronto, împreună cu soţul meu – al doilea soţ, nu cel de care mă despărţisem în vara aceea –, căutând casa cu o insistenţă leneşă. Am încercat să localizez drumul pe care se afla, dar n-am reuşit. A fost probabil dărâmată. Sunny şi soţul ei au vândut-o la câţiva ani după ce am fost eu acolo în vizită. Era prea departe de Ottawa, unde locuiau ei, ca să poată fi o locuinţă de vară convenabilă. Pe măsură ce creşteau, copiii lor, adolescenţi deja, se împotriveau tot mai tare să meargă acolo. Şi era prea multă muncă de întreţinere pentru Johnston – soţul lui Sunny –, căruia îi plăcea să-şi petreacă duminicile jucând golf.

Am găsit terenul de golf – cred că e acelaşi, deşi marginile neregulate i-au fost curăţate între timp şi clădirea cea nouă de la recepţie e mai extravagantă.

La ţară, acolo unde am locuit în copilărie, fântânile secau vara. Asta se întâmpla o dată cam la cinci sau şase ani, când nu ploua destul. Fântânile acestea erau gropi săpate în pământ. A noastră era o groapă mai adâncă decât majoritatea celorlalte, dar aveam nevoie de multă apă pentru animalele pe care le ţineam în cuşti – tata creştea vulpi argintii şi nurci –, aşa încât, într-o zi, în curtea noastră sosea fântânarul cu impresionantul lui echipament, şi groapa era săpată mai adânc în măruntaiele pământului, până când dădea de apă în stâncă. După aceea puteam să scoatem cu pompa apă pură şi rece indiferent de anotimp şi de cât de secetoasă era vremea. Ne mândream cu asta. De pompă atârna o cană mică de metal, şi, când beam din ea în vreo zi caniculară, mă gândeam la rocile negre printre care apa curgea scânteind ca diamantul.

Fântânarul – numit uneori săpătorul de fântâni, ca şi cum nimeni nu se sinchisea să numească precis ceea ce făcea el, iar ideea tradiţională a „săpatului“ era mai comodă{29} era un bărbat pe nume Mike McCallum. Locuia în oraş nu departe de ferma noastră, dar nu avea casă acolo. Stătea la Hotel Clark – venise acolo în primăvară şi avea să rămână până când termina munca pe care o găsea de făcut în această regiune. Apoi pleca mai departe.

Mike McCallum era mai tânăr decât tatăl meu, dar avea un băiat care era cu un an şi două luni mai mare ca mine. Băiatul acesta locuia împreună cu tatăl lui în camere de hotel sau de pensiuni, oriunde lucra tatăl lui, şi mergea la şcoala care-i era cea mai apropiată. Se numea tot Mike McCallum.

Ştiu exact ce vârstă avea pentru că acesta este un lucru pe care copiii îl stabilesc imediat, una dintre chestiunile esenţiale în jurul căreia negociază dacă să fie prieteni sau nu. El avea nouă ani, iar eu, opt. Ziua lui de naştere era în aprilie, a mea în iunie. A sosit acasă la noi cu tatăl lui la o bucată bună de vreme după ce începuse vacanţa de vară.

Tatăl lui conducea un camion roşu-închis, plin întotdeauna de noroi sau de praf. Eu şi Mike urcam în cabină când ploua. Nu-mi amintesc dacă tatăl lui intra atunci la noi în bucătărie, să fumeze şi să bea o ceaşcă de cafea, sau dacă stătea sub un copac, sau continua pur şi simplu să lucreze. Ploaia se scurgea pe geamurile cabinei şi făcea un zgomot ca de pietre aruncate pe acoperiş. Simţeam miros de bărbaţi – de haine de lucru, de unelte, tutun şi ghete înnoroite, mirosul acru al şosetelor. Dar şi miros de câine cu blană miţoasă şi umedă, pentru că îl luam pe Ranger împreună cu noi. Pe Ranger eu nici nu-l mai băgam în seamă, eram obişnuită să mă urmeze peste tot, şi uneori, fără motiv, îi porunceam să stea acasă, să se ducă în grajd, să mă lase singură. Dar lui Mike îi era drag de el, întotdeauna i se adresa cu blândeţe şi pe nume, spunându-i ce planuri aveam şi aşteptându-l când Ranger o zbughea să-şi îndeplinească propriile proiecte, să urmărească vreo marmotă sau vreun iepure. Pentru că umbla peste tot după tatăl său, Mike nu putea niciodată să aibă un câine al lui.

Într-o zi când era cu noi, Ranger urmări un sconcs, şi sconcsul se întoarse şi-l stropi cu lichid. Vina căzu oarecum pe mine şi pe Mike. Mama trebui să se întrerupă din ceea ce făcea, să se ducă în oraş cu maşina şi să cumpere câteva conserve mari cu suc de roşii. Mike îl convinse pe Ranger să urce într-o cadă, şi amândoi am vărsat suc de roşii peste el şi l-am pieptănat ca să-i intre în păr. Aveam impresia că-l spălăm cu sânge. De câţi oameni ar fi nevoie ca să ne dea atâta sânge? Ne întrebam. De câţi cai? Câţi elefanţi?

Eu eram mai deprinsă cu sângele şi cu uciderea animalelor decât era Mike. L-am dus să vadă locul din colţul păşunii, lângă poarta ocolului, unde tata împuşca şi măcelărea caii care erau apoi daţi hrană vulpilor şi nurcilor. Pământul era bătătorit de călcături şi părea să aibă în el o pată de sânge adâncă, o tentă roşie ca a fierului. Apoi l-am dus până la afumătoare, în ocol, unde erau atârnate carcasele de cai înainte de a fi sfărâmate pentru a deveni mâncare. Afumătoarea era doar un şopron cu pereţi de sârmă, şi pereţii ei erau negri de muşte, îmbătate de mirosul de stârv. Luam câte-o şindrilă şi le striveam.

Ferma noastră era mică – de nouă acri. Suficient de mică pentru ca eu să-i fi putut explora fiecare colţişor, şi fiecare colţişor avea o anume înfăţişare şi un anume caracter, pe care n-aş fi putut să le definesc. E uşor de înţeles ce avea atât de special şopronul de sârmă, cu carcasele lungi şi palide de cai atârnate de cârlige brutale, sau

pământul bătucit, îmbibat de sânge, pe care ele fuseseră transformate din animale vii în tranşe de carne. Dar erau alte lucruri, precum pietroaiele de pe fiecare latură a rampei de scânduri care urca în hambar, care mie îmi spuneau tot atât de mult, deşi acolo nu se petrecuse nimic memorabil. Pe o parte era un pietroi neted, alburiu, care ieşea în evidenţă prin mărime, dominându-le pe toate celelalte, aşa încât latura aceea avea pentru mine un aer expansiv şi public, şi alegeam întotdeauna să mă caţăr pe acolo mai degrabă decât pe latura cealaltă, unde pietrele erau mai închise la culoare şi se îngrămădeau una într-alta într-un fel mai maliţios. La fel, fiecare dintre copacii de la fermă avea o anumită atitudine şi un anumit fel de prezenţă – ulmul arăta senin, stejarul, ameninţător, arţarii erau prietenoşi şi prozaici, măceşul bătrân şi sărăcăcios. Chiar şi gropile din grindurile râului – de unde tata vânduse pietriş cu ani în urmă – aveau caracterul lor distinct, poate cel mai uşor de detectat când le vedeai pline cu apă după ce se retrăgeau inundaţiile primăverii. Una era mică, rotundă, adâncă, perfectă; o alta se întindea ca o coadă; iar o a treia părea largă şi cu un contur nehotărât, întotdeauna uşor vălurită, pentru că apa era atât de puţin adâncă.

Mike vedea toate acestea dintr-o altă perspectivă. Şi la fel şi eu, acum, că eram cu el. Le vedeam şi în felul meu, şi într-al lui, şi al meu era prin însăşi natura sa imposibil de comunicat, aşa că trebuia să rămână secret. Al lui avea de a face cu avantajul imediat. Pietroiul alb-gălbui de pe poteca de scânduri era pentru sărit – îţi luai avânt pe distanţă mică şi te azvârleai în aer, încercând să sari peste pietrele mai mici de pe panta de dedesubt şi să aterizezi pe pământul bătătorit de la uşa grajdului. Toţi copacii erau buni de căţărat, îndeosebi arţarul de lângă casă, cu ramura pe care te puteai târî ca să te arunci apoi pe acoperişul verandei. Iar gropile cu pietriş erau pur şi simplu bune pentru sărit în ele, cu ţipătul unui animal care sare în spinarea prăzii, după o fugă furioasă prin iarba înaltă. Dacă ar fi fost mai devreme în timpul anului, spunea Mike, când ţineau mai multă apă, am fi putut construi o plută.

Ideea fu analizată în legătură cu râul. Dar, în august, râul era aproape în egală măsură drum de pietriş şi curs de apă, şi, în loc să încercăm să ne lăsăm purtaţi de curent sau să înotăm în el, ne scoteam pantofii şi-l traversam, sărind pe pietrele golaşe, de culoarea oaselor albite de soare, şi alunecând pe cele acoperite cu mâzgă de dedesubt, croindu-ne drum prin covoare de frunze netede de nuferi şi de alte plante a căror denumire mi-a zburat acum din minte sau pe care poate n-am ştiut-o niciodată (păstârnac sălbatic, cucută de apă?). Erau atât de dese încât părea că trebuie să-şi aibă rădăcinile pe vreo insulă, pe pământ uscat, dar creşteau de fapt din mâlul apei şi ne agăţau picioarele în rădăcinile lor şerpuitoare.

Râul era acelaşi care străbătea oficial oraşul, şi, mergând în amonte, am ajuns să vedem la un moment dat podul de pe şosea, cu un picior în mijlocul apei. Singură sau doar cu Ranger nu ajunsesem niciodată până la el, pentru că acolo vedeam de obicei oameni din oraş care veneau să pescuiască pe marginile podului şi, când apa era suficient de adâncă, băieţi care săreau de pe balustradă. Acum nu mai puteau, dar mai mult ca sigur unii dintre ei se bălăceau în apa de dedesubt – gălăgioşi şi ostili, aşa cum erau întotdeauna copiii de la oraş.

Am fi putut să dăm şi peste vagabonzi. Dar nu i-am spus nimic despre asta lui Mike, care mergea în faţa mea ca şi cum podul ar fi fost o destinaţie obişnuită şi n-ar fi avut nimic neplăcut sau interzis. Răzbăteau glasuri până la noi, şi, aşa cum mă aşteptasem, i-am văzut pe băieţii care ţipau, încât ai fi zis că podul era numai al lor. Ranger ne urmase până aici, fără entuziasm, dar acum o coti către mal. Era bătrân la vremea aceea şi nu ţinuse niciodată prea mult la copii, fără deosebire.

Un bărbat pescuia, nu de pe pod, ci de pe mal, şi înjură văzându-l pe Ranger că tulbură apa ieşind din râu. Ne întrebă dacă nu ne puteam ţine javra de câine acasă. Mike merse mai departe neabătut, ca şi cum bărbatul nu făcuse decât să fluiere la noi, şi am intrat în umbra podului, unde eu nu fusesem niciodată în viaţă.

Dedesubtul podului ne era acoperiş, şi prin scândurile lui se strecurau firicele de lumină. O maşină trecu pe deasupra, cu un zgomot ca de tunet, obturând străfulgerarea razelor de soare. Am stat nemişcaţi, uitându-ne în sus. Sub-podul era un loc în sine, nu doar o porţiune scurtă a râului. După ce maşina trecu şi soarele scânteie din nou prin crăpături, reflexia lui în apă aruncă valuri de lumină, pete bizare, până sus pe picioarele podului. Mike ţipă ca să încerce ecoul, şi am făcut şi eu la fel, dar slab, pentru că băieţii de pe mal, străinii de pe cealaltă parte a podului mă speriau mai tare decât m-ar fi înspăimântat vreun vagabond.

Eu mergeam la şcoala rurală, aflată undeva dincolo de ferma noastră. Numărul copiilor înscrişi acolo se redusese într-atât, încât rămăsesem singura înscrisă în clasa mea. Dar Mike mergea din primăvară la şcoala din oraş, şi băieţii aceştia nu erau pentru el nişte străini. Probabil s-ar fi jucat cu ei, nu cu mine, dacă tatăl lui n-ar fi avut ideea să-l ia cu el la muncă pe oriunde se ducea, ca să-l mai poată supraveghea când şi când.

Probabil că între băieţii aceştia de la oraş şi Mike avu loc un schimb de saluturi.

— Hei! Ce faci aici?

— Nimic. Ce faceţi voi?

— Nimic. Cu cine ai venit?

— Cu nimeni. Doar cu ea.

— Da, da. Doar cu ea.

De fapt, se desfăşura un joc care acapara atenţia tuturor. Şi în aceşti „toţi“ intrau şi nişte fete – le-am văzut, mai multe, mai sus pe mal, ocupate cu propriile treburi –, deşi depăşiseră cu toţii vârsta la care grupurile de fete şi cele de băieţi se jucau împreună în mod obişnuit. Poate că ele veniseră după băieţi afară din oraş – pretinzând că nu-i urmăresc – sau poate că băieţii veniseră după ele, vrând să le necăjească, dar, cine ştie cum, când se adunaseră la un loc, se născuse jocul acesta, care avea nevoie de cât mai mulţi participanţi, aşa că restricţiile curente îşi pierduseră valabilitatea. Şi, cu cât mai mulţi, cu atât mai bine, aşa că lui Mike nu-i fu greu să fie acceptat în joc şi să mă ia şi pe mine cu el.

Era un joc de război. Băieţii se împărţiseră în două armate, care se luptau din spatele unor baricade meşterite grosolan din crengi de copac, dar şi din adăpostul ierburilor aspre şi ascuţite şi al pipirigului şi buruienilor de apă care ne treceau de cap. Armele principale erau nişte sfere de lut, nişte proiectile de noroi cam de mărimea unei mingi de baseball. Întâmplător, în apropiere exista o sursă de argilă, o groapă cenuşie scobită în pământ, pe jumătate ascunsă de buruieni, mai în amonte (poate că descoperirea ei le sugerase jocul), şi acolo lucrau fetele, pregătind muniţia. Lutul cleios era închegat şi bătătorit într-o minge cât mai tare – putea uneori să aibă pietriş în el şi diferite materiale liante – iarbă, frunze, surcele culese de la locul acela –, dar nu pietre în mod intenţionat – şi asemenea mingi trebuiau să fie multe, pentru că nu puteau fi aruncate decât o dată. Era imposibil să mai culegi proiectilele care nu-şi atinseseră ţinta, să le reconstitui şi să le arunci din nou.

Regulile războiului erau simple. Dacă fuseseşi lovit de un proiectil – numele lor oficial era „ghiulele“- în faţă, în cap sau pe corp, trebuia să cazi mort. Dacă fuseseşi lovit în braţ sau în picior, trebuia să cazi, dar erai numai rănit. Un alt lucru pe care fetele trebuiau să-l facă era să se strecoare afară şi să-i târască pe răniţi până într-un loc unde iarba fusese călcată în picioare şi care închipuia spitalul. Pe răni li se puneau apoi frunze şi trebuiau să stea liniştiţi până numărau la o sută. După aceea se puteau ridica şi lupta din nou. Soldaţii morţi nu aveau voie, teoretic, să se mai ridice până la sfârşitul războiului, iar războiul se încheia doar atunci când murea toată lumea dintr-una din tabere.

Fetele erau şi ele împărţite în două, dar, din moment ce erau mult mai puţine decât băieţii, nu puteau fi constructoare de ghiulele şi surori medicale fiecare pentru un singur soldat. Se încheiau alianţe. Fiecare fată avea propria grămadă de proiectile şi lucra pentru anumiţi soldaţi, iar când un soldat cădea rănit, striga numele unei fete, pentru ca ea să poată să-l scoată de pe câmpul de luptă şi să-i oblojească rănile cât mai curând. Eu făceam arme pentru Mike, şi

Mike mă striga pe mine pe nume. Era atâta hărmălaie – ţipete constante de „Eşti mort!“, fie triumfătoare, fie indignate (indignate pentru că, desigur, cei care ar fi trebuit să moară încercau întotdeauna să se furişeze înapoi pe câmpul de luptă), şi lătratul unui câine, nu Ranger, care, cine ştie cum, se trezise implicat în bătălie –, încât trebuia să stai întotdeauna cu urechile ciulite după glasul băiatului care-ţi striga numele. Odată desluşit, strigătul declanşa o alarmă ascuţită, un fir ca de sârmă care-ţi zbârnâia în tot corpul, un sentiment fanatic de devoţiune. (Cel puţin aşa era pentru mine, care, spre deosebire de celelalte fete, îmi puneam serviciile la dispoziţia unui singur războinic.)

Nu cred că mă mai jucasem vreodată înainte într-un asemenea grup. Era o bucurie atât de mare să faci parte dintr-o acţiune atât de amplă şi de îndârjită şi să fii separată în interiorul grupului, să fii în mod esenţial consacrată unui singur luptător. Când era rănit, Mike nu deschidea niciodată ochii, zăcea moale şi nemişcat în timp ce eu îi apăsam frunzele late şi lipicioase pe frunte, pe gât şi – scoţându-i cămaşa din pantaloni – pe burta moale şi palidă, cu buricul delicat şi vulnerabil.

Nu câştigă nimeni. Jocul se destrămă, după ceva timp, în certuri şi revolte de masă. Am încercat să ştergem o parte din lutul de pe noi întinzându-ne în apa râului. Pantalonii scurţi şi cămăşile ne erau murdare şi leoarcă de apă.

Era după-amiază târziu. Tatăl lui Mike se pregătea să plece.

— Pentru numele lui Dumnezeu! spuse.

Un bărbat angajat cu ora venea să-l ajute pe tata când trebuia să taie vreun animal sau să facă diferite treburi mai dificile prin gospodărie. Avea o înfăţişare de puştan îmbătrânit şi o răsuflare astmatică, gâjâită. Îi plăcea să mă ia şi să mă gâdile până simţeam că mă sufoc. Nimeni nu-l oprea. Mamei nu-i plăcea distracţia asta, dar tata spunea că omul nu face decât să se joace.

Era şi el în curte, îl ajuta pe tatăl lui Mike.

— V-aţi tăvălit prin mâl, spuse el. Acuma trebuie neapărat să vă căsătoriţi.

Din spatele uşii de plasă, mama auzi aceste cuvinte. (Dacă cei trei bărbaţi ar fi ştiut că era acolo, toţi şi-ar fi înghiţit vorbele.) Ieşi şi-i spuse ceva ajutorului tatei, cu o voce joasă, plină de reproş, şi abia apoi comentă despre felul cum arătam eu şi Mike.

Am auzit o parte din ce-i spusese.

Ca frate şi soră.

Bărbatul îşi privi ghetele, rânjind neajutorat.

Mama se înşela. Omul acela era mai aproape de adevăr decât ea. Nu eram ca frate şi soră – sau, oricum, nu ca fraţii şi surorile pe care îi văzusem eu. Singurul meu frate era încă mic, aşa că nu aveam

experienţa ca atare eu însămi. Şi nu eram nici precum soţii şi soţiile pe care îi ştiam eu, care erau, pe de o parte, bătrâni şi care trăiau, pe de altă parte, în lumi atât de diferite, încât abia dacă păreau în stare să se recunoască unul pe altul. Eram ca nişte îndrăgostiţi stabili şi obişnuiţi unul cu celălalt, a căror legătură nu avea nevoie de prea multe expresii exterioare. Pentru mine cel puţin, era o experienţă solemnă şi tulburătoare.

Îmi dădeam seama că bărbatul vorbea despre sex, deşi nu cred că ştiam pe atunci cuvântul „sex“. Şi l-am urât pentru asta încă mai tare decât îl uram de obicei. În particular, greşea. Nu ne dedasem la nici un fel de atingeri, de etalări sau de intimităţi vinovate – nimic din căutarea aceea nervoasă a locurilor ascunse, din plăcerea de a pipăi, din frustrarea şi ruşinea ascuţită, neîntârziată. Participasem la asemenea scene cu un verişor şi cu două fete puţin mai mari, surori, colege de şcoală cu mine. Îmi displăcuseră partenerii aceştia şi înainte, şi după ceea ce se întâmplase, şi aş fi tăgăduit cu furie, chiar şi faţă de mine însămi, că făcusem cu ei chiar şi cel mai mic lucru. Nu m-aş fi gândit niciodată la asemenea escapade cu cineva pentru care simţeam afecţiune sau respect – numai cu oameni care mă dezgustau, aşa cum gâdilăturile acelea lascive şi greţoase mă dezgustau de mine însămi.

În sentimentele mele pentru Mike, chinul plăcerii fizice se transforma într-o excitaţie difuză şi tandreţe, răspândite pe sub piele pe tot corpul, într-o plăcere a ochilor şi urechilor şi un fior de mulţumire, în prezenţa celuilalt. Mă trezeam în fiecare dimineaţă cu o sete nepotolită să-l văd, să aud sunetul camionului cu echipament care hurducăia şi zăngănea pe drumul de ţară până la noi. Îi idolatrizam, fără s-o arăt vreodată, forma capului, a cefei, încruntătura dintre sprâncene, degetele lungi şi goale de la picioare şi coatele murdare, vocea tare şi încrezătoare în sine, mirosul. Acceptam cu uşurinţă, chiar cu evlavie, rolurile care nu trebuiau explicate sau negociate între noi – că eu eram cea care îl ajutam, plină de admiraţie, că el era călăuza şi păzitorul meu.

Şi, într-o dimineaţă, camionul n-a mai venit. Într-o dimineaţă, bineînţeles, treaba era încheiată, fântâna acoperită, pompa repusă în funcţiune şi toată lumea se minuna de apa proaspătă. Masa de prânz avea două scaune mai puţin. Mike senior şi Mike junior luaseră întotdeauna masa aceea cu noi.

Eu şi Mike junior nu ne vorbeam şi abia dacă ne uitam unul la altul. Lui îi plăcea să-şi pună ketchup pe pâine. Tatăl lui stătea de vorbă cu tatăl meu, şi discuţia se purta în primul rând despre fântâni, accidente şi pânza freatică. Un om serios. Foarte conştiincios, spunea tata. Şi totuşi, el – tatăl lui Mike – îşi încheia aproape orice intervenţie cu un hohot de râs. Râsul acesta răsuna cumva singuratic, ca şi cum meşterul s-ar fi aflat încă în fundul fântânii.

N-au mai venit. Treaba se încheiase, nu mai aveau nici un motiv să mai vină vreodată. Şi se dovedi că treaba aceasta fusese ultima pe care săpătorul o avusese de făcut prin părţile noastre. Avea alte solicitări programate în alte părţi şi voia să ajungă acolo cât mai repede, cât timp dura vremea bună. Pentru că locuia la hotel, putea pur şi simplu să-şi împacheteze lucrurile şi s-o ia din loc. Şi asta şi făcuse.

De ce n-am înţeles eu ce se întâmplase? Nu existase nici un rămas-bun, nu fusesem conştientă de faptul că, atunci când Mike urcase în camion în acea ultimă după-amiază, pleca de tot? Nu-mi făcuse oare cu mâna, nu-şi întorsese capul spre mine – sau poate se înfrânase să-l întoarcă – atunci când camionul, îngreunat acum cu tot echipamentul fântânarului, se îndepărtase pe drumul nostru pentru ultima oară? Când apa ţâşnise – mi-o amintesc ţâşnind, şi cum toată lumea se strânsese în jurul fântânii să ciocnească un pahar –, de ce nu înţelesesem că pentru mine se apropia sfârşitul atâtor lucruri? Acum mă întreb dacă nu cumva existase un plan de a nu face mare caz, de a elimina cuvintele de despărţire, pentru ca eu – sau noi – să nu devenim prea nefericiţi şi să dăm apoi de furcă părinţilor.

Puţin probabil ca pe vremea aceea să fi ţinut cineva cont atât de mult de sentimentele copiilor. Nouă ne revenea să le îndurăm sau să le înăbuşim.

Eu n-am dat bătăi de cap părinţilor. După şocul iniţial, n-am lăsat pe nimeni să observe nimic. Bărbatul care-l ajuta pe tata mă tachina ori de câte ori mă vedea („Te-a părăsit prietenul?“), dar eu nici nu-l băgam în seamă.

Probabil ştiusem că Mike avea să plece. La fel cum ştiam că Ranger era bătrân şi că avea să moară curând. Acceptam ideea de absenţă în viitor – atâta că, până când Mike dispăru, n-avusesem habar ce însemna. Cum avea să fie modificat tot teritoriul meu, ca afectat de o alunecare de teren, care l-ar fi pustiit de sens, lăsându-mi inteligibilă doar pierderea lui Mike. N-am putut să mă mai uit niciodată la pietroiul alb de lângă intrarea în hambar fără să mă gândesc la el, aşa că am căpătat un sentiment de aversiune faţă de piatra aceea. Acelaşi lucru îl simţeam în legătură cu creanga de arţar, şi, când tata o tăie pentru că era prea aproape de casă, am urât cicatricea rămasă pe trunchiul copacului.

Într-o zi, săptămâni mai târziu, stăteam, îmbrăcată în pardesiul de toamnă, lângă uşa magazinului de pantofi unde mama încerca nişte încălţări, când am auzit o femeie strigând „Mike“. Trecuse în fugă pe lângă magazin, strigând „Mike“. Am fost brusc convinsă că necunoscuta aceea trebuia să fie mama lui Mike – ştiam, deşi nu de la el, că era despărţită de tatăl lui, nu moartă –, şi că, din cine ştie ce motiv, se întorseseră în oraş. Nu m-am gândit dacă întoarcerea aceasta ar fi putut fi permanentă sau temporară, ci doar că peste câteva clipe –

ieşeam deja în fugă din magazin – aveam să-l văd pe Mike.

Femeia îl ajunsese din urmă pe un băieţel de vreo cinci ani, care tocmai îşi luase singur un măr dintr-un coş mare, aşezat pe trotuar în faţa aprozarului vecin.

M-am oprit şi m-am uitat lung la copilul acela. Nu-mi venea să cred, ca şi cum, chiar sub ochii mei, fusese făcută o vrajă revoltătoare, nedreaptă, urâtă.

Un nume comun. O faţă turtită şi stupidă, părul blond murdar.

Inima îmi bătea cu bătăi mari, distincte, ca nişte urlete care mi se zvârcoleau în piept.

Sunny mă aşteptă la staţia de autobuz din Uxbridge. Era o femeie cu oase mari şi cu un chip strălucitor, cu părul ondulat, castaniu-grizonant, dat la o parte de pe faţă cu doi piepteni diferiţi, câte unul la fiecare tâmplă. Chiar şi când se îngrăşa – ceea ce se şi întâmplase –, nu arăta a cucoană, ci îşi păstra un aer maiestuos de fetişcană.

Mă introduse brusc şi nonşalant în viaţa ei, aşa cum o făcea întotdeauna, spunându-mi că se temuse că avea să întârzie pentru că, în dimineaţa aceea, Claire îşi vârâse un gândăcel în ureche şi trebuise dusă la spital ca să i-l scoată, apoi câinele vărsase pe treptele din faţa bucătăriei, probabil pentru că nu-i plăcuseră deloc călătoria cu maşina, casa şi peisajul de la ţară, şi că, atunci când ea – Sunny – plecase după mine, Johnston îi punea pe băieţi să cureţe, pentru că ei erau cei care voiseră câine, iar Claire se plângea că auzea încă un bâzâit în ureche.

— Deci ce-ar fi să ne ducem într-un loc plăcut şi liniştit, să ne îmbătăm şi să nu ne mai întoarcem niciodată acolo? spuse ea. Şi totuşi, n-avem încotro. Johnston şi-a invitat un prieten care are soţia şi copiii plecaţi în Irlanda, şi vor să joace golf.

Eu şi Sunny fuseserăm prietene la Vancouver. Rămăseserăm însărcinate una după alta, aşa că ne descurcaserăm cu un singur set de haine pentru gravide. În bucătăria mea sau a ei, cam o dată pe săptămână, distrase de copii şi uneori ameţite de nesomn, ne aprovizionam cu cafea tare şi cu ţigări şi ne lansam în discuţii înverşunate despre mariajele noastre, despre certuri, despre deficienţele personale, despre motivaţiile noastre interesante sau ruşinoase, despre ambiţiile noastre trecute. Citeam Jung în acelaşi timp şi încercam să ne notăm visele. În acea perioadă a vieţii în care ar trebuit să fim cuprinse de râvna reproducerii, în care creierii ar fi trebuit să ne fie asfixiaţi de secreţiile materne, noi ne simţeam încă îndemnate să-i discutăm pe Simone de Beauvoir, Arthur Koestler şi *Petrecerea*{30}.

Soţii noştri nu aveau nici pe departe asemenea preocupări. Când încercam să vorbim cu ei despre asemenea lucruri, ne spuneau: „Astea-s poveşti“ sau: „Parc-am fi la cursul de introducere în filosofie“.

Acum ne mutaserăm amândouă din Vancouver. Dar Sunny se mutase cu soţul ei, cu copiii şi mobila, aşa cum se mută oamenii de obicei, şi din motivele obişnuite – soţul ei căpătase o altă slujbă. Iar eu mă mutasem dintr-un motiv la modă pe atunci, care era aprobat în mare măsură, dar pasager şi numai în anumite cercuri, îmi lăsasem soţul, casa şi toate bunurile acumulate în timpul căsătoriei (cu excepţia, bineînţeles, a copiilor, care aveau să fie făcuţi pachet şi trambalaţi de colo colo), în speranţa de a-mi construi o viaţă lipsită de ipocrizie, de privaţiuni sau de ruşine.

Locuiam acum la etajul unu al unei case din Toronto. Oamenii de dedesubt – proprietarii – veniseră din Trinidad cu vreo doisprezece ani înainte. Pe toată strada, casele vechi de cărămidă cu verandă şi ferestre înalte şi înguste, foste locuinţe de metodişti şi presbiterieni care se numiseră Henderson, Grisham, McAllister, erau ticsite de oameni cu pielea măslinie sau cafenie care vorbeau engleza într-un mod neobişnuit pentru mine – dac-o vorbeau – şi care umpleau permanent aerul cu mirosul bucătăriei lor dulci-picante. Nu mă deranja nimic din toate astea. Din contră, simţeam că făcusem o schimbare adevărată, că mă aflam deja departe de casa căsătoriei. Dar nu le puteam cere fiicelor mele, de zece şi de doisprezece ani, să aibă aceleaşi sentimente. Părăsisem Vancouverul primăvara, şi ele veniseră la mine la începutul vacanţei de vară, teoretic ca să stea timp de două luni, până la începerea şcolii. Mirosul de pe stradă li se părea greţos, iar zgomotul, înspăimântător. Era foarte cald, şi nu puteau dormi nici măcar cu ventilatorul pe care-l cumpărasem. Trebuia să ţinem ferestrele deschise, şi petrecerile din curţile vecine durau uneori până la patru dimineaţa.

Excursiile la Centrul de Ştiinţe ale Naturii şi la Turnul Naţional Canadian{31} din Toronto, la muzeu şi la grădina zoologică, trataţiile la restaurantele cu aer condiţionat din marile magazine, o excursie cu barca până pe insula Toronto n-au putut să le înlocuiască absenţa prietenilor sau să le împace cu surogatul de cămin pe care îl puteam oferi eu. Le era dor de pisicile lor, îşi voiau camerele lor, libertatea din cartierul unde crescuseră, zilele de stat acasă şi ars gazul.

Un timp, nu s-au plâns. Am auzit-o pe cea mare spunându-i celei mici: „Las-o pe mami să creadă că suntem fericite, altfel o să se simtă prost“.

În fine, lucrurile explodaseră. Acuzaţii, mărturisiri, nefericire (chiar exagerări ale nefericirii, după cum mi se părea, în folosul meu). Cea mică bâzâia: „De ce nu poţi să vii să stai acasă?“, şi cea mare îi răspundea cu resentiment: „Pentru că îl urăşte pe tati“.

L-am sunat pe soţul meu – care mi-a pus aproape aceeaşi întrebare şi mi-a dat, singur, aproape acelaşi răspuns. Am schimbat biletele, le-am ajutat pe fete să împacheteze şi le-am dus la aeroport. Am jucat tot

drumul un joc pe care ni-l prezentase cea mare. Trebuia să alegi un număr – 27, 42 – şi apoi să te uiţi pe geam şi să-i numeri pe toţi bărbaţii pe care îi zăreai, şi al 27-lea sau al 42-lea sau al oricâtelea ar fi fost era cel cu care trebuia să te măriţi. Când m-am întors, singură, am strâns toate amintirile de la ele – o caricatură pe care o desenase cea mică, o revistă *Glamour* pe care o cumpărase cea mare, tot felul de bijuterii şi de haine mărunte pe care le puteau purta în Toronto, dar nu acasă – şi le-am îndesat într-un sac de gunoi. Şi făceam mai mult sau mai puţin acelaşi lucru de câte ori mă gândeam la ele – îmi ferecam mintea. Existau nefericiri pe care le puteam îndura – cele legate de bărbaţi. Şi altele – legate de copii – pe care nu puteam.

Am revenit la viaţa mea de dinainte. Am încetat să-mi mai fac micul dejun şi am început să merg în fiecare dimineaţă să-mi cumpăr cafea şi chifle proaspete de la magazinul italian. Ideea de a fi atât de departe, eliberată de viaţa domestică, mă încânta. Dar am observat acum – lucru care nu se întâmplase înainte – expresia de pe feţele unora dintre cei care se aşezau în fiecare dimineaţă pe taburetele de la fereastră sau la mesele de pe trotuar, oameni pentru care acest gest nu era un lucru plăcut şi fascinant, ci obiceiul stătut al unei vieţi singuratice.

Întoarsă apoi acasă, stăteam şi scriam ore întregi la masa de lemn de sub ferestrele unei foste verande, transformată în bucătărie improvizată. Speram să-mi câştig existenţa ca scriitor. Curând, soarele încălzea cămăruţa, şi pielea de pe spatele picioarelor – purtam pantaloni scurţi – mi se lipea de scaun. Simţeam mirosul chimic particular, uşor dulceag, al sandalelor mele de plastic care îmi absorbeau transpiraţia de pe tălpi. Îmi plăcea – era mirosul hărniciei mele, şi, speram, al reuşitei. Ceea ce scriam nu era cu nimic mai bun decât ceea ce izbuteam să scriu în vechea mea viaţă, în timp ce fierbeau cartofii sau rufele se roteau bubuitor în maşina automată. Era pur şi simplu mai mult şi nu era mai rău – atâta tot.

Mai târziu făceam o baie şi mă duceam probabil să mă întâlnesc cu vreuna din prietenele mele. Beam vin la mese aşezate pe trotuar în faţa restaurantelor micuţe de pe strada Queen, strada Baldwin sau strada Brunswick şi discutam despre vieţile noastre – în cea mai mare parte despre iubiţii noştri, dar ne era silă să spunem „iubiţi“, aşa că îi numeam „bărbaţii cu care eram“. Şi uneori mă întâlneam cu bărbatul cu care eram. Fusese izgonit câtă vreme copiii se aflaseră la mine, deşi încălcasem de două ori această regulă, lăsându-mi fetele singure într-un cinematograf îngheţat.

Îl cunoscusem înainte de a-mi abandona căsnicia, şi el era motivul imediat pentru care o abandonasem, deşi faţă de el – şi faţă de oricine altcineva – mă prefăcusem că nu aşa stăteau lucrurile.

Când ne întâlneam, încercam să par lipsită de griji şi să dau dovadă

de spirit independent. Schimbam noutăţi – mă îngrijeam să am întotdeauna noutăţi de povestit –, râdeam, ne plimbam prin canion, dar nu-mi doream de fapt decât să-l ademenesc să facă sex cu mine, pentru că mi se părea că entuziasmul nobil al sexului aducea laolaltă tot ce era mai bun în oameni. Mă comportam prosteşte în privinţa asta, într-un fel foarte riscant, mai ales pentru o femeie de vârsta mea. Erau dăţi, după întâlnirile noastre, când mă simţeam nespus de fericită – uluită şi sigură –, şi altele când zăceam paralizată de îndoială. După ce el se retrăgea, simţeam lacrimile curgându-mi pe obraji înainte să-mi dau seama că plângeam. Şi totul numai din cauza vreunei umbre pe care o zărisem în el pentru o clipă, sau a unui moment de indiferenţă, sau a vreunui avertisment indirect pe care mi-l dăduse. Pe măsură ce se întuneca, afară începeau petrecerile din curţi, cu muzică, ţipete şi provocări care mai tîrziu puteau să degenereze în bătăi, şi eu mă simţeam copleşită treptat de groază, nu în faţa manifestărilor acestora de ostilitate, ci a unui soi de nefiinţă.

Într-una dintre aceste stări am sunat-o pe Sunny şi am primit invitaţia de a-mi petrece weekend-ul la ţară.

— E foarte frumos aici, am spus.

Dar peisajul prin care treceam nu-mi spunea nimic. Dealurile erau un şir de umflături verzi, unele cu vaci. Poduri joase de ciment traversau pâraie sufocate de vegetaţie. Fânul era recoltat altfel decât înainte, rulat în baloturi şi lăsat pe câmp.

— Stai să vezi casa, spuse Sunny. E mizerabilă. Am găsit un şoarece în ţevărie. Mort. Ne tot vin fire de păr în apa de la baie. Acuma pe asta am rezolvat-o, dar cine ştie ce-o să mai fie!

Nu mă întrebă nimic – era o dovadă de delicateţe sau de dezaprobare? — despre noua mea viaţă. Poate pur şi simplu nu ştia cum să înceapă, nu-şi putea imagina. I-aş fi spus oricum minciuni sau doar jumătăţi de adevăr. „Mi-a fost greu să mă rup, dar trebuia. Mi-e cumplit de dor de copii, dar întotdeauna e un preţ de plătit. Învăţ să dau libertate unui bărbat şi să fiu liberă eu însămi. Învăţ să iau sexul uşor, lucru dificil pentru mine, pentru că nu aşa am început şi nu mai sunt tânără, dar învăţ.“

Un weekend, m-am gândit. Mi se părea un timp foarte lung.

Zidul de cărămidă al casei avea o cicatrice acolo unde o verandă fusese demolată. Băieţii lui Sunny zdupăiau prin curte.

— Mark a pierdut mingea! strigă Gregory – cel mai mare.

Sunny îi spuse să salute.

— Bună! Mark a aruncat mingea peste hambar, şi acum n-o mai găsim.

Fetiţa de trei ani, născută în timpul cât n-o mai văzusem pe Sunny, ieşi în fugă pe uşa bucătăriei şi apoi se opri, surprinsă să vadă o străină. Îşi veni însă în fire şi-mi spuse:

— Mi-a intrat un gândăcel în cap.

Sunny o luă în braţe, îmi luă geanta, şi am intrat toate în bucătărie, unde Mike McCallum îşi întindea ketchup pe o felie de pâine.

— Tu eşti! Am exclamat amândoi, aproape într-o răsuflare.

Am râs, eu m-am repezit spre el, şi el a păşit către mine. Ne-am strâns mâinile.

— Am crezut că era tatăl tău, i-am spus.

Nu ştiu dacă ajunsesem cu gândul chiar la săpătorul de fântâni. Îmi spusesem doar: „Cine e bărbatul acesta? Parcă-l cunosc.“ Un bărbat care-şi purta corpul cu uşurinţă, ca şi cum a coborî în fântâni şi a urca la suprafaţă ar fi fost o nimica toată. Părul tuns scurt, grizonant, ochii deschişi la culoare, adânciţi în orbite. O faţă subţire, binedispusă, dar austeră. O anumită rezervă – firească, dar nu dezagreabilă.

— Nu se putea, spuse el. Tata a murit.

Johnston intră în bucătărie cu genţile de golf, mă salută şi îi spuse lui Mike să se grăbească, şi Sunny zise:

— Se cunosc, iubitule. S-au cunoscut. Închipuie-ţi!

— Când eram copii, spuse Mike.

— Serios? zise Johnston. Incredibil!

Şi am spus cu toţii ceea ce am văzut că era el pe cale să spună:

— Ce mică-i lumea!

Eu şi Mike ne uitam încă unul la altul şi râdeam – părea că ne asigurăm unul pe altul că această descoperire pe care Sunny şi Johnston o credeau poate incredibilă era pentru noi o răbufnire orbitoare – aproape caraghioasă – de noroc.

Toată după-amiaza, în timp ce bărbaţii erau plecaţi, am debordat de energia fericirii. Am făcut plăcintă cu piersici pentru cină şi i-am citit lui Claire, ca să se liniştească şi să poată trage un pui de somn, în timp ce Sunny s-a dus cu băieţii la pescuit, fără succes, în pârâul văratic. Apoi ne-am aşezat amândouă pe jos în sufragerie cu o sticlă de vin în faţă şi am redevenit prietene, discutând despre cărţi în loc să vorbim despre viaţă.

Lucrurile de care îşi amintea Mike erau altele decât cele pe care mi le aminteam eu. El ţinea minte cum umblam pe partea superioară, îngustă, a unei vechi fundaţii de ciment şi pretindeam că era înaltă cât cea mai înaltă clădire şi că, dacă ne împiedicam, aveam să cădem şi să nu ne mai putem ridica. Eu am spus că asta trebuie să fi fost în altă parte, apoi mi-am amintit de fundaţia pentru un garaj, care fusese turnată acolo unde drumul de acces la ferma noastră întâlnea şoseaua, deşi garajul nu fusese niciodată construit. Mergeam oare pe acolo?

Da, mergeam.

Eu îmi aminteam cum voiam să strig tare sub pod, dar cum îmi era teamă de copiii din oraş. El nu-şi amintea de nici un pod.

Amândoi ne aminteam de ghiulelele de lut şi de război.

Spălam vasele împreună ca să putem vorbi despre tot ce ne trecea prin cap fără să ne simţim nepoliticoşi.

El îmi povesti cum murise tatăl lui. Fusese omorât într-un accident de maşină, în timp ce se întorcea de la o treabă din Bancroft.

— Mai trăiţi, oameni buni?

I-am spus că mama murise şi că tata se recăsătorise.

La un moment dat i-am spus că mă despărţisem de soţul meu şi că locuiam în Toronto. Am spus că avusesem copiii la mine o vreme, dar că acum erau în vacanţă cu tatăl lor.

El îmi spuse că locuia în Kingston, dar că nu mai fusese acolo de mult. Îl cunoscuse pe Johnston nu demult, la muncă. Era, ca şi el, inginer de construcţii civile. Soţia lui era o irlandeză, născută în Irlanda, dar care lucra în Canada când o cunoscuse el. Era soră medicală. Pe moment se afla în Irlanda, în comitatul Clare, în vizită la rudele ei. Luase copiii cu ea.

— Câţi aveţi?

— Trei.

Când am terminat vasele, ne-am dus în sufragerie şi ne-am oferit să jucăm scrabble cu băieţii, pentru ca Sunny şi Johnston să poată face o plimbare. Numai un joc, şi apoi trebuiau să meargă la culcare. Dar ei ne convinseră să mai începem o tură, aşa că, atunci când părinţii lor se întoarseră, încă jucam.

— Ce v-am spus eu? întrebă Johnston.

— E acelaşi joc, spuse Gregory. Ai spus că putem să terminăm jocul, şi e acelaşi.

— Da, sigur, făcu Sunny.

Spuse că era o noapte minunată, şi că ea şi Johnston erau de-a dreptul răsfăţaţi, acum că aveau bonă internă.

— Noaptea trecută am mers de fapt la film, şi Mike a stat cu copiii. Un film vechi. *Podul de peste râul Kwai.*

— *De pe,* spuse Johnston. *De pe râul Kwai.*

— Oricum eu îl văzusem, spuse Mike. Cu ani în urmă.

— A fost destul de bun, spuse Sunny. Doar că n-am fost de acord cu finalul. Mi s-a părut nepotrivit. Mai ştii când Alec Guiness vede sârma în apă, dimineaţa, şi-şi dă seama că cineva o să arunce podul în aer? Şi o ia razna, şi totul se complică, şi toţi sfârşesc prin a fi omorâţi? Ei bine, eu cred că ar fi trebuit pur şi simplu să vadă sârma, să-şi dea seama ce avea să se întâmple şi să rămână pe pod, să fie aruncat în aer împreună cu podul. Asta mi se pare că ar fi făcut personajul lui, şi ar fi fost mai eficace din punct de vedere dramatic.

— Nu, n-ar fi fost, spuse Johnston, pe tonul unei persoane care se mai contrazisese şi înainte pe această temă. Şi unde ar mai fi suspansul?

— Eu sunt de acord cu Sunny, am spus. Îmi amintesc că sfârşitul mi s-a părut prea complicat.

— Mike?

— Mie mi s-a părut destul de bun, spuse Mike. Aşa cum e.

— Bărbaţii contra femeilor, spuse Johnston. Câştigători, bărbaţii.

Apoi le spuse băieţilor să strângă jocul de scrabble, şi ei se supuseră. Dar lui Gregory îi trecu prin cap să ceară voie să vadă stelele.

— Ăsta e singurul loc unde le putem vedea, spuse. Acasă sunt numai lumini, e naşpa.

— Ai grijă, spuse tatăl.

Dar apoi zise, în regulă, cinci minute, şi am ieşit toţi afară şi ne-am uitat la stele. Am căutat Steaua Nordului, aproape de cea de a doua stea din oiştea carului. Dacă puteai s-o vezi, explică Johnston, aveai vederea suficient de bună ca să intri în Forţele Aeriene – cel puţin aşa era în timpul celui de al Doilea Război Mondial.

— Eu o văd, dar ştiam dinainte că e acolo, zise Sunny.

Mike spuse că şi el la fel.

— Şi eu am văzut-o, rosti Gregory dispreţuitor. Am văzut-o indiferent că ştiam sau nu că e acolo.

— Şi eu am văzut-o, spuse Mark.

Mike stătea puţin mai în faţa mea, într-o parte. Era de fapt mai aproape de Sunny decât de mine. În spatele nostru nu mai era nimeni, şi am vrut să mă ating de el – doar uşor, întâmplător, să-i şterg braţul sau umărul. Apoi, dacă el n-ar fi reacţionat – din curtoazie poate, luând atingerea mea drept o întâmplare cu adevărat –, mi-aş fi pus un deget pe ceafa lui goală. Oare el asta ar fi făcut dacă ar fi stat în spatele meu? La asta s-ar fi gândit, în loc să se concentreze asupra stelelor?

Am avut însă sentimentul că era un om scrupulos şi că s-ar fi abţinut.

Şi din acest motiv, cu siguranţă, n-avea să vină în patul meu în noaptea aceea. Oricum, riscurile erau atât de mari, încât ar fi fost aproape imposibil. La etaj, casa avea trei dormitoare, iar camera de oaspeţi şi camera părinţilor se deschideau amândouă din odaia mai mare unde dormeau copiii. Oricine ar fi vrut să ajungă într-unul dintre dormitoarele mai mici trebuia să treacă prin camera copiilor. Mike, care dormise cu o noapte înainte în camera de oaspeţi, fusese mutat jos, pe canapeaua extensibilă din sufragerie. Sunny îi dăduse un set de cearşafuri curate în loc să-i strângă şi apoi să-i întindă din nou aşternuturile, pe care el le lăsă pentru mine.

— E un om curat, spuse ea. Şi, la urma urmei, ţi-e prieten vechi.

Faptul că m-am culcat în cearşafurile lui nu mi-a făcut noaptea prea uşoară. În visele mele, deşi nu în realitate, aşternutul mirosea a plante de apă, a mâl de râu, a trestii în soarele fierbinte al verii.

Ştiam că n-are să vină la mine oricât de mic ar fi fost riscul. Ar fi fost un lucru murdar, în casa prietenilor săi, care aveau să fie – dacă nu cumva erau deja – şi prietenii soţiei sale. Şi cum putea fi sigur că asta era ceea ce-mi doream? Sau că asta era ceea ce-şi dorea el însuşi? Nici măcar eu nu eram sigură de mine. Până atunci, putusem întotdeauna să mă consider o femeie fidelă celui cu care mă culcam la momentul respectiv.

Am dormit doar superficial şi am avut vise constant lascive, complicate de poveşti secundare enervante şi neplăcute. Uneori Mike era dispus să coopereze, dar dădeam peste tot felul de obstacole. Alteori era distras, ca atunci când spunea că mi-a adus un cadou, dar că nu mai ştia unde îl pusese, şi pentru el devenea extrem de important să-l găsească. Eu îi spuneam că nu contează, că nu eram interesată de cadou, pentru că el însuşi era cadoul meu, omul pe care-l iubeam şi pe care-l iubisem întotdeauna, aşa spuneam. Dar el era preocupat. Şi uneori îmi făcea reproşuri.

Toată noaptea – sau cel puţin de fiecare dată când mă trezeam, şi m-am trezit des –, greierii mi-au cântat sub fereastră. La început am crezut că sunt păsări, un cor de zburătoare de noapte neobosite. Locuiam de suficient de multă vreme la oraş ca să fi uitat cum greierii pot compune un adevărat canon de sunete.

Trebuie să spun însă că, uneori, deşteptându-mă, mă pomeneam parcă în pustiu, în plină bătaie a soarelui. O luciditate nechemată. Ce ştii, de fapt, despre bărbatul acesta? Sau el despre tine? Ce muzică îi place, ce preferinţe are în politică? Ce fel de femeie îşi doreşte?

— Aţi dormit bine? întrebă Sunny.

— Buştean, spuse Mike.

— Bine, am spus. Destul.

Toată lumea fu invitată în dimineaţa aceea la brunch{32} la nişte vecini care aveau piscină. Mike spuse că ar fi preferat să facă o plimbare pe terenul de golf, dacă nu era o problemă.

— Sigur, spuse Sunny, şi se uită la mine.

— Păi, nu ştiu dacă… am spus, şi Mike întrebă:

— Nu joci golf, nu?

— Nu.

— Oricum. Ai putea să-mi ţii geanta.

— Vin eu să-ţi ţin geanta, spuse Gregory. Era gata să se lipească de orice ieşire de-a noastră, convins că aveam să ne dovedim mai liberali şi mai amuzanţi decât părinţii lui.

Sunny spuse nu.

— Tu vii cu noi. Nu vrei să înoţi în piscină?

— Toţi puştii fac pipi în piscina aia. Sper că ştiai.

Johnston ne avertizase înainte să plecăm că prognoza prevedea ploaie. Mike spusese că ne asumăm riscul. Îmi plăcuse faptul că

spusese „noi“ şi îmi plăcuse să merg alături de el, pe locul soţiei. Ideea că formăm un cuplu îmi făcuse plăcere – o plăcere, ştiam, nebunatică precum a unei adolescente. Ideea de a fi soţie mă atrăgea, ca şi cum n-aş mai fi fost niciodată. Nu avusesem niciodată senzaţia asta cu bărbatul care era acum adevăratul meu iubit. Oare chiar puteam să mă aşez la casa mea, cu un bărbat pe care să-l iubesc cu adevărat, să scap cumva de acele părţi din mine care nu se potriveau cu o asemenea viaţă şi să fiu fericită?

Dar acum, că eram singuri, simţeam o anumită constrângere.

— Nu ţi se pare frumos peisajul? am întrebat.

Şi astăzi chiar mi se părea. Dealurile arătau mai domoale, sub cerul acoperit de nori albi, decât arătaseră ieri în lumina trufaşă a soarelui. Copacii, la sfârşitul verii, aveau frunzişul zdrenţuit, multe frunze începeau să ruginească pe margini, iar unele deveniseră chiar maronii sau roşii. Recunoşteam acum tot felul de frunze.

— Stejari, am spus.

— Solul e nisipos, spuse Mike. Peste tot în zona asta. I se spune Dealurile cu Stejari.

Am spus că bănuiam că Irlanda e foarte frumoasă.

— Unele părţi sunt de-a dreptul golaşe. Stâncă goală.

— Acolo a crescut soţia ta? Are accentul acela simpatic?

— Cred că, dacă ai auzi-o, ai zice că da. Dar, când se întoarce acolo, i se spune că şi l-a pierdut. I se spune că sună a americancă. „Americanca“, aşa îi zic întotdeauna. Nu-şi bat capul cu Canada.

— Şi copiii tăi, bănuiesc că nu arată deloc a irlandezi, nu?

— Nu.

— Şi ce ai – fete sau băieţi?

— Doi băieţi şi o fată.

M-am simţit tentată să-i povestesc despre contradicţiile, tristeţile şi necesităţile propriei mele vieţi.

— Mie mi-e dor de copii, am spus.

Dar el nu spuse nimic. Nici un cuvânt de compasiune sau de încurajare. Poate că i se părea indecent să vorbim despre partenerii sau despre copiii noştri în situaţia în care eram.

La scurt timp după aceea am oprit în parcarea terenului de golf, şi el zise, destul de gălăgios, ca şi cum ar fi încercat să compenseze rigiditatea de mai înainte:

— Se pare că ameninţarea ploii i-a speriat pe jucători.

În parcare mai era un singur autoturism.

Mike ieşi din maşină şi intră în clădirea recepţiei ca să plătească taxa de intrare.

Nu fusesem niciodată pe un teren de golf. Văzusem jocul jucat la televizor, o dată sau de două ori, niciodată din proprie iniţiativă, şi aveam idee de faptul că unele crose erau scurte şi altele lungi, că

exista şi o crosă putter şi că găurile de pe teren se numeau cupe. Când i-am spus asta, Mike a replicat:

— S-ar putea să te plictiseşti de moarte.

— Dacă mă plictisesc, o să fac o plimbare.

Asta păru să-l mulţumească. Îşi puse greutatea palmei calde pe umărul meu şi zise:

— Da, cred că ai face.

Ignoranţa mea nu conta – bineînţeles că nu trebuia cu adevărat să car geanta –, şi nu m-am plictisit. Nu trebuia decât să-l urmez pe tot terenul şi să-l privesc. Nici măcar nu trebuia să-l privesc. Aş fi putut să privesc copacii de pe marginile terenului – înalţi, cu vârfuri stufoase şi trunchiuri zvelte, şi cu o denumire de care nu eram sigură – acacia? —, răscoliţi din când în când de un vânt pe care nu-l simţeam deloc la nivelul solului. Stoluri de păsări, mierle sau grauri, zburau pe deasupra mânate parcă de un sentiment de grup al urgenţei, dar numai de la un vârf de copac la altul. Mi-am amintit acum că ştiam asta: în august sau chiar la sfârşitul lui iulie, păsările începeau să se strângă în masă, gălăgioase, pregătindu-se pentru călătoria spre sud.

Mike vorbea când şi când, dar prea puţin cu mine. Nu era nevoie să-i răspund, şi de fapt nici n-aş fi putut s-o fac. Mi se părea totuşi că vorbeşte mai mult decât ar fi făcut-o un bărbat care ar fi jucat de unul singur. Cuvintele sale disparate erau reproşuri, felicitări prudente sau avertismente adresate sieşi, sau abia dacă erau cuvinte – exact genul de zgomote menite să transmită un anume sens, şi care transmit un anumit sens, în intimitatea îndelungată a vieţilor trăite în proximitate benevolă.

Asta era deci ceea ce trebuia să fac – să-i ofer o noţiune amplificată, extinsă a propriului sine. O noţiune mai confortabilă, se putea spune, senzaţia consolatoare a unei prezenţe umane-tampon în jurul singurătăţii sale. El nu s-ar fi aşteptat la asta în chiar acelaşi fel, sau n-ar fi cerut-o atât de firesc şi de uşor, dacă aş fi fost tot bărbat. Sau dacă aş fi fost o femeie cu care nu simţea o legătură de mult stabilită.

N-am stat să mă gândesc la toate astea. Ele făceau parte din plăcerea pe care o simţeam pătrunzându-mă în timp ce umblam pe terenul de golf. Pofta trupească din cauza căreia tot corpul mă duruse în timpul nopţii era acum purificată, redusă la o flacără de veghe ferită, grijulie, conjugală. Îl urmăream cum îşi punea mingea, cum alegea, stătea în cumpănă, mijea ochii, lovea mingea cu o mişcare arcuită, şi mă uitam la traseul mingii, care mie mi se părea întotdeauna triumfător, dar lui de obicei i se părea problematic, până la locul următoarei provocări, al viitorului imediat.

Mergând până acolo, abia dacă schimbam vreo vorbă. „O să plouă oare?“ spuneam. „Ai simţit vreun strop?“ Mie mi se păruse că simţisem. Poate că nu. Nu era obişnuitul dialog politicos despre vreme

– era totul în contextul jocului. Aveam să ne terminăm cupa? Fusese un strop de ploaie, de data asta sigur, apoi încă unul, apoi o stropeală. Mike se uită în lungul traseului, spre locul unde norii îşi schimbaseră culoarea, devenind sinilii în loc de albi, şi spuse fără vreo teamă sau vreo dezamăgire specială:

— Uite şi ploaia!

Începu să strângă metodic şi să-şi închidă geanta.

Eram la momentul acela la distanţă maximă de clădirea recepţiei. Păsările deveniseră mai gălăgioase şi se roteau deasupra într-un zbor agitat, indecis. Vârfurile copacilor se clătinau, şi se auzea un sunet – care părea să vină de undeva de deasupra noastră – ca sunetul unor valuri pline de pietriş spărgându-se la mal. „Bun deci. Mai bine să ne adăpostim“, mă luă de mână şi mă trase grăbit peste gazonul tuns în tufişurile şi ierburile înalte care creşteau între terenul de golf şi râu.

Tufele chiar de la marginea gazonului aveau frunze închise la culoare şi o înfăţişare aproape oficială, ca şi cum ar fi fost un gard viu plantat acolo să crească. Dar nu erau decât un desiş sălbatic. Păreau impenetrabile, dar, privind de aproape, zăreai mici deschideri, poteci înguste pe care le făcuseră animalele sau oamenii veniţi să-şi caute mingile de golf. Terenul se înclina uşor, şi, după ce treceai de zidul neregulat de tufe, puteai vedea deja o părticică din râu – râul care era de fapt motivul indicatorului de la intrare, cu numele terenului. Riverside.{33} Apa era cenuşie ca oţelul, şi părea să se rostogolească deja, nu să facă vălurele, cum ar fi făcut apa unui iaz, sub pala ameninţătoare a vântului stârnit în grabă. Între noi şi râu era o pajişte de ierburi sălbatice, care păreau toate înflorite. Splinuţă, slăbănog cu clopoţei galbeni cu roşu, ceva ce am crezut că erau urzici înflorite, cu ciorchini roz-violacei, şi steluţe sălbatice. Şi viţe de vie, agăţându-se de orice, înfăşurându-se în jur şi încâlcindu-ni-se sub picioare. Pământul era moale, nu tocmai elastic. Chiar şi plantele cu tulpinile cele mai plăpânde şi cu înfăţişarea cea mai delicată crescuseră cât noi sau mai înalte. Ne-am oprit şi ne-am uitat în sus printre ele, şi am văzut copacii, la mică distanţă, azvârliţi încoace şi încolo ca nişte buchete de mireasă. Şi ceva care venea din direcţia norilor de miazănoapte. Era adevărata ploaie, năvălind asupra noastră pe urmele stropilor care abia ne împroşcau, dar părea să fie mult mai mult decât o simplă ploaie. Era ca şi cum o bucată mare din cer se rupsese şi avansa acum ameninţătoare, hotărâtă, fremătând, luând o imprecisă formă vie şi mânând înaintea ei perdele de ploaie – nu văluri, ci adevărate draperii, groase şi căzând cu plesnet sălbatic. Le vedeam foarte limpede în chiar clipele când nu simţeam încă decât stropii aceia uşori, lenevoşi. Era aproape ca şi cum ne-am fi uitat pe o fereastră, fără să ne vină să credem că avea să se spargă, până când se sparse, şi ploaia şi vântul ne izbiră, laolaltă, şi părul îmi fu ridicat şi

învârtejit deasupra capului. Am simţit că şi pielea avea să-mi aibă aceeaşi soartă.

Am încercat atunci să mă răsucesc – simţeam impulsul imperios, pe care nu-l avusesem până atunci, de a ieşi dintre tufişuri şi a fugi până la clădirea recepţiei. Dar nu m-am putut mişca. Era foarte greu să stai în picioare – în câmp deschis, vântul m-ar fi dărâmat într-o clipită.

Încovoiat, cu capul în piept printre ierburi, împotriva vântului, Mike veni în faţa mea, ţinându-mă tot timpul de mână. Apoi se întoarse cu faţa la mine, punându-şi corpul între mine şi furtună, cu tot atâta efect cât ar fi avut o scobitoare. Îmi spuse ceva drept în faţă, dar nu l-am putut auzi. Ţipa, dar nici un sunet nu ajunse până la mine. Acum mă ţinea de amândouă braţele. Îşi coborî mâinile până la încheieturile mele şi le apucă strâns. Mă trase în jos – clătinându-ne amândoi în momentul când am vrut să ne schimbăm poziţia – până am rămas ciuciţi aproape de pământ. Atât de apropiaţi, încât nu ne puteam uita unul la altul – nu ne puteam uita decât în jos, la şuvoaiele miniaturale care divizau deja pământul în jurul nostru, la plantele strivite şi la încălţările noastre îmbibate de apă. Şi chiar şi pe acestea le vedeam prin şuvoaiele care ne şiroiau pe faţă.

Mike îmi eliberă încheieturile şi mă apucă strâns de umeri. Atingerea lui era în continuare menită mai degrabă să mă reţină, nu să mă facă să mă simt în siguranţă.

Am rămas aşa până când vântul a trecut mai departe. N-avea cum să fi durat mai mult de cinci minute, poate doar două sau trei. Ploaia continua să cadă, dar acum era doar o ploaie torenţială obişnuită. Mike îşi luă mâinile de pe mine şi ne-am ridicat în picioare clătinându-ne. Cămăşile şi pantalonii ni se lipiseră complet de piele. Mie părul îmi cădea pe faţă în cârcei lungi de meduză, lui i se lipise de frunte în codiţe scurte, întunecate. Am încercat să zâmbim, dar abia dacă am avut putere. Apoi ne-am sărutat şi ne-am strâns unul într-altul pentru o secundă. Era mai mult un ritual, o recunoaştere a faptului că supravieţuiserăm decât a atracţiei dintre trupuri. Buzele ni se şterseră unele de altele, reci şi alunecoase, şi apăsarea îmbrăţişării ne făcu să ne scuturăm uşor de frig, căci firişoare din apa ploii ni se scurseră din haine pe piele.

Ploaia se potolea treptat. Ne-am croit drum, împleticindu-ne uşor, prin ierburile pe jumătate culcate la pământ, apoi prin tufişurile dese, îngreunate de apă. Crengi mari de copac fuseseră azvârlite pe tot cuprinsul terenului de golf. Nu m-am gândit decât abia mai târziu că oricare dintre ele ar fi putut să ne omoare.

Am ieşit în câmp deschis, ocolind ramurile căzute. Ploaia se oprise aproape, şi aerul se lumină. Mergeam cu capul plecat – pentru ca apa din păr să-mi cadă pe pământ, nu pe faţă –, şi am simţit căldura soarelui lovindu-mi umerii înainte să ridic ochii şi să-i văd strălucirea

carnavalescă.

M-am oprit locului, am tras adânc aer în piept şi mi-am zvârlit şuviţele de pe faţă. Acum era momentul, când eram pătrunşi de apă, în siguranţă, copleşiţi de strălucire. Ceva trebuia spus.

— E ceva ce nu ţi-am spus.

Vocea lui mă luă prin surprindere, la fel ca soarele. Dar cumva invers. Am simţit în ea o greutate, o avertizare – o fermitate cu iz de căinţă.

— Despre băiatul nostru cel mai mic, spuse el. Băiatul nostru cel mai mic a fost omorât vara trecută.

O, Doamne!

— A fost călcat de maşină, continuă el. Eu am fost cel care l-a călcat. Când am dat cu spatele pe aleea din faţa casei.

M-am oprit din nou. Se opri şi el cu mine. Amândoi priveam fix înainte.

— Îl chema Brian. Avea trei ani.

— Credeam că e în pat, în dormitorul lui de la etaj. Ceilalţi erau treji, dar el fusese pus la culcare. Apoi se sculase singur.

— Ar fi trebuit totuşi să mă uit. Ar fi trebuit să mă uit mai atent.

M-am gândit la momentul când se dăduse jos din maşină. Zgomotul pe care-l făcuse probabil. Momentul când mama copilului ieşise în fugă din casă. „Nu se poate să fie el, nu el e aici, nu s-a întâmplat nimic.“

În pat, la etaj.

Mike o porni din nou, intrând în parcare. Îl urmam la mică distanţă. Şi n-am spus nimic – nici unul dintre cuvintele obişnuite, binevoitoare, neputincioase. Le-am ignorat cu bună ştiinţă.

El nu spuse: „A fost vina mea şi n-am să pot trece niciodată peste ce s-a întâmplat. N-am să mi-o iert niciodată. Dar trăiesc în continuare aşa cum pot“.

Sau: „Soţia mea m-a iertat, dar nici ea n-are să poată trece vreodată peste“.

Înţelegeam totul. Înţelegeam acum că era un om care văzuse bezna cea mai neagră. Un om care ştia exact – aşa cum eu nu ştiam, nici măcar pe aproape – ce însemna întunericul adevărat. El şi soţia lui ştiau acest lucru împreună, şi asta îi unea, ca unul din acele lucruri care fie te despart definitiv de cineva, fie te unesc pe viaţă. Nu că ar fi rămas să trăiască în starea aceea. Dar împărţeau cunoaşterea hrubei aceleia reci, deşarte, închise ermetic, din miezul întunericului.

Se poate întâmpla oricui.

Da. Dar nu aşa pare. Pare că se întâmplă unuia sau altuia, ales anume din loc în loc, câte unul odată.

— Nu e drept, am spus.

Mă refeream la distribuirea acestor pedepse gratuite, a acestor

lovituri haine şi distrugătoare. E mai rău aşa, poate, decât dacă s-ar întâmpla în toiul unei suferinţe abundente, în timpul războaielor sau al unor cataclisme ale pământului. E cel mai rău când există o singură persoană al cărei gest, probabil necaracteristic, este unicul responsabil, pentru totdeauna.

La asta mă refeream. Dar voiam să spun totodată: „Nu e drept. Ce legătură are asta cu noi?“

Un protest atât de brutal încât poate părea inocent, pentru că vine dintr-un miez atât de brut al sinelui. Inocent dacă tu eşti cel din care izbucneşte şi dacă nu a fost făcut public.

— Ei da, spuse el, pe un ton blând.

Căci dreptatea n-avea nimic a face aici.

— Sunny şi Johnston nu ştiu despre asta. Nici unul dintre cei pe care i-am cunoscut de când ne-am mutat nu ştie. Am considerat că e mai bine aşa. Chiar şi ceilalţi copii – arareori pomenesc de el. Nu-i spun niciodată pe nume.

Eu nu eram unul dintre oamenii pe care îi cunoscuseră de când se mutaseră. Nu unul dintre cei printre care aveau să-şi ducă viaţa lor cea nouă, cea grea, cea normală. Eu eram un om care ştia – atâta tot. Un om pe care el îl avea de unul singur, care ştia.

— E ciudat, spuse el, aruncând o privire în jur înainte să deschidă portbagajul ca să pună înăuntru geanta de golf. Ce s-a întâmplat cu tipul care era parcat aici înainte? Tu n-ai mai observat o maşină când am venit? Dar pe teren n-am zărit pe nimeni. Acum, că stau să mă gândesc. Tu ai văzut?

Am spus că nu.

— E un mister, spuse el. Şi apoi din nou: Ei, da.

Erau cuvinte pe care obişnuiam să le aud des, pe acelaşi ton, când eram copil. O punte de la un lucru la altul, sau o concluzie, sau un mod de a spune ceva care nu mai putea fi spus – ori gândit – mai mult decât fusese deja.

— Ei nu, era răspunsul în glumă.

Furtuna spărsese petrecerea din piscină. Fuseseră prea mulţi participanţi ca să se îngrămădească toată lumea în casă, şi cei cu copii preferaseră în general să plece acasă.

În timp ce mergeam înapoi, eu şi Mike observaserăm amândoi o furnicătură, o senzaţie de arsură şi de mâncărime pe antebraţele noastre goale, pe dosul palmelor şi în jurul gleznelor. Porţiuni care nu ne fuseseră protejate de haine când ne ghemuiserăm în ierburi. Mi-am amintit de urzici.

Aşezaţi în bucătăria lui Sunny, schimbaţi în haine uscate, am povestit despre aventura noastră şi despre iritaţiile de pe corp.

Sunny ştiu ce era de făcut. Călătoria cu Claire de cu o zi înainte, la camera de gardă a spitalului local, nu fusese prima de acest fel în

familia lor. La un alt sfârşit de săptămână, băieţii coborâseră pe câmpul mocirlos, plin de bălării, din spatele hambarului şi se întorseseră plini de băşici şi de pete pe piele. Medicul spusese că nimeriseră probabil în nişte urzici. Probabil se rostogoliseră prin ele, asta spusese. Li se prescriseseră comprese reci, o loţiune antihistaminică şi nişte tablete. O parte din sticluţa cu loţiune rămăsese nefolosită, şi mai erau şi câteva pastile, pentru că Mark şi Gregory îşi reveniseră repede.

Am refuzat tabletele – cazul nostru nu părea atât de grav.

Sunny povesti că stătuse de vorbă cu femeia care îi alimentase maşina la benzinăria de pe autostradă şi că femeia aceasta spunea că există o plantă din ale cărei frunze se făceau cele mai bune comprese pentru pişcăturile de urzică. Nu e nevoie de nici o pastilă şi de toate prostiile alea, spusese. Planta se numea ceva de felul drăgoi. Drăcovei? S-ar fi găsit, zicea ea, pe o anumită porţiune a drumului, lângă un pod.

Sunny era gata să meargă s-o culeagă, îi plăcea ideea de remediu popular. A trebuit să-i amintim că aveam deja loţiunea, pentru care plătise.

Îi făcu plăcere să ne doftoricească. De fapt, situaţia noastră binedispuse toată familia, îi scoase pe membrii ei din toanele rele datorate zilei ploioase care le stricase planurile. Faptul că aleseserăm să mergem împreună şi că avuseserăm această aventură – o aventură care îşi lăsase amprenta pe corpul nostru – părea să trezească în Sunny şi Johnston un soi de entuziasm al tachinării. El avea o înfăţişare caraghioasă, ea – o solicitudine voioasă. Dacă am fi adus cu noi dovezi de necuviinţă – băşici pe şezut, vreo spuzeală roşie pe coapse sau pe burtă –, ar fi fost, bineînţeles, mai puţin încântaţi şi iertători.

Copiilor li se păru amuzant să ne vadă şezând cu picioarele în ligheane, cu braţele şi mâinile neîndemânatice în bandaje groase. Claire mai ales fu fascinată la vederea tălpilor noastre goale, adulte, caraghioase. De dragul ei, Mike îşi mişcă degetele lungi de la picioare, şi ea izbucni în chicoteli alarmate.

Ei, da, lucrurile s-ar fi repetat dacă ne-am fi întâlnit din nou. Sau dacă nu. O dragoste care nu putea fi folosită, care-şi cunoştea locul. (Unii ar spune neadevărată, pentru că n-ar fi riscat niciodată să suporte furia cuiva, să se transforme într-o glumă proastă sau, trist, să se tocească.) Care nu risca nimic, ci prefera să rămână vie ca un firicel de nectar, ca o rezervă subterană. Pecetluită cu povara acelei tăceri nou dobândite.

Nu i-am cerut niciodată lui Sunny veşti despre el, şi nici nu am primit vreunele, în toţi anii cât a mai durat prietenia noastră tot mai difuză.

Plantele acelea cu flori mari roz-violacee nu sunt urzici. Am

descoperit că se numesc sovârf de apă. Urzicile în care probabil am intrat noi atunci sunt plante mai neînsemnate, cu o floare mov-pal şi cu tulpinile presărate răuvoitor cu perişori ascuţiţi, nemiloşi, care pătrund prin piele şi o inflamează. Creşteau şi ele probabil, neobservate, printre flori sălbatice, pe tot întinsul pajiştii.

CASA CU GRINZI DE LEMN

Lionel le povesti cum murise mama lui.

Ea ceruse să-i dea machiajul. El îi ţinu oglinda.

— O să dureze cam o oră, spuse ea.

Cremă de bază, pudră, creion de sprâncene, rimel, creion de buze, ruj, fard de obraz. Lucra încet şi cu mână tremurândă, dar rezultatul nu fu rău.

— Nu ţi-a luat o oră, zise Lionel.

Ea spuse că nu, nu asta voise să spună.

Voise să spună când o să moară.

El o întrebase dacă voia să-l cheme pe tatăl ei. Pe tatăl ei, pe soţ, pe pastor.

Ea spuse: Pentru ce?

Nu greşi decât cu cinci minute.

Şedeau în spatele casei – casa Lornei şi a lui Brendan – pe o terasă mică de unde se vedea micul golf Burrard şi luminile din Point Grey. Brendan se ridică să mute aspersorul către o altă porţiune de gazon.

Lorna o cunoscuse pe mama lui Lionel cu doar câteva luni în urmă. O femeie mărunţică, cu păr alb, cu un farmec vitejesc, care venise până în Vancouver dintr-un orăşel din Munţii Stâncoşi, ca să vadă trupa Comediei Franceze în turneu. Lionel o rugase pe Lorna să meargă cu ei. După spectacol, în timp ce Lionel îi ţinea pelerina albastră de catifea, mama îi spusese Lornei:

— Sunt foarte fericită că am cunoscut-o pe *belle-amie* a fiului meu.

— Hai să nu exagerăm cu franceza, spusese Lionel.

Lorna nici măcar nu era sigură ce însemna asta. *Belle-amie*. Frumoasa prietenă? Amanta?

Lionel ridicase din sprâncene către ea, peste capul mamei lui. Ca şi cum ar fi spus: Orice idei ar avea, eu nu am nici o legătură.

Lionel fusese cândva studentul lui Brendan la universitate. Un tânăr excepţional, prodigios, de numai şaisprezece ani. Cea mai strălucitoare minte matematică pe care o văzuse Brendan vreodată. Lorna se întrebă dacă nu cumva Brendan dramatiza faptul acesta în retrospectivă din cauza generozităţii sale neobişnuite faţă de studenţii talentaţi. Şi, de asemenea, din cauza felului în care evoluaseră lucrurile. Brendan întorsese spatele întregii sale moşteniri irlandeze – familiei, bisericii şi cântecelor sentimentale –, o slăbiciune pentru poveştile tragice. Şi, într-adevăr, după un început fulminant, Lionel suferise un fel de epuizare nervoasă, trebuise să fie spitalizat, dispăruse din vedere. Până când Brendan îl întâlnise la supermarket şi descoperise că locuia la mai puţin de doi kilometri de casa lor, aici, în North Vancouver. Renunţase complet la matematică şi lucra la editura

Bisericii Anglicane.

— Vino să ne vizitezi, îi spusese Brendan. Lionel i se păru puţintel ponosit şi singur. Vino să o cunoşti pe soţia mea.

Era fericit acum să aibă un cămin unde să-şi poată chema cunoscuţii.

— N-am ştiut ce părere ai să ai, spuse Lionel când îi povesti Lornei despre întâlnire. M-am gândit că ai putea să reacţionezi oribil.

— Ah, spuse Lorna. De ce?

— Nu ştiu. Că aşa sunt nevestele.

Brendan veni în vizită seara, când copiii erau deja în pat. Uşoarele intruziuni ale vieţii domestice plânsetul copilului mic care ajungea la ei printr-o fereastră deschisă, dojana pe care Lionel trebuia să i-o administreze uneori Lornei pentru jucăriile lăsate să zacă în iarbă în loc să fie puse la loc în cutia cu nisip, chemarea din bucătărie întrebând dacă ea nu cumva uitase să cumpere limete pentru amestecul de gin cu apă tonică – toate păreau să provoace un fior, o încordare a trupului înalt şi îngust al lui Lionel şi pe faţa lui atentă şi neîncrezătoare. Trebuia atunci să fie o pauză, o revenire la nivelul contactului omenesc care merita osteneala. O dată el cântă foarte încet, pe melodia lui *O, brad frumos,* „O, mariaj, o, mariaj“. Zâmbise uşor, sau Lornei aşa i se păruse, în întuneric. Zâmbetul acesta ei i se păru asemenea zâmbetului fetiţei ei de patru ani, Elizabeth, atunci când îi şoptea mamei ei vreo observaţie uşor scandaloasă în vreun loc public. Un zâmbet mic, secret, mulţumit şi întru câtva alarmat.

Lionel urca dealul pe bicicleta lui înaltă, de modă veche – într-o vreme când aproape nimeni în afara copiilor nu mergea pe bicicletă. Nu se schimba de obicei din hainele de muncă. Pantaloni închişi la culoare, o cămaşă albă care arăta întotdeauna soioasă şi roasă la manşete şi la guler, o cravată impersonală. Când fuseseră să vadă spectacolul Comediei Franceze, el adăugase la acestea un sacou de tweed care-i era prea larg peste umeri şi prea scurt la mâneci. Poate că nu avea alte haine.

— Lucrez pentru o sumă derizorie, spunea el. Şi nici măcar în via Domnului. În dioceza arhiepiscopului.

Şi:

— Uneori mi se pare că sunt într-un roman dickensian. Şi partea amuzantă e că nici măcar nu mă dau în vânt după Dickens.

Vorbea de obicei cu capul înclinat pe o parte, cu privirea fixată undeva puţin peste capul Lornei. Avea o voce joasă şi iute, uneori uşor răguşită din cauza unei exaltări nervoase. Vorbea despre toate pe un ton oarecum uluit. Vorbea despre biroul unde lucra, în clădirea din spatele catedralei. Ferestrele gotice, mici şi înalte, şi tâmplăria lăcuită (pentru o atmosferă bisericească), cuierul şi stativul pentru umbrele (care, cine ştie de ce, îl umpleau de o melancolie profundă),

dactilografa, Janine, şi redactorul ştirilor bisericii, doamna Penfound. Arhiepiscopul care apărea din când în când, spectral şi neatent. O bătălie nedecisă se purta în privinţa pliculeţelor de ceai între Janine, care era pentru, şi doamna Penfound, care era împotrivă. Toată lumea molfăia în secret gustări pe care nu le împărţea cu nimeni. În cazul lui Janine era vorba de caramele, iar Lionel însuşi prefera migdalele în glazură. El şi Janine nu descoperiseră care era plăcerea secretă a doamnei Penfound, pentru că doamna Penfound nu punea ambalajele în coşul de gunoi. Dar, pe furiş, fălcile ei lucrau întotdeauna.

El pomeni spitalul unde fusese pacient o vreme şi vorbi de felul în care semăna cu biroul în privinţa gustărilor secrete. A secretelor în general. Dar diferenţa era că, din când în când, în spital veneau, te legau, te duceau de acolo şi te vârau în priză, cum spunea el.

— Era destul de interesant. De fapt, era o durere înfiorătoare. Dar nu pot s-o descriu. Asta e partea cea mai stranie. Mi-o amintesc, dar nu pot s-o descriu.

Din cauza evenimentelor din spital, spunea el, rămăsese cu prea puţine amintiri. Prea puţine detalii. Îi plăcea ca Lorna să i le povestească pe ale ei.

Ea îi povesti despre viaţa ei înainte să se mărite cu Brendan. Despre cele două case exact la fel, înălţate una lângă alta în orăşelul unde crescuse. În faţa lor era un canal adânc numit Pârâul Vopsit, pentru că apa din el curgea pe atunci colorată de vopseaua de la fabrica de tricotaje. În spatele lor se afla o pajişte sălbatică, unde fetele nu aveau voie să meargă. Într-o casă locuiau ea şi tatăl ei, în cealaltă, bunica şi mătuşa ei Beatrice şi verişoara ei Polly.

Polly nu avea tată. Asta auzise în familie şi Lorna crezuse asta cu adevărat o vreme. Polly nu avea tată, aşa cum o pisică Manx nu avea coadă.

În sufrageria buncii se afla o hartă a Ţării Sfinte, lucrată în multe nuanţe de lână, arătând locuri descrise de Biblie. Bunica o lăsase prin testament şcolii de duminică a Bisericii Unite. Mătuşa Beatrice nu socializase niciodată cu un bărbat de pe vremea ruşinii ei şterse din memorie, şi era atât de cusurgie, atât de disperată în privinţa felului cum trebuia trăită viaţa, încât nu era deloc greu să crezi că Polly fusese concepută imaculat. Singurul lucru pe care Lorna îl învăţase vreodată de la mătuşa Beatrice era că trebuie să calci întotdeauna o cusătură de pe o parte, nu deschisă, ca să nu se vadă urma fierului, şi că nici o bluză transparentă nu trebuia purtată fără furou ca să nu ţi se vadă bretelele sutienului.

— A, da. Da, spuse Lionel. Îşi întinse picioarele ca şi cum sentimentul de apreciere i-ar fi ajuns până în degetele de acolo. Şi Polly. Din căminul acesta obscurantist, cum a ieşit Polly?

Polly era bine, spuse Lorna. Plină de energie, sociabilă, bună la

suflet şi încrezătoare în sine.

— Aha! spuse Lionel. Mai spune-mi despre bucătărie.

— Care bucătărie?

— Cea fără canar.

— A noastră.

Ea descrise cum ştergea aragazul cu hârtie ceruită de ambalat pâinea ca să-l facă să strălucească, rafturile înnegrite pe care stăteau tigăile, chiuveta şi oglinda mică de deasupra ei, cu triunghiul de geam lipsă dintr-un colţ, şi micul lighean de tinichea de dedesubt – făcut de tatăl ei – în care se găseau întotdeauna un pieptăn, un mâner vechi de cană, o cutiuţă de ruj uscat care trebuie să fi fost odinioară a mamei ei.

Îi povesti singura ei amintire despre mama. Se afla în centru cu mama ei, într-o zi de iarnă. Între trotuar şi stradă era zăpadă. Tocmai învăţase cum să spună ora şi se uitase la ceasul poştei şi văzuse că venise timpul pentru telenovela pe care ea şi mama ei o ascultau în fiecare zi la radio. Se simţi foarte îngrijorată, nu din cauză că pierdea povestea, ci pentru că se întrebă ce avea să se întâmple cu oamenii din poveste, dat fiind că radioul era închis, iar ea şi mama ei nu ascultau. Simţea mai mult decât îngrijorare, simţea oroare la gândul că lucrurile puteau să se piardă, puteau să nu se întâmple, tot printr-o absenţă aleatorie sau printr-un accident.

Şi, chiar şi în amintirea aceea, mama ei era numai un şold şi un umăr, învelite într-un palton greu.

Lionel spuse că nici el nu avea o imagine mai clară despre tatăl lui, deşi tatăl lui încă trăia. Poate foşnetul odăjdiilor? Lionel şi mama lui obişnuiau să pună rămăşaguri despre cât de mult putea tatăl lui să stea fără să le vorbească. O dată o întrebase pe mama lui de ce era tatăl atât de furios, şi ea îi răspunsese că habar nu avea.

— Poate că nu-i place munca pe care o face, spusese.

— Şi de ce nu-şi ia alt serviciu? întrebase Lionel.

— Poate că nu îşi poate imagina unul care să-i placă.

Lionel îşi amintise că, atunci când ea îl dusese la muzeu, el se speriase de mumii, şi că ea îi spusese că nu sunt cu adevărat moarte, ci puteau să iasă din sarcofage când toată lumea pleca acasă. Aşa că întrebase: „Oare tata o fi o mumie?“ Mama lui confunda mumie cu momâie, şi mai târziu repetase povestea aceasta ca pe o glumă, iar el fusese prea descurajat, de fapt, ca s-o corecteze. Prea descurajat, la vârsta sa fragedă, de problema terifiantă a comunicării.

Era una dintre puţinele amintiri pe care le păstrase.

Brendan râsese de această poveste mai mult decât Lorna sau Lionel. Brendan se aşeza lângă ei o vreme, spunând: „Despre ce tot flecăriţi voi?“, şi apoi, cu oarecare uşurare, ca şi cum îşi făcuse pentru moment datoria, se scula, spunând că avea ceva treabă de făcut, şi intra în

casă. Ca şi cum era bucuros de prietenia lor, o prevăzuse într-un fel şi contribuise la apariţia ei, dar, asistând la conversaţia lor, nu-şi putea găsi astâmpărul.

— E bine pentru el să vină încoace şi să se poarte o vreme ca un om normal, în loc să stea singur în camera lui, îi spunea Lornei. Bineînţeles că te doreşte. Un amărât.

Îi plăcea să spună că alţi bărbaţi o doreau pe Lorna. Mai ales după ce se întorceau de la vreo petrecere la catedră, unde ea fusese cea mai tânără soţie de profesor. Ea s-ar fi simţit stânjenită să-l audă cineva spunând asta, de teamă că ar fi considerat-o o exagerare intenţionată şi prostească. Dar uneori, mai ales dacă era puţin ameţită, ideea aceasta o stârnea şi pe ea la fel ca pe Brendan, să creadă că putea fi atât de universal atrăgătoare. În cazul lui Lionel însă, ea era destul de sigură că nu era adevărat, şi spera din tot sufletul că Brendan n-avea să facă vreodată aluzie la aşa ceva în faţa tânărului. Îşi amintea de privirea pe care i-o aruncase peste capul mamei lui. O privire de dezavuare şi de vag avertisment.

Nu-i spuse lui Brendan despre poezii. Cam o dată pe săptămână, într-un plic frumos sigilat şi timbrat, venea o poezie. Nu erau anonime – Lionel le semna. Semnătura lui era îmbârligată, dificil de desluşit, dar la fel era fiecare cuvânt din fiecare poezie. Din fericire, nu erau niciodată multe cuvinte – uneori numai o duzină sau două cu totul –, formând un traseu curios pe pagină, ca nişte urme nesigure de pasăre. La prima vedere, Lorna nu reuşea niciodată să descifreze nimic. Descoperi că cel mai bine era să nu se străduiască prea mult, doar să ţină pagina în faţa ochilor şi să o privească fix mai multă vreme, ca şi cum ar fi căzut într-o transă. Apoi, de obicei, cuvintele apăreau. Nu toate – erau două sau trei în fiecare poezie pe care nu le lămurea niciodată – dar asta nu conta prea mult. Nu exista punctuaţie, doar liniuţe. Cuvintele erau în majoritate substantive. Lorna nu era o persoană necunoscătoare de poezie sau care să renunţe uşor la ceva ce nu înţelegea. Dar avea faţă de poemele acestea ale lui Lionel un sentiment mai mult sau mai puţin asemănător cu ceea ce simţea, bunăoară, faţă de religia budistă – că sunt o resursă pe care poate că avea să fie în stare s-o descifreze, s-o exploateze, în viitor, dar că nu putea face asta atunci.

După prima poezie îşi făcu o mie de probleme despre ce ar fi trebuit să spună. Câteva cuvinte de apreciere, dar nu stupide. Nu reuşi să spună decât „Mulţumesc pentru poezie“, într-un moment când Brendan nu putea s-o audă. Se feri să spună „Mi-a plăcut“. Lionel dădu smucit din cap şi scoase un sunet care pecetlui conversaţia. Poeziile continuară să sosească, dar nu mai fură pomenite. Lorna începu să creadă că le putea considera un fel de ofrande, nu de mesaje. Dar nu ofrande amoroase, aşa cum ar fi presupus, de pildă, Brendan. Nicăieri

în ele nu se spunea nimic despre sentimentele lui Lionel faţă de ea, nu era nimic personal. Lornei îi aminteau de urmele acelea vagi pe care le poţi uneori distinge pe trotuare primăvara – umbre lăsate de frunzele ude lipite acolo cu un an în urmă.

Mai era ceva, mai urgent, despre care Lorna nu-i vorbi lui Brendan. Şi nici lui Lionel. Nu le spuse că Polly venea în vizită. Verişoara ei venea de acasă.

Polly era cu cinci ani mai în vârstă ca Lorna şi, de când absolvise liceul, lucrase la bancă în oraşul ei natal. Mai economisise o dată aproape toţi banii necesari pentru călătoria aceasta, dar apoi hotărâse să-i cheltuiască pe o pompă de apă. Acum însă era pe drum, traversând ţara cu autobuzul. Ei i se părea lucrul cel mai firesc şi mai potrivit – să-şi viziteze verişoara, pe soţul verişoarei şi familia ei. Lui Brendan i s-ar fi părut aproape sigur o intruziune, ceva ce nimeni n-ar fi trebuit să se apuce să facă decât dacă ar fi fost invitat. Nu se împotrivea vizitelor – dovadă Lionel – dar voia să aleagă singur. În fiecare zi, Lorna se gândea la cum trebuia să-i spună. Şi în fiecare zi amâna.

Şi acesta nu era un lucru despre care să poată vorbi cu Lionel. Nu puteai vorbi cu el despre nimic care era cu adevărat o problemă. A vorbi despre probleme însemna a căuta, sau a spera să găseşti, soluţii. Şi asta nu era interesant, nu indica o atitudine interesantă faţă de viaţă, ci mai curând o veşnică aşteptare, superficială şi obositoare. Neliniştile obişnuite, emoţiile necomplicate nu erau subiecte despre care lui Lionel îi plăcea să audă vorbindu-se. Prefera ca lucrurile să fie cât mai uluitoare, insuportabile – şi totuşi, în mod ironic, ba chiar cu veselie, suportate.

Un lucru pe care ea i-l spusese ar fi putut fi întru câtva riscant. Îi spusese cum plânsese în ziua nunţii şi în timpul ceremoniei propriu-zise de căsătorie. Dar fusese în stare să râdă de asta, pentru că reuşi să spună cum încercase să-şi tragă mâna din strânsoarea lui Brendan ca să-şi ia batista, dar cum el nu-i dăduse drumul, aşa că ea continuase să se smiorcăie. Şi, de fapt, nu plânsese pentru că nu voia să se căsătorească sau nu-l iubea pe Brendan. Plânsese pentru că tot ce avea acasă i se păruse deodată nespus de preţios – deşi întotdeauna voise să plece de acolo –, iar oamenii de acasă i se păruseră mai apropiaţi decât avea să-i poată fi vreodată oricine altcineva, deşi ea îşi ascunsese de ei toate gândurile intime. Plânsese pentru că ea şi Polly râseseră în timp ce curăţau rafturile din bucătărie şi frecaseră linoleumul cu o zi înainte, iar ea se prefăcuse că joacă într-o piesă sentimentală şi spusese rămas-bun, vechiule linoleum, rămas-bun, ceainic plesnit, rămas-bun, loc unde îmi lipeam guma de mestecat sub tăblia mesei, rămas-bun.

„De ce nu-i spui pur şi simplu să te lase-n pace?“ spusese Polly. Dar

bineînţeles că nu asta voise să spună, era mândră, şi Lorna însăşi era mândră, optsprezece ani fără să fi avut vreodată un prieten adevărat, şi iat-o că se mărita cu un bărbat chipeş de treizeci de ani, şi profesor la universitate pe deasupra.

Şi cu toate acestea plânsese, şi plânsese din nou când primise scrisori de acasă la începutul căsătoriei. Brendan o surprinsese într-un asemenea moment şi îi spusese:

— Îţi iubeşti familia, nu?

Ei i se păruse că îi arăta compasiune.

— Da, spusese.

El oftase.

— Cred că îi iubeşti mai mult decât mă iubeşti pe mine.

Ea spusese că nu era adevărat, doar că uneori îi părea rău de ai ei. O duceau greu, bunica ei preda la clasa a patra, cu toate că avea vederea atât de proastă încât abia dacă vedea să scrie la tablă, mătuşa Beatrice avea prea multe probleme mintale ca să fi putut să-şi ia vreodată o slujbă, iar tatăl ei – al Lornei – lucra într-un magazin de unelte care nici măcar nu era al lui.

— O duc greu? zisese Brendan. Au fost într-un lagăr de concentrare, nu?

Apoi spuse că oamenii aveau nevoie de îndrăzneală pe lumea asta. Iar Lorna se întinsese pe patul conjugal şi izbucnise într-unul dintre acele accese furioase de plâns de care acum îi era ruşine să-şi aducă aminte. Brendan venise şi o consolase, după o vreme, dar continuase să creadă că ea plânsese aşa cum făceau întotdeauna femeile atunci când nu puteau câştiga altfel o dispută.

Lorna uitase anumite lucruri despre înfăţişarea lui Polly. Cât era de înaltă şi ce gât lung, şi ce talie îngustă avea, şi un piept aproape plat. O bărbie mică şi umflată şi o gură crispată. Pielea palidă, părul şaten deschis tuns scurt, ca un puf. Arăta în acelaşi timp fragilă şi robustă, ca o margaretă pe un peţiol lung. Purta o fustă şifonată de blugi cu broderie.

De patruzeci şi opt de ore Brendan ştia de venirea ei. Sunase, cu taxă inversă, din Calgary, şi răspunsese el la telefon. El avu apoi trei întrebări de pus, pe un ton distant, dar calm. Cât va sta?

De ce nu mi-ai spus?

De ce a sunat cu taxă inversă?

— Nu ştiu, spuse Lorna.

*

Acum, din bucătărie, de unde prepara cina, Lorna se chinuia să audă ce-şi spuneau unul altuia. Brendan tocmai venise acasă. Nu-i putu auzi salutul, dar vocea lui Polly era tare şi plină de o veselie riscantă.

— Stai să vezi, Brendan, să vezi cum am început cu stângul. Eu şi Lorna veneam pe stradă de la staţia de autobuz, şi eu am spus: Ah, fir-ar, da' ştiu că locuieşti într-un cartier aristocratic! Şi pe urmă zic: Da' ia uite la casa aia, ce caută aici? Arată ca un hambar, zic.

N-ar fi putut începe mai rău de atât. Brendan era foarte mândru de casa lor. Era o locuinţă contemporană, construită în stilul aşa-numit Post and Beam{34} de pe Coasta de Vest. Casele acestea nu erau vopsite; ideea era să se îmbine cu pădurile originale. Aşa că impresia era simplă şi funcţională pe dinafară, cu acoperişul plat şi ieşit pe deasupra zidurilor. Înăuntru, grinzile erau descoperite şi toată tâmplăria rămânea la vedere. Căminul din această casă avea un horn de piatră care urca până la tavan, iar ferestrele erau lungi, înguste şi fără perdele. Arhitectura e întotdeauna cea mai importantă, le spusese constructorul, şi Brendan repeta această afirmaţie, ca şi cuvântul „contemporan", atunci când prezenta cuiva casa pentru prima oară.

Nu se obosi să-i spună asta lui Polly sau să scoată revista în care era un articol despre stilul acesta, cu fotografii – deşi nu ale acestei case anume.

Polly adusese de acasă obiceiul de a-şi începe propoziţiile cu numele persoanei căreia i se adresa{35}. „Lorna", spunea ea, sau „Brendan…". Lorna uitase de acest mod de a vorbi, care acum i se părea mai degrabă poruncitor şi nepoliticos. Majoritatea propoziţiilor lui Polly la masa de seară începeau cu „Lorna…" şi erau despre oameni cunoscuţi numai de ea şi de Polly. Lorna ştia că Polly nu voia să fie grosolană, că făcea un efort strident, dar curajos, de a părea în largul ei. Şi încercase la început să-l includă pe Brendan. Atât ea, cât şi Lorna încercaseră, se apucaseră să explice cine erau cei despre care vorbeau – dar fără folos. Brendan vorbea numai ca să atragă atenţia Lornei asupra a ceva de care era nevoie la masă sau ca să arate că Daniel îşi vărsase mâncarea pasată pe jos, în jurul scăunelului înalt de copil.

Polly continuă să vorbească în timp ce ea şi Lorna debarasau masa şi apoi în timp ce spălau vasele. Lorna făcea de obicei baie copiilor şi îi punea la culcare înainte să se apuce de vase, dar în seara aceasta era prea buimăcită – simţea că lui Polly aproape îi dădeau lacrimile – ca să facă lucrurile în ordinea cuvenită. Îl lăsă pe Daniel să se târască pe jos, în timp ce Elizabeth, cu interesul ei faţă de grupurile de oameni şi faţă de personalităţile noi, se învârtea pe lângă ele, ascultându-le conversaţia. Asta dură până când Daniel răsturnă scaunul – din fericire nu peste el însuşi, dar scoase un urlet de spaimă – şi Brendan veni din camera de zi.

— Ora de culcare pare să fi fost amânată, spuse el în timp ce îşi lua fiul din braţele Lornei. Elizabeth! Du-te şi pregăteşte-te de baie!

Polly trecuse de la poveştile cu oamenii din oraş la descrierea stării de lucruri de acasă. Nu prea bună. Proprietarul magazinului de unelte

– un bărbat pe care tatăl Lornei îl considerase întotdeauna mai degrabă prieten decât angajator – vânduse afacerea fără să spună o vorbă despre ce avea de gând să facă până când învoiala fusese încheiată. Noul proprietar extindea magazinul, deşi exact în aceeaşi perioadă îşi pierdeau clienţii la concurenţă cu Canadian Tire, şi aproape că nu era zi în care să nu se ia la harţă cu tatăl Lornei. Tatăl Lornei venea de la magazin atât de descurajat, încât nu mai voia decât să se întindă pe canapea. Nu mai era interesat de ziare sau de ştiri. Lua bicarbonat de sodiu, dar nu voia să discute despre durerile lui de stomac.

Lorna aminti de o scrisoare de la tatăl ei în care el prezenta lucrurile într-o lumină mult mai roz.

— Ei, da, aşa ar face, nu? spuse Polly. În faţa ta.

Întreţinerea celor două case, spunea Polly, era un coşmar fără sfârşit. Ar trebui să se mute toţi într-o singură casă şi s-o vândă pe cealaltă, dar acum, că ieşise la pensie, bunica se lua tot timpul de mama lui Polly, iar tatăl Lornei nu suporta gândul de a locui cu amândouă în aceeaşi casă. Lui Polly îi venea deseori să plece şi să nu se mai întoarcă, dar ce s-ar fi făcut ceilalţi fără ea?

— Ar trebui să-ţi trăieşti propria viaţă, spuse Lorna. I se părea ciudat să-i dea sfaturi lui Polly.

— A, da, sigur, spuse Polly. Ar fi trebuit să plec când lucrurile stăteau încă bine, bănuiesc că asta ar fi trebuit să fac. Dar când Dumnezeu a fost asta? Nici nu-mi amintesc să fi stat vreodată prea bine. Pe de o parte, mai întâi a trebuit să am grijă de tine până ai terminat liceul.

Lorna vorbise cu o voce plină de solicitudine şi de regret, dar refuză să se oprească din treabă în semn de respect faţă de veştile aduse de Polly. Le acceptă ca şi cum ar fi privit nişte oameni pe care îi cunoştea şi care-i plăceau, dar pentru care nu era răspunzătoare. Se gândi la tatăl ei întins serile pe canapea, doftoricindu-se pentru o durere pe care nu o recunoştea, şi pe mătuşa Beatrice în casa vecină, îngrijorată de ceea ce spuneau oamenii despre ea, temătoare că o râdeau pe la spate, că scriau lucruri despre ea pe ziduri. Plângând pentru că se dusese la biserică şi i se văzuse furoul. Gândul la căminul părintesc îi provoca Lornei suferinţă, dar nu putea să nu simtă că Polly o dojenea, încerca s-o facă să accepte un soi de capitulare, s-o învelească într-o mantie a nefericirii interioare. Şi ea în nici un caz nu avea să cedeze.

„Uită-te la tine! Uită-te la viaţa ta! Chiuveta ta de oţel inoxidabil. Casa ta unde arhitectura e cea mai importantă.“

— Dacă ar fi să plec acum, cred că m-aş simţi prea vinovată, spuse Polly. N-aş suporta. M-aş simţi prea vinovată să-i părăsesc.

„Bineînţeles că unii oameni nu se simt niciodată vinovaţi. Unii nu simt niciodată nimic.“

— Te-ai făcut cu un pomelnic de nenorociri, spuse Brendan în timp ce stăteau unul lângă altul în întuneric.

— E mai mult în mintea ei, spuse Lorna.

— Nu uita. Nu suntem milionari.

Lorna fu surprinsă.

— Nu vrea bani.

— Nu?

— Nu de asta îmi spune.

— Nu fi atât de sigură.

Ea rămase rigidă în întuneric, fără să răspundă. Apoi se gândi la ceva care să-l binedispună.

— A venit pentru numai două săptămâni.

Fu rândul lui să nu răspundă.

— Nu ţi se pare că arată bine?

— Nu.

Fu cât pe ce să spună că Polly îi croise rochia de nuntă. Avusese de gând să se căsătorească în costumul ei bleumarin, dar Polly spusese, cu câteva zile înainte de nuntă, „asta n-o să meargă“. Aşa că îşi scosese propria rochie de gală din liceu (Polly fusese întotdeauna mai populară decât Lorna, mergea la dansuri), îi pusese nişte clini de dantelă şi îi cususe mâneci de dantelă albă. Pentru că, spunea ea, nu se poate ca o mireasă să n-aibă mâneci.

Dar ce i-ar fi păsat lui de toate astea?

Lionel plecase pentru câteva zile. Tatăl lui ieşise la pensie, şi Lionel îl ajuta să se mute din orăşelul său din Munţii Stâncoşi pe insula Vancouver. În ziua de după sosirea lui Polly, Lorna primi o scrisoare de la el. Nu o poezie, o scrisoare adevărată, deşi foarte scurtă.

Am visat că te luasem cu mine pe bicicletă. Mergeam repede. Ţie nu părea să-ţi fie frică, deşi poate că ar fi trebuit. Nu trebuie să ne simţim chemaţi să interpretăm aşa ceva.

Brendan plecase devreme. Preda cursuri pe timpul verii şi spusese că are să ia micul dejun la cantină. Polly ieşi din camera ei de îndată ce el plecă. Purta pantaloni comozi în locul fustei cu volane şi zâmbea tot timpul, parcă la o glumă de-a ei. Îşi tot pleca ochii, evitând privirea Lornei.

— Mai bine mă duc să hoinăresc niţel prin Vancouver, spuse ea, pesemne că n-o să mai ajung vreodată pe-aici.

Lorna îi făcu câteva semne pe o hartă, îi dădu indicaţii şi-i spuse că îi părea rău că nu putea să o însoţească, dar ar fi fost mai mare daraua decât ocaua, cu copiii.

— A, nu. Nici nu mă gândeam. N-am venit aici să-ţi stau pe cap toată ziua.

Elizabeth simţi încordarea din aer.

— De ce vă încurcăm?

Lorna îl duse devreme pe Daniel la culcare şi, când se trezi, îl puse în cărucior şi îi spuse lui Elizabeth că se duceau la un loc de joacă. Locul pe care-l alesese nu era cel dintr-un parc apropiat, ci era în josul dealului, aproape de strada pe care locuia Lionel. Lorna îi cunoştea adresa, deşi nu văzuse niciodată casa. Ştia că era o casă, nu un bloc. Locuia într-o cameră la etaj.

Nu-i luă mult timp să ajungă acolo – deşi, fără îndoială, avea să-i ia mai mult la întoarcere, pentru că avea să împingă căruciorul la deal. Dar trecuse deja în partea mai veche a zonei North Vancouver, unde casele erau mai mici, cocoţate pe loturi mai înguste. Casa unde locuia Lionel avea numele lui înscris lângă una dintre sonerii, şi numele B. Hutchinson lângă cealaltă. Lorna ştia că doamna Hutchinson era proprietara şi apăsă pe soneria ei.

— Ştiu că Lionel este plecat şi îmi pare rău să vă deranjez, spuse ea. Dar i-am împrumutat o carte luată de la bibliotecă şi trebuia s-o returnez de mult. Mă gândeam doar dacă aş putea să dau o fugă până la apartamentul lui să văd dacă e acolo.

— Ah! spuse proprietara.

Era o femeie în vârstă cu o bandană în jurul capului şi cu pete mari întunecate pe faţă.

— Eu şi soţul meu suntem prieteni cu Lionel. Soţul meu i-a fost profesor la facultate.

Cuvântul „profesor“ era întotdeauna folositor. Lorna primi cheia. Lăsă căruciorul în umbra casei şi îi spuse lui Elizabeth să rămână să-l supravegheze pe Daniel.

— Ăsta nu e locul de joacă, spuse Elizabeth.

— Trebuie doar să fug până la etaj şi înapoi. Numai un minut, bine?

Camera lui Lionel avea un alcov în capăt pentru un aragaz cu două ochiuri şi un dulap. Fără frigider şi fără chiuvetă, cu excepţia celei din toaletă. Nişte storuri veneţiene înţepenite la jumătatea ferestrei şi un pătrat de linoleum al cărui model era acoperit de vopsea maronie. Se simţea un vag miros de aragaz, amestecat cu mirosul de îmbrăcăminte groasă neaerisită, de transpiraţie şi de un decongestionant nazal cu aromă de pin, pe care ea îl luă dintr-odată – aproape fără să se gândească şi fără să-i displacă în vreun fel – drept mirosul intim al lui Lionel însuşi.

În rest, camera abia dacă dădea vreo indicaţie. Lorna venise aici nu pentru vreo carte de la bibliotecă, fireşte, ci ca să fie pentru o clipă în spaţiul unde locuia el, să-i respire aerul, să se uite afară pe fereastra lui. Se vedeau alte case, probabil, ca şi aceasta, tăiate în apartamente mici, pe costişa împădurită a muntelui Grouse. Goliciunea, anonimitatea camerei erau greu de suportat. Pat, comodă, masă, scaun. Numai strictul necesar de mobilă care trebuia furnizată pentru

ca începerea să poată fi numită cameră mobilată. Până şi cuvertura moale de culoarea pielii trebuie să fi fost aici când se mutase el. Nici un tablou – nici măcar un calendar – şi, cel mai surprinzător, nici o carte.

Lucrurile sunt probabil ascunse pe undeva. În sertarele comodei? Lorna nu se putu uita. Nu numai pentru că nu avea timp – o auzea deja pe Elizabeth strigând-o din curte –, dar însăşi absenţa a orice de natură personală îi întărea percepţia lui Lionel. Nu numai sentimentul austerităţii şi secretelor lui, ci şi al unei vigilenţe – ca şi cum el ar fi instalat o capcană şi acum aştepta să vadă ce avea să facă ea.

Ceea ce ea voia să facă de fapt era nu să mai cerceteze, ci să se aşeze pe podea, în mijlocul pătratului de linoleum. Să stea acolo ore în şir, nu atât uitându-se la cameră, cât afundându-se în ea. Să rămână în camera aceasta unde nu era nimeni care o cunoştea sau care voia ceva de la ea. Să rămână aici multă, multă vreme, devenind mai ascuţită şi mai uşoară, uşoară ca un ac.

Sâmbătă dimineaţă, Lorna, Brendan şi copiii urmau să meargă cu maşina până la Penticton. Un doctorand îi invitase la nunta lui. Aveau să rămână sâmbătă peste noapte şi toată ziua de duminică şi duminică noaptea, şi să plece spre casă abia luni dimineaţă.

— I-ai spus? întrebă Brendan.

— Nu-i nici o problemă. Nici nu se gândeşte să vină.

— Dar *i-ai spus?*

Ziua de joi fu petrecută pe plaja Ambleside. Lorna, Polly şi copiii ajunseră acolo schimbând autobuzul de două ori, împovărate cu prosoape, jucării de plajă, scutece, mâncare pentru prânz şi delfinul pneumatic al lui Elizabeth. Impasul fizic în care se aflau, iritarea şi groaza pe care vederea micului lor grup le trezea în ceilalţi pasageri le stârni o reacţie specific feminină – o dispoziţie aproape ilară. Faptul că plecaseră din casa unde Lorna era instalată ca soţie fu de asemenea de ajutor. Ajunseră pe plajă triumfătoare şi într-o harababură deplină şi îşi instalară tabăra, de unde, pe rând, merseră în apă, se ocupară de copii, aduseră sucuri, îngheţată pe băţ şi cartofi prăjiţi.

Lorna era puţin bronzată, Polly deloc. Îşi întinse un picior lângă al Lornei şi spuse:

— Ia uite-aici! Făină.

Din cauza tuturor treburilor pe care le avea de făcut în cele două case, plus a slujbei la bancă, spuse, nu avea nici măcar un sfert de oră liber să stea la soare. Dar acum vorbea pe un ton obiectiv, fără subînţelesurile ei virtuoase şi plângăreţe. Un soi de văl de acreală care o înconjurase – ca o pelerină mucedă şi zdrenţuită – căzea acum. Se descurcase singură în Vancouver – prima oară când făcea aşa ceva într-un oraş. Vorbise cu străini în staţiile de autobuz şi întrebase ce locuri putea să viziteze, şi, la recomandarea cuiva, urcase cu

telescaunul până pe vârful muntelui Grouse.

În timp ce stăteau întinse pe nisip, Lorna îi oferi o explicaţie.

— E o perioadă rea din an pentru Brendan. Cursurile astea de vară sunt enervante la culme, trebuie să faci foarte mult într-un timp foarte scurt.

— Aşa? făcu Polly. Deci nu e doar vina mea, nu?

— Nu fi bleagă! Bineînţeles că nu e vina ta.

— Ei bine, mă simt uşurată. Credeam că pur şi simplu mă urăşte fără întoarcere.

Apoi povesti despre un bărbat de acasă care voise s-o scoată în oraş.

— E prea serios. Îşi caută nevastă. Bănuiesc că şi Brendan la fel, dar bănuiesc că tu erai îndrăgostită de el.

— Eram şi sunt încă, spuse Lorna.

— Ei bine, eu nu cred că sunt. Polly vorbi cu faţa apăsată peste cot. Bănuiesc că ar putea să meargă totuşi dacă îţi place îndeajuns de cineva şi ieşi cu el şi-ţi propui să-i vezi numai părţile bune.

— Deci care sunt părţile bune?

Lorna se ridică în capul oaselor ca să se uite cum Elizabeth îşi călărea delfinul.

— Stai puţin să mă gândesc, spuse Polly, chicotind. Nu. Sunt multe. Eram doar răutăcioasă.

În timp ce strângeau jucării şi prosoape, spuse:

— Zău că nu mi-ar părea rău să mai facem chestia asta şi mâine.

— Nici mie, spuse Lorna, dar trebuie să mă pregătesc să plecăm la Okanagan. Suntem invitaţi la o nuntă. Vorbi ca şi cum ar fi fost vorba de o obligaţie neplăcută – ceva despre care nu se obosise să vorbească până acum pentru că era prea neplăcut şi plictisitor.

— Ah! spuse Polly. Ei, atunci aş putea să vin singură.

— Sigur. Aşa ar trebui să faci.

— Unde e Okanagan?

În seara următoare, după ce puse copiii la culcare, Lorna se duse în camera unde dormea Polly. Se duse să scoată un geamantan din dulap, aşteptându-se să găsească odaia goală – Polly, după cum i se păruse, era încă în baie, înmuindu-şi începutul de bronz de peste zi în apă călduţă şi sodă.

Dar Polly era în pat, cu cearşaful tras peste ea ca un linţoliu.

— Ai ieşit din baie, spuse Lorna, ca şi cum i se părea normal să fie aşa. Te mai ustură pielea?

— Nu, spuse Polly cu o voce înăbuşită.

Lorna îşi dădu seama imediat că plânsese şi probabil plângea încă. Rămase dreaptă la picioarele patului, incapabilă să iasă din cameră. Se simţea copleşită de o dezamăgire ca o boală, de un val de dezgust. Polly nu voia de fapt să se ascundă, se rostogoli pe o parte şi privi pe deasupra cearşafului, cu faţa toată încreţită şi neajutorată, înroşită de

soare şi de plâns. Ochii i se umplură din nou de lacrimi. Era un morman de nefericire, un zid acuzator.

— Ce este? spuse Lorna. Se prefăcu surprinsă şi plină de compasiune.

— Nu vrei să fiu aici.

Ochii îi erau aţintiţi în tot timpul acesta asupra Lornei, împăienjeniţi nu doar de lacrimi, de resentimente şi de acuzaţii de trădare, ci şi de pretenţia ei revoltătoare de a fi luată strâns în braţe, legănată, consolată.

Lornei îi venea în schimb s-o plesnească. De ce crezi că ai dreptul ăsta? Voia să spună. De ce te tot agăţi de mine? Cu ce drept?

Familia. Familia îi dă lui Polly acest drept. A economisit bani şi şi-a planificat fuga cu gândul că Lorna are s-o ia în casa ei. E adevărat oare – Polly a visat să rămână aici şi să nu mai trebuiască să se întoarcă niciodată? Să devină părtaşă la norocul Lornei, la lumea transformată a Lornei?

— Ce crezi că pot să fac? spuse Lorna de-a dreptul brutală, uimită de ea însăşi. Crezi că eu am vreo putere? Nici măcar nu-mi dă vreodată mai mult de o bancnotă de douăzeci de dolari odată.

Şi târî geamantanul afară din cameră.

Totul era atât de fals şi de dezgustător – să-şi scoată în faţă propriile lamentaţii în acest fel, pe potriva celor ale lui Polly. Ce legătură aveau cei douăzeci de dolari odată cu asta? Avea un cont de credit, el nu o refuza niciodată când cerea.

Nu putu să adoarmă şi o ocărî pe Polly în minte.

Căldura din Okanagan făcea vara să pară aici mai autentică decât vara de pe coastă. Dealurile cu iarba lor palidă, umbra frugală a pinilor din interiorul continentului păreau un fundal firesc pentru o nuntă atât de spectaculoasă, cu nenumăratele ei pahare de şampanie, cu dansurile, flirturile şi abundenţa de prietenie şi bunăvoinţă instantanee. Lorna se ameţi rapid şi fu uimită de cât era de uşor să se elibereze, cu ajutorul alcoolului, din lanţurile proastei dispoziţii. Vaporii deprimării se risipiră. Se duse la culcare încă ameţită şi într-o dispoziţie lascivă, spre norocul lui Brendan. Chiar şi durerea de cap de a doua zi i se păru slabă, mai degrabă un instrument de purificare decât o pedeapsă.

Simţindu-se fragilă, dar deloc dezamăgită de sine, se întinse lângă malul lacului şi se uită cum Brendan o ajută pe Elizabeth să construiască un castel de nisip.

— Ştiai că eu şi cu tati ne-am întâlnit la o nuntă? o întrebă ea.

— Nu prea semăna cu asta, totuşi, spuse Brendan. Voia să spună că nunta la care fusese el, atunci când un prieten al lui se căsătorise cu fata aceea Mequaig (Mequaig erau o familie de primă mărime în orăşelul natal al Lornei), fusese în mod oficial fără alcool. Petrecerea

avusese loc în clădirea Bisericii Unite – Lorna era una dintre fetele alese să împartă sendvişuri –, şi se băuse în grabă, în parcare. Lorna nu era obişnuită să simtă bărbaţii mirosind a whisky şi crezuse că Brendan îşi dăduse cu prea mult gel de păr mai neobişnuit. Îi admirase totuşi umerii largi, ceafa de taur, râsul şi ochii căprui-aurii poruncitori. Când aflase că era profesor de matematică se îndrăgostise şi de ceea ce avea în cap. O fascina orice fel de cunoştinţe pe care un bărbat le putea avea şi care ei îi erau complet străine. La fel de bine ar fi funcţionat şi cunoştinţele de mecanică auto.

Faptul că el fusese atras la rândul lui de ea păruse să fie de domeniul miraculosului. Ea aflase mai târziu că el era în căutarea unei soţii; ajunsese la vârsta potrivită, era vremea. Voia o fată tânără. Nu o colegă sau o studentă, poate nici măcar genul de fată pe care părinţii s-o poată trimite la facultate. Nerăzgâiată. Inteligentă, dar e răzgâiată. O floare sălbatică, spusese el în căldura acelor zile timpurii, şi, uneori, o spunea şi acum.

Pe drumul de întoarcere, undeva între Keremeos şi Princeton, lăsară în urmă acest tărâm auriu şi fierbinte. Dar soarele strălucea încă, iar Lorna avea numai o vagă interferenţă în minte, ca un firişor de păr în ochi care putea fi îndepărtat cu uşurinţă sau putea ieşi singur de acolo, purtat de secreţii.

Dar reveni. Deveni mai distinctă şi mai ameninţătoare, mai insistentă, până când, în cele din urmă, îi ţâşni în faţă şi ea recunoscu ce era.

Se temea – era pe jumătate sigură – că, în timp ce ei fuseseră plecaţi în Okanagan, Polly se sinucisese în bucătăria casei din North Vancouver.

În bucătărie. Lorna vedea în cap imaginea clară. Văzu exact felul în care se întâmplase. Polly se spânzurase chiar pe dosul uşii din spate. Când ei aveau să se întoarcă, să intre în casă dinspre garaj, aveau să găsească uşa încuiată. Aveau s-o descuie şi să încerce s-o împingă, dar n-aveau să poată din cauza greutăţii lui Polly atârnate de ea. Aveau să ocolească în fugă casa până la uşa din faţă şi să intre în bucătărie pe acolo, şi să dea cu ochii de imaginea completă a trupului neînsufleţit al lui Polly. Ea avea să poarte fusta de blugi cu volane şi bluza albă fără mâneci, încreţită, cu guler rotund – hainele curajoase cu care apăruse în prima zi, să le pună la încercare ospitalitatea. Picioarele ei lungi şi albe aveau să se bălăngăne moi, iar capul să zacă sucit în mod fatal pe gâtul delicat. În faţa corpului ei avea să se afle scaunul de bucătărie pe care se suise şi de pe care apoi făcuse pasul – sau sărise – ca să vadă cum nefericirea îşi poate pune singură capăt.

Singură în casa unor oameni care n-o voiau, în care înşişi pereţii, ferestrele şi cana din care îşi bea cafeaua trebuie să fi părut c-o dispreţuiesc.

Lorna îşi aminti de o vreme când fusese lăsată acasă cu Polly, lăsată în grija ei o zi întreagă, în casa bunicii lor. Poate că tatăl ei era la magazin. Dar ea avusese impresia că şi el plecase, că toţi trei adulţii erau undeva afară din oraş. Trebuie să fi fost o ocazie deosebită, pentru că ei nu mergeau niciodată la cumpărături în altă parte, ca să nu mai vorbim de călătorii de plăcere. O înmormântare – aproape sigur o înmormântare. Era o zi de sâmbătă, nu se ţinea şcoală. Lorna era prea tânără ca să fie oricum la şcoală. Părul nu-i crescuse suficient ca să fie prins în coadă de cal. I se legăna în smocuri în jurul capului, aşa cum făcea al lui Polly acum.

Polly se afla atunci într-o etapă în care îi plăcea foarte mult să facă bomboane sau dulciuri de orice fel din cartea de reţete a bunicii. Prăjitură de ciocolată cu curmale, pricomigdale, bezele. În ziua aceea tocmai amesteca ceva, când descoperi că un ingredient de care avea nevoie nu era în dulap. Trebuise să plece în susul oraşului, pe bicicletă, să-l ia pe credit de la magazin. Vremea era rece şi vântoasă, pământul, deşert – trebuie să fi fost toamnă târzie sau începutul primăverii. Înainte să plece, Polly închisese uşiţa de la soba cu lemne. Dar se gândea încă la poveştile pe care le auzise, cu copii care muriseră în incendii domestice când mamele lor fugiseră de acasă pentru scurt timp după treburi similare. Aşa că o puse pe Lorna să îmbrace haina şi o luă afară, ocolind până la colţul dintre bucătărie şi corpul principal al casei, unde vântul nu era atât de puternic. Casa vecină trebuie să fi fost închisă, altfel ar fi putut s-o ducă acolo. Îi spuse să stea locului şi plecă spre magazin. Rămâi aici, nu te mişca, nu te speria, spusese. Apoi o sărutase pe ureche. Lorna o ascultase întru totul. Timp de zece minute, poate cincisprezece, rămăsese ghemuită sub tufa de liliac alb, învăţând contururile pietrelor, ale celor închise şi ale celor deschise la culoare, din fundaţia casei. Până când Polly venise într-un suflet înapoi, aruncase bicicleta pe pământ în curte şi venise strigând-o pe nume, Lorna, Lorna, aruncând pe jos punga cu zahăr brun sau cu nuci şi sărutând-o peste tot pe cap. Căci îi trecuse prin minte că Lorna putuse fi observată în colţişorul său de către nişte răpitori care se strecurau prin apropiere – oamenii răi, care sunt motivul pentru care fetele nu trebuie sub nici o formă să se aventureze pe câmpul din spatele caselor. Se rugase pe tot drumul de întoarcere să nu se fi întâmplat aşa ceva. Şi nu se întâmplase. O împinsese iute pe Lorna înăuntru, să-şi încălzească genunchii şi mâinile goale.

— Of, bietele mânuţe! spusese. Ah, Doamne, te-ai speriat?

Lornei îi plăcuse toată agitaţia aceasta şi îşi înclinase capul ca să-i fie mângâiat, ca un ponei.

Pinii făcuseră loc pădurilor mai dese de conifere, umflăturile maronii ale dealurilor, munţilor înălţându-se albastre-verzui. Daniel începu să scâncească, şi Lorna îi scoase sticla cu suc. Mai târziu îl rugă

pe Brendan să oprească puţin ca să-l poată întinde pe cel mic pe scaunul din faţă şi să-i schimbe scutecul. Brendan se plimbă la oarecare depărtare, fumând o ţigară, în timp ce ea se ocupă de asta. Ceremonia schimbatului de scutece îl făcea întotdeauna să se simtă întru câtva jignit.

Lorna profită de asemenea de prilej ca să scoată una dintre cărţile cu poveşti ale lui Elizabeth şi, când se instalară din nou, le citi copiilor. Era o carte de Dr. Seuss. Elizabeth ştia toate versurile, şi chiar şi Daniel avea idee unde să îngâne şi el propriile cuvinte inventate.

Polly nu mai era persoana care frecase mâinile Lornei între ale ei, persoana care ştia toate lucrurile pe care Lorna nu le ştia şi în care se putea avea încredere că va avea grijă de ea pe lume. Totul fusese inversat şi se părea că, în anii de când Lorna se măritase, Polly rămăsese pe loc. Lorna o depăşise. Şi acum Lorna avea copiii de pe bancheta din spate pe care să-i iubească şi de care să aibă grijă, şi era necuviincios pentru o persoană de vârsta lui Polly să vină să-şi cerşească porţia.

N-avea nici un rost să gândească astfel. Abia încheiase de formulat argumentul, că simţi corpul neînsufleţit lovindu-se de uşă atunci când încercau să o deschidă. Greutatea de moarte, trupul cenuşiu. Trupul lui Polly, căreia nu i se dăduse nimic. Nici un rol în familia pe care o găsise şi nici o speranţă a schimbării despre care ea visase probabil că se va petrece în viaţa ei.

— Acum citeşte *Madeline,* spuse Elizabeth.

— Nu cred că am adus *Madeline,* răspunse Lorna. Nu. N-am adus-o. Nu-i nimic, o ştii pe de rost.

Şi începură amândouă odată, ea şi Elizabeth.

La Paris, într-o casă veche, înecată de viţă,
Locuiau, în două rânduri drepte, douăsprezece fetiţe.
În două rânduri drepte îşi mâncau pâinea dimineaţa,
În două şiruri se trezeau şi-şi spălau faţa…

E stupid, e melodramatic, de vină e sentimentul de vinovăţie. Aşa ceva nu s-a putut întâmpla.

Dar asemenea lucruri se întâmplă. Unii oameni naufragiază, nu sunt ajutaţi la timp. Nu sunt ajutaţi deloc. Unii oameni sunt azvârliţi în întuneric.

În miezul nopţii cu lună plină,
Domnişoara Clavel aprinse lumina.
Şi spuse: „Ceva rău are să vină“.

— Mami, zise Elizabeth, de ce te-ai oprit?

— A trebuit, spuse Lorna. Doar un minuţel. Mi s-a uscat gura.

Mâncară hamburgeri şi băură la Hope. Apoi o luară în jos prin valea Frasey, cu copiii adormiţi pe bancheta din spate. Mai era ceva timp. Până ajunseră la Chilliwack, până la Abbotsford, până văzură în faţă dealurile din New Westminster şi celelalte dealuri încununate cu case, începutul oraşului. Mai aveau poduri peste care trebuiau să treacă, viraje pe care să le ia, străzi pe care să circule, colţuri pe lângă care să treacă. Toate acestea înainte. Data viitoare când avea să mai vadă ceva din toate astea avea să fie după.

Când intrară în parcul Stanley, îi veni în minte să se roage. Era o neobrăzare – rugăciunea oportunistă a unui necredincios. Îndrugând întruna „fă să nu se întâmple“, „fă să nu se întâmple“. „Fă să nu se fi întâmplat.“

Ziua era tot fără nori. De pe podul Lion’s Gate se uitară peste strâmtoarea Georgia.

— Azi se vede insula Vancouver? întrebă Brendan. Uită-te tu, eu nu pot.

Lorna îşi întinse gâtul ca să se uite dincolo de el.

— Undeva departe, spuse. Destul de slab, dar se vede.

Şi, la vederea acelor dealuri albastre, tot mai estompate în depărtare, aproape dizolvându-se în cele din urmă, care păreau să plutească peste mare, Lorna se gândi la singurul lucru care-i rămăsese de făcut. Încheie o învoială! Încrede-te că e încă posibil, până în ultimul moment!

Trebuia să fie ceva serios, o promisiune sau o ofertă definitivă şi chinuitoare. Uite. Îţi promit asta. Numai să se dez-adeverească, numai să nu se fi întâmplat.

Nu copiii. Împinse deoparte gândul acesta, ca şi cum i-ar fi smuls dintr-un incendiu. Nu Brendan, dintr-un motiv contrar. Nu-l iubea îndeajuns. Spusese că-l iubeşte, şi era adevărat într-o anumită măsură, şi voia să fie iubită de el, dar iubirea îi era străbătută de un firicel roşu de ură, aproape tot timpul. Aşa că ar fi fost un gest reprobabil – şi, de asemenea, inutil – să mizeze pe el în orice fel de învoială.

Ea însăşi? Frumuseţea? Sănătatea ei?

Îi trecu prin cap că o luase poate pe un drum greşit. Într-un asemenea caz, era posibil ca nu tu să fii cel care alege. Cel care stabileşte condiţiile. Ai să le recunoşti când ai să dai peste ele. Trebuie să promiţi că le vei onora, fără să ştii cum vor fi. Promite.

Dar nimic legat de copii.

În sus pe strada Capilano, înspre cartierul lor, spre colţul lor de lume, unde vieţile lor căpătau adevărata lor valoare şi acţiunile lor căpătau urmări. Iată şi zidurile de lemn necruţătoare ale casei lor apărând printre copaci.

— E mai uşor pe uşa din faţă, zise Lorna. Nu mai trebuie să urcăm trepte.

— Şi care e problema cu câteva trepte? spuse repede Brendan.

— N-am văzut podul, strigă Elizabeth, trezită brusc din somn cu ochii mari şi dezamăgită. De ce nu m-aţi trezit să văd podul?

Nimeni nu-i răspunse.

— Mâna lui Daniel e arsă de soare, spuse ea pe un ton de satisfacţie incompletă.

Lorna auzi voci despre care crezu că vin din curtea casei vecine. O luă după Brendan şi dădu colţul casei. Daniel se lăsase pe umărul ei, încă greu de somn. Ea ducea geanta de scutece şi pe cea cu cărţi de poveşti, iar Brendan, geamantanul.

Văzu că oamenii ale căror voci se auzeau erau în propria lor curte. Polly şi Lionel. Trăseseră două scăunele ca să poată şedea la umbră. Erau cu spatele la peisaj.

Lionel. Uitase cu totul de el.

El sări în sus şi alergă să deschidă uşa din spate.

— Exediţia s-a întors cu efectivul complet, spuse el cu o voce pe care Lornei nu-i veni să creadă că o mai auzise înainte. Avea o căldură nesilită în ea, o încredere în sine lesnicioasă şi echilibrată. Vocea prietenului familiei. În timp ce ţinea uşa deschisă, el o privi direct în ochi – lucru pe care nu-l făcuse aproape niciodată – şi îi zâmbi cu un zâmbet din care dispăruseră orice subtilitate, orice secret, orice complicitate ironică şi devoţiune misterioasă. Orice complicaţie, orice mesaj privat.

Ea îşi dădu vocea după a lui.

— Deci… când te-ai întors?

— Sâmbătă, răspunse el. Uitasem că voi plecaţi. Am venit pedalând încoace să vă salut, şi nu eraţi aici, dar era Polly, şi bineînţeles că ea mi-a spus, şi atunci mi-am amintit.

— Ce ţi-a spus Polly? întrebă Polly, venind în spatele lui. Nu era de fapt o întrebare, ci aproape o tachinare din partea unei femei care ştie că, indiferent de ce va spune, cuvintele ei vor fi bine primite. Arsura de la soare i se transformase în bronz – sau cel puţin într-o nouă roşeaţă – pe frunte şi pe gât.

— Dă încoace! îi spuse ea Lornei, eliberând-o de ambele genţi purtate peste braţ şi de sticla goală de suc din mână. Iau eu totul, mai puţin copilul.

Părul moale al lui Lionel era acum mai mult negru-maroniu decât negru – bineînţeles că ea îl vedea pentru prima oară în lumina nemijlocită a soarelui – şi pielea îi era şi lui bronzată, suficient pentru ca fruntea lui să-şi fi pierdut lucirea palidă. Purta pantalonii lui obişnuiţi închişi la culoare, dar cămaşa nu i-o cunoştea. O cămaşă galbenă cu mâneci scurte, dintr-un material ieftin, lucios, călcat de multe ori, prea mare peste umeri, cumpărată poate la vreo vânzare în scop caritabil organizată de biserică.

Lorna îl duse pe Daniel în camera lui. Îl întinse în pătuţ, rămase lângă el scoţând sunete încete şi mângâindu-l pe spate.

Se gândi că Lionel o pedepsea, poate, pentru greşeala de a fi mers în camera lui. Proprietara trebuie să-i fi spus. Lorna ar fi trebuit să se aştepte la asta, dac-ar fi stat să se gândească. Probabil că nu stătuse să se gândească pentru că avea impresia că nu o să conteze. Era posibil să se fi gândit că avea să-i spună ea însăşi.

„Am trecut pe acolo în drum spre locul de joacă şi m-am gândit pur şi simplu să mă duc să mă aşez în mijlocul podelei tale. Nu pot să-ţi explic. Mi s-a părut că o să capăt un moment de răgaz, să fiu pur şi simplu în camera ta, aşezată în mijlocul podelei.“

Crezuse – după scrisoare? — Că exista o legătură între ei, care nu trebuia explicitată, dar pe care se putea bizui. Şi greşise, îl speriase. Presupusese prea mult. El se întorsese cu spatele la ea şi dăduse de Polly. Insultat de Lorna, o acceptase pe Polly.

Dar poate că nu. Poate că se schimbase pur şi simplu. Lorna se gândi la cât de despuiată de orice era camera lui, de lumina de pe pereţi. De acolo puteau veni asemenea versiuni modificate ale eului său, create cât ai clipi din ochi. Poate ca replică la ceva care nu mersese tocmai cum trebuia sau pentru că-şi dăduse seama că nu putea duce lucrurile până la capăt. Sau poate din nici un motiv cu adevărat limpede – doar dintr-o clipire din ochi.

După ce Daniel adormi adânc, ea coborî la parter. În baie descoperi că Polly clătise bine scutecele şi le pusese în găleată, înecate în soluţia dezinfectantă albăstruie. Lorna ridică valiza care zăcea în mijlocul bucătăriei, o duse sus şi o puse pe patul cel mare, o deschise să sorteze hainele care trebuiau date la spălat şi pe cele care mergeau la loc în şifonier.

Fereastra acestei camere dădea în curtea din spate. Auzi voci – a lui Elizabeth, ridicată, aproape ţipând de exaltarea întoarcerii acasă şi poate de efortul de a atrage atenţia unui public mai numeros, a lui Brendan – autoritară, dar plăcută, povestind despre excursia lor.

Se duse la fereastră şi se uită în jos. Îl văzu pe Brendan ducându-se către magazie, descuind-o şi începând să tragă de acolo mini-piscina copiilor. Uşa se închidea peste el, şi Polly se repezi să i-o ţină.

Lionel se ridică şi se duse să descolăcească furtunul. Lorna n-ar fi crezut că el avea măcar idee unde se afla furtunul.

Brendan îi spuse ceva lui Polly. Îi mulţumise poate? Ai fi zis că sunt în cei mai buni termeni.

Cum se putea aşa ceva?

Poate că Polly devenise o persoană demnă de atenţie pentru că era alegerea lui Lionel. Alegerea lui Lionel, nu cineva impus de Lorna.

Sau Brendan era poate pur şi simplu mai fericit, pentru că fuseseră plecaţi de acasă. Poate că renunţase pentru o vreme la povara de a-şi

supraveghea căminul. Poate văzuse, pe bună dreptate, că această Polly nu reprezenta nici o ameninţare.

O scenă atât de banală şi de uimitoare, creată parcă de o baghetă magică. Toată lumea fericită.

Brendan începuse să sufle în marginea piscinei de plastic. Elizabeth se dezbrăcase până la chiloţei şi dansa în jur, nerăbdătoare. Brendan nu se obosise să-i spună să fugă să-şi pună costumul de baie, deoarece chiloţeii nu se potriveau. Lionel pornise apa, şi, până când fu nevoie de ea pentru piscină, el stătu şi udă bănuţii, ca un proprietar obişnuit. Polly îi vorbea lui Brendan, şi el puse dopul valvei în care suflase până atunci, pasându-i ei grămada de plastic pe jumătate umflată.

Lorna îşi aminti că Polly fusese cea care umflase delfinul la plajă. După cum spunea singură, avea foale bune. Sufla constant şi, aparent, fără efort. Stătea acolo în pantalonii ei scurţi, cu picioarele goale depărtate ferm, cu pielea scânteindu-i ca scoarţa de mesteacăn. Iar Lionel se uita la ea. E exact ce-mi trebuie, se gândea, poate. O femeie atât de pricepută şi de echilibrată, maleabilă, dar rezistentă. O persoană fără vanităţi, fără visuri deşarte, fără nemulţumiri. Ar fi putut fi foarte bine genul de femeie cu care să se însoare într-o zi. O soţie care putea prelua controlul. Apoi el avea să se schimbe, şi să se schimbe din nou, poate să se îndrăgostească de vreo altă femeie, în felul lui, dar soţia avea să fie prea ocupată ca să observe.

Se putea. Polly şi Lionel. Sau putea să nu se întâmple. Polly putea să meargă acasă, aşa cum avusese de gând, şi, dacă s-ar fi dus, n-ar fi existat nici o inimă frântă. Sau cel puţin aşa gândea Lorna. Polly avea să se mărite sau să nu se mărite, dar, oricum ar fi fost, experienţele ei cu bărbaţii n-aveau să-i frângă inima.

În scurt timp, marginea piscinei fu umflată şi netedă. Piscina fu aşezată pe iarbă, furtunul pus înăuntru, şi Elizabeth îşi bălăcea picioarele în apă. Se uită în sus la Lorna, ca şi cum ar fi ştiut că se aflase acolo tot timpul.

— E rece, strigă ea extaziată. Mami, e rece!

Brendan ridică şi el privirea către Lorna.

— Ce faci acolo?

— Despachetez.

— Nu e nevoie acum. Vino afară!

— Vin. Într-un minut.

De când intrase în casă – de fapt, de când înţelesese prima dată că glasurile pe care le auzea veneau din propria lor curte şi erau ale lui Polly şi Lionel –, Lorna nu se mai gândise la viziunea pe care o avusese, kilometru cu kilometru, cu Polly izbindu-se de uşa din spate. Era surprinsă acum de ea aşa cum eşti surprins uneori, mult după ce te-ai trezit, de rememorarea unui vis. Avea forţa şi caracterul ruşinos al unui vis. Şi inutilitatea lui.

Nu chiar în acelaşi timp, ci cu întârziere, îşi aduse aminte de învoiala pe care o încheiase. Ideea ei nevrotică, bicisnică şi primitivă, de învoială.

Dar ce promisese?

Nimic legat de copii.

Ceva legat de ea însăşi?

Promisese că avea să facă orice ar fi trebuit să facă atunci când avea să recunoască obligaţia.

Dar acesta era un răspuns ambiguu, o învoială care nu era învoială, o promisiune lipsită de orice înţeles.

Dar ea încercă diferite posibilităţi. Aproape ca şi cum dădea formă acestei poveşti ca s-o spună cuiva – nu lui Lionel – ci cuiva, ca pe o istorie amuzantă.

Să renunţe la lectura cărţilor.

Să adopte copii din familii proaste şi din ţări sărace. Să muncească din greu ca să-i vindece de răni şi de neîngrijire.

Să meargă la biserică. Să accepte să creadă în Dumnezeu.

Să se tundă scurt, să înceteze să se mai machieze, să nu-şi mai ridice niciodată pieptul într-un sutien cu sârmă.

Se aşeză pe pat, obosită de îndeletnicirea aceasta, de lipsa ei de însemnătate.

Mai logic era că învoiala prin care se legase era să continue să trăiască aşa cum trăise şi până atunci. Învoiala intrase deja în vigoare. Să accepte ceea ce se întâmplase şi să-i fie limpede ce avea să se întâmple. Zilele, anii şi sentimentele în mare parte aceleaşi, în afară de faptul că Elizabeth şi Daniel aveau să crească, şi poate că aveau să mai vină unul sau doi copii care vor creşte şi ei, iar ea şi Brendan aveau să înainteze în vârstă şi apoi să îmbătrânească.

Abia acum, în acest moment, Lorna îşi dădu seama foarte clar că se bizuise pe faptul că avea să se întâmple ceva, ceva care avea să-i schimbe viaţa. Îşi acceptase căsătoria ca pe o mare schimbare, dar nu ultima.

Aşadar, nimic în afară de ceea ce ea sau oricine altcineva putea prevedea în mod firesc. Asta avea să fie fericirea ei, la asta se învoise. Nimic secret, nimic ciudat.

Fii atentă, se gândi. Avu ideea teatrală de a cădea în genunchi. E o treabă serioasă.

Elizabeth strigă din nou:

— Mami! Vino încoace!

Şi apoi şi ceilalţi – Brendan, Polly, Lionel, unul după altul, începură s-o cheme, s-o tachineze.

Mami!

Mami!

Vino încoace!

Toate acestea se întâmplaseră cu mult timp în urmă. În North Vancouver, acolo unde familia locuise în casa aceea cu structură de lemn. Pe vremea când ea avea douăzeci şi patru de ani şi abia învăţa cum să negocieze.

CE RĂMÂNE ÎN AMINTIRE

Într-o cameră de hotel din Vancouver, Meriel cea tânără îşi pune mănuşi scurte şi albe de vară. Poartă o rochie bej de in şi o eşarfă albă, uşoară peste păr. Păr închis la culoare, la vremea aceea. Zâmbeşte pentru că şi-a amintit ceva ce regina Sirikit a Thailandei a spus – sau se zice c-ar fi spus – într-o revistă. Un citat în citat – ceva ce regina Sirikit a spus că a spus Balmain.

„Balmain m-a învăţat totul. A spus: «Poartă întotdeauna mănuşi albe. Aşa e cel mai bine».“

Aşa e cel mai bine. De ce zâmbeşte? Pare un sfat dat într-o şoaptă abia simţită, o înţelepciune absurdă şi definitivă. Mâinile ei înmănuşate arată formal, dar moi ca nişte pernuţe de pui de pisică.

Pierre o întreabă de ce zâmbeşte, şi ea răspunde: „A, nimic“, apoi îi povesteşte.

— Cine e Balmain{36}? spune el.

Se pregăteau să meargă la o înmormântare. Veniseră cu feribotul cu o seară înainte de pe insula Vancouver, unde locuiau, ca să fie siguri că ajung la timp la ceremonia de dimineaţă. Era prima dată de la noaptea nunţii când stăteau într-un hotel. Întotdeauna când mergeau în concediu îşi luau cei doi copii şi căutau moteluri ieftine, de familie.

Era abia a doua înmormântare la care mergeau de când se căsătoriseră. Tatăl lui Pierre murise, şi mama lui Muriel murise, dar aceste două morţi se petrecuseră înainte ca ei doi să se fi cunoscut. Anul trecut, un profesor de la şcoala lui Pierre murise subit şi avusese loc o slujbă frumoasă, la care cântase corul elevilor şcolii şi se rostiseră cuvintele Slujbei Morţilor din secolul al şaisprezecelea{37}. Bărbatul avusese în jur de şaizeci şi cinci de ani, iar moartea lui abia dacă li se păruse lui Meriel şi lui Pierre surprinzătoare şi, oricum, prea puţin tristă. Nu conta cu adevărat, aveau ei impresia, dacă mureai la şaizeci şi cinci, şaptezeci şi cinci sau optzeci şi cinci de ani.

Înmormântarea de astăzi era cu totul altceva. Cel care avea să fie îngropat era Jonas, ani de zile prietenul cel mai bun al lui Pierre, de-o seamă cu el – douăzeci şi nouă de ani. Pierre şi Jonas crescuseră împreună în West Vancouver, pe care şi-l aminteau amândoi de dinainte să se fi construit podul Lion’s Gate, de pe când părea doar un orăşel. Părinţii lor erau prieteni. La unsprezece sau doisprezece ani, construiseră un soi de ambarcaţiune cu vâsle şi o lansaseră de pe digul Dundarave. La universitate, drumurile li se despărţiseră o vreme – Jonas studia ingineria, în timp ce Pierre se înscrisese la catedra de Limbi Clasice. În mod tradiţional, studenţii umanişti şi cei tehnici se dispreţuiau unii pe alţii. Dar, în anii din urmă, prietenia lor fusese întru câtva resuscitată. Jonas, care nu era căsătorit, venea în vizită la

Pierre şi la Meriel şi stătea uneori câte o săptămână cu ei.

Amândoi erau surprinşi de ceea ce li se întâmplase în viaţă – şi obişnuiau să glumească pe tema asta. Iniţial, alegerea în materie de profesie a lui Jonas păruse să le dea un sentiment de siguranţă părinţilor lui şi trezise o invidie mută în părinţii lui Pierre, şi totuşi, Pierre fusese cel care se căsătorise, obţinuse un post de profesor şi îşi asumase responsabilităţile obişnuite, în timp ce, absolvind facultatea, Jonas nu reuşise să-şi găsească o fată sau o slujbă stabilă. Era tot timpul într-un soi de perioadă de probă care nu sfârşea niciodată prin asocierea fermă cu o firmă sau alta, iar fetele – cel puţin dacă stăteai să-l asculţi – se aflau ele însele mai tot timpul în perioada de probă în relaţia cu el. Ultima slujbă de inginer o avusese în partea de nord a provinciei Vancouver, şi rămăsese acolo după ce îşi dăduse demisia sau fusese concediat. „Contractul de muncă a fost reziliat prin acordul părţilor“, îi scrisese el lui Pierre, adăugând că locuia la hotel, precum oamenii bogaţi din oraş, şi că s-ar putea să-şi ia o slujbă la un joagăr. Învăţa de asemenea să piloteze avioane şi se gândea să devină pilot pe un avion de intervenţii. Promitea să le facă o vizită de îndată ce-şi lămurea dificultăţile financiare curente.

Meriel sperase că vizita n-avea să aibă loc. Jonas dormea pe canapeaua din sufragerie şi dimineaţa arunca aşternuturile pe jos, pentru ca ea să le strângă. Îl ţinea pe Pierre treaz jumătate de noapte cu discuţii despre întâmplări de pe vremea când ei doi erau adolescenţi sau chiar copii, îl numea Pi-er-pătrat, poreclă datând de pe timpurile acelea, iar altor prieteni vechi comuni le spunea Puturosu’, Doc sau Individu’, niciodată pe numele pe care Meriel le auzise întotdeauna – Stan, Don sau Rick. Rememora cu o pedanterie grosolană detaliile unor incidente pe care Meriel nu le considera nici remarcabile, nici amuzante (punga cu excremente de câine căreia îi dăduseră foc pe treptele de la casa învăţătoarei, bătrânul pisălog care le oferea băieţilor câţiva bănuţi dacă-şi trăgeau pantalonii în jos) şi se enerva dacă discuţia aluneca spre prezent.

Când trebuise să-i spună lui Pierre că Jonas murise, Meriel se simţise tulburată şi plină de căinţă. Plină de căinţă pentru că nu-i plăcuse de Jonas şi tulburată pentru că era prima persoană pe care ei doi o cunoscuseră bine, din generaţia lor, care murise. Dar Pierre nu păruse surprins şi nici prea afectat.

— Sinucidere, declarase el.

Ea spusese că nu, un accident. Jonas mergea pe motocicletă, după lăsarea serii, pe un drum de pietriş, şi derapase de pe şosea. Cineva îl găsise sau fusese cu el, i se acordase imediat ajutor, dar murise în decurs de o oră. Suferise răni fatale.

Asta era ceea ce-i spusese mama lui la telefon. „Suferise răni fatale.“ Păruse repede resemnată, deloc surprinsă. La fel ca Pierre atunci când

spusese „sinucidere“.

Ulterior, Pierre şi Meriel abia dacă vorbiseră despre moartea propriu-zisă a lui Jonas – doar despre înmormântare, despre camera de hotel, despre nevoia de a angaja o bonă pentru toată noaptea. Costumul lui trebuia dat la curăţat, trebuia găsită o cămaşă albă. Meriel fusese cea care aranjase totul, iar Pierre o verificase în mod regulat, ca un soţ grijuliu. Ea înţelesese că el voia s-o vadă rezervată şi pragmatică, asemenea lui, nu pretinzând că încearcă vreun fel de suferinţă pe care – era sigur – ea n- avea cum s-o simtă. Ea îl întrebase de ce spusese „sinucidere“, şi el îi răspunsese: „Asta mi-a venit în cap, pur şi simplu“, iar ea simţise că această eschivare fusese un fel de avertisment, ba chiar o dojană. Ca şi cum o suspecta că ar fi extras din moartea aceasta – sau din faptul că ei aveau îndeaproape de a face cu ea – un sentiment compromiţător şi egoist. Un interes morbid, autogratulant.

Tinerii soţi erau severi pe vremea aceea. Nu demult fuseseră încă simpli pretendenţi, personaje aproape ilare, disperate, umblând cu limba scoasă în agonia lor sexuală. Acum, aşezaţi la patul lor, deveneau fermi şi dezaprobatori. Ieşeau pe uşă în fiecare dimineaţă proaspăt bărbieriţi, cu cefele tinere în zgarda cravatei, îşi petreceau zilele la serviciu, în chinuri neştiute, veneau acasă la vremea cinei ca să examineze cu o privire critică masa de seară şi să foşnească din ziarul care-i despărţea de talmeş-balmeşul din bucătărie, de indispoziţii, de emoţii, de copii. Aveau atâtea de învăţat într-un timp atât de scurt! Cum să te ploconeşti în faţa şefilor şi cum să-ţi struneşti soţia. Cum să vorbeşti cu autoritate despre ipoteci, ziduri de susţinere, gazon, canale colectoare, politică, precum şi despre slujbele care trebuiau să întreţină familia timp de încă douăzeci şi cinci de ani. Femeile erau pe atunci cele care – în orele zilei, şi întotdeauna gata să reia în orice moment fantastica responsabilitate care le fusese aşezată pe umeri, cea a copiilor – îşi puteau permite să se lase să alunece înapoi într-un soi de adolescenţă secundă. Odată cu plecarea soţilor, atmosfera se însenina. Începeau visări rebele cu ochii deschişi, reuniuni subversive, accese de râs care le întorceau în vremea liceului, toate proliferând între pereţii caselor pentru care plăteau soţii, în orele când ei nu erau acasă.

După înmormântare, câţiva participanţi fură invitaţi acasă la părinţii lui Jonas, în Dundarave. Gardul de rododendron era în floare, roşu, roz şi violet. Tatăl lui Jonas primi complimente în privinţa grădinii.

— A, nu ştiu, spuse el. A trebuit s-o aranjăm puţin cam pe fugă.

Mama lui Jonas spuse:

— Mi-e teamă că nu e un prânz adevărat. Doar o încropeală.

Majoritatea invitaţilor beau vin de Xeres, deşi unii bărbaţi aveau

pahare cu whisky. Mâncarea fusese aşezată pe masa de sufragerie, lărgită la mijloc: mousse de somon pe biscuiţi săraţi, tarte cu ciuperci, crenvurşti în foitaj, o prăjitură uşoară cu lămâie, fructe tăiate bucăţi, fursecuri cu migdale, plus sendvişuri cu creveţi, cu şuncă şi cu castravete şi avocado. Pierre îşi luă de toate pe farfurioara de porţelan, iar Meriel o auzi pe mama lui spunându-i:

— Să ştii că poţi oricând să te întorci să-ţi mai iei o porţie.

Mama lui nu mai locuia în West Vancouver, ci venise la înmormântare din White Rock – Şi nu era suficient de sigură pe sine ca să-l mustre direct, acum că Pierre devenise profesor şi bărbat la casa lui.

— Sau credeai că n-o să mai rămână? continuă ea.

— Poate nu din ceea ce voiam eu, spuse Pierre nepăsător.

Mama lui i se adresă lui Meriel:

— Ce rochie frumoasă!

— Da, dar ia uitaţi! spuse Meriel, netezindu-şi cutele care i se formaseră în timp ce stătuse jos la slujbă.

— Asta e problema, într-adevăr, spuse mama lui Pierre.

— Care e problema? întrebă veselă mama lui Jonas, aşezând cu dexteritate câteva tarte pe tava de încălzire.

— Asta e problema cu inul, răspunse mama lui Pierre. Meriel tocmai îmi arăta cum i s-a şifonat rochia – nu spuse „în timpul slujbei de înmormântare“-, şi eu i-am zis că asta e problema cu inul.

Se poate ca mama lui Jonas să n-o fi ascultat. Privind peste cameră, spuse:

— Uitaţi-l pe medicul care l-a îngrijit! A venit de la Smithers cu propriul avion. Serios, ni s-a părut atât de drăguţ din partea lui!

— E o adevărată aventură! spuse mama lui Pierre.

— Da, dar… Bănuiesc că aşa se deplasează ca să ajungă la pacienţii din cine ştie ce fund de ţară. Bărbatul despre care discutau stătea de vorbă cu Pierre. Nu purta costum, deşi avea pe el un sacou decent, îmbrăcat peste un pulover cu gât.

— Da, bănuiesc că da, zise mama lui Pierre, şi mama lui Jonas spuse „da“, şi Meriel simţi că ceva anume – oare ceva legat de felul cum era îmbrăcat medicul? — Fusese explicat şi clarificat definitiv între ele.

Se uită la şervetele de masă, împăturite în patru. Nu erau nici prea mari, nici prea mici. Fuseseră aşezate în rânduri suprapuse, în aşa fel încât un colţ al fiecăruia (colţul brodat cu o minusculă floare albastră, roz sau galbenă) să se suprapună peste colţul împăturit al şervetului vecin. Şervetele cu flori de aceeaşi culoare nu stăteau niciodată alături. Nimeni nu le deranjase încă, sau, dacă le deranjase – căci Meriel văzuse câteva persoane în sală cu şervete în mână –, le luase cu grijă de la capătul şirului, ca să păstreze ordinea.

La slujba de înmormântare, pastorul comparase viaţa lui Jonas pe

pământ cu viaţa unui prunc în pântecele mamei. Pruncul, spusese el, nu cunoaşte o altă existenţă şi locuieşte în peştera sa caldă, întunecată, plină de apă, fără habar de lumea uriaşă şi strălucitoare în care va fi curând aruncat. Noi pe pământ avem oarecare habar, dar suntem de fapt incapabili să ne imaginăm lumina în care vom intra după ce supravieţuim chinurilor morţii. Dacă pruncului i s-ar putea aduce cumva la cunoştinţă ceea ce i se va întâmpla în viitorul apropiat, n-ar fi el oare neîncrezător, dar şi speriat? Astfel suntem şi noi, aproape tot timpul, numai că n-ar trebui să fim, căci nouă ni s-au dat asigurări. Însă, chiar şi aşa, minţile noastre opace nu-şi pot imagina, nu pot concepe în ce lume vom păşi. Pruncul este învelit în ignoranţa sa, în credinţa fiinţei sale inepte şi neajutorate. Şi noi, care nu suntem cu totul ignoranţi, dar nici cu totul ştiutori, trebuie să avem grijă să ne învelim în credinţa noastră, în cuvântul Domnului nostru Dumnezeu.

Meriel se uita acum la pastor, care stătea în uşa sălii cu un pahar de Xeres în mână, ascultând ceea ce vorbea o femeie vioaie, cu păr blond înfoiat. N-avea impresia că discutau despre chinurile morţii sau despre lumina care ne aşteaptă. Cum ar fi reacţionat pastorul dacă ea s-ar fi apropiat şi l-ar fi abordat pe această temă?

Nimeni n-ar avea curajul. Sau insolenţa.

Meriel se uită în schimb la Pierre şi la doctorul venit de la ţară. Pierre vorbea cu o vioiciune băieţească pe care n-o vădise prea des în vremea din urmă. Sau nu faţă de Meriel. Ea îşi găsi ocupaţie prefăcându-se că-l vede pentru prima oară. Părul negru cârlionţat, tuns scurt, începând să se retragă la tâmple, lăsând vederii pielea netedă, ivorie, cu o vagă tentă aurie. Umerii laţi, ascuţiţi, membrele lungi şi frumoase, craniul frumos sculptat, mai degrabă mic. El îi zâmbi fermecător, dar nu premeditat – părea să dispreţuiască întru totul zâmbetul de când devenise profesor la un liceu de băieţi. Pe frunte i se vedeau liniile abia schiţate ale uzurii permanente.

Ea se gândi la o petrecere a profesorilor, cu mai bine de un an în urmă, când amândoi se treziseră, la capetele opuse ale sălii, rămaşi pe dinafara conversaţiilor purtate în vecinătate. Ea înconjurase încăperea şi se apropiase de el fără să fie observată, şi apoi începuse să-i vorbească ca şi cum ar fi fost o străină dispusă la un flirt discret. El zâmbise aşa cum zâmbea acum – puţin altfel totuşi, aşa cum e normal când vorbeşti cu o femeie seducătoare – şi se lăsase antrenat în joc. Schimbaseră priviri cu subînţeles şi cuvinte de complezenţă, până când amândoi izbucniseră în râs. Cineva se apropiase de ei şi le spusese că glumele conjugale nu erau permise.

— Dar de ce credeţi că suntem căsătoriţi? întrebase Pierre, al cărui comportament la asemenea petreceri era de obicei foarte circumspect.

Ea traversă acum sala către el fără vreo asemenea intenţie

caraghioasă. Trebuia să-i aducă aminte că în curând urma să se despartă. El avea să plece către golful Horseshoe, ca să prindă feribotul, iar ea să străbată tot ţărmul de nord către Lynn Valley, cu autobuzul. Voia să profite de ocazie ca să-i facă o vizită unei femei pe care mama ei, moartă acum, o iubise şi o admirase şi în cinstea căreia îşi numise de fapt fiica, şi pe care Meriel o numise întotdeauna Mătuşa, deşi nu existau între ele legături de rudenie. Mătuşa Muriel. (Meriel schimbase vocala din nume atunci când mersese la facultate.) Femeia locuia într-un azil de bătrâni din Lynn Valley, şi Meriel n-o mai văzuse de mai bine de un an. Îi lua prea multă vreme să ajungă acolo, în timpul rarelor călătorii pe care le făceau la Vancouver, iar copiii erau deranjaţi de atmosfera din azil şi de înfăţişarea rezidenţilor de acolo. Şi Pierre era, deşi nu-i plăcea să recunoască. O întreba în schimb ce legătură avea ea cu fiinţa aceasta.

Nu e ca şi când ti-ar fi mătuşă adevărată.

Aşa că Meriel se ducea acum singură s-o vadă. Spusese că s-ar fi simţit vinovată să nu se ducă atunci când avea ocazia. În plus, deşi despre asta nu vorbise, abia aştepta să petreacă puţin timp departe de familie.

— Vrei să te duc eu cu maşina? întrebă Pierre. Dumnezeu ştie cât o să trebuiască să aştepţi autobuzul.

— Nu poţi, răspunse ea. O să pierzi feribotul.

Şi-i aminti de învoiala pe care o făcuseră cu bona.

— Ai dreptate, spuse el.

Bărbatul cu care vorbise – doctorul – nu putuse decât să le asculte conversaţia, şi spuse pe neaşteptate:

— Daţi-mi voie să vă duc eu.

— Am crezut că aţi venit aici cu avionul, spuse Meriel, exact în timp ce Pierre replica:

— Iertaţi-mă, aceasta este soţia mea, Meriel.

— Nu e tocmai uşor să aterizezi pe muntele Hollyburn, răspunse doctorul. Aşa că l-am lăsat la aeroport şi am închiriat o maşină.

O curtoazie vag forţată din partea lui o făcu pe Meriel să creadă că fusese agasantă. În cea mai mare parte a timpului era fie prea îndrăzneaţă, fie prea timidă.

— Chiar nu v-ar deranja? întrebă Pierre. Aveţi timp?

Medicul se uită direct la Meriel. Privirea nu-i era dezaprobatoare – nu era nici îndrăzneaţă, nici şireată, nici nu părea că o judecă. Dar nu era nici întru totul politicoasă.

— Sigur, spuse.

Hotărâră deci că aşa aveau să facă. Aveau să-şi ia la revedere acum, Pierre avea să meargă la feribot, iar Asher, căci aşa îl chema – sau doctorul Asher – avea s-o ducă pe Meriel cu maşina până în Lynn Valley.

Meriel plănuia ca după aceea s-o viziteze pe mătuşa Muriel – poate chiar să rămână la cină cu ea –, să ia apoi autobuzul din Lynn Valley până la autogara din centrul oraşului (ratele într-acolo erau destul de frecvente), în fine, autobuzul de seară până la feribot – şi apoi acasă.

Azilul se numea Princess Manor. Era o clădire cu un singur nivel, cu aripi largi, învelită într-o stucatură roz-maronie, amplasată pe o stradă aglomerată. Greu de spus că avea curte, şi în mod sigur nu exista nici un fel de gard verde sau panou ecranant care să atenueze zgomotul sau să protejeze peticele de gazon. Pe o latură se afla o biserică reformată, cu o fleşă caraghioasă, de cealaltă parte, o benzinărie.

— Cuvântul *manor* nu mai are nici o semnificaţie astăzi, nu-i aşa{38}? întrebă Meriel. Nici măcar nu mai înseamnă că există etaj. Înseamnă doar că ar trebui să credem că o clădire e ceva ce nici măcar nu mai are pretenţia că este.

Medicul nu spuse nimic – poate ceea ce spusese ea nu avea nici o logică pentru el. Sau poate că nu merita spus, chiar dacă era adevărat. Pe tot drumul de la Dundarave, ea se ascultase vorbind şi se îngrozise. Nu atât pentru că sporovăise aproape întruna – debitând tot ce-i trecea prin cap –, cât mai degrabă pentru că încercase să spună lucruri care ei i se păreau interesante – sau care ar fi putut fi interesante dacă ea ar fi fost în stare să le dea o formă. Dar ideile ei păreau probabil pretenţioase, dacă nu nebuneşti, emise în felul în care o făcuse ea. Probabil semăna cu una dintre femeile acelea hotărâte să nu poarte o conversaţie obişnuită, ci una *adevărată*. Şi, cu toate că ştia că nimic n-avea să meargă, că lui vorbăria ei îi părea probabil o pedeapsă, era incapabilă să se oprească.

Nu-şi dădea seama de ce. Poate de stinghereală, pur şi simplu pentru că vorbea atât de rar cu un străin în ultima vreme. Poate de ciudăţenia situaţiei de a merge singură în maşină cu un bărbat care nu era soţul ei.

Îl întrebase chiar, imprudentă, ce credea el despre ideea lui Pierre că accidentul lui Jonas ar fi fost, de fapt, sinucidere.

— Se poate vehicula ideea asta despre o mulţime de accidente violente, spusese el.

— Nu vă chinuiţi să intraţi pe alee, spuse ea. Pot să cobor aici.

Era atât de stânjenită, atât de nerăbdătoare să se îndepărteze de el şi de indiferenţa lui abia politicoasă, încât puse mâna pe mânerul uşii încă înainte ca el să oprească maşina.

— Aveam de gând să parchez, spuse el, intrând oricum pe alee. Nu vreau să vă las naufragiată aici.

— S-ar putea să dureze, replică ea.

— Nu-i nici o problemă. Pot să aştept. Sau aş putea să vin şi eu să arunc o privire. Dacă nu vă deranjează.

Ea se pregătea să spună că azilurile de bătrâni sunt uneori

mohorâte, ba chiar înfricoşătoare, dar apoi îşi aminti că el era medic şi că nimic din ceea ce ar fi putut să vadă aici n-avea cum să-i fie necunoscut. Şi ceva din felul în care el spusese „dacă nu vă deranjează“ - un soi de formalism, dar şi o nesiguranţă în voce – o surprinse. Părea că el îi oferă timpul şi prezenţa lui într-un mod care avea prea puţin a face cu politeţea, ci mai degrabă cu ea însăşi. Era o ofertă făcută cu o nuanţă de umilinţă candidă, dar nu o rugăminte. Dacă ea ar fi spus că nu vrea să-i mai răpească din timp, el n-ar mai fi încercat s-o convingă, şi-ar fi luat rămas-bun cu o politeţe egală şi ar fi plecat.

Dar aşa, se dădură jos din maşină şi traversară parcarea unul lângă altul, îndreptându-se către intrarea în clădire.

Câţiva oameni bătrâni sau invalizi stăteau pe un pătrat de asfalt înconjurat de câteva tufe mărunte parcă înfuriate şi de câteva ghivece cu petunii, într-o imitaţie de terasă. Mătuşa Muriel nu era printre ei, dar Meriel se trezi împărţind saluturi călduroase. Se întâmplase ceva cu ea. Avea brusc un sentiment misterios de putere şi de bucurie, ca şi cum, la fiecare pas, un fior strălucitor i se ridica din călcâie până în creştetul capului.

Când ea îl întrebă mai târziu: „De ce ai venit cu mine înăuntru?“, el spuse: „Pentru că nu voiam să te pierd din vedere.“

Mătuşa Muriel şedea singură într-un scaun cu rotile, pe coridorul slab luminat, chiar lângă uşa dormitorului ei. Era umflată şi licărea – dar asta pentru că fusese învelită într-un şorţ de azbest ca să poată fuma o ţigară. Lui Meriel i se păru că, atunci când îşi luase rămas-bun de la ea, cu săptămâni şi luni în urmă, o lăsase şezând în acelaşi scaun şi în acelaşi loc – deşi fără şorţul de azbest, care corespundea probabil vreunei reguli noi sau reflecta poate declinul tot mai accentuat al purtătorului. Foarte probabil mătuşa şedea aici în fiecare zi, lângă scrumiera fixă, plină cu nisip, uitându-se la peretele pictat maroniu-verzui – vopseaua era de fapt roz sau mov, dar arăta maroniu-verzuie din cauza semiîntunericului de pe coridor – şi la raftul suspendat de pe care se revărsa o cascadă de iederă artificială.

— Meriel? M-am gândit eu că tu erai, spuse Mătuşa. Mi-am dat seama după paşi. După răsuflare.

Cataracta mea a ajuns un coşmar. Nu mai văd decât pete.

— Eu sunt, într-adevăr, ce mai faceţi? Meriel o sărută pe tâmplă. De ce nu staţi afară la soare?

— Nu-mi prea place soarele, spuse femeia. Trebuie să am grijă de tenul meu.

Poate că glumea, dar poate acesta era adevărul. Faţa şi mâinile palide i se acoperiseră de pete mari, de un alb livid, care reflectau lumina difuză din aer, devenind vag argintii. Fusese o blondă naturală, cu faţa rozalie, slabă, cu părul drept şi întotdeauna îngrijit,

care i se albise înainte de patruzeci de ani. Acum părul îi atârna neregulat, răvăşit de perne, iar lobii urechilor îi spânzurau de sub el ca nişte sfârcuri plate. Înainte purta în urechi nişte cercei mici cu diamante – unde oare-i dispăruseră? Cercei cu diamante, lănţişoare de aur, perle naturale, cămăşi de mătase de culori neobişnuite – chihlimbariu, vineţiu – şi pantofi înguşti eleganţi.

Acum mirosea a pudră de spital şi a dropsuri de lemn-dulce, pe care le sugea toată ziua între ţigările raţionalizate.

— Avem nevoie de scaune, spuse ea. Se aplecă înainte, flutură din mâna cu ţigara şi încercă să fluiere. O rugăminte, dacă se poate. Nişte scaune.

— Mă duc să caut, spuse doctorul.

Muriel cea bătrână şi cea tânără rămaseră singure.

— Cum se numeşte soţul tău?

— Pierre.

— Şi ai doi copii, nu? Jane şi David?

— Într-adevăr. Dar bărbatul cu care am venit…

— A, nu, spuse Muriel cea bătrână. El nu e soţul tău.

Mătuşa aparţinea mai curând generaţiei bunicii lui Meriel decât generaţiei mamei ei. Fusese profesoara de desen a mamei la şcoală – mai întâi sursă de inspiraţie, apoi aliată, apoi prietenă. Pictase tablouri mari, abstracte, dintre care unul – dăruit mamei lui Meriel – atârna în holul din spatele casei în copilăria lui Meriel, de unde era mutat în camera de zi de fiecare dată când autoarea venea în vizită. Fusese zugrăvit în culori întunecoase – nuanţe de grena şi de maro (pentru care tatăl lui Meriel îl numea *Grămadă de bălegar pe foc)* –, dar mătuşa Muriel părea întotdeauna neînfricată şi plină de viaţă. Locuise în Vancouver în tinereţe, înainte să vină să predea în acest orăşel mai înăuntrul continentului. Avusese prieteni artişti ale căror nume se vehiculau azi în ziare. Tânjea să se întoarcă acolo şi se întorsese până la urmă, ca să locuiască în casa unui cuplu bătrân şi bogat, prieteni şi patroni ai artiştilor, cărora le administrase afacerile. Păruse să aibă o mulţime de bani cât timp locuise cu ei, dar, după moartea lor, rămăsese cu buza umflată. Trăise din pensie, începuse să picteze în acuarelă pentru că nu-şi mai permitea vopsele în ulei, făcea foamea (bănuia mama lui Meriel) ca s-o poată scoate pe Meriel la prânz, pe vremea când era studentă la universitate. În cursul întâlnirilor acestora debita o avalanşă de glume şi de judecăţi, subliniind mai ales cum opere şi idei foarte la modă erau numai nişte prostii, dar cum ici colo – în opera câte unui contemporan obscur sau a vreunui personaj pe jumătate uitat dintr-un alt secol – scânteia ceva extraordinar. Acesta era cuvântul ei cel mai ferm de laudă, „extraordinar“. Spus cu o voce aproape şoptită, ca şi cum acolo, în momentul acela, ba chiar spre propria ei surprindere, descoperise în lume ceva care merita să fie

onorat în mod absolut.

Medicul se întoarse cu două scaune şi se prezentă pe un ton foarte natural, ca şi cum n-ar fi avut ocazia s-o facă până acum.

— Eric Asher.

— E medic, spuse Meriel.

Se pregătea să înceapă explicaţiile despre înmormântare, despre accident, despre zborul cu avionul de la Smithers, dar conversaţia îi fu furată.

— Dar nu sunt aici în calitate oficială, nu vă faceţi griji, spuse doctorul.

— A, nu, spuse mătuşa Muriel. Eşti cu ea.

— Da, spuse el.

În clipa aceea el se întinse peste spaţiul dintre cele două scaune şi apucă mâna lui Meriel, ţinând-o pentru o clipă strâns, apoi dându-i drumul. Şi îi spuse mătuşii Muriel:

— Cum v-aţi dat seama? Tot după răsuflarea mea?

— Uite că mi-am dat, spuse ea cu oarecare nerăbdare. Eu însămi am fost o diavoliţă.

Vocea cu care rostise cuvintele – freamătul sau chicotul din ea – nu semănase deloc cu nici una dintre vocile ei pe care le cunoştea Meriel. Avu impresia că un soi de trădare iese la iveală în această femeie bătrână dintr-odată stranie. O trădare din trecut, poate a mamei lui Meriel sau a prieteniei atât de preţuite cu o persoană superioară ei. Sau a prânzurilor cu Meriel însăşi, a conversaţiilor acelora elevate. Degradarea părea iminentă. Meriel se tulbură şi se simţi cuprinsă de o vagă înfrigurare.

— Ehe, am avut tot felul de prieteni, declară mătuşa Muriel, şi Meriel spuse:

— Aţi avut o mulţime de prieteni.

Şi adăugă câteva nume.

— Sunt morţi, replică mătuşa Muriel.

Meriel spuse că nu, văzuse ceva recent în ziar, o retrospectivă sau un premiu.

— A, da? Am crezut că a murit. Poate confund cu altcineva… Tu i-ai cunoscut pe soţii Delaney?

Vorbise direct cu medicul, nu cu Meriel.

— Nu cred, spuse el. Nu.

— Nişte oameni care aveau o casă unde obişnuiam să ne strângem toţi, pe insula Bowen. Familia Delaney. Mă gândeam că poate ai auzit de ei. Ei bine. Se petreceau acolo tot felul de chestii. Asta am vrut să spun când am zis că am fost o diavoliţă. Aventuri. Mda. Păreau nişte aventuri, dar erau de fapt conforme cu scenariul, dacă înţelegi ce vreau să spun. Aşa că nu chiar aventuri, de fapt. Ne îmbătam toţi turtă, bineînţeles. Dar ei trebuiau să aibă întotdeauna lumânările

aprinse în cerc şi să le cânte muzica, evident – mai degrabă ca un ritual. Dar nu întru totul. Nu însemna că nu puteai să cunoşti pe cineva nou şi să dai naibii orice scenariu. Să faci pur şi simplu cunoştinţă, şi să începi să te săruţi ca doi nebuni, şi să fugi în pădure. Dar nu puteai să te duci prea departe. Ah, staţi puţin! Afurisita asta de…

Începu să tuşească, încercă să vorbească printre tusete, renunţă şi scuipă violent. Medicul se ridică şi o lovi de vreo două ori, cu gesturi pricepute, pe spatele încovoiat. Tusea se încheie cu un mormăit.

— Mi-e mai bine, spuse ea. A, nu, ştiam ce facem, dar ne prefăceam că nu ştim. O dată m-au legat la ochi. Nu în pădure, chestia asta s-a petrecut înăuntru. Era în regulă, am fost de acord. Dar n-a mers chiar atât de bine – adică, i-am ştiut. Probabil oricum nu era nimeni acolo pe care să nu-l fi putut recunoaşte.

Tuşi din nou, deşi nu cu tot atâta disperare ca înainte. Apoi înălţă capul, respiră adânc şi zgomotos timp de câteva minute, ridicând braţele ca să stopeze conversaţia, ca şi cum curând avea să mai aibă ceva de spus – ceva important. Dar, în cele din urmă, nu făcu decât să râdă şi să încheie:

— Acum sunt legată la ochi pentru totdeauna. Cataractă. Acuma nu mai profită nimeni de mine din cauza asta, în nici o orgie.

— De când aveţi cataractă? întrebă medicul cu un interes respectuos, şi, spre marea uşurare a lui Meriel, cei doi începură o conversaţie care-i absorbi cu totul, o discuţie specializată despre evoluţia cataractei, despre metodele de îndepărtare, despre argumentele pro şi contra acestei operaţii şi despre neîncrederea mătuşii Muriel în oftalmologul care se ocupa de pacienţii azilului şi care – după expresia ei – fusese tras aici pe linie moartă. Fantezia aceea lubrică – asta decise Meriel până la urmă că fusese – se preschimbă fără cea mai mică greutate într-o discuţie medicală prietenească, vădind un pesimism agreabil din partea mătuşii Muriel şi o încurajare atentă din partea medicului. Genul de conversaţie care probabil că se purta în mod obişnuit între aceşti pereţi.

În scurt timp, medicul şi Meriel schimbară o privire, întrebându-se dacă nu cumva vizita durase destul. O privire furişă, îngrijorată, aproape conjugală, a cărei prefăcătorie şi intimitate fluidă fură excitante pentru cei care, de fapt, nu erau căsătoriţi.

Nu mai era mult.

Mătuşa Muriel luă ea însăşi iniţiativa.

— Scuzaţi-mă, e nepoliticos din partea mea, dar trebuie să vă spun că obosesc.

Nu mai semăna deja absolut deloc cu persoana care lansase prima parte a conversaţiei. Neatentă, jucând teatru şi cu un vag sentiment de ruşine, Meriel se aplecă şi o sărută de rămas-bun. Simţea că n-avea s-o

mai vadă pe Mătuşa Muriel – şi aşa se şi întâmplă.

După colţ, între uşile deschise către camere în care oamenii zăceau adormiţi sau poate doar privind din paturile lor, medicul o atinse pe spate între omoplaţi şi îşi trecu mâna pe spatele ei, în jos până la talie. Ea îşi dădu seama că îi apucase materialul rochiei, care i se lipise de pielea umedă când şezuse rezemată de spătarul scaunului. Era umedă şi la subraţ.

Şi trebuia să meargă la toaletă. Căută cu ochii toaletele pentru vizitatori, pe care i se părea că le zărise când intraseră.

Iată-le. Avusese dreptate. O uşurare, dar şi o greutate, pentru că trebui să iasă brusc din raza de atingere a mâinii lui şi să spună „Numai o clipă“ cu o voce care ei înseşi îi păru distantă şi iritată. El spuse „Da“ şi porni cu paşi grăbiţi către toaleta pentru bărbaţi, şi delicateţea momentului se pierdu.

Când ieşi în lumina fierbinte a soarelui, ea îl văzu plimbându-se cu paşi mari pe lângă maşină şi fumând. Înainte nu fumase – nu în casa părinţilor lui Jonas, nici pe drum şi nici cu Mătuşa Muriel. Gestul acesta părea să-l izoleze, să vădească o anumită nerăbdare, poate nerăbdarea de a termina un lucru şi de a trece la următorul. Iar Meriel nu mai fu sigură dacă ea era următorul lucru sau cel care trebuia terminat.

— Încotro? spuse el după ce plecară. Apoi, ca şi cum i se părea că vorbise prea abrupt: Unde ai vrea să mergi?

Era aproape ca şi cum i-ar fi vorbit unui copil sau Mătuşii Muriel – cuiva pe care era obligat să-l distreze pe durata după-amiezii. Şi Meriel spuse: „Nu ştiu“, ca şi cum nu-i rămânea decât să devină copilul acela împovărător. Ţinea în ea un vaiet de dezamăgire, un protest al dorinţei. O dorinţă ce părea să fie timidă şi sporadică, însă inevitabilă, şi care acum era dintr-odată declarată nepotrivită, unilaterală. Mâinile lui pe volan erau numai ale lui, luate înapoi ca şi cum n-ar fi atins-o niciodată.

— Ce-ar fi să mergem în parcul Stanley? întrebă el. Ai vrea să faci o plimbare în parcul Stanley?

— Ah, parcul Stanley! spuse ea. N-am mai fost acolo de un car de ani – ca şi cum ideea o înviorase şi nu-şi putea imagina nimic mai plăcut. Şi nu făcu decât să strice lucrurile şi mai rău adăugând: E o zi atât de frumoasă!

— Da, este. Chiar este.

Vorbeau ca nişte caricaturi; era insuportabil.

— În maşinile astea de închiriat nu ţi se dă radio. Adică, uneori se dă, alteori nu.

În timp ce traversau podul Lion’s Gate ea învârti mânerul şi deschise geamul. Îl întrebă dacă îl deranja.

— Nu. Deloc.

— Pentru mine ăsta e întotdeauna simbolul verii. Să stai cu geamul lăsat, cu cotul afară, şi să-ţi bată briza în faţă… Nu cred că m-aş putea obişnui vreodată cu aerul condiţionat.

— La anumite temperaturi s-ar putea să te obişnuieşti.

Ea se sili să rămână tăcută până când intrară în îmbrăţişarea pădurii şi copacii înalţi şi groşi reuşiră cumva să-i înghită nepriceperea şi ruşinea. Apoi strică totul printr-un suspin prea admirativ.

— Prospect Point.

El citi indicatorul cu voce tare.

Văzură o mulţime de lume, deşi era o după-amiază de mai din cursul săptămânii şi concediile încă nu începuseră. Un comentariu pe tema asta părea, între ei doi, iminent. Pe toată aleea care ducea la restaurant erau parcate maşini, şi pe platforma unde fusese instalat binoclul cu monede se formase coadă.

— Aha.

El observase o maşină ieşind din locul de parcare. Un răgaz de moment de la nevoia de a vorbi, în timp ce el se apropie cu viteză mică, dădu apoi puţin în spate ca să-i facă loc şoferului care pleca şi se strecură în locul destul de strâmt. Se dădură jos în acelaşi timp şi, ocolind maşina, se întâlniră pe trotuar. El se răsuci în toate părţile, încercând parcă să hotărască încotro s-o ia. Pe toate potecile vedeau oameni mergând în ambele sensuri.

Ei îi tremurau genunchii, nu mai putu răbda.

— Du-mă altundeva! îi ceru.

El o privi drept în faţă.

— Da, spuse.

Acolo, pe trotuar, în văzul lumii. Se sărutară ca doi nebuni.

Du-mă! spusese ea. *Du-mă altundeva!,* nu *Hai să mergem altundeva!* E important pentru ea. Riscul, transferul de putere, până la capăt. *Hai să mergem!* Ar fi însemnat risc, dar nu abdicare, abdicarea aceea care pentru ea – de fiecare dată când retrăieşte momentul – este începutul alunecării în erotism. Şi dacă el n-ar fi abdicat la rândul lui? *Unde* altundeva? Nici asta n-ar fi mers. El trebuie să spună numai exact ceea ce a spus. Trebuie să spună *Da.*

O duse în apartamentul în care stătea, în Kitsilano. Aparţinea unui prieten al lui care plecase cu un vas de pescuit undeva în largul coastei de vest a insulei Vancouver. O clădire mică, decentă, cu trei sau patru niveluri. Tot ce avea să-şi amintească erau cărămizile de sticlă din jurul intrării din faţă şi echipamentul muzical greoi, complicat, tipic pentru vremurile acelea, care părea să fie singura mobilă din camera de zi.

Ar fi preferat o altă scenă, aşa încât o înlocui, în amintire. Un hotel îngust, cu şase sau şapte niveluri, cândva o clădire stilată de apartamente din cartierul West End al oraşului. Perdele de dantelă

galbenă, tavane înalte, poate un grilaj de oţel peste o parte din fereastră, un balcon fals. Nimic murdar sau dezonorant de fapt, doar un apartament care să fi văzut la viaţa lui un şir întreg de suferinţe intime şi de păcate. Ea ar fi trebuit să traverseze micul vestibul al hotelului cu capul plecat şi braţele căzute pe lângă corp, cu tot trupul străbătut de o ruşine violentă, în timp ce el ar fi vorbit cu recepţionerul pe o voce scăzută, care nu atrăgea atenţia, dar care nu se ascundea şi nici nu-şi cerea scuze de scopul pentru care veniseră.

Apoi călătoria în sus în cutia demodată a ascensorului, lângă liftierul bătrân – sau poate liftiera, poate un infirm, un servitor viclean al viciului.

De ce invoca, de ce adăuga scena aceea? De dragul momentului expunerii, al sentimentului pătrunzător de ruşine şi de mândrie care îi copleşea trupul în timp ce traversa (falsul) vestibul, şi de dragul sunetului vocii lui, al discreţiei şi filonului autoritar cu care el îi şoptea recepţionerului cuvinte pe care ea nu le putea auzi.

La fel ar fi putut fi tonul lui într-o farmacie aflată la câteva străzi depărtare de clădirea de apartamente, după ce parcase maşina şi-i spusese: „Aşteaptă-mă o clipă“. Amănuntele practice care în viaţa conjugală păreau triste şi descurajante puteau în aceste altfel de împrejurări să-i stârnească în trup o căldură subtilă, o letargie şi o supunere noi, nemaisimţite.

După căderea întunericului, instalată pe locul din dreapta al maşinii, trecu din nou prin parc, peste pod şi prin West Vancouver, la mică distanţă de casa părinţilor lui Jonas. Ajunse în golful Horseshoe aproape în ultimul moment şi păşi pe puntea feribotului. Ultimele zile din mai sunt printre cele mai lungi din an, şi, în ciuda luminilor de pe covertă şi a farurilor aprinse la maşinile care intrau în şir neîntrerupt în burta vasului, Meriel văzu un soi de sclipire în cerul asfinţitului şi, pe fundalul lui, movila neagră a unei insule – nu Bowen, ci una al cărei nume nu-i era cunoscut –, distinctă ca o bucată de prăjitură aşezată în gura golfului.

Trebui să se amestece în mulţimea de trupuri care se înghesuiau făcându-şi loc pe scări în sus, şi, când ajunse pe puntea pasagerilor, se aşeză pe primul loc pe care îl văzu. Nici măcar nu se sinchisi, aşa cum făcea de obicei, să caute un scaun aproape de fereastră. Într-o oră şi jumătate vasul urma să ancoreze de cealaltă parte a strâmtorii, şi ea avea multe de făcut până atunci.

Abia se pusese în mişcare vaporul, că oamenii de lângă ea începură să discute. Nu erau necunoscuţi care se întâlniseră pe puntea feribotului, ci prieteni sau membri ai aceleiaşi familii, care se cunoşteau bine şi aveau să aibă multe de povestit pe tot parcursul traversării. Aşa că ea se ridică şi se duse pe puntea superioară, urcă sus de tot, unde întotdeauna erau mai puţini oameni, şi se aşeză pe

unul dintre butoaiele de tablă în care se ţineau vestele de salvare. Trupul o durea peste tot, în locuri aşteptate şi neaşteptate.

Ceea ce avea de făcut, în viziunea ei, era să-şi amintească totul – şi asta însemna să retrăiască totul în minte, încă o dată – şi apoi să-l pună undeva la păstrare pentru totdeauna. Experienţa zilei aceleia orânduită integral, fără nici un franj atârnând pe undeva, fără nici un crâmpei rămas pe dinafară, strânsă toată ca o comoară şi clasată definitiv, pusă deoparte.

Îşi întemeia gestul pe două previziuni, una confortabilă, a doua uşor de acceptat deocamdată, deşi ea se aştepta să devină tot mai greu de îndurat cu timpul.

Căsătoria ei cu Pierre avea să continue, să dureze.

N-avea să-l mai vadă niciodată pe Asher.

Amândouă se dovediră corecte.

Căsătoria ei dură într-adevăr – timp de mai bine de treizeci de ani după aceea, până când Pierre muri. În etapa timpurie şi destul de uşoară a bolii lui, ea îi citi cu voce tare, purtându-l prin câteva cărţi pe care le parcurseseră împreună cu ani în urmă şi la care voiau să se întoarcă. Una dintre ele era *Părinţi şi copii.* După ce Meriel citi scena în care Bazarov îşi declară iubirea violentă pentru Anna Sergheievna, iar Anna se arată îngrozită, făcură o întrerupere ca să discute. (Nu în contradictoriu – deveniseră prea delicaţi pentru asta.)

Meriel voia ca scena să decurgă altfel. Credea că Anna n-ar fi putut să reacţioneze aşa.

— Scriitorul e de vină, spuse ea. De obicei nu am sentimentul ăsta la Turgheniev, dar aici simt că pur şi simplu autorul intervine şi-i desparte, şi o face pentru că are un scop în minte.

Pierre zâmbi slab. Toate expresiile lui deveniseră abia schiţate.

— Ţie ţi se pare că Anna i-ar ceda?

— Nu. Nu să-i cedeze. Dar n-o cred, mi se pare şi ea la fel de îndârjită ca el. Mie mi se pare că s-ar cupla.

— E prea romantic. Răstălmăceşti lucrurile ca să obţii un sfârşit fericit.

— N-am spus nimic despre sfârşit.

— Uite ce este, spuse Pierre răbdător. Îi plăcea genul acesta de conversaţii, dar îi venea greu, trebuia să se oprească din când în când să se odihnească, să-şi adune puterile. Dacă Anna ar ceda, ar face-o pentru că-l iubeşte. Iar, la sfârşit, ea l-ar iubi cu atât mai mult. Nu aşa sunt femeile? Vreau să spun, dacă sunt îndrăgostite? Şi el ce ar face – el ar şterge-o a doua zi de dimineaţă, poate fără să-i spună măcar o vorbă. Asta e firea lui. El *urăşte* faptul că o iubeşte. Deci de ce crezi că asta ar fi mai bine?

— Ar avea ceva care i-ar uni. Experienţa aceea.

— El ar uita-o probabil mai devreme sau mai târziu, iar ea ar muri

de ruşine şi de respingere. E o femeie inteligentă. Ştie asta.

— Hm, spuse Meriel, făcând o mică pauză, pentru că se simţea încolţită. Turgheniev nu spune asta. Spune doar că e luată complet prin surprindere. Că e rece.

— Inteligenţa o face rece. Inteligenţa înseamnă răceală, la o femeie.

— Ba nu.

— În secolul al nouăsprezecelea, vreau să spun. În secolul al nouăsprezecelea, asta înseamnă.

În noaptea aceea pe feribot, în timpul în care crezuse că are să pună totul în ordine, Meriel nu făcu nici pe departe asta. Fu silită în schimb să îndure val după val de rememorare intensă, şi prin acelaşi lucru trebui să treacă – la intervale tot mai mari – vreme de ani buni după aceea. Continuă să-şi amintească detalii care îi scăpaseră şi care aveau încă s-o umple de fiori. Avea să audă sau să vadă din nou ceva – un sunet pe care îl scoseseră împreună, vreuna din privirile pe care le schimbaseră, de recunoaştere şi încurajare. O privire care putea fi, în felul ei, de-a dreptul rece, dar profund respectuoasă şi mai intimă decât oricare alta pe care ar fi putut-o schimba doi soţi sau doi oameni care-şi datorau ceva unul altuia.

Îşi amintea ochii lui căprui-cenuşii, imaginea de aproape a pielii lui poroase, lipsite de netezime, un cerc ca o cicatrice veche lângă nas, lărgimea lucioasă a pieptului lui când se ridicase de deasupra ei. Dar n-ar fi putut să dea o descriere limpede a felului cum arăta el. Era convinsă că îi simţise prezenţa, de la bun început, cu atâta forţă, încât observaţia comună devenise imposibilă. Amintirea subită chiar şi a momentelor timpurii, nesigure, şovăitoare, o putea face încă să se chircească în sine însăşi, de parcă ar fi vrut să-şi protejeze surpriza nestăvilită a propriului corp, spirala nestăpânită a dorinţei. *Dragostea mea, dragostea mea,* murmura atunci într-un fel aspru, mecanic – cuvinte-balsam, secrete.

Când îi văzu fotografia în ziar, nu simţi pe moment nici un spasm de durere. Tăietura din gazetă îi fusese trimisă de mama lui Jonas, care, cât timp trăi, insistă să ţină legătura cu Pierre şi Meriel şi să le amintească, ori de câte ori putea, de fiul ei. „Vă amintiţi de doctorul de la înmormântarea lui Jonas?“ scrisese ea deasupra titlului mărunt. „Medic de ţară mort într-un accident de avion.“ Era în mod cert o imagine veche, reprodusă neclar. O faţă mai degrabă pătrăţoasă, zâmbind – lucru pe care ea nu s-ar fi aşteptat niciodată să-l vadă făcându-l în faţa unui aparat foto. Nu murise în propriul avion, ci într-un elicopter aflat în misiune de salvare. Ea îi arătă fotografia şi lui Pierre.

— Tu ai înţeles vreodată de ce venise la înmormântare? spuse ea.

— Poate că fuseseră amici. Suflete pierdute din nord.

— Despre ce-ai vorbit cu el atunci?

— Mi-a povestit cum îl luase o dată pe Jonas să-l înveţe să zboare. Şi a spus: „Nu mai repet experienţa.“

Apoi el întrebă:

— Nu te-a dus undeva atunci? Unde?

— În Lynn Valley. La Mătuşa Muriel.

— Şi voi despre ce-aţi vorbit?

— Mi-a fost greu să vorbesc cu el.

Faptul că el murise nu păru să aibă prea mare efect asupra viselor ei cu ochii deschişi – dacă asta erau. Cele în care îşi imagina întâlniri întâmplătoare sau chiar revederi plănuite cu deznădăjde nu avuseseră oricum niciodată o bază în realitate şi nu fură revizuite numai pentru că el murise. Trebuiră să se tocească singure într-un fel pe care ea nu-l putu controla şi nu-l înţelese niciodată.

În seara aceea, în timp ce se întorcea acasă, începuse să plouă, nu prea tare. Ea rămăsese pe puntea feribotului. Se ridicase şi se plimbase, şi nu putuse să se aşeze din nou pe capacul recipientului cu veste de salvare fără să-şi facă o pată mare şi udă pe rochie. Aşa că stătuse să se uite la spuma stârnită în siajul vaporului, şi îi trecuse prin cap că, într-un anume tip de povestire – din care nimeni nu mai scria în ziua de azi –, ceea ce i-ar fi rămas ei de făcut ar fi fost să se arunce în apă. Exact aşa cum era, umplută până la refuz de fericire, răsplătită aşa cum în mod sigur n-avea să mai fie niciodată în viaţă, cu fiecare celulă a corpului impregnată de sentimentul dulce al mândriei de sine. Un act romantic care putea fi considerat – dintr-un punct de vedere interzis – dovada supremă a raţionalităţii.

Fusese oare tentată să se arunce? Probabil se lăsa doar furată de închipuirea tentaţiei. Fără să-i cedeze de fapt, nici pe departe, deşi ziua aceea nu făcuse decât să cedeze.

Abia după moartea lui Pierre îşi mai aminti un detaliu.

Asher o dusese până în golful Horseshoe, la feribot. Ieşise din maşină şi venise pe partea ei. Ea stătea acolo, aşteptând să-şi ia rămas-bun. Făcuse o mişcare către el, ca să-l sărute – un lucru absolut firesc, după ultimele câteva ore –, şi el spusese: „Nu.“

— Nu, spusese. Nu fac asta niciodată.

Bineînţeles că nu era adevărat, că n-o făcea niciodată. Niciodată nu săruta afară, în public, unde putea să-l vadă toată lumea, dar tocmai o făcuse în după-amiaza aceea, la Prospect Point.

„Nu.“

Un lucru foarte simplu. Un avertisment. Un refuz. Ca s-o protejeze, s-ar fi putut spune – şi pe el însuşi. Chiar dacă nu se sinchisise de asta mai devreme.

Însă „Nu fac asta niciodată“ era cu totul altceva. Un alt fel de avertisment. O informaţie care n-avea cum s-o facă fericită, dar care

era poate menită s-o împiedice să facă o mare greşeală. S-o salveze de la falsele speranţe şi de la umilinţa unui anume gen de greşeală.

Şi atunci, cum îşi luaseră rămas-bun? Îşi strânseseră mâinile? Meriel nu-şi mai amintea.

Dar îi auzea vocea, uşurinţa şi totuşi gravitatea tonului, îi vedea chipul hotărât, nu tocmai frumos, îl simţea ieşind din raza atingerii ei. Nu se îndoi că amintirea aceasta era corectă, şi nu înţelegea cum de putuse s-o suprime atât de complet, atâta vreme.

Îi veni în minte că, dacă n-ar fi reuşit s-o facă, viaţa ei ar fi putut decurge altfel.

Cum?

Poate că n-ar fi rămas cu Pierre. N-ar fi fost în stare să-şi păstreze echilibrul. Încercarea de a potrivi cuvintele de lângă feribot cu ceea ce fusese rostit şi făcut mai devreme în aceeaşi zi ar fi făcut-o mai atentă şi mai curioasă. Poate că mândria sau spiritul de frondă ar fi jucat şi ele un rol – nevoia de a-l face pe un bărbat să înghită vorbele acelea, refuzul de a-şi învăţa lecţia –, dar asta n-ar fi fost tot. Mai exista un fel de viaţă pe care ar fi putut s-o ducă – ceea ce nu însemna că l-ar fi preferat. Şi acum probabil doar datorită vârstei (pe care ea uita întotdeauna s-o ia în considerare) şi aerului răcoros şi rarefiat pe care îl respira de la moartea lui Pierre, ea putu să considere acea altă viaţă pur şi simplu un alt fel de căutare, presărat cu propriile capcane şi izbânzi.

Poate că, de fapt, n-ai descoperit ceva chiar atât de nou, până la urmă. Poate e doar acelaşi lucru, iar şi iar, care ar putea să fie un fapt evident, dar neliniştitor, despre tine însăţi. În cazul lui Meriel, faptul că farul ei călăuzitor în viaţă fusese totdeauna prudenţa – sau cel puţin o anumită economie în gestionarea emoţiilor.

Acel mărunt gest de autoconservare pe care îl făcuse el, avertismentul acela binevoitor şi fatal, atitudinea lui inflexibilă, care păruse puţin învechită, ca un pas ţanţoş, dar demodat. Meriel şi-l putea închipui acum, într-un soi de mistificare cotidiană, ca pe un soţ.

Se întrebă dacă el avea să rămână aşa sau dacă nu cumva îi pregătise vreun alt rol, vreo altă întrebuinţare pe care să i-o dea în mintea ei, mai departe.

QUEENIE

— Poate ar fi mai bine să nu-mi mai spui aşa, zise Queenie când mă întâmpină la gară.

— Cum? Queenie? Am întrebat.

— Lui Stan nu-i place, zise ea. Spune că sună a nume de cal.

Pentru mine fu mai surprinzător s-o aud spunând „Stan “decât să aflu că nu mai era Queenie, ci Lena. Dar n-aveam cum să mă aştept să-şi numească soţul „domnul Vorguilla“ după un an şi jumătate de căsătorie. În tot acest timp n-o mai văzusem, şi, când dădusem cu ochii de ea cu o clipă în urmă, în grupul de oameni care aştepta în gară, aproape n-o mai recunoscusem.

Avea părul vopsit negru şi înfoiat în jurul feţei, în stilul care urmase pe vremea aceea coafurii beehive.{39} Superba culoare de culoarea siropului de porumb – auriu deasupra şi mai întunecat dedesubt – şi lungimea lui mătăsoasă se pierduseră pentru totdeauna. Purta o rochie galbenă cu imprimeu, care îi aluneca uşor pe corp şi i se termina la câţiva centimetri deasupra genunchiului. Liniile groase de tuş trase pe sub ochi şi fardul grena îi făceau ochii să pară mai mici, nu mai mari, ca şi cum s-ar fi ascuns în mod voit. Îşi găurise lobii urechilor şi în ei se legănau acum cercuri mari de aur.

Am văzut-o că şi ea se uită la mine puţin surprinsă. Am încercat să fiu îndrăzneaţă şi prietenoasă.

— Porţi o rochie sau doar un volan peste fund? am întrebat-o.

Ea a râs, şi eu am continuat:

— O, Doamne, a fost cumplit de cald în tren! Am transpirat ca o purcea.

„Am transpirat ca o purcea.“

În tramvaiul care ne ducea spre casa lui Queenie, cuvintele acestea mi-au tot sunat stupid în urechi.

— Suntem tot în centru? am întrebat.

Lăsasem repede în urmă blocurile-turn, dar nu mi se părea că zona prin care treceam putea fi numită rezidenţială. Aceeaşi serie de magazine şi clădiri se repeta la nesfârşit – curăţătorie, florărie, alimentară, restaurant. Cutii cu fructe şi legume scoase pe trotuar, reclame pentru cabinete stomatologice, croitorii şi firme de instalaţii pe geamurile de la etaj. Arareori câte o clădire mai înaltă, numai rareori câte un copac.

— Nu e centrul-centru, spuse Queenie. Îţi aminteşti că ţi-am arătat unde era Simpson's{40}? Când ne-am suit în tramvai? Acolo e centrul.

— Deci aproape am ajuns? am spus.

— Mai avem oleacă de mers, spuse ea. Apoi se corectă: „Puţin“. Nici lui Stan nu-i place să zic „oleacă“.

Din cauza repetiţiei locurilor, sau poate a căldurii, mă simţeam neliniştită şi aproape îngreţoşată. Ţineam amândouă valiza mea pe genunchi, şi la numai cinci centimetri de degetele mele erau ceafa groasă şi chelia unui bărbat. Câteva fire negre lungi, transpirate, i se lipiseră de scalp. Cine ştie de ce, n-am putut să nu mă gândesc la dinţii domnului Vorguilla din dulăpiorul de medicamente, pe care Queenie mi-i arătase pe vremea când lucra pentru soţii Vorguilla, vecinii noştri. Asta se întâmpla cu mult timp înainte ca domnul Vorguilla să poată fi numit „Stan“.

Două rânduri de dinţi aşezate lângă aparatul lui de ras, lângă peria de ras şi lângă castronaşul de lemn în care îşi ţinea săpunul de ras – plin de păr şi absolut dezgustător.

— Asta e proteza lui, spusese Queenie.

Proteză?

— Proteză dentară.

— Câh! făcusem eu.

— Asta e cea de rezervă, spusese ea. O poartă pe cealaltă.

— Bleah! Uite ce galbenă e, nu?

Queenie îmi pusese mâna peste gură. Nu voia să ne audă doamna Vorguilla. Doamna Vorguilla zăcea la parter, pe canapeaua din sufragerie. Avea ochii închişi mai tot timpul, dar poate că nu dormea.

Când am coborât în sfârşit din tramvai, a trebuit să urcăm un deal abrupt, pe care am încercat neîndemânatice să împărţim greutatea geamantanului. Casele nu erau chiar toate la fel, deşi la prima vedere aşa păreau. Unele acoperişuri coborau peste ziduri ca nişte cozoroace, sau întregul etaj era ca un acoperiş, îmbrăcat în şindrilă. Şindrila era verde-închis, roşcată sau maronie. Verandele ajungeau până la un metru de trotuar, iar spaţiile dintre case păreau suficient de înguste pentru ca oamenii să poată scoate şi să dea mâna pe ferestrele laterale. Pe trotuar se jucau copii, dar Queenie nu le dădu nici o atenţie, de parcă ar fi fost păsări care ciuguleau prin crăpături. Un bărbat foarte gras, gol de la brâu în sus, stătea pe treptele din faţa casei, holbându-se la noi cu o privire atât de fixă şi de mohorâtă, încât am fost sigură că avea să ne spună ceva. Queenie trecu pe lângă el cu pas apăsat.

Coti, undeva pe la mijlocul pantei, pe o potecă de pietriş printre câteva pubele de gunoi. De pe o fereastră de la etaj, o femeie îi strigă ceva ce nu am înţeles.

— E sora mea, ne face o vizită, îi răspunse Queenie. Proprietăreasa, zise ea apoi. Locuiesc în faţă şi la etaj. Sunt greci. Abia dacă ştie o boabă de engleză.

Se dovedi că ea şi domnul Vorguilla împărţeau baia cu grecii. Trebuia să-ţi iei cu tine sulul de hârtie igienică – dacă-l uitai, rămâneai fără. M-am dus acolo imediat, pentru că aveam o menstră abundentă şi trebuia să-mi schimb tamponul. Ani de zile după aceea,

imaginea anumitor străzi în zile fierbinţi, anumite nuanţe de cărămidă roşcată şi şindrila închisă la culoare, zăngănitul tramvaielor aveau să-mi evoce de fiecare dată crampele acelea la marginea de jos a burţii, scurgerea în valuri a fluidelor corporale, senzaţia de debusolare şi de fierbinţeală.

Aveau un dormitor pe care Queenie îl împărţea cu domnul Vorguilla, un al doilea care fusese transformat într-o micuţă cameră de zi, o bucătărie îngustă şi o verandă. Eu urma să dorm în patul pliant de pe verandă. Afară, aproape imediat sub fereastră, proprietarul şi un alt bărbat reparau o motocicletă. Mirosul de ulei, de metal şi de maşinării se amesteca fără rest cu cel de roşii coapte la soare. Pe o fereastră de la etaj urla muzică de la radio.

— Un singur lucru nu poate Stan să suporte, spuse Queenie, radioul ăla. Trase perdelele cu flori peste geamuri, dar zgomotul şi soarele continuau să pătrundă prin ele. Aş fi vrut să ne putem permite să le dublez, spuse ea.

Aveam tamponul însângerat în mână, învelit în hârtie igienică. Ea îmi aduse o pungă de hârtie şi mă îndrumă către găleata de gunoi de afară.

— Aşa să faci cu fiecare, spuse. Le duci imediat acolo. Te rog să nu uiţi, da? Şi nu-ţi lăsa neseserul în vreun loc la vedere. Nu-i place deloc să i se amintească de asta.

Am încercat oricum să fiu nonşalantă, să mă port ca şi cum m-aş fi simţit în largul meu.

— Trebuie să-mi iau şi eu o rochiţă super ca a ta, am spus.

— Eventual să-ţi fac eu una, zise Queenie, fără să scoată capul din frigider. Eu vreau o Coca-cola, tu? Mă duc la un magazin unde se vând solduri. Am făcut rochia asta cu vreo trei dolari. Tu ce mărime mai porţi?

Am dat din umeri. Am spus că încercam să slăbesc.

— Mda. Poate găsim ceva.

— O să mă căsătoresc cu o doamnă care are o fetiţă cam de vârsta ta, îmi spusese tata. Şi să ştii că fetiţa nu are tată. Aşa că vreau să-mi promiţi un lucru, şi anume că n-ai s-o necăjeşti şi n-ai să-i spui niciodată ceva răutăcios pe tema asta. S-ar putea să aveţi câteodată certuri şi să nu vă înţelegeţi, aşa cum se întâmplă între surori, dar să nu-i spui niciodată că n-are tată. Şi, dacă vezi că alţi copii îi vorbesc aşa, să nu le iei niciodată partea.

Numai ca să-l contrazic, replicasem că eu nu aveam mamă şi că nimeni nu-mi spunea vreo vorbă răutăcioasă pe tema asta.

— Aia e altceva, mă anunţase tata.

Greşea în toate privinţele. Nu păream deloc de aceeaşi vârstă, pentru că, atunci când tata s-a căsătorit cu Bet, Queenie avea nouă ani, iar eu, şase. Deşi mai târziu, când eu am sărit peste o clasă, iar

Queenie a repetat una, am ajuns să fim cam tot pe acolo la şcoală. Şi n-am cunoscut pe nimeni care să fi încercat să se poarte urât cu Queenie. Era o fată cu care toată lumea voia să se împrietenească. Era aleasă prima în echipa de baseball, deşi nu se omora să joace bine, şi prima în echipa de ortografie, deşi făcea greşeli la scris. Plus că noi două nu ne certam. Niciodată. Ea se arăta foarte bună cu mine şi eu o admiram din tot sufletul. Aş fi adorat-o fie şi numai pentru părul ei auriu-închis şi pentru ochii întunecaţi, somnoroşi – numai pentru felul cum arăta şi cum râdea. Avea un râs dulce şi puţin zgrunţuros, ca zahărul candel. Surprinzător era faptul că, în ciuda tuturor acestor avantaje, Queenie putea fi blândă şi bună la suflet.

În dimineaţa aceea de început de iarnă în care Queenie a dispărut de acasă, m-am trezit şi am simţit imediat că plecase.

Era încă întuneric, undeva între şase şi şapte. În casă era frig. Mi-am tras pe mine halatul de baie mare, maroniu şi pufos pe care îl împărţeam eu şi Queenie. Îi spuneam Buffalo Bill şi, dimineţile, care dintre noi se ridica din pat prima îl îmbrăca imediat. De unde îl aveam era un mister.

— Poate de la vreun prieten al lui Bet dinainte să se mărite cu tatăl tău, spunea Queenie. Dar să nu scoţi o vorbă, altfel mă omoară.

*

Patul ei era gol, şi nu era nici în baie. Am coborât scările, fără să aprind vreo lumină, nevrând s-o trezesc pe Bet. M-am uitat pe ferestruica din uşa de la intrare. Asfaltul tare, trotuarul şi iarba tunsă din curtea din faţă, toate sclipeau de chiciură. Zăpada întârzia. Am pornit termostatul din vestibul, şi cazanul începu să hârâie în întuneric, scoţând mormăielile lui familiare. Tocmai cumpăraserăm un cazan cu ulei, şi tata spunea că încă se trezea la cinci dimineaţa, crezând că era ora să coboare în beci şi să pornească focul.

Tata dormea în ceea ce fusese înainte o cămară, lângă bucătărie. Avea un pat de fier şi un scaun cu spătarul rupt, unde îşi ţinea colecţia de *National Geographic,* din care citea când nu-l lua somnul. Stingea lumina din tavan cu o sfoară legată la căpătâiul patului. Mie această imagine mi se părea foarte firească şi potrivită pentru bărbatul casei, pentru un tată. El trebuia să doarmă ca o santinelă, învelit cu o pătură aspră şi emanând un miros nedomesticit de motoare şi tutun, să citească, treaz, până la orice oră şi întotdeauna să doarmă iepureşte.

Chiar şi aşa, tata n-o auzise pe Queenie. Spuse că trebuia să fie undeva în casă.

— Te-ai uitat în baie?

— Nu e acolo, am răspuns.

— Poate e în camera mamei ei. O fi apucat-o iar tremuriciul.

Tata numea „tremurici“ momentele când Bet se trezea – sau nu se

trezea pe deplin – dintr-un vis urât. Venea bâjbâind din camera ei, incapabilă să spună ce o speriase, şi Queenie trebuia să fie cea care o ducea înapoi în pat. Se întindea lângă ea, lipită de spatele ei, scoţând sunete alinătoare, de căţel care lipăie lapte, şi, a doua zi dimineaţă, Bet nu-şi mai aducea aminte de nimic.

Aprinsesem lumina din bucătărie.

— N-am vrut s-o scol, am spus. Pe Bet.

M-am uitat la cutia metalică pentru păstrat pâinea care fusese ştearsă de prea multe ori cu cârpa, la cratiţele aşezate pe aragaz, spălate, dar nu puse în dulap, şi la motto-ul furnizat de ferma Fairholme: „Domnul este sufletul casei noastre“. Toate aceste lucruri care aşteptau stupid începutul unei noi zile, neştiind că ea fusese deja golită de sens printr-un dezastru.

Uşa către veranda laterală fusese descuiată.

— A intrat cineva, am spus. A intrat cineva şi a luat-o pe Queenie.

Tata a ieşit din camera lui cu pantalonii traşi peste izmene. Bet cobora de la etaj lipăind în papuci, îmbrăcată cu halatul ei de catifea, aprinzând din mers luminile.

— Queenie nu e cu tine? întrebă tata. Iar mie îmi spuse: Uşa trebuie să fi fost descuiată pe dinăuntru.

— Ce e povestea asta cu Queenie? întrebă Bet.

— S-ar putea să fi avut chef de o plimbare, spuse tata.

Bet nu-i dădu nici o atenţie. Avea uscată pe faţă o mască dintr-o chestie rozalie. Era agent de vânzări pentru produse cosmetice, şi nu vindea niciodată produse pe care nu le încerca mai întâi pe ea însăşi.

— Du-te până la familia Vorguilla, îmi spuse. Şi-o fi adus aminte de ceva ce avea de făcut acolo.

Asta era cam la o săptămână după înmormântarea doamnei Vorguilla, dar Queenie continuase să lucreze acolo, ajutându-l pe domnul Vorguilla să strângă vesela şi rufăria în cutii, ca să se poată muta într-un apartament. El trebuia să se pregătească pentru concertele de Crăciun de la şcoală şi nu putea să împacheteze singur. Bet ar fi vrut ca Queenie să renunţe pur şi simplu la slujbă, ca să poată să lucreze pe post de ajutor la unul dintre magazine, pe perioada Crăciunului.

În loc să urc după cizmele mele, mi-am pus ghetele de cauciuc ale tatei de lângă uşă. Am luat-o împiedicată prin curte către veranda casei vecine şi am sunat la sonerie. Era un clopoţel, care părea să proclame caracterul muzical al căminului. L-am strâns pe Buffalo Bill în jurul meu şi m-am rugat: „Ah, Queenie, Queenie, aprinde lumina! “Uitasem că, în cazul când Queenie ar fi lucrat acolo, lumina ar fi fost deja aprinsă.

Nici un răspuns. Am început să bat cu pumnul în uşa de lemn. Domnul Vorguilla avea să se enerveze dacă se trezea. Mi-am lipit

capul de uşă, ascultând dacă foşneşte ceva.

— Domnule Vorguilla! Domnule Vorguilla, iertaţi-mă că vă trezesc. E cineva acasă?

În casa cu care familia Vorguilla se învecina pe cealaltă latură se ridică o fereastră. Acolo locuia domnul Hovey, un burlac bătrân, împreună cu sora lui.

— N-ai ochi să vezi? strigă domnul Hovey. Uită-te pe alee!

Maşina domnului Vorguilla nu mai era acolo.

Domnul Hovey trânti fereastra.

Când am deschis uşa de la bucătăria noastră, i-am văzut pe tata şi pe Bet şezând la masă cu ceşti de ceai înaintea lor. Preţ de o clipă am crezut că lucrurile reintraseră în normal. Primiseră un apel telefonic, poate, cu veşti consolatoare.

— Domnul Vorguilla nu e acasă, am spus. N-are maşina pe alee.

— A, ştim, spuse Bet. Ştim tot ce s-a întâmplat.

Tata spuse: „Uite aici“ şi împinse către mine, peste masă, o bucăţică de hârtie.

„Mă căsătoresc cu domnul Vorguilla“, scria acolo. „A voastră, Queenie.“

— Sub borcanul cu zahăr, spuse tata.

Bet scăpă linguriţa din mână.

— Trebuie să-l dăm în judecată! strigă ea. Iar pe ea trebuie s-o dăm la şcoala de corecţie! Să chemăm degrabă poliţia!

— Are optsprezece ani şi poate să se căsătorească, dacă vrea, spuse tata. Poliţia n-are să blocheze drumurile, să ştii.

— Şi cine-a zis că au plecat? S-au oploşit în vreun motel. Proasta aia şi cu fraierul ăla cu ochi de broască!

— N-ai s-o aduci înapoi dacă vorbeşti aşa.

— Nici nu vreau s-o aduc înapoi! Nici dacă s-ar târî în faţa mea în genunchi! Cum şi-a aşternut, aşa să doarmă, cu broscoiul ăla al ei bulbucat! N-are decât s-o fută şi-n nas, din partea mea!

— Ajunge! spuse tata.

Queenie îmi aduse două pastile de analgezic să le iau cu Coca-cola.

— E incredibil ce ţi se atenuează crampele după ce te măriţi. Deci – tata s-a apucat şi ţi-a povestit despre noi?

Îi spusesem tatei că voiam să-mi iau o slujbă pe vară înainte să intru, din septembrie, la facultatea de pedagogie, şi el îmi răspunsese că poate ar fi bine să mă duc la Toronto şi s-o caut pe Queenie. Îmi povestise că ea îi scrisese la sediul firmei lui de camioane, întrebându-l dacă putea să le dea nişte bani să treacă iarna.

— N-aş fi fost silită să-i scriu niciodată, zise Queenie, dacă Stan nu s-ar fi îmbolnăvit anul trecut de pneumonie.

— A fost prima oară când am ştiut unde eraţi, am spus.

Ochii mi se umplură de lacrimi – nu ştiam de ce. Pentru că mă

simţisem atât de fericită când aflasem, atât de singură înainte de asta, pentru că îmi doream chiar în clipa aceea ca ea să spună: „Bineînţeles, întotdeauna mi-am propus să iau legătura cu *tine*“, şi ea nu spunea.

— Bet nu ştie, am zis. Crede că am venit pe cont propriu.

— Sper că nu, zise Queenie cu voce liniştită. Adică, sper că nu ştie.

Aveam o mulţime de lucruri să-i spun, despre situaţia de acasă. I-am spus că firma de camioane nu mai avea trei maşini, ci o duzină, că Bet îşi cumpărase o haină de bizam şi îşi dezvoltase afacerea, iar acum ţinea magazinul de cosmetice acasă la noi. Amenajase camera în care dormea înainte tata şi îi mutase patul şi teancul de *National Geographic* în biroul lui – o gheretă de la aviaţie pe care el o trăsese în curtea cu camioane. Aşezată la masa din bucătărie, în timp ce mă pregăteam pentru examenul de absolvire a clasei a treisprezecea, o ascultam pe Bet spunând: „Aveţi o piele atât de delicată, încât n-ar trebui s-o atingeţi nici măcar cu batista“ înainte să-i trântească în braţe unei tanti cu o faţă scorţoasă un morman de loţiuni şi creme. Alteori, pe un ton la fel de intens, dar mai puţin optimist: „Vă spun că Necuratul, Necuratul însuşi a locuit lângă mine, şi eu nu am bănuit nici o clipă, pentru că nu te gândeşti la asta, nu? Eu întotdeauna gândesc lucruri bune despre oameni. Până când mă trezesc cu un pumn în nas.“

— Exact, spunea clienta. Şi eu la fel.

Sau: „Ţi se pare că ştii ce înseamnă suferinţa, dar nu ştii nici pe jumătate.“

Bet se întorcea apoi, după ce-şi condusese clienta la uşă, şi spunea, cu un geamăt:

— Dac-o atingi pe faţă în întuneric, zici că-i glaspapir.

Queenie nu părea interesată să afle asemenea lucruri. Şi oricum n-am avut mult timp la dispoziţie. Înainte să ne terminăm Coca-cola, se auziră paşi grei şi rapizi pe pietriş, şi domnul Vorguilla intră în bucătărie.

— Ia uite cine-a venit! strigă Queenie.

Se ridică pe jumătate, ca şi cum ar fi vrut să-l atingă, dar el coti către chiuvetă.

Vocea ei sugera o surpriză atât de fericită, încât m-am întrebat dacă îi spusese ceva despre scrisoarea mea sau despre faptul că eram pe drum.

— E Chrissy, spuse.

— Am văzut, răspunse domnul Vorguilla. Probabil îţi place canicula, Chrissy, dacă vii la Toronto vara.

— O să-şi caute o slujbă, spuse Queenie.

— Ai vreo calificare? întrebă domnul Vorguilla. Ai vreun atu ca să-ţi cauţi o slujbă în Toronto?

— Şi-a luat examenul de absolvire a clasei a treisprezecea, zise Queenie.

— Ei, să sperăm că o să fie de ajuns, spuse domnul Vorguilla. Îşi puse un pahar cu apă de la robinet şi-l bău până la fund, stând cu spatele la noi, exact aşa cum făcea pe vremea când eu, Queenie şi doamna Vorguilla şedeam la masa din bucătărie în cealaltă casă, vecină cu a noastră. Domnul Vorguilla venea de la vreo meditaţie de pe undeva sau lua o pauză de la ora de pian pe care o ţinea în sufrageria din faţă. Auzindu-i paşii, doamna Vorguilla ne zâmbea în semn de avertisment. Şi toate ne coboram atunci privirile la piesele de scrabble, lăsându-i libertatea să ne observe sau nu. Uneori, el nu ne observa. Deschisul dulapului, răsucitul robinetului şi pusul paharului pe blatul de bucătărie păreau o serie de mici explozii. Ca şi cum provoca pe oricine să încerce numai să respire cât timp el era acolo.

Când ne preda muzică la şcoală era la fel. Intra în clasă cu pasul cuiva care nu are nici un minut de pierdut, bătea o dată cu indicatorul în catedră şi asta însemna că trebuia deja să începem. El păşea ţanţoş printre bănci, încoace şi încolo, cu urechile ciulite, cu ochii albaştri bulbucaţi la pândă, cu chipul încordat şi bătăios. Se putea oricând opri lângă o bancă să te asculte, să vadă dacă te prefăceai sau cântai fals. Atunci îşi cobora încet capul, fixându-te cu ochii ieşiţi din orbite şi făcând semne cu mâinile pentru ca celelalte voci să înceteze, să rămâi singur cu ruşinea ta. Şi se spunea că la fel de tiranic era şi cu diversele coruri şi cercuri de muzică pe care le conducea. Şi totuşi era profesorul preferat al interpreţilor, mai ales al doamnelor. De Crăciun, ele îi împleteau haine: şosete, fulare, mănuşi, să-i ţină de cald în călătoriile de la o şcoală la alta şi de la un cor la altul.

Când luase în mâini frâiele casei, după ce doamna Vorguilla se îmbolnăvise prea tare ca să le mai poată face faţă, Queenie scosese odată dintr-un sertar un obiect împletit de mână pe care mi-l fluturase prin faţă. Fusese trimis fără numele donatoarei.

Nu mi-am dat seama ce era.

— E ca să-i ţină cald ştii tu unde{41}, spuse Queenie. Doamna Vorguilla mi-a spus să nu-i zic, că o să se înfurie. Nu ştii pentru ce e?

— Bah, am spus.

— E doar o glumă.

Şi Queenie, şi domnul Vorguilla trebuiau să plece la muncă seara. Domnul Vorguilla cânta la pian într-un restaurant, îmbrăcat în smoching, iar Queenie vindea bilete într-un cinematograf. Cinematograful era doar la câteva străzi distanţă, aşa că am mers acolo cu ea. Şi, când am văzut-o aşezată în ghereta de bilete, mi-am dat seama că machiajul, părul umflat şi vopsit şi cerceii aceia cât nişte brăţări nu erau chiar atât de ciudate, la urma urmei. Queenie semăna cu unele fete care treceau pe stradă sau intrau să vadă filmul cu prietenul lor. Şi semăna foarte bine cu unele fete de pe posterele din jur. Încerca să se conecteze la lumea dramelor, a poveştilor de

dragoste şi de suspans înfăţişate în sală pe ecran.

Arăta – după cum ar fi spus tata – de parcă nu voia să lase pe nimeni să i-o ia înainte.

— Nu vrei să te plimbi niţel pe aici? îmi spusese.

Dar simţeam că ies în evidenţă. Nu mă vedeam şezând într-o cafenea, bând cafea şi dând lumii de ştire că nu aveam nimic de făcut şi nici o destinaţie de atins. Sau intrând într-un magazin şi încercând haine pe care n-aveam nici o şansă să le cumpăr. Am urcat din nou dealul, i-am făcut cu mâna grecoaicei care mă striga de la fereastră şi am intrat în casă cu cheia lui Queenie.

M-am aşezat pe patul de campanie de pe verandă. N-aveam unde să-mi atârn hainele pe care le adusesem, şi m-am gândit că poate oricum nu era o idee prea bună să despachetez. Poate că domnului Vorguilla n-avea să-i placă să vadă semne că mă pregăteam să rămân.

Mi se părea că înfăţişarea domnului Vorguilla se schimbase, la fel ca lui Queenie. Dar a lui nu se schimbase, ca a ei, în sensul a ceea ce mie mi se părea un soi de farmec dur, străin, sofisticat. Părul lui, care fusese roşcat-cenuşiu, era acum practic cărunt, iar expresia de pe faţa lui, întotdeauna gata să scapere de indignare la vederea vreunei dovezi de lipsă de respect, a unei interpretări greşite sau pur şi simplu a vreunui obiect din casă care nu era la locul lui – părea acum să sugereze mai degrabă o permanentă plângere, ca şi cum chiar sub ochii lui se proferau continuu insulte sau se săvârşeau tot felul de nelegiuiri rămase nepedepsite.

M-am ridicat şi m-am plimbat prin tot apartamentul. Niciodată nu poţi examina locuinţa cuiva cât timp omul este acasă.

Bucătăria era camera cea mai plăcută, deşi era prea întunecoasă. Queenie lăsase iedera să crească în jurul ferestrei de deasupra chiuvetei şi îşi înfigea lingurile de lemn într-o cană frumoasă fără mâner, aşa cum făcuse cândva şi doamna Vorguilla. În camera de zi se afla pianul, acelaşi pian care stătuse şi în cealaltă cameră de zi. Tot acolo erau un fotoliu, o bibliotecă făcută din cărămizi şi scânduri, un pick-up şi o mulţime de discuri aşezate pe podea. Nici un televizor. Nici un balansoar din lemn de nuc, nici draperii brodate. Nici măcar lampadarul cu scene japoneze pictate pe abajurul de pergament. Şi totuşi, toate aceste lucruri fuseseră transferate la Toronto într-o zi cu ninsoare. Fusesem acasă la ora prânzului şi văzusem camionul de mobilă. Bet nu se putuse dezlipi de fereastra din uşa de la intrare. În cele din urmă, uitase de orice urmă din demnitatea pe care îi plăcea de obicei s-o afişeze în faţa străinilor, deschisese uşa şi urlase la bărbaţii care cărau mobila: „Duceţi-vă la Toronto şi spuneţi-i că, dacă-şi mai arată vreodată mutra pe aici, o să-l ia mama dracului! “

Bărbaţii îi făcuseră veseli cu mâna, ca şi cum ar fi fost obişnuiţi cu asemenea scene, şi poate chiar erau. Mutatul mobilei te expune

probabil la o cantitate apreciabilă de furie şi de fanfaronadă.

Dar unde dispăruseră toate? Fuseseră vândute, m-am gândit. Asta trebuie să se fi întâmplat. Tata spusese că domnului Vorguilla nu părea să-i meargă prea bine la Toronto cu meseria lui. Iar Queenie spusese ceva despre „rămas în urmă“. Nu i-ar fi scris niciodată tatei dacă n-ar fi rămas în urmă.

Probabil vânduseră mobila înainte să-i scrie.

În bibliotecă am văzut *Enciclopedia de muzică, Manualul iubitorului de operă* şi *Vieţile marilor compozitori.* Plus cartea mare şi subţire, cu copertă foarte frumoasă – *Rubaiyatele lui Omar Khayyam* – pe care doamna Vorguilla o ţinea deseori la capul patului.

Mai era o carte cu o copertă decorată asemănător, al cărei titlu nu mi-l amintesc. Ceva din titlu mă făcu să cred că avea să-mi placă. Cuvântul „înflorit“ sau „parfumat“. Am deschis-o şi îmi amintesc bine prima propoziţie pe care am citit-o.

„Tinerele odalisce din harim erau de asemenea învăţate cum să-şi folosească la perfecţie unghiile.“

Nu ştiam ce era o odaliscă, dar cuvântul „harim“ (de ce nu „harem“?) îmi dădea o indicaţie. Şi a trebuit să citesc mai departe, să aflu ce erau învăţate să facă odaliscele cu unghiile. Am citit, poate, o oră, apoi am dat drumul cărţii pe podea. Simţeam un soi de exaltare, de dezgust, de neîncredere. Oare astea erau genul de lucruri de care se interesau oamenii cu adevărat maturi? Chiar şi desenul de pe copertă, lujerii aceia care se curbau şi se răsuceau, părea uşor ostil şi corupt. Am ridicat cartea s-o pun la loc, şi ea căzu deschisă, dezvăluind numele de pe pagina albă de la început: Stan şi Marigold Vorguilla. Cu un scris feminin. Stan şi Marigold.

M-am gândit la fruntea albă şi înaltă a doamnei Vorguilla şi la buclele ei mici şi strânse, negre-cenuşii. La cerceii ei mărunţi cu perle şi la bluzele care se închideau cu o fundă la gât. Fusese vizibil mai înaltă decât domnul Vorguilla, şi oamenii credeau că de asta nu ieşeau cei doi soţi împreună. Dar de fapt era pentru că ea îşi pierdea suflul. Şi-l pierdea urcând scările sau atârnând rufele pe frânghie. Şi în cele din urmă şi-l pierdea pur şi simplu stând la masă şi jucând scrabble.

La început, tata nu ne lăsase să-i luăm bani pentru că-i aduceam cumpărăturile de la magazin sau pentru că-i atârnam hainele pe frânghie – spunea că aşa e între vecini.

Bet spusese că îi trecuse şi ei prin cap să se întindă pe canapea şi să vadă dacă vecinii aveau să vină s-o servească pe gratis.

Apoi domnul Vorguilla venise la noi şi negociase cu tata ca Queenie să meargă să lucreze pentru ei. Queenie voia să se ducă pentru că nu reuşise să treacă anul la liceu şi nu voia să-l repete. Într-un final, Bet fusese de acord, dar îi spusese lui Queenie să nu facă nici un fel de oficii de soră medicală.

— Dacă el e prea zgârciob să angajeze o soră medicală, asta nu e treaba ta.

Queenie spunea că domnul Vorguilla îi administra în fiecare dimineaţă pastilele doamnei Vorguilla şi îi făcea în fiecare seară baie cu buretele. Încerca chiar să-i spele cearşafurile în cadă, ca şi cum n-ar fi existat maşină de spălat în clădire.

M-am gândit la vremurile când jucam scrabble în bucătărie şi când domnul Vorguilla, după ce-şi bea paharul cu apă, punea o mână pe umărul doamnei Vorguilla şi ofta, ca şi cum s-ar fi întors dintr-o călătorie lungă şi epuizantă.

— Bună, dulceaţă! spunea.

Doamna Vorguilla îşi lăsa capul în jos ca să-i sărute mâna cu buze uscate.

— Bună, iubire! spunea.

Apoi el se uita la noi, la mine şi la Queenie, ca şi cum prezenţa noastră nu-l ofensa la modul absolut.

— Bună, fetelor!

Seara, eu şi Queenie chicoteam în paturile noastre pe întuneric:

— Noapte bună, dulceaţă!

— Noapte bună, iubito!

Cât de mult îmi doream să ne putem întoarce la vremurile acelea!

În afară de faptul că mă duceam la baie dimineaţa şi mă furişam afară să-mi pun tamponul în găleata de gunoi, şedeam pe patul meu improvizat de pe verandă până când domnul Vorguilla pleca de acasă. Îmi fusese teamă că n-avea unde să se ducă, dar se pare că avea. De îndată ce pleca, Queenie venea la mine. Venea cu o tavă pe care pusese o portocală decojită, fulgi de porumb şi cafea.

— Şi iată şi ziarul, spunea. M-am uitat la rubrica de angajări. Mai întâi aş vrea însă să-ţi aranjez puţin părul. Vreau să-ţi mai tai de la spate şi să ţi-l pun pe bigudiuri. De acord?

Am spus de acord. Chiar în timp ce mâncam, Queenie se tot învârtea pe lângă mine, mă examina şi încerca să-şi formuleze ideile. Apoi mă puse pe un taburet – îmi beam cafeaua încă – şi începu să mă pieptene şi să taie.

— După ce fel de slujbă vrei să ne uităm? întrebă ea. Am văzut una la o curăţătorie. La recepţie. Cum îţi sună?

— Îmi sună bine, am spus.

— Mai ai de gând să devii învăţătoare?

Am spus că nu ştiu. Aveam impresia că ei asta i s-ar fi putut părea o ocupaţie anostă.

— Cred că ar trebui să te faci. Eşti fată deşteaptă. Profesorii sunt plătiţi mai bine. Mai bine ca fiinţele ca mine. Ai mai multă independenţă.

Dar ea era mulţumită, spunea, cu slujba la cinematograf. Primise

slujba cam cu o lună înainte de ultimul Crăciun, şi era foarte fericită pentru că avea în sfârşit banii ei şi putuse cumpăra ingredientele pentru o prăjitură de Crăciun. Se împrietenise cu un bărbat care vindea brazi de Crăciun dintr-un camion. El îi lăsase unul la numai cincizeci de cenţi, şi ea îl târâse singură în sus pe deal. Atârnase în el fâşii de crep verde şi roşu, care era ieftin. Făcuse nişte ornamente din folie argintie lipită pe carton şi cumpărase altele în Ajunul Crăciunului, când se ieftiniseră la magazin. Făcuse prăjituri şi le atârnase în pom, aşa cum văzuse într-o revistă. Era un obicei european.

Voise să dea o petrecere, dar nu ştiuse pe cine să cheme. Erau grecii, Stan avea şi el vreo doi prieteni. Apoi îi trecuse prin cap să-i cheme pe elevii lui.

Încă nu mă puteam obişnui s-o aud spunându-i „Stan“. Nu era vorba doar de faptul că asta îmi amintea de relaţiile ei intime cu domnul Vorguilla. Era şi asta, bineînţeles. Dar era şi senzaţia pe care mi-o dădea cuvântul acesta, că ea îşi inventase soţul din nimic. Că era o persoană nouă. Stan. Ca şi când n-ar fi existat niciodată, în primul rând, un domn Vorguilla pe care îl cunoscuserăm împreună – ca să nu mai vorbim de o doamnă Vorguilla.

Elevii lui Stan erau acum toţi adulţi – îi prefera de departe pe adulţi copiilor –, aşa încât nu trebuiseră să-şi bată capul cu genul de jocuri şi de distracţie pe care le organizezi pentru copii. Ţinuseră petrecerea într-o duminică seară, pentru că toate celelalte seri le erau ocupate – Stan lucra la restaurant, iar Queenie, la cinematograf.

Grecii aduseseră un vin făcut de ei, şi câţiva elevi veniseră cu un cocteil, apoi cu rom şi vin de Xeres. Veniseră de asemenea cu nişte discuri cu muzică de dans. Se gândiseră că Stan n-avea să aibă discuri cu genul acela de muzică, şi nu se înşelaseră.

Queenie făcuse crenvurşti în foitaj, turtă dulce, iar grecoaica, proprietăreasa, adusese şi ea un rând de prăjituri. Totul fu foarte bun. Petrecerea avu succes. Queenie dansase cu un tânăr chinez pe nume Andrew, care adusese un disc favorit de-ale ei.

— Întoarce-te, întoarce-te, întoarce-te, spuse ea, şi eu mi-am rotit capul. Dar ea râse şi spuse: Nu, nu, nu tu. Aşa era melodia. Cântecul. Formaţia Byrds{42}.

— „Întoarce-te, întoarce-te, întoarce-te“, cântă ea. „Totul are anotimpul său“…

Andrew era student la stomatologie, dar voia să înveţe să cânte sonata *Clar de lună*. Stan spunea că avea să-i ia mult timp. Andrew avea răbdare. Îi spusese lui Queenie că nu putea să-şi permită să se ducă de Crăciun acasă, în regiunea Ontario de Nord.

— Credeam că a venit din China, am spus.

— Nu, nu e chinez din China. E de aici.

Jucaseră totuşi un joc de copii. Scaunele muzicale{43}. Toată lumea devenise la vremea aceea gălăgioasă. Chiar şi Stan. O trăsese pe Queenie în poala lui când ea trecuse în fugă pe lângă el şi nu-i mai dăduse drumul. Şi apoi, după ce toată lumea plecase, n-o lăsase să strângă. Voise pur şi simplu s-o ia în pat cu el.

— Ştii cum sunt bărbaţii, spuse Queenie. Tu ai un prieten sau ceva?

Am spus că nu. Ultimul bărbat pe care tata îl angajase ca şofer venea mereu acasă la noi să ne transmită mesaje lipsite de importanţă, şi tata spusese: „Vrea doar să aibă ocazia să stea de vorbă cu Chrissy“. Eu însă eram distantă, iar el încă nu-şi luase inima-n dinţi să mă invite să ieşim undeva.

— Deci nu prea ştii multe despre chestiile astea, nu? întrebă Queenie.

— Ba bineînţeles că ştiu, am spus.

— Hm-hm, făcu ea.

Musafirii de la petrecere mâncaseră aproape tot în afară de tort. Nu mâncaseră prea mult din el, dar Queenie nu se simţise ofensată. Era un tort foarte greu, şi, până să-l aducă ea pe masă, ei se săturaseră cu crenvurştii în foitaj şi alte bunătăţi. În plus, nici nu avusese timp să se odihnească aşa cum spunea la carte că trebuie, aşa că ea fusese foarte bucuroasă că-i mai rămăsese o bucată. Se gândise, înainte ca Stan s-o tragă în pat, că ar trebui să-l înfăşoare într-un şervet îmbibat în vin şi să-l pună undeva la rece. Fie se gândise s-o facă, fie chiar o făcuse, dimineaţă văzuse că tortul nu mai era pe masă, aşa că fusese încredinţată că îl pusese la păstrare. Îşi spusese: „Perfect, deci l-am pus bine“.

O zi sau două mai târziu, Stan o îndemnase: „Hai să mâncăm o felie de tort!“. Ea spusese: „Ah, mai lasă-l să se odihnească puţin“, dar el insistase. Ea căutase în dulap, apoi în frigider, însă tortul nu era acolo. Se uitase peste tot, fără folos. Încercase să-şi amintească ce se întâmplase din momentul în care îl văzuse pe masă şi îşi adusese aminte că voise să ia o cârpă curată, s-o îmbibe în vin şi să învelească în ea tortul rămas. Şi apoi să înfăşoare totul în hârtie cerată. Dar când făcuse toate astea?

Le făcuse într-adevăr sau doar visase? Unde pusese tortul după ce-l învelise? Încercase să se vadă cu ochii minţii punându-l la păstrare, dar mintea îi era goală.

Căutase prin tot dulapul, dar ştia că tortul fusese prea mare ca să-l poată ascunde acolo. Apoi se uitase în cuptor şi chiar în locuri cu totul prosteşti, precum sertarele de la comodă, sub pat sau sub rafturile din şifonier. Nu era nicăieri.

— Dacă l-ai pus undeva, atunci trebuie să fie undeva, zisese Stan.

— L-am pus. Cu siguranţă, l-am pus undeva, spusese Queenie.

— Poate erai beată şi l-ai aruncat, comentase el.

— Nu eram beată, protestase ea. Nu l-am aruncat.

Dar se dusese şi se uitase în găleata de gunoi. Nimic.

El stătuse la masă, privind-o. Dacă l-ai pus undeva, trebuie să fie undeva. Ea fusese cuprinsă de înfrigurare.

— Eşti sigură? spusese Stan. Eşti sigură că nu l-ai dat cuiva?

Era sigură. Sigură că nu-l dăduse nimănui. Îl învelise ca să-l pună la păstrare. Era sigură, aproape sigură că îl învelise ca să-l pună la păstrare. Era sigură că nu-l dăduse nimănui.

— Păi, nu ştiu ce să zic, spusese Stan. Mă gândesc că poate l-ai dat totuşi cuiva. Şi cred că ştiu şi cui.

Queenie încremenise. Cui?

— Cred că i l-ai dat lui Andrew.

Lui Andrew?

A, da. Bietului Andrew, care îi spusese că nu-şi putea permite să se ducă acasă de Crăciun. Îi păruse rău de Andrew.

— Aşa că i-ai dat tortul nostru.

Nu, spusese Queenie. De ce să i-l fi dat? N-ar fi făcut aşa ceva. Nici nu-i trecuse prin cap să-i dea tortul lui Andrew.

— Lena, spusese Stan. Nu minţi!

Acesta fusese începutul unei lupte îndelungate şi nefericite pentru Queenie. Nu putuse decât să spună nu. Nu, nu, n-am dat tortul nimănui. Nu i-am dat tortul lui Andrew. Nu mint. Nu. Nu.

— Probabil erai beată, spusese Stan. Erai beată şi nu-ţi aminteşti prea bine.

Queenie spusese că nu era beată.

— Tu erai beat, răspunsese ea.

El se sculase şi venise la ea cu mâna ridicată, avertizând-o să nu-i spună lui că fusese beat, să nu-i spună aşa ceva niciodată în viaţa ei.

— N-o să-ţi spun, n-o să-ţi spun! strigase Queenie, iartă-mă!

El n-o lovise. Dar ea începuse să plângă. Continuase să plângă în timp ce încerca să-l convingă. De ce ar fi dat altcuiva tortul pe care se chinuise atât să-l facă? De ce n-o credea? Ce motiv avea să-l mintă?

— Toată lumea minte, spusese Stan.

Şi, cu cât plânsese ea mai tare şi-l implorase s-o creadă, cu atât el devenise mai rece şi mai sarcastic.

— Fii puţin logică. Dacă e aici, ia şi găseşte-l! Dacă nu e aici înseamnă că l-ai dat cuiva.

Queenie spusese că asta nu era logică. Dacă nu-l găsea nu însemna că îl dăduse neapărat cuiva. Atunci el venise din nou aproape de ea, atât de calm şi pe jumătate zâmbitor, încât ea crezuse preţ de o clipă că avea s-o sărute. Dar el îşi strânsese palmele în jurul gâtului ei şi, preţ de o secundă, îi oprise răsuflarea. Nu lăsase nici măcar o urmă.

— Haida-de! spusese. Hai, mai ai multe să mă înveţi despre logică?

Apoi se dusese să se îmbrace şi să plece la slujbă, la restaurant.

Încetase să-i mai vorbească. Îi scrisese un bilet în care spunea că avea să-i vorbească numai atunci când ea avea să-i mărturisească adevărul. Tot Crăciunul ea nu se putuse opri din plâns. În ziua de Crăciun erau invitaţi să meargă amândoi în vizită la familia de greci, dar ea nu putuse să meargă, atât era de desfigurată. Stan trebuise să se ducă singur şi să spună că ea se îmbolnăvise. Oricum grecii ştiau probabil adevărul, auziseră tărăboiul prin pereţi.

Ea îşi pusese o tonă de farduri şi se dusese la lucru, unde managerul îi spusese: „Vrei să le dai oamenilor de înţeles că e o poveste lacrimogenă?“ Ea explicase că i se infectaseră sinusurile, şi el o lăsase să plece acasă.

Când Stan se întorsese în noaptea aceea şi se comportase ca şi cum ea n-ar fi existat, ea se răsucise în pat şi se uitase la el. Ştiuse că el avea să se pună în pat şi să zacă lângă ea nemişcat ca o piatră şi că, dacă ea s-ar fi atins de el, el ar fi continuat să rămână ca o stană de piatră până când ea s-ar fi retras. Îşi dăduse seama că el putea continua să trăiască aşa, iar ea nu. Ca şi cum el ar fi strangulat-o cu adevărat, ea avea să moară.

Aşa că spusese: „Iartă-mă“.

Iartă-mă. Am făcut aşa cum ai spus tu. Îmi pare rău.

Te rog. Te rog. Iartă-mă.

El se ridicase în capul oaselor pe pat, fără un cuvânt.

Ea spusese că uitase cu adevărat că dăduse tortul altcuiva. Dar că acum îşi amintise de asta şi că îi părea rău.

— Nu minţeam, spusese. Am uitat.

— Ai uitat că i-ai dat tortul lui Andrew? spusese el.

— Probabil. Am uitat.

— Lui Andrew. Deci i l-ai dat lui Andrew.

Da, spusese Queenie. Da, da, asta făcuse. Şi începuse să bocească, să se agaţe de el şi să-l implore s-o ierte.

Bine, termină cu istericalele, spusese el. Nu spusese că o iartă, dar luase o batistă caldă, îi ştersese faţa, se întinsese lângă ea, o ţinuse în braţe şi curând voise şi toate celelalte.

— Aşa au luat sfârşit lecţiile de muzică pentru domnul Clar de lună.

*

Şi apoi, după un timp, ca să pună capac la toate, ea găsise tortul.

Îl găsise învelit într-un şervet de vase şi apoi în hârtie cerată, aşa cum îşi amintea. Pus într-o pungă de cumpărături şi atârnat într-un cui pe veranda din spate. Bineînţeles. Veranda era locul ideal, pentru că era prea rece ca să poată fi folosită pe perioada iernii, dar nu îngheţată. Probabil la asta se gândise când agăţase tortul acolo. Că acesta era locul ideal. Şi apoi uitase. Fusese puţin ameţită – trebuie să fi fost. Uitase completamente. Şi acum dăduse peste el.

Îl găsise şi-l aruncase imediat. Nu-i spusese nimic lui Stan.

— L-am dat la gunoi, spuse ea. Era încă foarte bun, avea toate fructele alea şi ingredientele scumpe, dar nu voiam sub nici o formă să deschid din nou subiectul. Aşa că l-am dat pur şi simplu la gunoi.

Vocea ei, care fusese atât de plină de suferinţă povestind despre momentele acelea negre, era acum şireată şi răsuna a râs, ca şi cum în tot acest timp îmi spusese o glumă, iar aruncatul tortului era poanta finală, punctul ridicol culminant.

A trebuit să-mi scot capul dintre mâinile ei, să mă întorc şi s-o privesc în ochi.

— Dar el s-a înşelat, am spus.

— Da, bineînţeles că s-a *înşelat.* Bărbaţii nu sunt *normali,* Chrissy. Ăsta e unul din lucrurile pe care ai să le înveţi dacă o să te măriţi vreodată.

— Atunci n-o să mă mărit. N-o să mă mărit niciodată.

— Era pur şi simplu gelos, spuse ea. Era cumplit de gelos.

— Niciodată.

— Noi două suntem foarte diferite, Chrissy. Foarte diferite. Queenie oftă şi spuse: Eu sunt o fiinţă a dragostei.

M-am gândit că erau nişte cuvinte luate parcă de pe un afiş de film. „O fiinţă a dragostei.“ Poate de pe afişul vreunuia din filmele care rulaseră la cinematograful lui Queenie.

— O să arăţi super când am să-ţi scot bigudiurile, spuse ea. N-o să mai spui multă vreme că n-ai prieten. Dar azi o să fie prea târziu să te mai duci să-ţi cauţi de lucru. Mâine la prima oră. Dacă te întreabă Stan ceva, spune-i că ai fost în vreo două locuri şi că ţi-ai lăsat numărul de telefon. Spune un magazin sau un restaurant, ceva, numai ca să creadă că te uiţi după o slujbă.

A doua zi am fost angajată în primul loc unde m-am dus, deşi n-am reuşit să plec chiar la prima oră. Queenie hotărâse să-mi facă părul în alt fel, până la urmă, şi să-mi fardeze ochii, dar rezultatul na fost ceea ce sperase ea.

— Cred că până la urmă eşti genul mai natural, spuse ea, aşa că ştersesem tot şi îmi dădusem cu rujul meu, care era un roşu obişnuit, nu unul palid şi cu sclipici ca al ei.

Se făcuse deja prea târziu ca să mai poată veni cu mine să-şi verifice corespondenţa la poştă. Trebuia să se pregătească să plece la cinematograf. Era sâmbătă, aşa că ea lucra şi după-amiază, nu doar seara. Scoase cheia şi mă rugă să-i fac o favoare şi să-i verific eu cutia poştală. Îmi explică apoi unde era.

— A trebuit să-mi închiriez propria cutie când i-am scris tatălui tău, spuse ea.

Slujba pe care o căpătasem era într-un magazin la subsolul unei clădiri de apartamente. Am fost angajată să mă ocup de tejgheaua

unde se servea prânzul. Când am intrat acolo mă simţeam practic fără speranţă. Coafura mi se lăsa de la căldură şi pe buza de sus aveam o mustaţă de sudoare. Cel puţin crampele mi se mai potoliseră.

O femeie într-o salopetă albă era la tejghea şi bea cafea.

— Ai venit în legătură cu postul liber? mă întrebă.

Am spus că da. Avea o faţă dură şi pătrată, sprâncene trasate cu creionul şi un coc uriaş de păr violet.

— Vorbeşti engleză, da?

— Da.

— Adică, nu doar c-ai învăţat-o? Nu eşti străină, nu?

I-am spus că nu sunt.

— Am încercat două fete în ultimele două zile, şi a trebuit să le dau afară pe amândouă. Una cică ştia să vorbească englezeşte, dar de fapt nu ştia, iar celeilalte trebuia să-i spun de zece ori ce să facă. Spală-te bine pe mâini la chiuvetă şi vino să-ţi dau un şorţ. Soţul meu lucrează la farmacie, iar eu mă ocup de casierie. (Am observat atunci, în spatele unei tejghele înalte, într-un colţ, un bărbat păros care se uita la mine, deşi se prefăcea că nu se uită.) Acum merge mai încet, dar după o vreme se aglomerează. Pe stradă pe aici sunt numai moşi şi babe, şi, după ce-şi fac siesta, încep să vină la o cafea.

Mi-am legat un şorţ la brâu şi m-am postat în spatele tejghelei. Aveam o slujbă în Toronto. Am încercat să aflu unde erau lucrurile fără să pun întrebări şi a trebuit să întreb doar de două ori – cum să pun în funcţiune filtrul de cafea şi ce să fac cu banii.

— Tu le faci chitanţa şi ei mi-o aduc mie. Dar ce credeai?

Era în regulă. Oamenii veneau câte unul sau doi odată, cerând în general o cafea sau o Coca-Cola. Ţineam ceştile spălate şi şterse, tejgheaua curată, şi se părea că scriam notele de plată corect, pentru că nu am avut nici o plângere. Clienţii erau în majoritate oameni în vârstă, aşa cum spusese femeia. Unii îmi vorbeau cu blândeţe, spunând că eram nouă şi întrebându-mă chiar de unde veneam. Alţii păreau să fie într-un fel de transă. O femeie ceru pâine prăjită, şi m-am descurcat să-i fac. Apoi am preparat un sendviş cu şuncă. La un moment dat a fost puţină agitaţie pentru că veniseră patru oameni la tejghea. Un bărbat voia plăcintă şi îngheţată, şi, când am vrut să scot o cupă, am descoperit că îngheţata era tare ca cimentul. Dar am reuşit. Am devenit mai încrezătoare în mine. Le spuneam „Poftiţi“ când le aduceam comanda şi „Poftiţi nota de daună“ când veneam cu bonul.

Într-un moment mai liniştit, femeia de la casă se apropie de mine.

— Văd că i-ai făcut cuiva pâine prăjită, spuse ea. Ştii să citeşti?

Îmi arătă un anunţ lipit pe oglinda din spatele tejghelei.

NU SERVIM MICUL DEJUN DUPĂ ORA 11.

Am spus că crezusem că puteam să fac pâine prăjită din moment ce

făceam sendvişuri la prăjitor.

— Ei bine, ai crezut greşit. Sendvişuri calde, da, pentru zece cenţi în plus. Pâine prăjită, nu. Acum înţelegi?

Am spus că da. Nu eram atât de timorată cum aş fi putut să fiu la început. În tot timpul cât lucrasem mă gândisem ce uşurare avea să fie să mă întorc şi să-i spun domnului Vorguilla că da, aveam o slujbă. Acum puteam să mă duc şi să-mi caut o cameră a mea în care să locuiesc. Poate mâine, duminică, dacă magazinul de aici era închis. Chiar dacă ar fi fost o singură cameră, Queenie ar fi avut unde să fugă dacă domnul Vorguilla se înfuria din nou pe ea. Sau, dacă se hotăra vreodată să-l părăsească pe domnul Vorguilla (insistam să consider aşa ceva posibil, în pofida felului în care Queenie îşi încheiase relatarea), atunci, cu banii de pe ambele slujbe, ne-am fi putut eventual închiria un mic apartament. Ori cel puţin o cameră cu plită electrică, toaletă şi duş. Ar fi fost ca atunci când locuiam acasă cu părinţii, doar că părinţii noştri n-aveau să fie prezenţi.

Am garnisit fiecare sendviş cu o bucată dintr-o foaie de salată şi un castravecior acru. Era încă una dintre promisiunile din anunţul de pe oglindă. Dar, când am scos castraveciorul din borcan, mi s-a părut că e prea mare, aşa că l-am tăiat pe jumătate. Tocmai îi servisem unui bărbat un astfel de sendviş, când femeia de la casă veni spre mine şi îşi luă o ceaşcă de cafea. Se duse cu ea înapoi la casă şi o bău în picioare. După ce bărbatul îşi termină sendvişul, plăti şi ieşi din magazin, ea veni din nou la mine.

— I-ai dat bărbatului aceluia jumătate de castravecior acru. Aşa ai făcut la fiecare sendviş?

Am spus că da.

— Nu ştii să tai un castravecior? Un castravecior trebuie să ajungă pentru zece sendvişuri.

M-am uitat la anunţ.

— Acolo nu spune o feliuţă. Spune un castravecior.

— Destul! spuse femeia. Scoate-ţi şorţul! Eu aicea nu accept ca angajaţii să-mi răspundă urât, nu rabd aşa ceva. Poţi să-ţi iei geanta şi să-ţi iei valea. Şi să nu te apuci să-mi ceri plata, pentru că oricum nu mi-ai fost de nici un folos, şi asta trebuia să fie doar perioada de probă.

Bărbatul grizonant se uita pe furiş de după tejghea, cu un zâmbet nervos.

Aşa că m-am trezit din nou pe străzi, mergând până la staţia de tramvai. Dar ştiam deja încotro duceau anumite străzi şi ştiam cum să folosesc un bilet de transfer. Aveam chiar şi experienţă de muncă. Puteam să spun că servisem la o tejghea. Dacă cineva ar fi vrut referinţe, lucrurile s-ar fi complicat, însă puteam să spun că lucrasem în oraşul meu natal. În timp ce aşteptam tramvaiul, am scos o listă cu

alte locuri unde voiam să merg să întreb de slujbă şi harta pe care mi-o dăduse Queenie. Dar era mai târziu decât crezusem şi majoritatea locurilor acelora păreau prea departe. Mi-era groază la gândul că nu aveam ce să-i spun domnului Vorguilla. Am hotărât să merg înapoi pe jos, în speranţa că, atunci când aveam să ajung acasă, el avea să fi plecat deja.

Tocmai începusem să urc dealul când mi-am amintit de poştă. M-am întors, am scos o scrisoare din cutie şi am luat-o din nou pe jos spre casă. În mod sigur avea să fi plecat până la ora asta.

Dar domnul Vorguilla nu plecase. Trecând pe lângă fereastra deschisă de la camera de zi, care dădea în poteca spre casă, am auzit muzică. Nu era ceea ce ar fi ascultat Queenie. Era genul de muzică dificilă pe care o auziserăm uneori ieşind pe ferestrele deschise ale familiei Vorguilla – muzica aceea care-ţi solicita atenţia şi apoi nu pleca nicăieri sau, cel puţin, nu pleca nicăieri prea curând. Muzică clasică.

Queenie era în bucătărie, îmbrăcată într-una dintre rochiile ei neîndestulătoare şi machiată abundent. Avea brăţări pe mâini şi punea ceşti cu ceai pe o tavă. Venită din lumina soarelui, am fost o clipă orbită, şi pielea mi s-a umplut instantaneu de transpiraţie.

— Şşşt, spuse Queenie, pentru că închisesem uşa cu un pocnet. Sunt dincolo, ascultă discuri. El şi prietenul lui, Leslie.

Exact în clipa aceea muzica se opri brusc, şi în camera alăturată începu năvalnic o discuţie însufleţită.

— Unul dintre ei pune un disc şi celălalt trebuie să ghicească din ce piesă e după numai un fragment, spuse Queenie. Pun bucăţile astea şi iar se opresc de nu ştiu câte ori. Te înnebunesc. Începu să taie felioare dintr-o pastramă de pui şi să le pună pe felii de pâine date cu unt. Ţi-ai găsit de lucru? întrebă.

— Da, dar n-a durat.

— Aha. Nu părea prea interesată. Însă, când muzica începu din nou, ridică privirea, zâmbi şi spuse: Ai fost la…? Şi văzu scrisoarea pe care o ţineam în mână.

Lăsă cuţitul să cadă pe masă şi se apropie de mine grăbită, spunându-mi încet:

— Ai intrat direct în casă cu ea în mână. Ar fi trebuit să-ţi spun, pune-o în poşetă. E scrisoarea mea personală. Mi-o smulse din mână, şi chiar în clipa aceea ceainicul de pe aragaz începu să ţiuie.

— Ah, ia ceainicul! Chrissy, repede, repede! Ia ceainicul, altfel o să intre aici, nu suportă sunetul!

Se întorsese cu spatele şi rupea plicul.

Am luat ceainicul de pe foc, şi ea spuse:

— Fă ceaiul, te rog… cu vocea înceată şi preocupată a cuiva care citeşte un mesaj urgent. Toarnă, te rog, apa, e măsurată.

Râse apoi, ca şi cum citise o glumă menită doar ochilor ei. Am turnat apa peste frunzele de ceai, şi ea spuse:

— Mulţumesc! Ah, mulţumesc, Chrissy, îţi mulţumesc mult!

Se întoarse şi se uită la mine. Faţa i se rumenise, şi toate brăţările de pe mâini îi zornăiau uşor, cu o mişcare delicată. Împături scrisoarea, îşi ridică fusta şi şi-o vârî sub elasticul de la chiloţi.

— Uneori îmi controlează poşeta, spuse.

— Ceaiul e pentru ei? am întrebat.

— Da. Iar eu trebuie să mă întorc la muncă. Ah, ce fac? Trebuie să tai sendvişurile. Unde e cuţitul?

Am ridicat cuţitul, am tăiat sendvişurile şi le-am pus pe o farfurie.

— Nu vrei să ştii de la cine e scrisoarea? mă întrebă ea.

Habar n-aveam.

— Bet? am spus.

Pentru că aveam o speranţă că, poate, iertarea oferită într-ascuns de Bet era ceea ce o făcuse pe Queenie să înflorească atât de brusc.

Nici măcar nu mă uitasem la scrisul de pe plic.

Faţa lui Queenie se schimbă – pentru o clipă arătă ca şi cum nici nu ştia cine e Bet. Apoi îşi regăsi fericirea. Se apropie, mă cuprinse cu braţele şi îmi şopti la ureche, cu o voce şovăielnică, ruşinată şi triumfătoare:

— E de la Andrew. Poţi să le duci tu tava? Eu nu pot. Nu pot în clipa asta. Ah, îţi mulţumesc!

Înainte să plece la muncă, Queenie intră în camera de zi şi le dădu un sărut domnului Vorguilla şi prietenului său. Îi sărută pe amândoi pe frunte. Mie îmi făcu cu mâna. „Pa, pa.“

Când adusesem tava, văzusem iritarea de pe faţa domnului Vorguilla, că nu eram Queenie. Dar îmi vorbi pe un ton surprinzător de tolerant şi mă prezentă lui Leslie. Leslie era un bărbat chel şi îndesat, care la început mi se păru la fel de bătrân ca domnul Vorguilla. Dar, când m-am obişnuit cu el şi am făcut abstracţie de chelie, mi s-a părut mult mai tânăr. Nu era genul de prieten pe care mă aşteptam să-l aibă domnul Vorguilla. Nu era necioplit sau atoateştiutor, ci plăcut şi plin de încurajări. Când i-am povestit, bunăoară, despre faptul că fusesem angajată la magazin, el spuse:

— Ei bine, să ştii că e mare lucru. Să fii angajat în primul loc unde încerci. Înseamnă că te pricepi să faci impresie bună.

Nu-mi fu greu să vorbesc despre experienţa slujbei. Prezenţa lui Leslie făcu lucrurile să curgă şi păru să înmoaie purtările domnului Vorguilla. Ca şi cum trebuia să-mi arate o anumită curtoazie în prezenţa prietenului său. Poate că simţise de asemenea o schimbare în mine. Oamenii simt de obicei când nu te mai temi de ei. N-avea cum să fie sigur de transformarea aceasta şi habar n-avea cum se produsese, dar îl intriga probabil şi îl făcea mai atent. Fu de acord cu

Leslie că era mai bine că rămăsesem fără slujba aceea, şi ajunse chiar să afirme că femeia de la tejghea părea genul de şnapancă versată peste care dădeai uneori în soiul ăla de dughene afumate din Toronto.

— Şi n-a avut dreptate să nu te plătească, spuse.

— Ai zice că ar fi trebuit să intervină soţul, spuse Leslie. Dacă era farmacist, înseamnă că el era şeful.

— S-ar putea să prepare el o poţiune specială într-o zi, spuse domnul Vorguilla. Pentru nevastă-sa.

Nu era atât de greu să torni ceai, să oferi lapte şi zahăr, să întinzi tava cu sendvişuri şi chiar să vorbeşti, atunci când ştiai ceva ce interlocutorul nu ştia, un pericol care-l pândea. Exact pentru că nu ştia am fost în stare să simt şi altceva decât duşmănie faţă de domnul Vorguilla. Nu că el s-ar fi schimbat în sine însuşi – sau, dacă se schimbase, era probabil din pricină că eu mă schimbasem.

Curând, spuse că era vremea să se pregătească să plece la muncă. Se duse să se schimbe. Atunci Leslie mă întrebă dacă mi-ar fi făcut plăcere să luăm cina împreună.

— E un loc aici aproape unde merg uneori, zise el. Nimic sofisticat. Nu se compară cu locuinţa lui Stan.

M-am bucurat să aud că nu avea să fie nimic sofisticat.

— Sigur, am spus.

Şi, după ce l-am lăsat pe domnul Vorguilla la restaurant, am mers mai departe cu maşina lui Leslie, până la un soi de birt unde serveau peşte şi cartofi prăjiţi. Leslie comandă o cină extra – deşi tocmai consumase câteva sendvişuri cu pui –, iar eu am cerut una obişnuită. El luă o bere, iar eu, o Coca-Cola.

Îmi povesti despre el. Spuse că îşi dorea să fi mers şi el la Facultatea de Pedagogie în loc să aleagă muzica, pentru că muzica nu-i oferea o viaţă prea liniştită.

Eram prea absorbită de propria mea situaţie, aşa încât nu mi-a trecut prin cap să-l întreb ce fel de muzician era. Tata îmi cumpărase un bilet de întoarcere, spunându-mi: „Nu se ştie niciodată cum au să evolueze lucrurile între ei doi“. Mă gândisem la biletul acela în clipa în care o văzusem pe Queenie vârând scrisoarea lui Andrew sub elasticul chilotului. Deşi încă nu ştiam atunci că era scrisoarea lui.

Nu venisem la Toronto pur şi simplu ca să-mi caut o slujbă. Venisem ca să fac parte din viaţa lui Queenie. Sau, dacă era nevoie, din viaţa lui Queenie şi a domnului Vorguilla. Chiar şi când fantazam despre cum eu şi Queenie puteam locui împreună, fantezia avea ceva a face cu domnul Vorguilla şi cum ea avea să-l înveţe minte.

Mai era un lucru pe care îl luasem de bun când mă gândisem la biletul retur. Că puteam să mă întorc şi să trăiesc împreună cu tata şi cu Bet, să fac parte din viaţa lor.

Tata şi Bet. Domnul şi doamna Vorguilla. Queenie şi domnul

Vorguilla. Chiar şi Queenie şi Andrew. Erau cupluri, şi fiecare dintre ele, oricât de dezarticulat, avea în prezent sau în amintire o văgăună a sa, cu propria căldură şi propriile dereglări, de care eu eram izolată. Şi trebuia să fiu, îmi doream să fiu izolată, pentru că nu vedeam nimic în vieţile lor care să mă înveţe sau să mă încurajeze.

Leslie era şi el o persoană izolată. Şi totuşi îmi vorbea despre diverşi oameni de care era legat prin legături de rudenie sau de prietenie. Sora lui şi soţul ei. Nepoţii şi nepoatele sale, cuplurile căsătorite pe care le vizita şi cu care-şi petrecea vacanţele. Toţi oamenii aceştia aveau probleme, dar aveau şi valoare. El îmi vorbea despre slujbele lor ori despre faptul că nu aveau slujbă, despre talente, despre momentele lor norocoase sau erorile lor de judecată, cu foarte mare interes, dar fără pasiune.

Era izolat, s-ar fi zis, de dragoste sau de ranchiună.

Mai târziu în viaţă aş fi văzut metehnele unei asemenea atitudini. M-ar fi încercat nerăbdarea, chiar suspiciunea pe care o femeie le poate simţi faţă de un bărbat căruia îi lipseşte motivaţia. Care nu are de oferit decât prietenie şi o oferă cu atâta uşurinţă încât, chiar dacă îi e respinsă, el poate trece mai departe fără ca veselia să-i fi fost atinsă. Nu aveam aici un flăcău singuratic care spera să se lipească de o fată. Chiar şi eu îmi dădeam seama de asta. Doar o persoană care se simţea împăcată cu clipa prezentă şi cu un soi de imitaţie rezonabilă a vieţii.

Compania lui era exact ceea ce îmi trebuia atunci, deşi puţin probabil că mi-am dat seama pe moment. Era, pesemne, în mod intenţionat atât de amabil cu mine. Aşa cum eu însămi crezusem că sunt amabilă cu domnul Vorguilla, sau cel puţin că-l protejez, în mod atât de neaşteptat, cu puţin timp înainte.

Eram deja la facultate când Queenie a fugit din nou. Am primit vestea într-o scrisoare de la tata. Spunea că nu ştie când sau cum se întâmplase. Domnul Vorguilla nu-i dăduse de veste o vreme, şi apoi îl înştiinţase, pentru cazul când Queenie s-ar fi întors acasă. Tata îi spusese că faptul i se părea foarte puţin probabil. În scrisoarea către mine spunea că măcar nu era genul de lucru pe care am fi putut să spunem că nu l-ar face Queenie.

Ani de zile, chiar şi după ce m-am măritat, am primit felicitări de Crăciun de la domnul Vorguilla. Sănii încărcate cu pachete strălucitoare; o familie fericită în uşa casei, decorată de sezon, întâmpinându-şi prietenii. Poate i se părea că erau genul de scene care mi-ar fi plăcut în viaţa pe care o duceam. Sau poate că le culegea de pe rafturile magazinelor fără să se gândească. Includea întotdeauna adresa expeditorului – amintindu-mi de existenţa lui şi dându-mi de ştire unde locuia, în caz că aş fi avut vreodată veşti.

Eu însămi renunţasem să mai aştept vreun fel de veşti. N-am aflat niciodată nici măcar dacă Queenie fugise cu Andrew ori cu altcineva.

Sau dacă rămăsese cu Andrew, în caz că el fusese alesul. Când tata a murit, au rămas de pe urma lui nişte bani, şi s-a făcut atunci o încercare serioasă de a-i da de urmă lui Queenie, dar fără succes.

Însă acum se întâmplă ceva. Acum, în anii când copiii mi-au crescut, iar soţul mi-a ieşit la pensie, când noi doi călătorim mult, am impresia că uneori o văd pe Queenie. Nu mulţumită vreunei dorinţe acerbe sau vreunui efort special – şi nu că aş crede cu tot dinadinsul că e neapărat ea.

O dată eram într-un aeroport aglomerat, şi ea purta un sarong şi o pălărie de paie cu boruri înflorate. Bronzată şi emoţionată, arăta a persoană înstărită, înconjurată de prieteni. Altă dată era printre femeile de la uşa unei biserici, aşteptând să poată arunca o privire perechii de miri. Purta o jachetă de catifea pestriţă şi nu arăta nici prosperă, nici prea sănătoasă. Cu altă ocazie stătea la o trecere de pietoni, conducând un şir de copii de grădiniţă către bazinul de înot sau către parc. Era o zi fierbinte, şi silueta ei solidă de femeie între două vârste se vedea limpede, fără jenă, de sub perechea de pantaloni scurţi cu flori şi de sub tricoul inscripţionat.

Ultima şi cea mai stranie dată a fost într-un supermarket în Twin Falls, Idaho. Veneam de după un colţ cu cele câteva lucruri pe care le adunasem pentru un picnic, şi o femeie în vârstă stătea rezemată de căruciorul ei ca şi cum m-ar fi aşteptat. O femeie micuţă, ridată, cu o gură piezişă şi pielea de un maroniu nesănătos. Păr ţepos, şaten-gălbejit, pantaloni mov traşi peste moviliţa joasă a stomacului – una dintre femeile acelea slabe care totuşi, odată cu vârsta, şi-au pierdut avantajul taliei. Pantalonii puteau foarte bine să fi fost dintr-un second hand, şi la fel puloverul în culori vesele, dar deja mătuite, intrat la apă, încheiat cu nasturi peste pieptul cât al unei fetiţe de zece ani.

Căruciorul era gol. Nu avea nici măcar o geantă.

Şi, spre deosebire de celelalte femei, aceasta părea să ştie că era Queenie. Îmi zâmbi cu o expresie de recunoaştere atât de fericită şi cu o asemenea dorinţă de a fi recunoscută la rândul ei, încât ai fi zis că i se făcea un mare hatâr – i se dăruise acest moment în care putea să iasă la lumină măcar o zi dintr-o mie.

În parcare, m-am scuzat faţă de soţul meu, i-am spus că uitasem ceva şi m-am repezit înapoi în magazin. M-am plimbat peste tot printre rafturi, căutând-o. Dar, în intervalul acela atât de scurt, femeia părea să fi dispărut. Poate că ieşise exact după mine. Poate că îşi urma deja drumul pe străzile din Twin Falls. Pe jos sau într-o maşină condusă de vreo rudă sau de vreun vecin. Sau poate chiar într-o maşină pe care o conducea ea însăşi. Exista totuşi şansa minimă să fie încă în magazin şi să ne petrecem printre rafturi, exact în contratimp. M-am pomenit aşadar că merg când într-o direcţie, când într-alta, dârdâind – căci era vară – în aerul îngheţat al magazinului, iscodind

chipurile oamenilor şi probabil speriindu-i, pentru că îi imploram în tăcere să-mi spună unde o puteam găsi pe Queenie.

Până când mi-am venit în fire şi m-am convins că nu se putea şi că persoana care fusese sau nu fusese Queenie plecase şi mă lăsase acolo.

TRECE URSUL PESTE MUNTE{44}

Fiona locuia în casa părinţilor ei, în oraşul unde ea şi Grant mergeau la universitate. Era o casă mare, cu bovindouri, care lui Grant i se părea în acelaşi timp luxoasă şi dezordonată, cu covoare strâmbate pe podele şi cu urme de ceşti scrijelite în vernisul mesei. Mama ei, o femeie puternică, cu o claie de păr alb şi cu indignări politice de extremă stângă, provenea din Islanda. Tatăl era un cardiolog renumit, venerat la spital, dar bucuros să cedeze comanda acasă, unde asculta, cu un zâmbet absent, tot soiul de tirade ciudate. Tiradele acestea erau debitate de o diversitate de oameni, bogaţi ori jerpeliţi, care veneau şi plecau, se certau, făceau schimb de păreri, uneori cu accente străine. Fiona avea propriul automobil, o maşină miniaturală, şi un teanc de pulovere de caşmir, dar nu făcea parte din nici o asociaţie de fete.

Nu că i-ar fi păsat. Asociaţiile de fete i se păreau o glumă, politica la fel, deşi îi plăcea să pună *Cei patru generali insurgenţi*{45} la fonograf şi uneori asculta de asemenea *Internaţionala,* foarte tare, dacă avea vreun musafir pe care voia să-l pună pe ghimpi. O curtau un străin cu păr cârlionţat şi înfăţişare mohorâtă – căruia ea îi spunea „vizigotul“- şi doi sau trei rezidenţi tineri, sfioşi şi întru totul respectabili. Ea râdea de toţi, şi râdea şi de Grant. Repeta ca pe un caraghioslâc câteva dintre frazele lui tipic provinciale. El crezu că glumea din nou când ea îi ceru mâna, într-o zi rece şi luminoasă, pe plaja din Port Stanley. Nisipul le ardea feţele şi valurile aduceau pumni de pietriş la picioarele lor.

— Crezi că ar fi mişto…? strigase Fiona. Crezi că ar fi mişto dacă ne-am căsători?

El se puse la mintea ei, strigă „da“. Nu voia să se despartă niciodată de ea. Fiona avea în ea scânteia vieţii.

Chiar înainte să plece din casă, Fiona observă o urmă pe podeaua din bucătărie. Fusese lăsată de papucii negri de casă pe care îi purtase mai devreme.

— Credeam că n-o să mai mânjească, spuse ea pe un ton de enervare şi de perplexitate benignă, frecând cu degetul urma cenuşie, făcută, ai fi zis, cu un creion cerat gros, unsuros.

N-avea să trebuiască să mai facă aşa ceva vreodată, adăugă, pentru că nu-şi lua încălţările acelea cu ea.

— Bănuiesc că o să fiu îmbrăcată frumos tot timpul, spuse ea. Sau măcar puţin dichisită. O să fie ca un fel de hotel.

Clăti cârpa pe care o folosise şi o atârnă pe rastelul de pe dosul uşii de sub chiuvetă. Peste puloverul alb pe gât şi pantalonii cafenii ajustaţi pe picior, îşi puse geaca de schi, maroniu-aurie cu guler de

blană. Era o femeie înaltă, cu umeri înguşti, în vârstă de şaptezeci de ani, dar încă dreaptă şi îngrijită, cu picioare şi tălpi lungi, cu încheieturile mâinilor şi gleznele delicate şi cu urechi aproape caraghios de mici. Părul izbutise cumva să i se transforme din blond-pal în alb fără ca Grant să observe exact când, şi şi-l purta încă lung până la umeri, aşa cum făcuse şi mama ei. (Asta era ceea ce o alarmase pe mama lui Grant, o văduvă provincială care lucra ca recepţioneră în cabinetul unui medic. Părul acesta lung şi alb, încă mai mult decât starea casei în care locuia mama Fionei, îi dezvăluise esenţialul despre mentalitatea şi opiniile politice ale posesoarei.)

În alte privinţe, Fiona, cu oasele ei fine şi ochii mici ca două safire, nu semăna deloc cu mama ei. Avea buzele vag piezişe, şi în vremea din urmă şi le scotea în evidenţă dându-se cu ruj – de obicei, ultimul lucru pe care îl făcea înainte de a ieşi din casă. Astăzi arăta exact a Fiona – directă şi vagă cum era de fapt, dulce şi ironică.

Cu mai bine de un an în urmă, Grant începuse să observe o mulţime de bileţele galbene lipite prin toată casa. Nu era un lucru întru totul nou. Fiona îşi notase întotdeauna câte ceva – titlul unei cărţi pe care o auzise menţionată la radio sau treburile pe care voia să fie sigură că le duce la bun sfârşit într-o zi. Îşi scria chiar şi programul matinal, pe care Grant îl găsi fascinant şi emoţionant în precizia lui.

„7,00 yoga. 7,30 - 7,45 dinţi, faţă, păr. 7,45 - 8,15 mers. 8,15 Grant şi micul dejun.“

Noile bilete erau însă altfel. Lipite cu scotch pe sertarele din bucătărie – „Tacâmuri“, „Şervete“, „Cuţite“. N-ar fi putut să deschidă pur şi simplu sertarele şi să vadă ce era înăuntru? Grant îşi aminti o întâmplare cu soldaţii nemţi din patrula de frontieră din Cehoslovacia, în timpul războiului. Nişte cehi îi povestiseră că fiecare câine al patrulei purta un semn pe care scria *Hund.* „De ce?“ întrebaseră cehii, şi nemţii răspunseseră: „Pentru că acesta este un *Hund“*.

Voise să-i istorisească şi Fionei, dar apoi se gândise că mai bine nu. Întotdeauna râdeau de aceleaşi lucruri, dar ce s-ar fi întâmplat dacă de data asta ea n-ar mai fi râs?

Urmaseră lucruri mai grave. Fiona ieşise într-o zi în oraş şi îl sunase dintr-o cabină telefonică, întrebându-l cum să ajungă acasă. Plecase în plimbarea ei obişnuită peste câmp, în pădure, şi se întorsese urmând linia gardului – făcând adică un mare ocol. Se bizuise că un gard te scoate întotdeauna undeva, spusese ea atunci.

Era greu de înţeles ce se petrecea. Fiona făcuse remarca aceea despre garduri aparent în glumă, iar numărul de telefon de acasă îl ţinuse minte fără probleme.

— Nu cred că e nimic îngrijorător, spusese ea. Mă aştept doar ca, încet-încet, să-mi pierd minţile.

El o întrebase dacă luase în ultima vreme pastile de somn.

— Dacă am luat, nu ţin minte, răspunsese ea. Apoi spusese că îi pare rău că suna atât de frivol. Sunt sigură că n-am luat. Poate ar trebui. Poate vitamine.

Vitaminele nu-i fuseseră de nici un ajutor. Stătea în uşă, încercând să-şi amintească unde voia să meargă. Uita să pornească plita sub ghiveciul de legume sau să pună apă în filtrul de cafea. Îl întreba pe Grant când se mutaseră în casa lor.

— Anul trecut sau acum doi ani?

El spusese că în urmă cu doisprezece ani.

— Incredibil, zisese ea.

— Întotdeauna a fost puţin zăpăcită, îi povestise Grant medicului. O dată şi-a lăsat haina de blană într-un depozit de haine şi pur şi simplu a uitat de ea. Asta pe vremea când ne duceam în fiecare iarnă în locuri mai calde. Apoi a spus că o făcuse fără să vrea dinadins, era ca un păcat pe care îl lăsa în urmă. Felul cum o făceau unii oameni să se simtă când o vedeau în haina de blană.

El încercase atunci, fără succes, să mai explice ceva – că surpriza şi scuzele Fionei în aceste cazuri păruseră un soi de politeţe de rutină, care nu se obosea să ascundă amuzamentul privat. Ca şi cum s-ar fi trezit aruncată într-o aventură la care nu se aşteptase. Sau ca şi cum ar fi jucat un joc în care spera că avea să se implice şi el. Ei întotdeauna îşi avuseseră jocurile lor – limbaje ilogice, personaje inventate. Câteva dintre vocile pe care şi le născocise Fiona, ciripind sau linguşindu-l (medicului nu-i putuse povesti despre asta) mimaseră într-un mod cu totul bizar vocile unor femei ale lui pe care ea nu le cunoscuse niciodată sau despre care nici măcar nu ştiuse.

— Ei, da, spusese doctorul. S-ar putea ca, la început, boala să fie selectivă. Nu ştim, nu-i aşa? Până când nu vedem ce model urmează procesul de senilizare, nu putem spune mare lucru.

După o vreme, denumirea bolii deja nu mai conta. Fiona nu mai mergea singură la cumpărături, şi la un moment dat dispăruse din supermarket în timp ce Grant era întors cu spatele. Fusese oprită de un poliţist în timp ce mergea pe mijlocul străzii, la mai multe sute de metri depărtare. El o întrebase cum se numeşte şi ea îi răspunsese prompt. Apoi el îi ceruse numele prim-ministrului ţării.

— Dacă nu ştii aşa ceva, tinere, zău că n-ar trebui să ocupi postul ăsta. E o muncă de răspundere.

El râsese. Dar apoi ea făcuse greşeala să-l întrebe dacă nu cumva îi văzuse pe Boris şi pe Nataşa.

Erau cei doi ogari ruseşti pe care ea îi adoptase cu ani în urmă ca să-i facă o favoare unui prieten, dar cărora li se devotase apoi pentru tot restul vieţii lor. Faptul că îi luase la ei s-ar fi putut să coincidă cu descoperirea că, probabil, ea n-avea să poată face niciodată copii. Avea trompele blocate, sau răsucite, sau aşa ceva – Grant nu-şi

amintea acum. Întotdeauna evitase să se gândească la toată maşinăria aceea feminină. Sau poate că se întâmplase după ce murise mama ei. Picioarele lungi şi blana mătăsoasă a câinilor, feţele lor înguste, blânde şi intransigente se asortau cumva cu ea când ieşea cu ei la plimbare. Şi poate că, pe vremea aceea, când abia îşi căpătase prima slujbă la universitate (banii socrului său fuseseră foarte utili, în ciuda reputaţiei lui politice), Grant însuşi, li se păruse unora, luase din nou în serios unul dintre mofturile excentrice ale Fionei, pe care îl hrănise, îl ocrotise şi-l favorizase. Deşi el însuşi nu înţelesese asta, din fericire, decât mult mai târziu.

În ziua în care plecase hai-hui din supermarket, ea îi spusese la vremea cinei:

— Ştii ce va trebui să faci cu mine, nu? Va trebui să mă instalezi în clădirea aia. Cum îi spune? Shallowlake?

— Meadowlake, spusese Grant. N-am ajuns încă acolo.

— Shallowlake, Shillylake, făcuse ea, ca şi cum ar fi fost într-o întrecere jucăuşă cu el. Sillylake. Deci Sillylake{46}.

El îşi ţinea capul în mâini şi coatele pe masă. Spusese că, dacă voiau cu adevărat să se gândească la asta, trebuiau s-o considere numai o soluţie nu neapărat permanentă. Un soi de tratament experimental. O cură de odihnă.

Regula era ca nimeni să nu fie primit în timpul lunii decembrie. Sezonul sărbătorilor ascundea prea multe capcane emoţionale. Aşa că străbătură drumul de douăzeci de minute până acolo în ianuarie. Înainte să iasă în autostradă, drumul local cobora puţin printr-o depresiune mlăştinoasă, care acum era complet îngheţată. Stejarii de mlaştină şi arţarii îşi aruncau umbrele ca nişte gratii peste zăpada strălucitoare.

— Ah, îţi aminteşti? spuse Fiona.

— Şi eu tot la asta mă gândeam, zise Grant.

— Numai că atunci era la lumina lunii, spuse ea.

Vorbea despre o dată când ieşiseră să schieze noaptea, la lumina lunii, pe zăpada vărgată cu negru, în locul acesta în care puteai pătrunde numai în toiul iernii. Auziseră atunci crengile trosnind de ger.

Aşadar, dacă amintirea aceasta a ei era aşa de vie şi de exactă, lucrurile puteau oare să stea atât de prost?

Grant abia se abţinu să nu întoarcă maşina şi s-o ia înapoi spre casă.

Administratoarea îi mai explică o regulă. Pacienţii proaspăt internaţi nu puteau primi vizite timp de treizeci de zile. Majoritatea aveau nevoie de intervalul acesta ca să se acomodeze. Înainte ca regula să fie implementată, avuseseră parte de rugăminţi, lacrimi şi

năbădăi chiar şi din partea celor care veniseră de bunăvoie. În cea de a treia sau a patra zi începeau să se lamenteze şi să ceară insistent să fie duşi acasă. Unele rude puteau fi sensibile la aşa ceva, aşa că te trezeai cu oameni care plecau într-adevăr, dar cărora acasă nu le mergea deloc mai bine decât le mersese înainte de a se interna. Şi şase luni mai târziu – sau uneori doar câteva săptămâni mai târziu –, toată tevatura aceea supărătoare trebuia reluată.

— Pe când, dacă îi lăsăm singuri, spuse administratoarea, vedem că de obicei sfârşesc prin a fi realmente fericiţi. Într-atât încât trebuie de regulă să-i ademeneşti ca să-i poţi face să urce în autobuz şi să meargă în oraş. La fel şi când e vorba să plece în vizită acasă. Pe urmă nu mai e nici o problemă să-i duci acasă timp de o oră sau două – ei vor fi primii care îşi vor face griji că trebuie să se întoarcă la vreme pentru masa de seară. Înseamnă că Meadowlake a devenit căminul lor. Bineînţeles, asta nu se aplică celor de la etaj, pe ei nu-i putem lăsa să plece. E prea dificil, şi oricum nu-şi dau seama unde se află.

— Soţia mea n-are să ajungă la etaj, spuse Grant.

— Nu, spuse administratoarea gânditoare. Am vrut doar să lămuresc lucrurile de la bun început.

Ei doi mai fuseseră la Meadowlake de câteva ori cu nişte ani în urmă, ca să-l viziteze pe domnul Farquar, bătrânul fermier burlac care le fusese vecin. Locuise de unul singur într-o casă de cărămidă în care sufla curentul, nemodificată de la începutul secolului, dacă lăsăm la o parte faptul că avea frigider şi televizor. Domnul Farquar le făcuse lui Grant şi Fionei vizite neanunţate, deşi nu prea dese, şi, pe lângă ştirile locale, îi plăcea să discute depre cărţile pe care le citise – Războiul din Crimeea, expediţiile la poli sau istoria armelor de foc. Dar, după ce intrase la Meadowlake, nu mai vorbea decât despre programul zilnic al azilului, şi ei căpătaseră senzaţia că vizitele lor, deşi flatante, ajunseseră pentru el o corvoadă socială. Iar Fiona în particular detesta mirosul de urină şi de dezinfectant care stăruia în aer şi buchetele de complezenţă aşezate în nişe pe coridoarele prost luminate, cu tavane joase.

Acum clădirea aceea dispăruse, deşi fusese construită abia în anii cincizeci. La fel cum dispărută era şi casa domnului doctor Farquar, înlocuită de un soi de castel derizoriu care slujea drept casă de vacanţă unei familii din Toronto. Noul Meadowlake era o clădire luminoasă, boltită, în care aerul avea o tentă vag plăcută de pin. Din ghivece de lut se revărsa o verdeaţă abundentă – plante naturale.

Şi totuşi, în timpul lunii nesfârşite cât trebui să reziste fără s-o vadă pe Fiona, Grant se trezi că şi- o închipuie în clădirea cea veche. I se păru că e cea mai lungă lună din viaţa lui, mai lungă decât luna pe care o petrecuse cu mama lui vizitându-şi rudele din comitatul Lanark, pe vremea când avea treisprezece ani, mai lungă decât luna pe care

Jacqui Adams o petrecuse în vacanţă cu familia ei, la scurt timp după ce-şi începuseră povestea de dragoste. Sună la Meadowlake în fiecare zi, sperând de fiecare dată să dea de sora numită Kristy. Ea părea întru câtva amuzată de perseverenţa lui, dar îi dădea un raport mai detaliat decât oricare altă soră cu care se nimerea să vorbească.

Fiona contractase o răceală, însă lucrul acesta se întâmpla destul de des cu nou-veniţii.

— E ca atunci când copiii merg pentru prima oară la şcoală, spuse Kristy. Sunt expuşi la o serie întreagă de germeni noi, şi o vreme se molipsesc de orice.

Apoi răceala dădu înapoi. Fiona încetă să ia antibiotice şi nu mai părea atât de dezorientată ca la început. (Era prima oară când Grant auzea şi despre antibiotice, şi despre dezorientare.) Avea deja poftă de mâncare, şi s-ar fi zis că-i plăcea să stea pe scaun la soare. Şi să se uite la televizor.

Unul dintre lucrurile insuportabile în vechiul Meadowlake era faptul că televizoarele mergeau peste tot, înăbuşindu-ţi gândurile sau conversaţia indiferent unde alegeai să te aşezi. Unii deţinuţi (aşa îi numeau acum el şi Fiona, nu pacienţi) se uitau la ecran, cu capul dat pe spate, alţii vorbeau cu personajele, dar majoritatea stăteau pur şi simplu şi îndurau umili asaltul televiziunii. În clădirea cea nouă, din câte-şi amintea Grant, televizoarele se aflau într-un salon separat sau în dormitoare. Puteai să decizi singur dacă te uiţi sau nu.

Deci Fiona trebuie să fi ales. Să se uite la ce?

În anii de când locuiau în casa de la ţară, el şi Fiona se uitaseră destul de mult la televizor. Spionaseră vieţile tuturor fiarelor, reptilelor, insectelor sau fiinţelor marine care puteau fi filmate cu camera şi urmăriseră povestea a vreo câteva zeci, probabil, de romane bune, destul de asemănătoare între ele, de secol al nouăsprezecelea. Făcuseră pe nesimţite o pasiune pentru o comedie englezească despre viaţa dintr-un magazin universal şi o văzuseră de atâtea ori încât îi ştiau dialogurile pe de rost. Deplângeau dispariţia actorilor care mureau în realitate sau care îşi luau alte slujbe, apoi îi întâmpinau din nou cu bucurie când personajele renăşteau în film. Urmăreau cum părul şefului de magazin devenea, din negru, cărunt şi apoi iar negru, urmăreau decorurile ieftine care nu se schimbau niciodată. Dar şi acestea îşi pierdeau culoarea; în cele din urmă, şi decorurile, şi părul cel mai negru se decolorau, ca şi cum tot praful de pe străzile Londrei ar fi intrat pe sub uşile liftului, şi în toate acestea era o tristeţe care părea să-i afecteze pe Grant şi pe Fiona mai mult decât oricare dintre tragediile difuzate la *Capodopere dramatice,* aşa că, înainte de sfârşitul definitiv, renunţaseră să se mai uite.

Fiona îşi făcea prieteni, spuse Kristy. Ieşea în mod cert din carapacea ei.

Despre ce carapace era vorba? Voi Grant să întrebe, dar îşi luă seama, ca să poată rămâne în graţiile asistentei.

Dacă suna cineva, el lăsa robotul să răspundă. Cei cu care se întâlniseră la diferite ocazii sociale nu erau vecini apropiaţi, ci oameni care locuiau la ţară, care se pensionaseră deja şi care deseori se mutau fără să dea de ştire. În primii lor ani în casa aceasta, Grant şi Fiona îşi petrecuseră toată iarna acasă. O iarnă la ţară era o experienţă nouă, şi avuseseră o mulţime de reparaţii de făcut în gospodărie. Apoi le venise ideea că ar trebui să călătorească şi ei cât mai puteau şi fuseseră în Grecia, în Australia, în Costa Rica. Oamenii aveau să creadă că şi acum erau plecaţi pe undeva.

Grant schia ca să facă mişcare, dar nu ajunsese niciodată până la depresiunea aceea mlăştinoasă. Schia în cercuri mari pe câmpul din spatele casei, în timp ce soarele asfinţea, lăsând în urmă cerul rozaliu peste un peisaj de ţară ce părea prins în valuri de gheaţă cu margini albăstrui. Număra de câte ori încercuia câmpul, apoi se întorcea în casa tot mai întunecată, aprinzând televizorul la ştiri în timp ce-şi pregătea cina. Înainte pregăteau de obicei cina împreună. Unul dintre ei prepara ceva de băut, celălalt făcea focul, şi discutau despre munca lui (el scria un studiu despre lupii mitologiei scandinave, mai ales despre marele Fenris care îl înghite pe Odin la sfârşitul lumii), despre ceea ce Fiona citea la momentul respectiv şi despre lucrurile la care se gândiseră în timpul zilei petrecute separat, chiar dacă nu departe unul de altul. Pentru ei era perioada intimităţii celei mai vii, deşi erau, bineînţeles, şi cele cinci sau zece minute de tandreţe după ce urcau în pat – când nu sfârşeau prea des prin a face dragoste, dar care îi încredinţau că vremea dragostei fizice nu se încheiase încă.

Grant avu un vis în care îi arăta o scrisoare unui coleg al său pe care îl crezuse prieten. Scrisoarea venise de la colega de cameră a unei fete la care nu se mai gândise de mult, era scrisă într-un stil apăsat evlavios şi ostil şi-l ameninţa pe un ton plângăcios. Grant o etichetase cu dispreţ pe autoare drept o lesbiană latentă. De fata despre care era vorba în scrisoare se despărţise în mod decent, şi părea puţin probabil ca ea să fi vrut să facă vâlvă pe tema asta, cu atât mai puţin să se omoare, aşa cum încerca, în aparenţă şi într-un mod foarte elaborat, să sugereze scrisoarea.

Colegul era unul dintre acei soţi şi taţi care se grăbiseră primii să-şi arunce cât colo cravata, să plece de acasă ca să-şi petreacă fiecare noapte pe o saltea în compania unei amante tinere şi seducătoare şi să vină a doua zi la birou şi la cursuri dărâmat, mirosind a iarbă şi a beţişoare parfumate. Dar cu timpul adoptase o viziune dezaprobatoare asupra acestor năzbâtii, şi Grant îşi aminti că se căsătorise de fapt cu una dintre fetele acelea tinere şi că ea luase obiceiul să organizeze petreceri seara şi dorea să aibă copii, exact aşa cum făcuseră soţiile

înainte.

— Eu n-aş lua-o în glumă, îi spuse el lui Grant, care nu-şi amintea s-o fi luat în glumă. Şi, dac-aş fi în locul tău, aş încerca s-o avertizez pe Fiona.

Aşa că Grant se duse să o caute pe Fiona la Meadowlake – vechiul Meadowlake –, dar ajunse în schimb într-un auditoriu unde toată lumea îl aştepta să-şi ţină cursul. Şi, aşezat pe ultimul rând, cel mai de sus, găsi un grup de femei tinere cu priviri glaciale, îmbrăcate toate în robe negre, toate în doliu, care nu-şi desprinseră nici o clipă ochii răuvoitori de la el şi, în semn de dezinteres total, nu luară în mod ostentativ nici un fel de notiţe după ceea ce spunea el.

Fiona se afla în primul rând, netulburată. Transformase sala în genul acela de colţişor pe care îl găsea întotdeauna la petreceri – un loc sigur, un refugiu unde bea vin cu apă minerală, fuma ţigări proaste şi spunea poveşti amuzante despre câinii ei. Acolo rezista ea împotriva curentului, împreună cu câţiva oameni care-i semănau, ca şi cum aventurile care se derulau în alte colţuri, în dormitoare sau pe veranda întunecată n-ar fi fost decât o comedie copilărească. Ca şi cum castitatea era şic, iar reticenţa, o binecuvântare.

— Ah, pfu! spuse Fiona. Fetele de vârsta ei miorlăie în stânga şi-n dreapta cum o să-şi ia ele zilele. Dar pentru el spusele ei nu fuseseră de ajuns – de fapt, mai degrabă îl înfioraseră. Se temea ca ea să nu se înşele, să nu se fi întâmplat ceva teribil, şi vedea ceea ce ea nu putea să vadă – cum cercul cel negru se îngroşa, i se strângea parcă în jurul beregatei, cuprindea tot capătul de sus al sălii.

Se smulse din vis şi se apucă să despartă ce era adevăr şi ce nu.

Existase o scrisoare, şi pe uşa biroului lui apăruse, scris cu vopsea neagră, cuvântul „jigodie“, şi Fiona, aflând că o studentă suferea pentru că făcuse o pasiune pentru el, spusese cam acelaşi lucru ca în vis. Colegul nu avusese nici o legătură, femeile în robe negre nu apăruseră niciodată la cursurile lui şi nimeni nu se sinucisese. Grant nu fusese dat de ruşine, de fapt, scăpase uşor, dacă te gândeai la ceea ce s-ar fi putut întâmpla doar câţiva ani mai târziu. Dar i se dusese buhul. I se întorsese din ce în ce mai limpede spatele. Primiseră mai puţine invitaţii de Crăciun şi petrecuseră Anul Nou singuri. Grant se îmbătase şi, fără să i se fi cerut – şi, slavă Domnului, fără să fi făcut greşeala de a se confesa –, îi promisese Fionei o viaţă nouă.

Ruşinea pe care o simţise atunci fusese ruşinea de a fi fost tras pe sfoară, de a nu fi observat schimbarea care se petrecea. Nici măcar o singură femeie nu-i atrăsese atenţia asupra ei. Avusese loc într-adevăr o schimbare în trecut, când o mulţime de femei deveniseră pe neaşteptate accesibile – sau aşa i se păruse lui –, şi acum aceasta nouă, când ele spuneau că ceea ce se petrecuse nu era deloc ceea ce-şi doriseră. Cooperaseră pentru că fuseseră neajutorate şi luate prin

surprindere, dar toată povestea le făcuse mai degrabă rău, iar nu plăcere. Chiar şi atunci când luaseră ele însele iniţiativa, o făcuseră pentru că sorţii le erau împotrivă.

Nimeni nu pomenise nimic despre faptul că viaţa de donjuan (dacă asta era ceea ce Grant trebuia să se considere – el, care nu făcuse nici pe jumătate atâtea cuceriri şi nu intrase în atâtea complicaţii ca bărbatul care-l mustrase în vis) presupusese acte de bunătate, de generozitate, ba chiar de sacrificiu. Poate nu la început, dar cel puţin pe măsură ce lucrurile avansaseră. De multe ori menajase orgoliul, fragilitatea femeilor, oferindu-le mai multă afecţiune – sau pasiune – decât simţea cu adevărat. Şi toate pentru ca acum să se vadă acuzat de a le fi rănit, exploatat şi distrus respectul de sine. Şi de a o fi înşelat pe Fiona – aşa cum bineînţeles o înşelase – dar ar fi fost oare mai bine dacă ar fi procedat aşa cum procedaseră alţii cu soţiile lor şi ar fi părăsit-o?

Lui nu-i trecuse niciodată prin cap aşa ceva. Nu încetase niciodată să facă dragoste cu Fiona, în ciuda faptului că fusese solicitat cu insistenţă din alte părţi. Nu se despărţise de ea nici măcar o singură noapte. Nu inventase poveşti complicate ca să poată petrece un weekend în San Francisco sau în vreun cort pe insula Manitoulin. O luase uşor cu drogurile şi cu băutura şi continuase să publice articole, să facă parte din comitete, să avanseze în carieră. Nu manifestase niciodată nici cea mai mică dorinţă de a-şi lăsa baltă munca şi căsătoria şi de a se muta la ţară ca să se apuce de tâmplărie sau de albinărit.

Dar, până la urmă, se întâmplase exact ceva de genul ăsta. Grant se retrăsese mai devreme din activitate, cu o pensie mai mică. Cardiologul murise, după ce rezistase cu stoicism o vreme, singur şi buimăcit, în casa cea mare, şi Fiona moştenise atât casa, cât şi ferma unde crescuse tatăl ei, în regiunea de lângă golful Georgia. Îşi abandonase slujba de la spital, unde fusese administrator al serviciilor de voluntariat (în lumea obişnuită, după cum spunea ea, în care oamenii sufereau cu adevărat, iar nu de pe urma drogurilor, a sexului sau a vrajbelor intelectuale). Viaţa cea nouă fusese o viaţă nouă.

La vremea aceea, Boris şi Nataşa muriseră deja. Unul dintre ei – Grant nu mai ţinea minte care – se îmbolnăvise şi murise primul, şi apoi murise şi celălalt, mai mult sau mai puţin din spirit de comuniune.

El şi Fiona se ocupaseră de casă. Îşi cumpăraseră schiuri pentru schi fond. Nu avuseseră o viaţă socială prea activă, dar treptat îşi făcuseră câţiva prieteni. Trecută era vremea flirturilor febrile, a degetelor strecurate pe sub masă, la petreceri, pipăindu-i cracul pantalonului, a soţiilor desfrânate.

Tocmai la timp, îşi spusese Grant când fusese în stare să judece,

după ce sentimentul că fusese nedreptăţit i se mai atenuase. Feministele şi poate chiar fetişcana aceea ridicolă şi aşa-zişii lui prieteni, cu toţii nişte laşi, îl siliseră să renunţe tocmai la timp. Să renunţe la o viaţă care de fapt începea să prezinte mai multe riscuri decât ar fi meritat să-şi asume. Şi care ar fi putut până la urmă să-l coste despărţirea de Fiona.

În dimineaţa zilei când trebuia să se întoarcă la Meadowlake pentru prima lui vizită, Grant se trezi devreme. Se simţea atins de un fior solemn, ca pe vremuri în dimineaţa zilelor când avea planificată prima întâlnire cu o nouă femeie. Nu era un sentiment pur sexual. (Aşa cum avea să fie mai târziu, după ce întâlnirile deveneau regulate.) Era anticiparea unei descoperiri, aproape o expansiune spirituală. Şi un sentiment de timiditate, de umilinţă, de alarmă.

Plecă de acasă prea devreme. Accesul vizitatorilor nu era permis înainte de ora două după-amiaza. Grant nu voia să stea să aştepte în parcare, aşa că îndreptă maşina în altă direcţie.

Venise o perioadă mai caldă, care topise o parte din zăpadă. Nici pe departe pe toată, dar peisajul aspru, copleşitor, al iernii de până atunci se năruise. Troienele desfundate arătau ca nişte grămezi de moloz pe câmp, sub cerul cenuşiu.

În orăşelul de lângă Meadowlake, Grant găsi o florărie şi cumpără un buchet mare. Nu-i adusese niciodată flori Fionei până atunci. Şi nici nimănui altcuiva. Intră în clădire simţindu-se ca un îndrăgostit fără speranţă sau ca un soţ vinovat din caricaturile gazetăreşti.

— Ia te uită! Narcise atât de devreme! spuse Kristy. Cred că au costat o avere.

Mergea pe hol înaintea lui şi aprinse lumina într-o debara sau un soi de bucătărie unde căută o vază. Era o femeie tânără şi trupeşă, care arăta de parcă renunţase să-şi mai poarte de grijă în toate privinţele mai puţin părul, blond şi voluminos. Purta coafura înfoiată, preţioasă, a unei chelneriţe de lux sau a unei stripteuse peste un chip şi un trup perfect prozaice.

— Poftim, sunt gata, spuse ea şi-i făcu semn cu capul în lungul coridorului. Numele e scris pe uşă.

Într-adevăr, Grant îl găsi inscripţionat pe o plachetă decorată cu păsări albastre. Se întrebă dacă să ciocăne, hotărî că da, apoi deschise uşa şi o strigă pe nume.

Ea nu era acolo. Uşa dulapului era închisă, patul, făcut, rămăsese neted. Pe noptieră nu văzu nimic în afară de o cutie cu şerveţele şi un pahar cu apă. Nici măcar o singură fotografie sau tablou, nici o carte sau revistă. Poate că trebuiau ţinute în dulap.

Se întoarse la biroul asistentelor, sau la recepţie, sau ce era. Kristy spuse „Nu e?“ cu o surpriză care lui i se păru complezentă.

Ezită, cu florile în mână.

— Bine, bine, haideţi să punem buchetul aici! spuse ea.

Oftând, ca şi cum el ar fi avut de a face cu un copil retardat în prima lui zi de şcoală, îl conduse pe un culoar până în vestibulul central, cu acoperişul lui ca de catedrală, în lumina care se revărsa prin uriaşele geamuri din plafon. Mai mulţi oameni şedeau pe lângă pereţi în fotolii, alţii în mijloc, la mese instalate pe podeaua acoperită de covor. Nici unul nu arăta prea rău. Bătrâni – unii suficient de betegi ca să aibă nevoie de cărucioare cu rotile –, dar decenţi. Pe vremea când el şi Fiona veneau să-l viziteze pe domnul Farquar, văzuseră lucruri destul de sordide. Paciente bătrâne cu fire de păr groase crescute pe bărbie, un individ cu un ochi ieşit din orbită ca o prună putredă. Bărbii pe care se prelingea salivă, capete bâţâindu-se necontrolat, oameni care vorbeau singuri, bătând câmpii. Sau poate că între timp apăruseră medicamente, proceduri chirurgicale, poate existau căi de tratare a deformităţilor, a incontinenţei verbale şi trupeşti – căi care nu existaseră nici măcar cu acei câţiva ani în urmă.

O femeie nemângâiată şedea însă la pian, împungând clapele cu un singur deget fără să dea la iveală vreo melodie. O altă femeie, care se uita fix din spatele unui ceainic de metal şi al unui teanc de pahare de plastic, părea plictisită de moarte. Era însă, probabil, o angajată, căci purta aceiaşi pantaloni verde-deschis ca ai lui Kristy.

— O vedeţi? spuse Kristy cu o voce mai moale. Duceţi-vă la ea, salutaţi-o şi încercaţi să n-o speriaţi. Nu uitaţi că s-ar putea… Ei, duceţi-vă, pur şi simplu!

Grant o văzu pe Fiona din profil, aşezată în apropierea uneia dintre mesele cu jucători de cărţi, dar fără să joace. Arăta puţin tumefiată la faţă, şi rotunjimea unui obraz îi ascundea colţul gurii, lucru care nu se întâmpla înainte. Urmărea jocul bărbatului lângă care se aşezase şi care îşi ţinea cărţile înclinate astfel încât ea să le poată vedea. Când Grant se apropie de masă, ea ridică privirea. Toţi ridicară privirea – toţi jucătorii de la masă, nemulţumiţi. Şi-o coborâră apoi imediat, ca şi cum ar fi vrut să evite orice intruziune.

Dar Fiona surâse cu zâmbetul ei fermecător, puţintel strâmb, stingherit şi şiret, îşi împinse scaunul şi veni lângă el, punându-şi degetul pe buze.

— Bridge, şopti ea. Nu e de glumă. Sunt foarte înverşunaţi. Îl trase spre măsuţa de cafea, pălăvrăgind în continuare. Îmi amintesc că am fost şi eu aşa o vreme, în facultate. Chiuleam cu prietenele de la ore, stăteam în loja studenţilor, fumam şi jucam ca nişte descreierate. Pe una o chema Phoebe, pe celelalte nu mi le amintesc.

— Phoebe Hart, spuse Grant.

Şi-o închipui pe fata minionă, cu ochii negri şi pieptul supt, care era probabil deja moartă. Înfăşurate în fum – Fiona, Phoebe şi toate celelalte –, vrăjite ca nişte farmazoane.

— Ai cunoscut-o şi tu? întrebă Fiona, îndreptându-şi acum zâmbetul către femeia înţepenită de plictiseală. Vrei să-ţi aduc ceva? O ceaşcă de ceai? Cafeaua mi-e teamă că nu e cine ştie ce aici.

Grant nu bea niciodată ceai.

N-o putu lua în braţe. Ceva din vocea şi din surâsul ei, oricât de familiare, ceva din felul cum părea să-i ferească pe jucători şi chiar pe femeia cu cafeaua de el – dar şi pe el de respingerea lor – făcea un asemenea gest imposibil.

— Ţi-am adus flori, spuse el. M-am gândit că o să se potrivească să-ţi înveselească puţin camera. Am fost în camera ta, dar nu erai acolo.

— Nu, nu eram, spuse ea. Eram aici.

— Ţi-ai făcut un prieten nou, spuse Grant, făcând semn către bărbatul lângă care şezuse Fiona.

Chiar în clipa aceea, bărbatul ridică ochii spre ea, şi ea se întoarse, fie din pricina a ceea ce spusese Grant, fie pentru că simţise căutătura celuilalt în ceafă.

— Ei, e Aubrey, spuse ea. Chestia amuzantă e că l-am cunoscut cu mulţi ani în urmă, la magazin. Magazinul de unelte unde lucra bunicul. Tot timpul ne tachinam, şi el nu-şi putea lua inima-n dinţi să mă invite să ieşim împreună. Până în ultimul sfârşit de săptămână, şi atunci m-a chemat la un meci de baseball. Dar, când s-a terminat, a apărut bunicul să mă ducă acasă. Eram acolo doar pe vară, venisem la bunici. Ei locuiau la o fermă.

— Fiona! Ştiu unde locuiau bunicii tăi. Acolo locuim noi. Locuiam.

— Serios? făcu ea, fără să-i acorde prea multă atenţie, pentru că noul prieten se uita din nou la ea, cu privirea aceea care nu aducea a rugăminte, ci a poruncă. Era un bărbat cam de vârsta lui Grant sau poate puţintel mai bătrân. Fruntea îi era acoperită de un păr cărunt, des şi aspru şi avea o piele pergamentoasă, dar palidă, alb-gălbuie ca o mănuşă de copil veche şi zbârcită. Faţa prelungă sugera demnitate şi melancolie, şi întreaga lui fiinţă avea ceva din frumuseţea unui cal bătrân, cândva puternic, acum demoralizat. Dar în privinţa Fionei nu era demoralizat.

— Mai bine m-aş întoarce, zise Fiona, şi faţa proaspăt bucălată i se pătă de roşeaţă. Are impresia că nu e în stare să joace dacă nu stau şi eu acolo. E ridicol, pentru că eu abia dacă mai ştiu cum se joacă. Mi-e teamă că va trebui să mă scuzi.

— Terminaţi repede?

— A, da, aşa ar trebui. Depinde. Dacă o rogi frumos pe doamna aceea mai posomorâtă, o să-ţi aducă nişte ceai.

— Nu-i nevoie, spuse Grant.

— Atunci te las, te descurci pe aici, da? Probabil că acum lucrurile ţi se par ciudate, dar o să fii surprins de cât de repede te deprinzi. O să ajungi să cunoşti pe toată lumea. Atâta că unii dintre ei sunt destul de

duşi… înţelegi ce vreau să spun – nu te aştepta ca toată lumea să ştie cine eşti.

Se strecură la loc pe scaunul ei şi îi spuse lui Aubrey ceva la ureche. Apoi îi bătu uşor darabana cu degetele pe dosul palmei.

Grant se duse s-o caute pe Kristy şi dădu peste ea în coridor. Împingea un cărucior pe care se aflau carafe cu suc de mere şi suc de struguri.

— Numai o clipă, îi spuse ea şi-şi vârî capul pe o uşă. Vrea cineva suc de mere? Suc de struguri? Prăjituri?

Grant aşteptă cât timp ea umplu două pahare de plastic şi le duse în cameră. Apoi se întoarse şi puse două prăjituri pe farfurii de hârtie.

— Ei, cum e? spuse ea. Nu vă bucuraţi s-o vedeţi atât de sociabilă?

— Ştie măcar cine sunt? întrebă Grant.

Nu-şi putea da seama. Poate îi jucase o farsă. N-ar fi fost tocmai neaşteptat din partea ei. Se dăduse de gol prin acea mică prefăcătorie de la sfârşit, când îi vorbise ca şi cum ar fi crezut că el era poate un pacient nou-venit în azil.

Dacă asta se prefăcuse a crede. Dacă era o prefăcătorie.

Dar oare n-ar fi venit în fugă după el şi n-ar fi râs de el după aceea, când farsa s-ar fi încheiat? Cu siguranţă, nu s-ar fi întors pur şi simplu la joc şi n-ar fi pretins că nu-l mai bagă în seamă. Ar fi fost o cruzime prea mare.

— Aţi prins-o pur şi simplu într-un moment prost, spuse Kristy. Când era absorbită de joc.

— Nici măcar nu joacă, spuse el.

— Da, dar prietenul ei joacă. Aubrey.

— Cine e Aubrey ăsta?

— Ăsta e. Aubrey. Prietenul ei. Vreţi un suc?

Grant clătină din cap.

— Uitaţi ce e, spuse Kristy. Oamenii aici se leagă unii de alţii. Asta poate să-i absoarbă cu totul o vreme. Devin cei mai buni prieteni. E un soi de fază.

— Vreţi să spuneţi că s-ar putea cu adevărat să nu ştie cine sunt?

— S-ar putea. Astăzi cel puţin. Dar mâine… nu se ştie niciodată, nu? Lucrurile se schimbă în permanenţă – şi n-aveţi ce face. O să vedeţi cum e după ce o să veniţi aici de mai multe ori. O să vă obişnuiţi să nu mai luaţi lucrurile atât de în serios. Să trăiţi de la o zi la alta.

De la o zi la alta. Dar lucrurile nu se schimbară de fapt, şi el nu se putu obişnui cu felul cum stăteau. Fiona era cea care părea să se deprindă cu el, dar numai ca şi cum el ar fi fost un vizitator insistent, care se interesa în mod special de ea. Sau poate chiar un pisălog pe care regulile ei de politeţe dintotdeauna îi spuneau că trebuie să-l împiedice să-şi dea seama că e o pacoste. Îl trata cu o bunăvoinţă uşor distrată, agreabilă, care reuşea să-l oprească de la cea mai firească, cea

mai necesară întrebare. Grant nu i-ar fi putut cere să-i spună dacă îşi amintea sau nu că era soţia lui de cincizeci de ani. Avea impresia că ar fi fost stingherită de o asemenea întrebare – stingherită nu pentru ea însăşi, ci pentru el. Ar fi râs amabil şi l-ar fi îngheţat cu politeţea şi uimirea ei, şi într-un fel sau altul ar fi sfârşit prin a nu-i spune nici da, nici ba. Sau ar fi spus da ori nu într-un mod care lui nu i-ar fi adus nici o satisfacţie.

Kristy era singura asistentă cu care Grant putea sta de vorbă. Altele luau mai totul în glumă. O baborniţă îi râse în nas: „Aubrey ăla şi cu Fiona? Sunt căzuţi în cap unul după altul, nu?“

Kristy îi spuse că Aubrey fusese reprezentantul local al unei firme care vindea pesticide – „şi tot felul de chestii de genul ăsta“- pentru ferme.

— Era un tip de calitate, spuse ea, şi Grant nu ştiu dacă asta însemna că Aubrey era onest, generos şi binevoitor faţă de oameni sau că ştia cum să vorbească şi să se îmbrace şi conducea o maşină bună.

Probabil şi una, şi alta.

Şi apoi, fără să fie prea bătrân – nici măcar nu ieşise la pensie –, suferise nişte vătămări mai neobişnuite.

— Soţia lui e cea care are grijă de el de obicei. Acasă. L-a adus aici numai temporar, ca să mai răsufle puţin. Sora ei a vrut s-o ia în Florida. Cu siguranţă, nu i-a fost uşor, nimeni nu s-ar fi aşteptat ca un bărbat ca el… S-au dus pur şi simplu undeva în vacanţă, şi el a luat de acolo ceva, un fel de virus, a făcut temperatură foarte mare. A ajuns în comă şi, când s-a trezit, a rămas aşa cum îl vedeţi acum.

El o întrebă despre sentimentele care se năşteau între rezidenţii azilului. Mergeau vreodată prea departe? izbuti să adopte un ton indulgent, care, spera el, avea să-l salveze de orice morală.

— Depinde la ce vă gândiţi, spuse ea. Continuă să noteze ceva într-un registru în timp ce se gândea cum să-i răspundă. Când termină ce avusese de scris, se uită în sus la el cu un zâmbet candid. E caraghios, dar să ştiţi că aici avem probleme mai degrabă cu cei care n-au fost în nici un fel prieteni. Care poate nici nu se cunosc, în afară de faptul că ştiu că, da, bun, celălalt e bărbat sau femeie. Ai zice că domnii sunt cei care ar trebui să se strecoare în patul doamnelor, dar să ştiţi că în jumătate din cazuri e exact invers. Doamnele aleargă după bărbaţi. Probabil nu sunt chiar atât de uzate, la urma urmei.

Apoi zâmbetul îi pieri de pe faţă, ca şi cum s-ar fi temut că spusese prea multe sau vorbise fără inimă.

— Nu mă înţelegeţi greşit, spuse ea. Nu mă referam la Fiona. Fiona e o adevărată doamnă.

„Bun, dar Aubrey?“ îi veni lui Grant să spună. Însă apoi îşi aminti că Aubrey era în cărucior cu rotile.

— E o adevărată doamnă, spuse Kristy, cu o voce atât de definitivă

şi de încrezătoare, încât Grant se simţi el însuşi prea puţin încrezător. Avea în minte o imagine a Fionei într-una dintre cămăşile ei de noapte lungi, cu tiv de dantelă şi cu volane albastre, ridicând cu un zâmbet abia schiţat pătura de pe patul unui alt bărbat.

— Ah, uneori mă întreb…, spuse el.

— Ce vă întrebaţi? spuse Kristy aproape răstit.

— Mă întreb dacă nu cumva joacă o farsă burlescă.

— O farsă cum? întrebă Kristy.

După-amiaza, îi găsea de cele mai multe ori la masa de joc. Aubrey avea mâini mari, cu degete groase. Îi venea greu să manevreze cărţile. Fiona le amesteca şi le împărţea în locul lui şi uneori făcea câte o mişcare bruscă şi iute pentru a îndrepta o carte care ameninţa să-i scape dintre degete. Grant o privea din celălalt capăt al sălii cum se mişcă fulgerător şi apoi cum râde scurt, cerându-şi iertare. Îl vedea pe Aubrey încruntându-se ca un soţ când o şuviţă din părul ei îi atingea obrazul. Aubrey prefera s-o ignore atâta timp cât ea era pe-aproape.

Dar era de ajuns ca Fiona să-l întâmpine pe Grant cu un surâs, să-şi împingă scaunul şi să se ridice ca să-i ofere ceai – dovadă că-i acceptase dreptul de a fi acolo şi că poate chiar simţea o vagă responsabilitate faţă de el –, că figura lui Aubrey îşi relua expresia de consternare sumbră. Atunci îşi lăsa cărţile să-i alunece dintre degete şi să-i cadă, stricând jocul.

Aşa că Fiona trebuia să revină la treabă şi să pună lucrurile în ordine.

Dacă nu erau la masa de bridge, se plimbau uneori pe coridoare – Aubrey se ţinea cu o mână de balustradă, iar cu cealaltă strângea braţul sau umărul Fionei. Asistentele erau uluite de felul cum Fiona reuşise să-l scoale din căruciorul lui cu rotile. Deşi, pentru călătorii mai lungi – până în sera dintr-un capăt al clădirii sau în salonul cu televizor din celălalt –, era nevoie de scaunul de invalid.

Televizorul părea întotdeauna deschis pe canalul sportiv, iar Aubrey se uita la orice sport, deşi preferatul lui părea să fie golful. Pe Grant nu-l deranja să se uite la golf împreună cu ei. Se aşeza la câteva scaune distanţă. Un grup mic de spectatori şi comentatori îi urmărea pe ecranul lat pe jucători de-a crucişul şi de-a curmezişul gazonului paşnic şi în momente potrivite izbucnea într-un soi de aplauze formale. Dar, când jucătorul îşi făcea avânt să lovească şi când apoi mingea îşi lua zborul singuratic, premeditat, prin văzduh, în sală se lăsa o linişte completă. Aubrey, Fiona, Grant şi poate şi alţii stăteau cu răsuflarea tăiată, şi apoi Aubrey era cel care îşi revenea primul, exprimându-şi satisfacţia sau dezamăgirea. O clipă mai târziu se auzea şi vocea Fionei rezonând pe aceeaşi notă.

În seră nu era niciodată atâta tăcere. Cei doi îşi găseau loc undeva printre plantele cele mai abundente, mai dese şi mai tropicale – într-

un fel de umbrar, în care Grant abia se putea stăpâni să nu pătrundă. De acolo, amestecate cu foşnetul frunzelor şi cu şopotul apei care se răspândea din fântână, se auzeau şoapta Fionei şi râsul ei înăbuşit.

Apoi un soi de chicot. Al cui oare?

Poate al nici unuia – poate că venise de la una dintre păsările acelea neruşinate, cu penaj ţipător, care locuiau în coliviile plasate în colţuri.

Aubrey putea vorbi, deşi vocea lui nu mai suna probabil aşa cum sunase înainte. Părea acum să spună ceva – câteva silabe vâscoase, articulate cu greu. *Ai grijă. E aici. Iubita mea.*

Pe fundul albastru al bazinului din jurul fântânii se vedeau câteva monede. Grant nu văzuse pe nimeni aruncând vreodată monede acolo. Se uită ţintă la bănuţii aceia, întrebându-se dacă nu cumva fuseseră lipiţi de gresia de dedesubt, tot ca un element din decoraţia optimistă a clădirii.

Adolescenţi, la jocul de baseball, aşezaţi în capătul tribunei, nevăzuţi de prietenii lui. Între ei, câţiva centimetri de lemn gol, întunericul ce cade, răcoarea care se lasă repede în seara de vară târzie. Neastâmpărul mâinilor, şoldurile care se mută, ochii aţintiţi asupra terenului de joc. El îşi va scoate geaca, dacă poartă vreuna, ca s-o pună pe umerii ei înguşti. Dedesubtul ei o poate trage mai aproape de el, îşi poate apăsa degetele larg răsfirate pe carnea moale a braţului ei.

Nu ca astăzi, când probabil orice puştan s-ar repezi s-o pipăie de la prima întâlnire.

Braţul moale şi subţiratic al Fionei. Dorinţa adolescentină care o uluieşte şi-i străbate, ca un curent electric, toate nervurile trupului tânăr şi fraged, în vreme ce noaptea se adânceşte în afara pătratului prăfos de lumină al jocului.

La Meadowlake nu prea erau oglinzi, aşa că Grant nu avu prilejul să se surprindă spionând şi stând la pândă. Dar, când şi când, avea brusc intuiţia a cât de stupid, de jalnic şi poate chiar de smintit trebuia să pară ţinându-se peste tot după Fiona şi Aubrey şi nereuşind să prindă ocazia să ia la întrebări pe nici unul. Tot mai puţin sigur de dreptul lui de a se afla acolo, dar incapabil să se retragă. Chiar şi acasă, în timp ce lucra la masa de scris, făcea curăţenie sau, când era nevoie, dădea zăpada cu lopata, un soi de metronom neobosit în minte îi ţinea socoteala până la următoarea vizită la Meadowlake. Uneori avea impresia că e un băiat îndărătnic care face curte fără speranţă, alteori, că e unul dintre nenorociţii aceia care urmăresc femeile celebre pe străzi, convinşi că într-o zi ele se vor întoarce şi le vor accepta iubirea.

Cu un uriaş efort de voinţă, îşi rări vizitele, ca să vină numai miercurea şi sâmbăta. Îşi propuse de asemenea să ia seama şi la alte lucruri la Meadowlake, ca şi cum ar fi fost un vizitator al întregului azil, cineva care făcea o inspecţie sau un studiu social.

Sâmbetele erau aglomerate şi încordate ca o sărbătoare. Familiile veneau ciorchini-ciorchini. Conducătoare erau de obicei mamele, ca nişte câini ciobăneşti veseli, dar insistenţi, care călăuzeau turma de bărbaţi şi copii. Numai copiii cei mai mici erau lipsiţi de orice fel de temere. Observau imediat pătratele albe şi verzi de pe podele şi alegeau mai întâi una din culori pe care să meargă şi peste cealaltă le rămânea să sară. Cei mai îndrăzneţi încercau uneori să facă scurte deplasări agăţaţi de spatele scaunelor cu rotile. Unii insistau în ciuda admonestărilor şi trebuiau duşi înapoi în maşină. Şi cu câtă bucurie, atunci, cu câtă disponibilitate vreun copil mai mare sau vreun tată se ofereau să-l ducă la maşină şi în felul acesta să scape de obligaţia vizitei!

Femeile erau cele care susţineau conversaţia. Bărbaţii păreau intimidaţi de situaţie, adolescenţii – jigniţi. Cei care erau vizitaţi mergeau în cărucior sau şontâcăiau sprijiniţi în baston, sau mergeau ţepeni, fără ajutor, în capul procesiunii, mândri de poziţia lor, dar în acelaşi timp întrucâtva pierduţi, sau bolborosind cu disperare, de emoţie. Şi iată că, înconjuraţi de mulţimea pestriţă a celor veniţi din afară, cei dinăuntru nu mai arătau chiar atât de normali, la urma urmelor. Ţepii de pe bărbile femeilor fuseseră poate raşi până la rădăcină, ochii bulbucaţi se ascundeau în spatele câte unui petic sau al lentilelor întunecate, medicamentele împiedicau poate erupţia vorbelor nepotrivite, dar o privire lucioasă, o rigiditate vag sinistră rămâneau – ca şi cum oamenii aceştia s-ar fi mulţumit să devină amintiri ale lor înşişi, ultime fotografii.

Grant înţelegea mai bine acum ce trebuia să fi simţit domnul Farquar. Oamenii de aici – chiar şi cei care nu participau la nici o activitate, ci stăteau doar pe scaune, cu ochii la uşă sau privind afară pe ferestre – trăiau o viaţă zbuciumată a minţii (ca să nu mai vorbim de viaţa trupurilor, de mutaţiile prodigioase din intestine, de înţepăturile şi junghiurile de pe tot traseul până acolo), o viaţă care, în majoritatea cazurilor, nu putea fi descrisă sau sugerată prea bine vizitatorilor. Tot ce le rămânea de făcut era să se silească să-şi mişte picioarele sau să-şi împingă cărucioarele înainte şi să spere că aveau să găsească până la urmă ceva care să poată fi arătat sau discutat.

Puteau fi arătate sera şi ecranul cel mare al televizorului. Taţilor li se părea formidabil. Mamele spuneau că ferigile sunt superbe. Curând, toată lumea se aşeza în jurul măsuţelor şi mânca îngheţată – refuzată numai de către adolescenţi, care păreau dezgustaţi la culme. Femeile ştergeau saliva care picura de pe bărbiile bătrâne, tremurătoare, şi bărbaţii întorceau capul.

Probabil ritualul acesta le dădea o anumită satisfacţie, şi poate că până şi adolescenţii aveau să fie bucuroşi într-o zi că veniseră aici. Grant nu se pricepea la familii.

Aubrey nu părea să primească vizita nici unor copii sau nepoţi, şi, pentru că nu puteau să joace cărţi – căci mesele erau ocupate de mâncătorii de îngheţată –, el şi Fiona se ţineau departe de parada de sâmbătă. Sera era atunci prea populată pentru conversaţiile lor intime.

Ele se puteau desfăşura însă, bineînţeles, în spatele uşii închise a Fionei. Grant nu se putu hotărî să bată, deşi stătu acolo o vreme, privind ţintă păsările Diney cu o ostilitate intensă, cu adevărat răuvoitoare.

Sau puteau să fie în camera lui Aubrey. Dar el nu ştia unde se află. Cu cât explora mai mult clădirea, cu atât descoperea mai multe coridoare, nişe şi rampe, şi, cutreierând astfel, era încă în stare să se rătăcească. Îşi lua un tablou sau un scaun drept punct de reper, dar săptămâna următoare obiectul pe care-l alesese părea să se afle deja în altă parte. Lui Grant nu-i plăcea să-i vorbească despre asta lui Kristy, de teamă ca ea să nu creadă că suferea şi el de vreun deranjament mintal. Presupunea că schimbările şi rearanjările acestea permanente puteau fi concepute de dragul pacienţilor, pentru a le face exerciţiile fizice zilnice mai interesante.

Nu menţiona nici faptul că vedea uneori la distanţă o femeie care i se părea a fi Fiona, dar apoi ajungea la concluzia că nu poate fi ea, din cauza hainelor. Când vreodată purtase soţia lui bluze viu înflorate şi pantaloni albastru electric? Într-o sâmbătă se uitase pe o fereastră şi o văzuse pe Fiona – ea trebuia să fie – împingând căruciorul lui Aubrey de-a lungul unei poteci pietruite curăţate deja de zăpadă şi de gheaţă, cu o căciulă ridicolă de lână şi o geacă într-un imprimeu alambicat de albastru şi mov, genul pe care îl văzuse la localnice în supermarket.

Probabil că nu se obosea nimeni să pună în ordinele hainele femeilor care purtau cam aceeaşi mărime. Şi mizau pe faptul că pacientele oricum nu şi-ar fi recunoscut hainele.

În plus, Fiona fusese tunsă. Haloul acela angelic de păr îi fusese tăiat. Într-o miercuri, când totul era mai normal, jocurile de cărţi se reluaseră, femeile din sala-atelier meştereau flori de mătase sau păpuşi costumate fără ca alţii să stea pe capul lor să le admire sau să le chibiţeze, iar Aubrey şi Fiona ieşiseră din nou la iveală, încât Grant putu din nou să aibă una dintre conversaţiile acelea scurte, prieteneşti şi înnebunitoare cu soţia sa, el o întrebă:

— De ce ţi-au ciopârţit părul?

Fiona îşi puse mâinile pe cap, să verifice.

— Ha, spuse apoi, nici nu mi-am dat seama.

Grant se gândi că ar trebui să afle ce se petrecea la etaj, unde locuiau cei care, după spusele lui Kristy, erau realmente duşi cu pluta. Rezidenţii care umblau la parter purtând conversaţii cu ei înşişi sau aruncând trecătorilor întrebări bizare („Mi-am lăsat puloverul la biserică?“) erau, se părea, numai în parte duşi.

Insuficient ca să se califice pentru etaj.

Găsi scara, dar uşa din capul treptelor era încuiată şi numai personalul avea cheia. Iar în lift nu puteai urca decât dacă cineva de la recepţie apăsa pe un buton să se deschidă uşile.

Ce făceau după ce plecau cu pluta?

— Unii stau pur şi simplu pe scaune, spuse Kristy. Alţii stau şi plâng. Unii urlă ca din gură de şarpe. Nu cred că v-ar plăcea să ştiţi.

Uneori se întorceau.

— Intri vreme de un an în camera lor, şi ei habar n-au cine eşti. Şi pe urmă, într-o zi, te trezeşti că – salut, noi când mai mergem acasă. Pur şi simplu din senin redevin absolut normali.

Dar nu pentru mult timp.

— Rămâi trăsnit: incredibil, au revenit la normal! Dar pe urmă se pierd din nou. Kristy pocni din degete. Cât ai clipi.

În oraşul unde lucrase Grant exista o librărie în care el şi Fiona intrau o dată sau de două ori pe an. Acum se întoarse acolo singur. Nu avea chef să cumpere ceva, dar îşi făcuse o listă şi alese vreo două cărţi de pe ea, şi apoi mai luă o carte pe care o observă din întâmplare. Era despre Islanda. O carte cu acuarele din secolul al nouăsprezecelea, făcute de o femeie care călătorise în Islanda{47}.

Fiona nu învăţase niciodată limba mamei ei şi nu dovedise vreodată prea mare respect faţă de legendele păstrate în islandeză – poveştile acelea pe care le studiase şi le predase Grant şi despre care el încă scria, în viaţa lui profesională. Ea le numea eroii „bătrânul Njal“ sau „bătrânul Snorri“.{48} Dar în ultimii câţiva ani devenise interesată de Islanda şi răsfoise mai multe ghiduri turistice. Citise despre călătoriile lui William Morris şi Auden{49} Nu avea cu adevărat de gând să meargă acolo, căci se plângea că vremea e îngrozitoare. În plus, spunea ea, ar trebui să existe un loc la care să te gândeşti, despre care să ştii şi la care poate să tânjeşti, dar pe care să nu ajungi să-l vezi niciodată.

Când începuse să predea literatură nordică şi anglo-saxonă, Grant avea la cursuri studenţi obişnuiţi. Dar, după câţiva ani, observase o schimbare. Femeile măritate începeau să se întoarcă la şcoală. Nu cu gândul de a obţine calificări pentru o slujbă mai bună sau pentru o slujbă pur şi simplu, ci numai ca să poată avea un subiect mai interesant de reflecţie decât obişnuitele sarcini gospodăreşti şi hobby-uri. Ca să-şi îmbogăţească viaţa. Şi poate că fusese o urmare firească faptul că bărbaţii care le predau asemenea lucruri ajunseseră şi ei să participe la această îmbogăţire, să le pară acestor femei mai misterioşi şi mai atrăgători decât bărbaţii pentru care găteau acasă şi cu care încă se culcau.

De cele mai multe ori, specializările alese erau psihologia, istoria culturală sau literatura engleză, uneori arheologia sau lingvistica, dar

care erau abandonate când se dovedeau prea grele. Femeile care se înscriau la cursurile lui Grant aveau câteodată origini scandinave, precum Fiona, sau aflaseră poate ceva despre mitologia nordică de la Wagner sau din romanele istorice. Erau şi câteva care credeau că Grant preda o limbă celtică şi pentru care tot ce era celtic avea o aură mistică.

Din spatele catedrei, el le vorbea unor asemenea aspirante cu destulă asprime.

— Dacă vreţi să învăţaţi o limbă simpatică, mergeţi la cursurile de spaniolă. O să vă prindă bine când vă faceţi vacanţele în Mexic.

Unele îi ascultau avertismentul şi abandonau treptat. Altele păreau intim impresionate de tonul lui pretenţios. Munceau cu îndârjire şi aduceau în biroul lui, în viaţa lui reglementată, mulţumitoare, bogăţia surprinzătoare a maleabilităţii lor mature, speranţa înfiorată de a-i primi aprobarea.

El o alese pe cea care se numea Jacqui Adams. Era opusul Fionei – scundă, durdulie, exuberantă, cu ochi negri. Străină de ironie. Povestea lor dură timp de un an, până când soţul ei se transferă cu serviciul. Atunci când îşi luară rămas-bun, în maşina ei, ea începu să tremure incontrolabil, ca şi cum ar fi avut hipotermie. Îi scrise de câteva ori, dar lui tonul scrisorilor i se păru prea surescitat, şi nu se putu hotărî cum să-i răspundă. Lăsă timpul să treacă pe nesimţite, în timp ce el intra, pe neaşteptate şi într-un mod aproape magic, într-o relaţie cu o studentă atât de tânără încât ar fi putut să-i fie fiică.

Căci un alt lucru, încă mai ameţitor, se întâmplase în timp ce el era ocupat cu Jacqui. Fete tinere cu păr lung şi picioarele goale abia acoperite de sandale intrau în cabinetul lui şi se declarau aproape pe faţă disponibile sexual. Apropierea prudentă, aluziile pline de tandreţe care fuseseră necesare cu Jacqui erau de domeniul trecutului. Grant fu lovit – ca mulţi alţii – de un adevărat vârtej, ce transforma dorinţa în acţiune într-un mod care îl făcu să se întrebe dacă nu cumva din toate acestea lipsea ceva. Dar cine avea timp de regrete? Auzea de legături simultane, de întâlniri extreme, riscante. Izbucniră scandaluri fără menajamente, drame dureroase şi controversate, dar dominate cumva de sentimentul că oricum e mai bine aşa. Urmară represaliile – se făcură concedieri. Dar cei concediaţi se duseră să predea la universităţi mai mici şi mai tolerante sau la centre de educaţie informală, şi multe dintre soţiile abandonate preluară stilul, nonşalanţa sexuală a tinerelor care le seduseseră bărbaţii.

Petrecerile dintre universitari, atât de previzibile până atunci, deveniră un teren minat. Izbucni o epidemie, care se răspândea ca gripa spaniolă. Numai că de data aceasta oamenii căutau cu orice preţ să se molipsească, şi puţini erau cei care – de la şaisprezece la şaizeci de ani – păreau dispuşi să rămână pe din afară.

Fiona părea însă foarte dispusă. Mama ei era pe moarte, şi experienţa spitalului o determină să treacă de la munca de rutină de la registratură la slujba cea nouă. Grant însuşi nu sări calul, cel puţin în comparaţie cu anumite persoane din jurul lui. Nu mai lăsă nici o altă femeie să se apropie de el atât de mult ca Jacqui. Ceea ce simţea era o fantastică senzaţie de bine. Tendinţa de îngrăşare pe care o avusese de la doisprezece ani dispăruse. Sărea treptele câte două odată. Se simţea pătruns ca niciodată în viaţă de spectacolul solemn al norilor zdrenţuiţi pe fundalul apusului hibernal pe care îl urmărea de la fereastra biroului, de farmecul lămpilor în stil antic care sclipeau printre draperiile sufrageriei din casa vecină, de larma copiilor din parc pe înserat, care refuzau să părăsească derdeluşul. Veni vara, şi el învăţă numele florilor. În sala de curs, după ce se lăsase antrenat de soacra sa rămasă aproape fără voce (avea cancer la gât), îndrăzni să recite şi apoi să traducă sângeroasa, maiestuoasa odă *Răscumpărarea capului*, *Hofuslausn,* compusă în onoarea regelui Eric cel Roşu de către scaldul pe care acelaşi rege îl condamnase la moarte (şi care fusese apoi, prin puterea poeziei, eliberat). Toată lumea îl aplaudă, chiar şi pacifiştii militanţi pe care el îi luase vesel în râs mai devreme, întrebându-i dacă nu voiau să aştepte afară pe hol până când termina el poemul. În timp ce mergea cu maşina spre casă în ziua aceea – sau poate în alta –, se trezi obsedat de un citat absurd şi blasfematoriu:

„Şi Iisus sporea cu înţelepciunea, şi cu vârsta, şi cu harul la Dumnezeu şi la oameni.“{50}

Se ruşinase atunci de cuvintele acestea şi se simţise străbătut de un fior superstiţios. Pe care îl simţea încă. Dar, câtă vreme nu ştia nimeni, nu i se părea nefiresc.

*

Când mai merse la Meadowlake, luă cartea cu el. Era o miercuri. Se duse s-o caute pe Fiona la mesele de joc, şi n-o găsi.

O femeie îi strigă:

— Nu e aici. E bolnavă.

Vorbise pe un ton febril şi plin de sine, încântată că îl recunoscuse, în ciuda faptului că el nu ştia nimic despre ea. Încântată poate, de asemenea, de tot ceea ce ştia despre Fiona, despre viaţa Fionei aici, crezând că era poate mai mult decât ce ştia el.

— Nici el nu e, adăugă.

Grant se duse s-o caute pe Kristy.

— Mai nimic, spuse ea, când el o întrebă ce se întâmpla cu Fiona. Astăzi a rămas puţin în pat, nu sa simţit tocmai bine.

Fiona stătea în pat în capul oaselor. El nu observase, de cele câteva ori când fusese în salonul ei, că patul era de spital şi că se putea ridica. Fiona purta una dintre rochiile ei lungi cu guler înalt, şi chipul

ei avea nu paloarea florilor de cireş, ci pe cea a făinii.

Lângă ea, în căruciorul cu rotile, stătea Aubrey, care se apropiase de pat cât putuse. În locul cămăşii anonime, descheiate la gât, pe care o purta de obicei, îmbrăcase acum sacou şi cravată. Pălărioara fercheşă de tweed îi zăcea pe pat. Arăta ca şi cum fusese plecat cu treburi importante.

Se întâlnise cu avocatul lui? Fusese la bancă? Pusese ceva la punct la firma de pompe funebre?

Indiferent ce făcuse, arăta extenuat. Faţa lui era şi ea ca de ceară.

Ridicară amândoi ochii spre Grant cu o expresie rigidă de teamă şi suferinţă, care se transformă în uşurare – deşi nu în bunăvoinţă – când îşi dădură seama cine era.

Nu cine credeau ei că avea să fie.

Se ţineau de mână – şi nu-şi dădură drumul.

Pălărioara de pe pat. Sacoul, cravata.

Nu, Aubrey nu fusese plecat. Nu se dusese nicăieri şi nu se întâlnise cu nimeni. Aubrey se pregătea să plece.

Grant puse cartea pe pat, lângă mâna liberă a Fionei.

— E despre Islanda, spuse el. M-am gândit că poate ţi-ar plăcea s-o răsfoieşti.

— Ah, mulţumesc, spuse Fiona, dar nu se uită la carte.

El îi puse mâna pe ea.

— Islanda, spuse.

— Is-landa, repetă ea.

Prima silabă conţinea o vagă urmă de interes, dar următoarele o luară iremediabil în jos. Oricum, atenţia Fionei trebuia deja să se fixeze din nou asupra lui Aubrey, care îşi trăgea mâna mare şi groasă dintr-a ei.

— Ce este? întrebă ea. Ce este, dragul meu drag?

Grant n-o auzise niciodată să folosească expresia aceasta înflorită.

— Of, Doamne! spuse ea. Hai, gata, gata! Şi scoase câteva şerveţele dintr-o cutie de lângă pat.

Căci Aubrey începuse să plângă. Începuse să-i curgă nasul, şi era limpede că se temea să nu ofere o privelişte jalnică, mai ales lui Grant.

— Gata, gata! spuse Fiona. S-ar fi ocupat ea însăşi de nasul lui şi i-ar fi şters lacrimile – şi poate că, dacă ar fi fost singuri, el i-ar fi dat voie. Dar, cu Grant lângă ei, Aubrey n-avea cum s-o lase. Apucă şerveţelele cum putu şi, cu mişcări stângace, reuşi totuşi să se şteargă de câteva ori pe faţă.

În timpul acesta, Fiona se întoarse către Grant.

— Ai cumva relaţii pe aici? întrebă ea în şoaptă. Te-am văzut vorbind cu fetele…

Aubrey scoase un sunet de protest, de oboseală sau de dezgust. Apoi trunchiul i se aplecă mult în faţă, ca şi cum ar fi vrut să se arunce spre

ea. Fiona se grăbi să se ridice pe jumătate din pat, ca să-l prindă şi să-l susţină. Lui Grant i se păru nepotrivit s-o ajute, deşi bineînţeles că ar fi făcut-o dacă ar fi crezut că Aubrey avea să se prăbuşească pe podea.

— Şşşt! spunea Fiona. Ah, iubitule, şşşt! O să ne vedem. În mod sigur. O să vin să te văd. Şi tu o să vii să mă vezi.

Aubrey scoase din nou sunetul acela, cu capul lipit de pieptul ei, şi singurul lucru decent pe care Grant îl putu face fu să iasă din cameră.

— Of, de-ar veni mai repede soţia lui să-l ia! spuse Kristy. Să-l ia mai repede şi să se termine tot chinul ăsta. În curând trebuie să începem să servim cina, şi cum Dumnezeu o să înghită Fiona ceva dacă el e tot aici?

— Să rămân? întrebă Grant.

— Ce rost are? Nu e bolnavă, aţi văzut.

— Ca să-i ţin companie, spuse el.

Kristy clătină din cap.

— Trebuie să treacă peste lucrurile astea singuri. De obicei au memoria scurtă. Nu e întotdeauna aşa rău.

Kristy nu era o fiinţă rece. De când o cunoştea, Grant aflase câte ceva despre viaţa ei. Avea patru copii. Nu ştia unde se află soţul ei, dar s-ar fi putut să locuiască în Alberta. Băiatul mai mic suferea atât de rău de astm încât, într-o noapte în ianuarie, ar fi murit dacă ea nu l-ar fi adus la vreme la urgenţă. Nu lua droguri, dar pentru fratele lui n-ar fi putut băga mâna-n foc.

Grant, Fiona şi chiar şi Aubrey trebuie să-i fi părut lui Kristy nişte oameni norocoşi. Trecuseră prin viaţă fără prea multe întâmplări nefericite. Ceea ce aveau de îndurat acum, la bătrâneţe, aproape că nu mai conta.

Grant plecă fără să se mai întoarcă în camera Fionei. Observă că vântul era de fapt cald în ziua aceea şi că ciorile făceau mare zarvă. În parcare, o femeie într-un costum cu pantalon cadrilat scotea din portbagaj un cărucior pliabil cu rotile.

Strada pe care mergea se numea Black Hawks. Toate străzile din cartierul acesta purtau numele unor echipe din vechea Ligă Naţională de Hochei. Era o zonă periferică a oraşului, lângă Meadowlake. El şi Fiona făcuseră în mod regulat cumpărături în oraş, dar nu ajunseseră să cunoască nici o altă porţiune în afară de strada principală.

Casele păreau construite toate cam în aceeaşi perioadă, poate cu treizeci sau patruzeci de ani în urmă. Străzile erau largi, cotite şi fără trotuare – amintind de timpurile când se credea că nimeni n- avea să mai meargă vreodată prea mult pe jos. Prietenii lui Grant şi ai Fionei se mutaseră în zone de genul acesta când începuseră să aibă copii. La început îşi ceruseră iertare pentru asta. Spuneau că „ieşiseră la picnic“.

Cartierul era încă locuit de familii tinere. Deasupra uşilor de garaj

atârnau coşuri de baschet, pe aleile din faţa intrărilor se odihneau triciclete. Şi totuşi, unele case se îndepărtaseră mult de menirea lor certă de cămin de familie. Curţile erau brăzdate de urme de maşini, ferestrele fuseseră acoperite cu folie de aluminiu sau împodobite cu steaguri decolorate.

Se închiriau camere. Chiriaşii erau băieţi tineri – încă singuri, sau poate iarăşi singuri.

Câteva proprietăţi păreau să fi fost întreţinute cu râvnă de către cei care se mutaseră în ele pe vremea când erau noi – oameni care nu avuseseră banii sau poate nu simţiseră nevoia de a se muta din nou într-o casă mai bună. Tufele crescuseră la înălţimea maximă, izolaţia vinilică exterioară în culori pastelate eliminase necesitatea văruitului casei pe din afară. Gardurile vii sau metalice în stare bună dovedeau că odraslele proprietarilor crescuseră şi părăsiseră căminul părintesc şi că părinţii lor nu mai vedeau de ce ar trebui să-şi transforme curtea în scurtătură sau în pistă de curse pentru copiii mai noi care băteau mingea prin vecini.

Casa trecută în cartea de telefon drept proprietatea lui Aubrey şi a soţiei lui era una dintre acestea. Aleea din faţă era pavată cu dale de piatră şi mărginită de hortensii care se înălţau ţepene ca nişte flori de porţelan, rozalii şi albastre.

Fiona nu-şi revenise din suferinţă. Nu mânca la orele de masă, deşi se prefăcea că mestecă, ascunzând în acelaşi timp mâncarea în batistă. I se dădea de două ori pe zi o băutură suplimentară, şi cineva stătea şi o supraveghea s-o înghită. Se ridica din pat şi se îmbrăca singură, dar apoi nu voia decât să rămână în camera ei, aşezată pe un scaun. N-ar fi făcut nici un fel de mişcare dacă Kristy sau una dintre celelalte asistente – şi Grant, în timpul orelor de vizită – nu s-ar fi plimbat cu ea în lungul coridoarelor sau n-ar fi scos-o puţin la aer.

Atunci stătea, în lumina primăvăratică a soarelui, plângând încet, pe o bancă de lângă peretele clădirii. Era încă politicoasă – îşi cerea scuze pentru lacrimile ei, nu se împotrivea niciodată vreunei sugestii şi nu refuza să răspundă la întrebări. Dar plângea. Plânsul îi înroşise marginile ochilor şi-i împăienjenise privirea. Puloverul pe care îl purta – dacă era al ei – atârna încheiat strâmb. Nu ajunsese încă să nu se mai pieptene sau să nu-şi mai cureţe unghiile, dar n-ar fi fost de mirare dacă în scurt timp ar fi încetat.

Kristy spunea că îi slăbeau muşchii şi că, dacă situaţia nu se îmbunătăţea rapid, avea să trebuiască să-i dea o cârjă.

— Dar ştiţi cum e, dacă primesc o cârjă încep să devină dependenţi de ea şi să umble din ce în ce mai puţin, nu mai merg decât acolo unde au nevoie să meargă. Va trebui să insistaţi mai mult, îi spuse ea lui Grant. Încercaţi să-i daţi curaj.

Dar Grant nu izbutea. Fionei părea să fi început să-i displacă

prezenţa lui, deşi încerca să ascundă asta. Poate că, de fiecare dată când îl vedea, îşi amintea de ultimele ei minute cu Aubrey, când ea îi ceruse ajutorul şi el refuzase să i-l dea.

Grant îşi dădea seama că nu avea rost să-i pomenească acum de mariajul lor.

Fiona nu mai voia să meargă în capătul coridorului, în sala unde în mare aceiaşi oameni continuau să joace cărţi. Nu voia să meargă în salonul cu televizor şi nici în seră.

Spunea că nu-i place ecranul uriaş, că o dor ochii de la el. Ciripitul păsărilor o agasa şi şi-ar fi dorit ca fântâna să fie închisă din când în când.

Din câte ştia Grant, nu se uitase niciodată pe cartea despre Islanda şi nici pe vreo alta dintre celelalte – neaşteptat de puţinele – cărţi pe care le adusese de acasă. Exista o mică bibliotecă unde Fiona se aşeza uneori să se odihnească, alegând-o probabil pentru că arareori era cineva acolo, şi, dacă el lua vreo carte de pe rafturi, ea îi dădea voie să-i citească. El bănuia că făcea asta pentru că astfel putea suporta mai uşor compania lui – putea să închidă ochii şi să se cufunde din nou în propria suferinţă. Pentru că, dacă renunţa la suferinţă chiar şi numai un minut, avea să fie lovită mai tare de îndată ce se întorcea la ea. Şi, uneori, lui Grant i se părea că ea închide ochii ca să-şi ascundă disperarea pătrunzătoare din priviri, pe care n-ar fi fost bine ca el s-o vadă.

Aşa că stătea şi îi citea din vreun roman vechi despre iubiri caste şi averi pierdute şi regăsite, scos poate din inventarul vreunei de mult dispărute biblioteci de ţară sau şcoli de duminică. Părea că nimeni nu-şi dăduse silinţa să aducă la zi fondul de carte în ritmul în care fusese modernizat restul clădirii.

Copertele cărţilor erau moi, aproape catifelate, cu desene de frunze şi flori presate în ele. Aduceau a cutii de bijuterii sau de bomboane, pe care femeile – Grant presupunea că femeile ar face asta – le puteau lua acasă ca pe nişte mici comori.

Administratoarea îl chemă în biroul ei şi-i spuse că Fionei nu-i mergea atât de bine cum speraseră ei.

— Pierde în greutate, cu toate că ia suplimentul acela. Facem tot ce putem.

Grant spuse că îşi dă seama.

— Ideea este că, după cum sunt sigură că ştiţi, pacienţii care au nevoie de îngrijire prelungită la pat nu pot să rămână la parter. Se mai întâmplă pe o perioadă scurtă, dacă cineva nu se simte bine, dar, dacă devin prea slăbiţi ca să se mai poată mişca şi să fie responsabili de ei înşişi, trebuie să ne gândim la varianta etajului.

El spuse că, după părerea lui, Fiona nu rămăsese atât de des la pat.

— Nu. Dar, dacă îşi pierde puterile, va rămâne. Acum este la limită.

El avusese impresia că etajul era pentru pacienţii cu minţile rătăcite.

— Şi pentru ei, spuse femeia.

Grant nu-şi amintea nimic despre soţia lui Aubrey în afară de costumul cadrilat în care o văzuse îmbrăcată în parcare. Aripile sacoului i se depărtaseră la spate în timp ce se apleca peste portbagajul maşinii, şi el avusese impresia că femeia avea talia îngustă şi un şezut generos.

De data aceasta nu purta costumul cadrilat, ci pantaloni maronii cu curea şi un pulover roz. Grant avusese dreptate în privinţa taliei: cureaua strânsă arăta că femeia ţinea să şi-o pună în evidenţă. Poate ar fi fost mai bine să n-o facă, pentru că proporţiile i se lărgeau brusc dedesubtul şi deasupra curelei. Era poate cu zece sau doisprezece ani mai tânără decât soţul ei. Avea părul scurt, buclat, vopsit într-o nuanţă roşcată. Ochii albaştri – de un albastru mai deschis decât al Fionei, un azuriu sau turcoaz-deschis destul de plat – păreau să se îngusteze vag deasupra obrajilor bucălaţi. Iar machiajul în tonuri maronii de castană îi accentua ridurile, destul de numeroase. Sau poate acesta era bronzul ei de Florida.

El spuse că nu prea ştie cum să se prezinte.

— L-am întâlnit de mai multe ori pe soţul dumneavoastră la Meadowlake. Merg în mod regulat acolo.

— Da, spuse soţia lui Aubrey cu o mişcare agresivă a bărbiei.

— Cum o duce soţul dumneavoastră?

„O duce“fusese introdus în ultimul moment. În mod normal, Grant ar fi spus „ Ce mai face soţul dumneavoastră “.

— Binişor, spuse ea.

— El şi soţia mea deveniseră prieteni buni.

— Am auzit.

— În regulă. Aş fi vrut să stau puţin de vorbă cu dumneavoastră dacă aveţi un minut liber.

— Soţul meu n-a iniţiat nimic cu soţia dumneavoastră, dacă asta vă interesează, spuse ea. N-a necăjit-o cu nimic. Nu e în stare, şi oricum n-ar face aşa ceva. Din câte am înţeles, a fost mai degrabă invers.

— Nu, spuse Grant. Nu la asta mă gândeam, în nici un caz. N-am venit la dumneavoastră cu reclamaţii.

— A! spuse ea. Îmi pare rău. Aşa am crezut.

Asta era tot ce Grant avea să primească în materie de scuze. Femeii nu părea de fapt să-i pară rău. Părea mai degrabă dezamăgită şi nedumerită.

— Atunci ar fi mai bine să veniţi înăuntru, spuse ea. Intră tot frigul pe uşă. Azi nu e atât de cald pe cât pare.

Deci chiar şi numai intratul în casă fusese o victorie. Grant nu-şi dăduse seama că avea să fie atât de greu. Se aşteptase la un alt fel de soţie, o gospodină îmbujorată de emoţie, încântată de vizita

neprevăzută şi flatată de tonul lui confidenţial.

Ea îl conduse pe lângă intrarea în camera de zi, spunând:

— Va trebui să stăm în bucătărie ca să-l aud pe Aubrey.

Grant surprinse cu coada ochiului două straturi de perdele la ferestrele din faţa casei, amândouă albastre, unele transparente şi altele mătăsoase, o canapea albastră asortată şi un covor într-o culoare palidă delicată, oglinzi şi ornamente strălucitoare.

Fiona avea un nume pentru genul acela de perdele până în pământ. Îl spunea în glumă, deşi femeile de la care auzise cuvântul îl foloseau la modul serios. Toate camerele amenajate de ea erau mai degrabă goale şi pline de lumină, şi ar fi fost uluită să vadă atât de multe lucruri elegante înghesuite într-un spaţiu atât de mic. El nu-şi putu aduce aminte cuvântul.

Dintr-o cameră de lângă bucătărie – un soi de terasă acoperită, deşi jaluzelele erau trase, oprind lumina orbitoare a după-amiezii –, Grant auzi sunetul televizorului.

Aubrey. Răspunsul la rugăciunile Fionei şedea la câţiva metri depărtare, uitându-se la ceea ce părea a fi un meci. Soţia lui vârî capul pe uşă să-i arunce o privire. Întrebă: „Eşti bine? “şi trase uşa, lăsând-o doar întredeschisă.

— Nu vreţi o ceaşcă de cafea? i se adresă ea lui Grant.

— Mulţumesc, spuse el.

— Fiul meu l-a deprins cu canalul de sport acum un an, de Crăciun. Nu ştiu ce ne-am face fără el.

Pe blaturile de bucătărie erau tot felul de unelte şi instrumente de bucătărie – un filtru de cafea, un robot de bucătărie, o ascuţitoare de cuţite şi câteva lucruri cărora Grant nu le cunoştea nici numele, nici folosinţa. Toate păreau noi şi scumpe, ca şi cum tocmai ar fi fost scoase din ambalaj sau erau lustruite în fiecare zi.

Lui Grant i se păru potrivit să laude lucrurile. Admiră filtrul de cafea pe care ea îl folosi şi spuse că el şi Fiona întotdeauna voiseră să-şi ia şi ei unul. Era un neadevăr sfruntat: Fiona rămăsese devotată unui aparat european care făcea numai două ceşti odată.

— L-am primit cadou, spuse ea. De la fiul nostru şi de la soţia lui. Locuiesc în Kamloops, în Columbia Britanică. Ne trimit mai multe maşinării decât putem duce. Nu ne-am supăra dacă, în loc de asta, ar cheltui banii ca să ne facă o vizită.

Grant spuse pe un ton filosofic:

— Bănuiesc că sunt şi ei ocupaţi cu viaţa lor.

— Atât de ocupaţi, încât iarna trecută au mers în Hawaii. Ar fi fost de înţeles dacă mai aveam pe cineva din familie care să locuiască mai aproape. Dar el e singur.

Cum cafeaua era gata, ea o turnă în două căni de ceramică verde, pe care le luă de pe braţele amputate ale unui trunchi de copac, tot din

ceramică, instalat pe masă.

— Da, oamenii se simt uneori singuri, spuse Grant, având impresia că i se ivise ocazia. Dacă sunt lipsiţi de prezenţa unei persoane la care ţin, se întristează. Fiona, de exemplu. Soţia mea.

— Parcă aţi spus că vă duceţi s-o vizitaţi.

— Mă duc, spuse el. Nu despre asta e vorba.

Apoi îşi lua inima-n dinţi şi-i adresă rugămintea pentru care venise. Crede cumva că ar putea să-l aducă pe Aubrey înapoi la Meadowlake o dată pe săptămână, să zicem? N-avea decât câţiva kilometri de făcut cu maşina, n-ar trebui să fie prea dificil. Sau, dacă prefera să-şi ia puţin timp liber – Grant nu se gândise la asta dinainte şi fu de-a dreptul îngrozit să se audă propunând aşa ceva –, putea el însuşi să-l ducă pe Aubrey, nu l-ar deranja deloc. E sigur că s-ar descurca. Şi ea ar putea profita de ocazie.

În timp ce el vorbea, ea îşi mişcă buzele închise şi limba ascunsă în spatele lor ca şi cum ar fi încercat să identifice un gust dubios. Îi aduse lapte la cafea şi o farfurie de fursecuri cu ghimbir.

— Făcute în casă, spuse ea în timp ce punea farfurioara jos, pe un ton mai degrabă provocator decât ospitalier. Nu mai spuse nimic altceva până ce se aşeză, îşi turnă lapte în cafea şi-l amestecă.

Apoi spuse nu.

— Nu. Nu se poate. Şi asta pentru că nu vreau să-l tulbur.

— Credeţi că asta l-ar tulbura? întrebă Grant cu sinceritate.

— Da, cu siguranţă l-ar tulbura. Nu aşa se fac lucrurile. Nu pot să-l iau acasă şi pe urmă să-l duc din nou acolo. N-aş face decât să-l zăpăcesc.

— Dar n-ar înţelege că e doar o vizită? Nu s-ar obişnui cu ideea?

— Ba înţelege foarte bine. Ea spuse asta ca şi cum el proferase o insultă la adresa lui Aubrey. Dar oricum e o perturbare. Şi pe urmă trebuie să-l pregătesc şi să-l pun în maşină, şi e un bărbat solid, nu e atât de uşor de mânuit cum poate vă închipuiţi. Trebuie să-l vâr în maşină, să-i iau şi căruciorul cu rotile şi aşa mai departe, şi pentru ce? Dacă e să mă chinui atâta, măcar aş prefera să-l duc într-un loc mai plăcut.

— Chiar dacă aş face eu treaba? zise Grant, încercând să vorbească în continuare pe un ton optimist şi rezonabil. E adevărat, nu dumneavoastră ar trebui să vă ocupaţi de asta.

— N-aveţi cum, spuse ea pe un ton fără replică. Nu-l cunoaşteţi. Nu l-aţi putea manevra. N-ar accepta el să-l manevraţi. Atâta trambalare – şi el cu ce s-ar alege?

Lui Grant i se păru că nu era nevoie s-o pomenească din nou pe Fiona.

— Mai logic ar fi să fie dus până la mall, spuse ea. Să se uite la copii şi la tot felul de lucruri de acolo. Asta dacă nu cumva s-ar amărî din

cauza celor doi nepoţi pe care nu mai ajunge să-i vadă niciodată. Sau acum încep din nou să meargă vaporaşele pe lac, s-ar putea să-i placă să se uite la ele.

Ea se ridică să-şi aducă ţigările şi bricheta de pe pervazul ferestrei de deasupra chiuvetei.

— Fumaţi? întrebă.

El spuse nu, mulţumesc, deşi nu ştia dacă i se oferise de fapt o ţigară.

— N-aţi fumat niciodată? Sau aţi renunţat?

— Am renunţat, spuse el.

— Acum cât timp?

El se gândi.

— Treizeci de ani. Nu. Mai mult.

Se hotărâse să se lase cam pe vremea când începuse relaţia cu Jacqui. Dar nu-şi putea aminti dacă mai întâi se lăsase de fumat şi crezuse că avea să fie răsplătit pentru asta sau se gândise că venise vremea să se lase, odată ce mintea îi era oricum atât de prinsă în altă parte.

— Eu am renunţat să mă mai las, spuse ea, aprinzându-şi o ţigară. Am luat pur şi simplu hotărârea să renunţ să mă mai las.

Poate asta era pricina ridurilor. Cineva – o femeie – îi spusese că femeile care fumează fac un soi anume de riduri fine pe faţă. Dar de vină puteau să fie soarele sau pur şi simplu felul pielii ei – căci avea gâtul la fel de vizibil ridat. Gâtul brăzdat de cute, dar sânii plini şi ridicaţi ca de domnişoară. Femeile de vârsta ei etalau deseori asemenea contradicţii. Punctele tari şi cele slabe, norocul genetic sau lipsa lui, toate amestecate. Foarte puţine îşi păstrau frumuseţea întreagă – fie ea şi stinsă –, precum Fiona.

Şi poate că nici măcar asta nu era adevărat. Poate că el gândea astfel numai pentru că o cunoscuse pe Fiona când era tânără. Poate că, pentru a avea această impresie, trebuia să cunoşti o femeie de tânără.

Aşa încât oare atunci când Aubrey se uita la soţia lui, o vedea pe adolescenta insolentă şi plină de dispreţ, cu o sclipire stranie în ochii azurii, strângând între buzele dulci ca siropul o ţigaretă interzisă?

— Deci, soţia dumneavoastră e într-o stare depresivă? întrebă soţia lui Aubrey. Cum se numeşte? Am uitat.

— Fiona.

— Fiona. Şi dumneavoastră? Nu cred că v-am auzit numele.

Grant spuse:

— Mă numesc Grant.

Pe neaşteptate, ea îi întinse mâna peste masă.

— Bună, Grant! Eu sunt Marian. Deci, acum că ne ştim pe nume, spuse ea, nu văd de ce nu ţi-aş spune direct ce cred. Nu ştiu dacă Aubrey ţine încă atât de mult s-o vadă pe soţia… pe Fiona. Sau poate

că nu ţine. Eu nu-l întreb, şi el nu-mi spune. Poate a fost doar un capriciu trecător. Dar nu aş vrea să-l ducă înapoi acolo în caz că a fost mai mult de atât. Nu-mi pot permite riscul. Nu vreau să ajung să-mi fie greu să mă înţeleg cu el. Nu vreau să-l tulbur şi să înceapă să se poarte prosteşte. Destul îmi bat capul cu el aşa cum e. Nu am nici un ajutor. Nu sunt decât eu cu el. Eu le fac pe toate.

— V-aţi gândit vreodată… e într-adevăr foarte greu pentru dumneavoastră… spuse Grant. Dar v-aţi gândit vreodată să-l duceţi acolo de tot?

Îşi coborâse vocea până ajunsese să vorbească aproape în şoaptă, dar ea nu păru să simtă nevoia să şi-o coboare pe a ei.

— Nu, spuse ea. Aubrey rămâne aici.

— Mda, spuse Grant, e foarte frumos şi nobil din partea dumneavoastră.

Spera că „nobil“ nu sunase sarcastic. Nu voise să fie.

— Aşa credeţi? zise ea. Nu la nobleţea sufletului mă gândeam.

— Oricum, nu e uşor.

— Nu, nu e. Dar, aşa cum stau lucrurile, nu prea am de ales. Dacă îl duc acolo nu am bani să-i plătesc azilul decât în cazul în care vând casa. Şi casa e integral proprietatea noastră. Altfel nu am nimic în materie de resurse financiare. Anul viitor ies la pensie, şi o să am şi pensia lui, şi pe a mea, dar nici măcar aşa nu mi-aş putea permite să-l ţin acolo şi să păstrez şi casa. Şi înseamnă foarte mult pentru mine, casa.

— E foarte plăcută.

— Da, e plăcută. Am investit mult în ea. S-o repar şi s-o întreţin.

— Sunt sigur că aţi investit. Şi încă o faceţi.

— Nu vreau s-o pierd.

— Nu.

— Şi *n-o* s-o pierd.

— Am înţeles ce vreţi să spuneţi.

— Firma ne-a lăsat în aer, spuse ea. Nu ştiu toate dedesubturile, dar în esenţă Aubrey a fost pur şi simplu silit să demisioneze. Au sfârşit prin a spune că le datora bani, şi, când am încercat să aflu ce se întâmplă, el mi-a tot repetat că nu e treaba mea. Cred că a făcut probabil vreo prostie, dar nu trebuie să întreb, aşa că tac din gură. Aţi fost şi dumneavoastră căsătorit. Sunteţi. Ştiţi cum este. Şi, exact când aflu despre toate astea, trebuie să plecăm undeva cu nişte oameni, şi nu putem renunţa. Şi în timpul excursiei el se molipseşte de un virus de care nimeni n-a auzit în viaţa lui şi intră în comă. Aşa a scăpat până la urmă.

— Ghinion, spuse Grant.

— Nu vreau să spun că s-a îmbolnăvit intenţionat. Pur şi simplu aşa s-a întâmplat. Nu mai e furios pe mine, iar eu nu sunt supărată pe el.

Asta-i viaţa.

— Într-adevăr.

— Cu viaţa nu te poţi pune.

Îşi trecu rapid limba peste buza de sus, cu gestul pragmatic al unei pisici, pentru a culege firimiturile de fursec.

— Vorbesc ca un filosof, nu? La azil mi s-a spus că aţi fost profesor la universitate.

— Acum destul de mult timp, spuse Grant.

— Eu nu sunt cine ştie ce intelectuală, spuse ea.

— Nici eu nu ştiu în ce măsură sunt.

— Dar ştiu când sunt hotărâtă. Şi acum sunt hotărâtă. N-am de gând să renunţ la casă. Ceea ce înseamnă că Aubrey rămâne aici, şi nu vreau să-şi vâre în cap că preferă să stea în altă parte. Probabil a fost o greşeală să-l duc acolo ca să pot eu să plec, dar n-aş mai fi avut altă ocazie, aşa că am profitat. Ei, da. Data viitoare o să am mai multă minte.

Scutură pachetul şi mai scoase o ţigară.

— Pun pariu că ştiu la ce vă gândiţi, spuse ea. Vă gândiţi că aţi dat peste o fiinţă mercantilă.

— Nu fac judecăţi de felul acesta. E viaţa dumneavoastră.

— Categoric.

El avu impresia că ar fi fost bine să încheie pe un ton mai neutru, aşa că o întrebă dacă, în liceu, soţul ei lucrase într-un magazin de unelte pe timpul verii.

— N-am auzit niciodată de aşa ceva, spuse ea. Am crescut în altă parte.

Mergând spre casă, el observă că depresiunea aceea mlăştinoasă care fusese plină de zăpadă şi de umbrele solemne ale copacilor era acum luminată de planta numită felinarul mlaştinii{51}. Frunzele proaspete, comestibile parcă, erau mari cât nişte tăvi. Florile ţâşneau drept în sus ca flacăra lumânării şi erau atât de multe şi de un galben atât de pur, încât o lumină părea să emane din pământ în ziua aceea noroasă. Fiona îi spusese că plantele acestea generau şi căldură. Scotocind printr-unul dintre buzunarele ei ascunse pline cu informaţii, spusese că puteai să-ţi pui palma în interiorul petalei răsucite şi să-i simţi căldura. Ea încercase cândva, adăugase, dar nu putea spune dacă ceea ce simţise era căldură sau propria ei imaginaţie. Căldura atrăgea insectele.

— Natura nu face figuri numai de dragul decorului.

Grant nu avusese succes cu soţia lui Aubrey. Marian. Prevăzuse că putea să eşueze, dar nu prevăzuse în nici un caz din ce motiv. Crezuse că nu avea să trebuiască să lupte decât cu gelozia sexuală firească a unei femei – sau cu resentimentele ei, cu rămăşiţele îndărătnice ale acestei gelozii.

Nu avusese habar cum avea ea să privească lucrurile. Şi, totuşi, într-un fel întristător, conversaţia nu-i fusese chiar străină. Îi amintise de discuţii pe care le avusese cu membri ai propriei lui familii. Unchii lui, rudele, chiar mama lui probabil, gândiseră ca Marian. Şi crezuseră că, dacă alţi oameni nu gândeau aşa, era numai pentru că se păcăleau pe ei înşişi – pentru că ajunseseră prea cu capul în nori sau stupizi din cauza vieţii uşoare, apărate, pe care o duseseră sau din cauza educaţiei primite. Pierduseră contactul cu realitatea. Oamenii educaţi, literaţii, anumite persoane bogate precum rudele cu simpatii socialiste din partea Fionei pierduseră contactul cu realitatea. Ca urmare a unei averi nemeritate sau a unei prostii înnăscute. În cazul lui Grant, bănuia el, toţi credeau probabil că din amândouă motivele.

În mod sigur aşa îl considera şi Marian. Un tip caraghios, doldora de cunoştinţe inutile şi ferit, printr-un noroc, de nevoia de a înţelege adevărul despre viaţă. Un tip care nu trebuia să-şi facă griji cum să-şi păstreze casa şi care putea să umble liniştit peste tot, învârtind în cap o sumedenie de gânduri complicate. Liber să născocească planuri frumoase şi pline de generozitate care, credea el, aveau s-o facă fericită pe nevastă-sa.

Ce individ jalnic, gândea probabil Marian.

Confruntarea cu o persoană de genul ei îl făcu să se simtă deznădăjduit, exasperat, în fine, aproape dezolat. De ce? Pentru că nu era sigur că se poate apăra în faţa ei? Pentru că se temea că până la urmă ea avea dreptate? Fiona n-ar fi avut nici cel mai mic scrupul de genul acesta. Nimeni n-o descurajase, n-o încolţise în copilărie. Pe ea, felul în care el fusese crescut o amuzase, ideile acelea dure ei i se putuseră părea pur şi simplu bizare.

Şi totuşi, oamenii aceştia aveau dreptatea lor. (Grant se închipuia acum contrazicându-se cu cineva. Cu Fiona?) Viziunea lor limitată nu era lipsită de avantaje. Marian făcea probabil faţă bine unei situaţii de criză. S-ar fi priceput să supravieţuiască, să şterpelească mâncare şi să scoată încălţările cuiva prăbuşit fără suflare pe stradă.

Încercările lui de a înţelege fiinţa Fionei fuseseră întotdeauna o sursă de frustrare. Era aproape ca şi cum ar fi urmărit un miraj. Nu… ca şi cum ar fi trăit în el. Încercarea de a se apropia de Marian ar fi fost dificilă într-un alt sens. Aproape ca şi cum ar fi încercat să muşte dintr-un litchi. Pulpa fructului, cu farmecul ei ciudat, artificial, cu gustul şi mirosul ei chimic, acoperea în strat subţire sâmburele masiv, piatra.

Ar fi putut să se însoare cu ea. Cu adevărat. Ar fi putut să ia o fată ca ea, dacă ar fi rămas acolo unde se născuse. Trebuie să fi fost suficient de apetisantă, cu sânii aceia de cea mai bună calitate.

Probabil ar fi flirtat cu ea. Felul preocupat în care îşi fâţâia fundul pe scaunul de bucătărie, buzele strânse, aerul ameninţător vag

prefăcut – asta rămăsese din vulgaritatea mai mult sau mai puţin inocentă a fetei cu care ar fi avut de-a face.

Probabil avusese anumite speranţe când îl alesese pe Aubrey. Faptul că arăta bine, poziţia de agent comercial, pretenţiile lui intelectuale. Probabil crezuse că avea să sfârşească mai bine decât era acum. Exact aşa se şi întâmpla foarte des cu oamenii aceştia pragmatici. În ciuda calculelor, a instinctului lor de supravieţuire, puteau să nu ajungă atât de departe pe cât – în mod cu totul rezonabil – speraseră. Fără îndoială că li se părea nedrept.

În bucătărie, primul lucru pe care-l văzu fu luminiţa robotului telefonic, clipind. Se gândi imediat la singurul lucru la care se gândea întotdeauna în ultima vreme. Fiona.

Apăsă pe buton înainte să-şi scoată haina.

„Bună, Grant! Sper că am sunat unde trebuie. M-am gândit la ceva. În oraşul nostru, sâmbătă seară se ţine o seară de dans la asociaţia de veterani, cică pentru persoanele singure, şi eu sunt în comitetul de organizare, ceea ce înseamnă că pot să aduc pe cineva pe gratis. Aşa că mă gândeam dacă nu te-ar interesa să vii. Sună-mă când ai puţin timp.“

O voce de femeie dădu un număr local. Apoi se auzi un piuit şi aceeaşi voce începu să vorbească din nou:

„Tocmai mi-am dat seama că am uitat să spun cine sunt. Oricum, poate că mi-ai recunoscut vocea. Marian. Încă nu m-am obişnuit cu maşinăriile astea. Şi am vrut să spun că ştiu că nu eşti singur, şi nu în ideea asta te-am invitat. Nici eu nu sunt, dar nu strică să mai ieşim din când în când în lume. Oricum, acum că am spus toate astea, sper foarte tare că am sunat unde trebuia. Părea să fie vocea ta. Dacă eşti interesat, poţi să mă suni, dacă nu, nu-i nevoie să te mai deranjezi. M-am gândit doar că poate ţi-ar face plăcere să mai ieşi. Sunt Marian. Dar cred că am spus asta deja. Bun, atunci. La revedere.“

Vocea de pe robot suna altfel decât vocea pe care o auzise cu puţin timp în urmă în casa ei. Doar puţin altfel în primul mesaj, dar mai mult în al doilea. Acolo Grant simţi un tremur nervos, o falsă nonşalanţă, o grabă de a termina şi o dorinţă de a nu închide încă.

Se întâmplase ceva cu ea. Dar când? Dacă atunci, imediat, înseamnă că se ascunsese foarte bine în tot timpul cât el se aflase în casa ei. Însă cel mai probabil schimbarea o ajunsese treptat, poate după plecarea lui. Nu neapărat sub forma unei subite atracţii sexuale. Pur şi simplu văzuse în el o posibilitate, un bărbat singur. Mai mult sau mai puţin. O posibilitate pe care ea putea foarte bine să o exploateze.

Dar se pierduse puţin cu firea când făcuse prima mişcare. Se pusese într-o situaţie de risc. Cât de mult riscase, Grant nu ştia. În general, vulnerabilitatea unei femei creştea odată cu trecerea vremii, pe măsură ce lucrurile evoluau. Tot ce se putea spune la început era că,

dacă acum era doar o fărâmă, ea avea să sporească în timp.

Se simţi cumva satisfăcut – de ce să nege? — Că stârnise aşa ceva în ea. Că provocase ceva ca un licăr, o uşoară neclaritate la suprafaţa personalităţii ei. Că auzise în glasul acela încrezător şi ţâfnos o rugăminte aproape imperceptibilă.

Îşi rândui ouăle şi ciupercile să-şi facă o omletă. Apoi se gândi că putea foarte bine să-şi toarne un pahar.

Orice era posibil. Adevărat oare – orice era posibil? Bunăoară, dacă ar fi vrut, ar fi fost el oare în stare să-i frângă rezistenţa, s-o aducă în stadiul în care să accepte ideea de a i-l aduce pe Aubrey înapoi Fionei? Şi nu doar în vizită, ci pentru tot restul vieţii. Până unde i-ar fi putut duce tremurul acela? La o răsturnare de situaţie, la anularea instinctului ei de conservare? La fericirea Fionei?

Avea să fie o provocare. O provocare şi o izbândă remarcabilă. Şi, de asemenea, o glumă pe care nu i-ar fi putut-o încredinţa niciodată nimănui – să creadă că, prin purtarea sa execrabilă, i-ar fi făcut Fionei un bine.

Dar nu era cu adevărat capabil să se gândească la asta. Dacă se gândea, trebuia să înţeleagă ce avea să se întâmple cu el şi cu Marian după ce i l-ar fi livrat Fionei pe Aubrey. Relaţia n-avea să funcţioneze – în afară de cazul când el avea să fie mai satisfăcut decât putea acum să prevadă descoperind piatra egoismului nevinovat sub pulpa ei robustă.

Nu se putea şti niciodată definitiv cum evoluau asemenea lucruri. Ştiai aproape sigur, dar nu până la capăt.

Ea şedea acum probabil pe undeva prin casă, aşteptându-l pe el să sune. Sau nu, nu şedea. Îşi făcea de lucru, ca să stea ocupată. Părea să fie genul de femeie care-şi făcea tot timpul de lucru. Casa ei în mod sigur avusese parte de o atenţie neobosită. Şi apoi era Aubrey – îngrijirea lui trebuia să continue ca de obicei. Poate că-i făcuse o cină timpurie, potrivindu-i orarul după cel de la Meadowlake, ca să-l poată pregăti pentru culcare mai devreme şi să se elibereze pe ziua aceea de povara lui. (Ce avea să facă oare cu el în seara dansului? Putea să-l lase singur sau avea să angajeze o soră medicală? Avea să-i spună unde merge, să i-l prezinte pe însoţitorul ei? Avea însoţitorul s-o plătească pe soră?)

Poate că îi dăduse să mănânce lui Aubrey în timp ce Grant cumpăra ciupercile şi se îndrepta apoi spre casă. Poate că acum îl pregătea de culcare. Dar în tot acest timp fusese cu gândul la telefon, conştientă de absenţa oricărui apel. Poate calculase cam cât timp îi lua lui Grant să ajungă acasă. Adresa lui din cartea de telefoane îi dăduse probabil o idee despre zona unde locuia. Calculase timpul de mers cu maşina, apoi adăugase la asta un interval la cumpărături pentru masa de seară (dându-şi seama că un bărbat singur făcea cumpărături în fiecare zi).

Apoi încă un timp până când el ajungea de fapt să-şi asculte mesajele. Şi, pentru că tăcerea persista, ea se gândise probabil la alte lucruri. Vreun drum pe care poate el îl avea de făcut înainte de a ajunge acasă. Sau poate chiar o cină în oraş, o întâlnire care însemna că n-avea să se întoarcă deloc acasă la vremea mesei.

Rămăsese trează până târziu, curăţând dulapurile din bucătărie, uitându-se la televizor, discutând cu sine însăşi dacă mai era vreo şansă.

Câtă înfumurare din partea lui! Nu, ea era în primul rând o femeie chibzuită. Avea să meargă la somn la ora obişnuită, gândind că oricum el nu arăta a dansator prea bun. Era prea rigid, prea profesoral.

Grant rămase lângă telefon, răsfoind reviste, dar nu ridică receptorul când aparatul sună din nou.

„Grant, sunt Marian. Eram jos la subsol, puneam rufele în uscător şi am auzit telefonul, şi până am ajuns eu sus cel care sunase a închis. Aşa că m-am gândit să-ţi spun că sunt aici. Dacă tu ai fost şi dacă ai ajuns cumva acasă. Pentru că, evident, eu nu am robot telefonic, deci n-ai fi putut să laşi mesaj. Aşa că voiam doar… să-ţi spun că sunt aici.“

„Pa.“

Era deja zece şi douăzeci şi cinci.

„Pa.”

El avea să spună că abia intrase în casă. N-avea rost să-i sugereze că stătuse lângă telefon, cântărind argumentele pro şi contra.

Drapaj. Acesta ar fi fost cuvântul Fionei pentru perdelele albastre – drapaj. Şi de ce nu? Grant se gândi la fursecurile cu ghimbir, atât de perfect rotunjite încât ea se simţise obligată să anunţe că erau făcute în casă, la cănile de cafea atârnate în copacul ceramic. Era sigur că peste covorul de pe hol fusese întins un covoraş îngust din plastic, pentru protecţie. O precizie şi o eficacitate perfect lustruite, pe care mama lui nu le atinsese niciodată, dar pe care le-ar fi admirat – de aceea oare, îşi dădu el seama, simţea această vagă tentă de afecţiune, bizară şi inconstantă? Sau pentru că mai băuse două pahare după primul?

Bronzul acela de culoarea castanei palide – acum era sigur că fusese bronz – de pe faţa şi gâtul ei se continuau aproape sigur în decolteu, care era probabil adânc, uşor pergamentos, mirositor şi fierbinte. Găsi deci la ce să se gândească în timp ce forma numărul pe care îl notase deja pe hârtie. Asta şi senzualitatea pragmatică a limbii ei de pisică. Şi ochii ei ca două pietre nestemate.

Fiona era în camera ei, dar nu în pat. Stătea pe scaun lângă fereastra deschisă, purtând o rochie de sezon, dar ciudat de scurtă şi de viu colorată. Pe geam intră o pală de parfum cald şi ameţitor de liliac înflorit şi de bălegar împrăştiat pe câmpul primăvăratic.

Fiona ţinea în poală o carte deschisă.

— Ia uită-te la cartea asta despre Islanda, zise ea, am găsit-o pe-aici, cât e de frumoasă! Nici nu mi-am închipuit că lasă cărţi atât de scumpe să zacă pur şi simplu prin saloane. Oamenii care locuiesc aici nu sunt neapărat cinstiţi. Şi cred că mi-au amestecat hainele. Eu nu port galben.

— Fiona… spuse el.

— Ai lipsit mult. Ai făcut toate formele de ieşire?

— Fiona, ţi-am adus o surpriză. Îl ţii minte pe Aubrey?

Ea se uită o clipă ţintă la el, ca şi cum faţa i-ar fi fost dintr-odată bătută de vânturi. Faţa, minţile, sfâşiate deodată, făcute bucăţi.

— Nu ţin minte prea multe nume, spuse ea cu asprime.

Apoi expresia aceea îi dispăru de pe chip, care îşi regăsi, cu un efort, un aer de bunăvoinţă jucăuşă şi vag zeflemitoare. Ea puse cu grijă cartea jos, se sculă, îşi ridică braţele şi-l cuprinse cu ele. Pielea sau răsuflarea ei emanau un miros nou, foarte slab, care lui i se păru că aduce cu mirosul tulpinilor de flori lăsate prea mult timp în apă.

— Mă bucur să te văd, spuse ea şi-l trase de lobii urechilor. Ai fi putut pur şi simplu să pleci, spuse ea, şi să mă laşi aici. Să pleci fără nici o grijă şi să mă părăşeşi. Părăşeşti. Părăseşti.

El rămase cu obrazul lipit de părul ei alb, de pielea rozalie a capului ei, de conturul atât de bine ştiut al craniului ei, şi spuse:

— Niciodată.

{1} Gdynia este unul dintre principalele porturi ale Poloniei. (n.tr.)
{2} The Elks Lodge (Loja Elanului), The Order of Oddfellows (Ordinul Oddfellows), Lions Club (Clubul Leului) şi Royal Canadian Legion (Legiunea Regală Canadiană) sunt organizaţii de întrajutorare şi de tip club deschise cu precădere sau exclusiv bărbaţilor. (n.tr.)
{3} E vorba de oraşul London din sudul regiunii Ontario, în Canada (n.tr.)
{4} Magazin dintr-un mare lanţ canadian (n.tr.)
{5}Bomboane tradiţionale în Canada, preparate în general în gospodărie din sevă de arţar (n.tr.)
{6} Porumbelul jelitor (după numele unei specii de porumbel din America de Nord) (n.tr.)
{7} Sfânt ceh (n.tr.)
{8} Începutul *Odei a XI-a* a lui Horaţiu (cunoscută mai degrabă pentru expresia din finalul ei, *carpe diem)* (n.tr.)
{9} Joc de cuvinte: în engleză, „delincvent juvenil" se spune *young offender,* prescurtat *yo-yo* (n.tr.)
{10} Joc de cuvinte: Silver Creek Estates este numele unei proprietăţi imobiliare, dar înseamnă „Moşia pârâului argintiu". (n.tr.)
{11}Bere canadiană foarte populară (n.tr.)
{12} Referire la filmul (şi romanul) regizorului francez Marcel Pagnol (1895-1974) cu acelaşi nume. Eroina lui este o frumoasă păstoriţă inocentă care îşi răzbună tatăl. (n.tr.)
{13} Personaj al unei serii de benzi desenate de succes, tânără orfană (n.tr.)
{14} Lider american de sindicat şi organizator al mişcărilor muncitoreşti din domeniul minerităţii în SUA (1920-1960). A fost un personaj politic extrem de influent şi de controversat. (n.tr.)
{15} E vorba de regele Eduard al VII-lea (a domnit între 1901 şi 1910), căsătorit cu Alexandra de Danemarca şi cunoscut pentru legăturile sale amoroase ilegitime pe tot timpul căsătoriei. (n.tr.)
{16} *Priveşte, înger, către casă*, roman al scriitorului american Thomas Wolfe (1900-1938); *Casa Buddenbrook*, primul roman al scriitorului german Thomas Mann (1875-1955) (n.tr.)
{17} *Jocuri interzise,* film (1952) al regizorului francez Rene Clement; *Copiii paradisului,* film (1945) regizat de Marcel Carne (n.tr.)
{18} Cunoscută firmă britanică de veselă şi obiecte din ceramică (n.tr.)
{19} *Moara de pe Floss,* roman al scriitoarei engleze George Eliot (1819-1880); *Chemarea strămbunilor*, nuvelă de Jack London, scriitor american, apărută în 1903; *Închisoarea din Midlothian* (în original, *The Heart of Midlothian),* roman istoric scris de autorul englez Walter Scott (1771-1832) (n.tr.)
{20} Actriţă americană populară în anii 1940-1950 (n.tr.)
{21}Titlul unui cântec american foarte popular în anii 1950 (n.tr.)
{22} Masiv muntos în centrul Scoţiei (n.tr.)
{23} Oratoriu de G.F. Handel (n.tr.)
{24} Posibilă aluzie la George Merryweather (în traducere, George Vreme Bună) (1794-1870), medic englez, inventatorul aşa-numitului „prezicător de furtună", un aparat care folosea lipitori (n.tr.)
{25} Prima strofă dintr-un cunoscut imn (anglican la origine, dar popular şi printre membrii altor culte protestante), datând din secolul al XIX-lea (n.tr.)
{26} „Malul lacului", în engleză (n.tr.)
{27} Slujbă de curăţire pe care preotul o citeşte lehuzei la patruzeci de zile după naştere (n.tr.)
{28} Referire la un celebru cântec country din 1968, în care o mamă se revoltă împotriva ipocriziei din Asociaţia Părinţilor şi a Profesorilor (Parent-Teacher Association, PTA) de la liceul Harper Valley (n.tr.)
{29} Autoarea face, în engleză, diferenţa dintre *well driller* („perforator", „sfredelitor de fântâni"- cel care foloseşte instrumente electrice pentru a adânci fântâna; tradus aici prin „fântânar") şi *well digger* („săpător de fântâni"). (n.tr.)
{30} Piesă din 1949 a lui T.S. Eliot, care a cunoscut un mare succes în anii 1950. Tratează tema cuplului nefericit. (n.tr.)
{31} Turn de telecomunicaţii înalt de peste 550 în. Din 1976 până în 2010 a fost cea mai înaltă construcţie din lume. (n.tr.)
{32}Gustare mai consistentă, între masa de dimineaţă *(breakfast)* şi masa de prânz *(lunch);* mic dejun târziu (n.tr.)
{33} Mal de râu, în limba engleză (n.tr.)
{34} Stil arhitectonic inspirat de construcţiile tradiţionale, cu stâlpi şi grinzi de lemn aparente (n.tr.)
{35} Acesta nu este un mod de a vorbi tipic limbii engleze. (n.tr.)
{36} Pierre Balmain (1914-1982), creator de modă francez, popular îndeosebi în anii 1950-1960, cunoscut pentru eleganţa şi sofisticarea ţinutelor vestimentare concepute; a fost designerul personal al reginei Sirikit a Thailandei (n. 1932). (n.tr.)
{37} Slujbă prevăzută în *A doua carte de rugăciuni a lui Edward al VI-lea* (1552) (n.tr.)
{38} *Manor* în limba engleză înseamnă „conac". (n.tr.)
{39}Coafură specifică anilor 1960, cu părul ridicat şi umflat la spate (n.tr.)
{40} Lanţ canadian de magazine generale. A funcţionat până în 1991. (n.tr.)
{41} În engleză, termenul folosit este *peter-heater,* un acoperământ tricotat pentru penis şi regiunea inghinală. (n.tr.)
{42} Melodia originală se numeşte *Turn! Turn! Turn!,* titlu ambiguu, care poate însemna şi „Întoarce-te!". (n.tr.)
{43} Joc în care participanţii dansează şi, în clipa când muzica se opreşte, trebuie să alerge să ocupe un loc pe scaun. Întotdeauna sunt cu unul mai puţine scaune decât jucători. (n.tr.)
{44} Aluzie la un cântecel pentru copii nord-american, *The Bear Went over the Mountain* (Ursul a mers peste munte) (n.tr.)
{45} Cântec loialist (republican) din Războiul Civil spaniol (1936-1939). În anii 1940 a fost interpretat, în varianta engleză, de mai mulţi cântăreţi americani activişti pentru drepturile omului. (n.tr.)
{46} Joc de cuvinte: *shallow* înseamnă „puţin adânc", *shilly* trimite la *shillyshally,* „ezitant", iar *silly* este

„prostesc“. (n.tr.)
{47} Probabil, referire la volumul scris şi ilustrat de Disney Leith, apărut în 1908 (n.tr.)
{48} Njal Thorgeirsson, avocat islandez din secolul al X-lea, este eroul renumitei povestiri islandeze *Saga lui Njal;* Snorri Sturluson (1179-1241) a fost un istoric, poet şi politician islandez, autorul mai multor lucrări cunoscute, între care *Edda în proză*, un manual de versificaţie pentru barzii scandinavi. (n.tr.)
{49} William Morris (1834-1896), scriitor, artist plastic şi socialist englez; interesat de limba şi cultura islandeză, a călătorit de două ori în Islanda, în 1871 şi 1873. W.H. Auden (1907-1973), cunoscut poet de origine engleză; în 1936 a călătorit timp de trei luni în Islanda, unde a strâns material pentru volumul *Scrisori din Islanda,* compus împreună cu poetul irlandez Louis Macniece. (n.tr.)
{50} Evanghelia după Luca, 2:52 (n.tr.)
{51} Nume popular, în limba engleză, al plantei *Lysichiton americanus,* care nu are o denumire proprie în limba română (n.tr.)